

Serbestî

Siyasi Fikir Dergisi

Sayı: 5 • Ağustos- Eylül 1999 • 3.500.000.-TL

İMRALI SÜRECİ

- Ahmet Zeki Okçuoğlu • Cemil Gündoğan • Mahmut Kılınc
- Azad Ö. Özmen • Fehim Işık • Andreas Buro
- Justus Leicht • Peter Schwarz • Martin von Bruniessen

Dünyanın Bütün Light Kürtleri, Kürtleşin! Z. Abidin Kızılyaprak

Kürt Hareketinin Arap Dünyasıyla İlişkileri Mesud Barzani

Kosova Barış Anlaşması Noam Chomsky

Humanizm ve Çifte Standartlık Michelle A. Ciarrocca

Kürtler ve Adalet Christopher De Bellaigue

Kerkük'te Yapılan Etnik Temizlik Kosova'yı Geçti / F. Huweydi

www.arsivakurdi.org

İÇİNDEKİLER

Editörden	2
TARİHTEN BİR YAPRAK	
Kürdistan Mektupları	4
DOSYA	
Pişmanlık Yasası mı, Anti-Terör Yasası mı?	
Kırk Katır mı, Kırk Satır mı Ahmet Zeki Okçuoğlu	7
Öcalan Davasında Savunma	
Görüşmeler - Gelişmeler Ahmet Zeki Okçuoğlu	13
Neler Oluyor? Cemil Gündoğan	29
Nasıl Bir "Demokratik Cumhuriyet"	
Kürt Halkının Taleplerine Cevap Verebilir? Mahmut Kılınc	32
Kürt Meselesine Kemalist "Çözüm" Tutar mı?	
Azad Ö. Özmen	37
Çözümün Neresindeyiz?	
(Ya da Yakın Dönemin Anımsattıkları) Fehim Işık	39
Türk-Kürt Çatışmasında Barışçı	
Siyasal Çözüm Şansı ve Zorlukları Andreas Buro	44
Abdullah Öcalan'ın Göstermelik Duruşması	
PKK Liderinin Tutumunun Arkasında Ne Yatıyor?	
Justus Leicht & Peter Schwarz	48
Abdullah Öcalan'ın Yakalanmasından Sonra Türkiye, Avrupa ve Kürtler	
Martin van Bruinessen	51
BELGE	
Öcalan'ın Ek İfadesi	58
İsmail Beşikçi'ye Mektup	64
BASINDAN	
Pautus Ahmet Altan	65
GÜNEY KÜRDİSTAN	
KDP Bayrağı Savundu: Neden Size 'Helal' da, Bize 'Haram'?	67
Kerkük'te Yapılan İmha ve Etnik Temizlik Hareketi Kosova'yı Geçti	
Fehmi Huweydi	68
Mesud Barzani Anlatıyor:	
Kürt Hareketinin Arap Dünyasıyla İlişkileri	71
Gösterilerden Sonra Kürtler ve Hatemi	
Kurdish Media (Araştırma Birimi)	75
SERBEST KÜRSÜ	
Bir Toplantının Düşündürdükleri ya da Dünyanın Bütün Light Kürtleri; Kürtleşin!	
Z. Abidin Kızılyaprak	78
Hümanizm ve Çifte Standart Michelle A. Ciarrocca	82
Kosova Barış Anlaşması Noam Chomsky	84
Kürtler ve Adalet Christopher De Bellaigue	90
İçişleri Bakanlığı'na Mektup	99
Ayın Kronolojisi	100
English Summary	111

Editörden

İmralı Süreci

“Kart-kurt, Kürt yok- Dağ Türkü”, ya da “Kürtler millet değil”, “Kürtler kendilerini yönetemezler” türünden tezler, Kürt karşıtı güçler tarafından hep savunulageldi. Bölge devletleri, Kürt kudretinin önüne geçmek ve Kürtlüğe dair ne varsa ortadan kaldırmak için her yolu ve her yöntemi denediler. İmralı Karargahında başlayan süreç de Kürt karşıtı tezlerin (hurafelerin) hayata geçirilmesi çabalarından başka bir şey değil. Bu tezlerin çıkış noktası, Abdullah Öcalan’ın 3.4.1999’de DGM Savcılarına “gönüllü” olarak verdiği ek ifadedir. İzleyen günlerde Öcalan, bu ifadeye olan sadakatını hiç eksik etmedi.

Daha önce, Öcalan’ın Roma Sivil Mahkemesi’ne verdiği dilekçenin tam metnini tarihsel bir belge olarak Serbesti’nin 2. Sayısında yayınlamıştık. Öcalan, Roma’da iken, kendisinin bilinen üslubundan çok farklı olarak kaleme alınan, Kürtlük davasının haklılığına ve taleplerine vurgu yapan söz konusu dilekçeye uygun bir tutum sergilemedi; her şeyi yakıp yıkan bir üslupla sağa sola saldırdı. Türk savcılarına verdiği ve Kemalizmin anti-Kürt tezlerinin yeniden vücut bulduğu ek ifadesinde, Öcalan, Kürtlük mücadelesinin “dayanaksız” ve “gereksiz”liğine vurgu yaparak, kendi örgütünü devletin hizmetine sokmaktan, Güney Kürdistan’daki federal oluşumun bertaraf edilmesine kadar geniş bir “cephede” hizmete hazır olduğunu, adeta göğsünü gere gere anlatırken, İtalyan Mahkemesine verdiği dilekçesinden çok farklı bir bakış açısı sergiliyordu. Bu belge (ifade), gerek Öcalan’ın peş peşe verdiği beyanatlara gerekse sürece ilişkin yapılan süslemelerin yarattığı toz-dumanın içinde kaybolup gitti. Bu nedenle bu altı sayfalık ek ifadenin tam metnini olduğu gibi yayınlama gereğini duyduk. Öyle gününü ki, TC’nin Kürtler için öngördüğü ve uygulamaya koymak istediği siyaset, bu “ifadenin” çerçevesidir. Kim bilir belki de Öcalan’ın tarihe bırakmak istediği asıl belge de budur...

Ahmet Zeki Okçuoğlu, “Pişmanlık Yasası mı Anti Terör Yasası mı?”, “Öcalan Davasında Savunma-Görüşmeler ve Gelişmeler” yazılarıyla tanıştığı olduğu bu süreci tüm çıplaklığıyla anlatıyor. Okçuoğlu, tarihi bir dava olan Dimitrov’un Nazilere karşı anti faşist savunmasını örnek göstererek, Nazilerin Dimitrov’un cesareti karşısında gerilediğini hatırlatıyor ve “Abdullah Öcalan da, meşruyet temelinde Kürtlerin haklarını savunan bir tutum al-

saydı, Kemalistlerin Naziler kadar direnme şansları olmazdı.” diyor. Mahmut Kılınc ise, “Demokratik Cumhuriyet Kürt Halkının Taleplerine Cevap Verir mi?” başlıklı makalesinde, Öcalan’ın Demokratik Cumhuriyet projesini eleştirel bir gözle irdeliyor.

Cemil Gündoğan, Türk Genel Kuramayı’nın 28 Şubat Siyaset Belgesi çerçevesinde ideolojik siyasal ve örgütsel olarak Kürt hareketini çökertmek istediğini belirtirken, hedef olarak, Öcalan’ın savunmasında Kürtlerin Kemalizme karşı olan tezlerini ve ideolojik dayanaklarını mahkum ettiğini ve PKK Başkanlık Konseyi’nin kendini İmralı’ya uyarladığını ve Türkiye’ye karşı bir siyasi güç olmaktan vazgeçebileceğini açıklayarak, dışarıda “Parlamento” gibi kurumlarını da tasfiye ettiğine işaret etmektedir. Gündoğan, PKK’nin Türkiye sınırlarının dışına çıkmakla kalmadığını, dağdaki militanlarını da zindana koyma kararı aldığına dikkat çekiyor. Gündoğan’ın “Neler Oluyor” başlıklı makalesini dikkatle okuyacağınızı umuyoruz.

Ö. Azad Özmen, “Kürt Meselesinde Kemalist ‘Çözüm’ Tutar mı” Başlıklı yazısında, daha Öcalan yakalanmadan, 28 Şubat Siyaset Belgesi çerçevesinde MGK çevrelerinin, Atatürk Milliyetçiliği içerisinde Kürt kimliğinin yerleştirilmesinin ‘teorik’ çatısını oluşturma gibi bir projenin hazırlanmasını TOSAV Başkanı Prof. Doğu Ergil’den talep ettiğine dikkat çekiyor. Alman hukukçu Andreas Buro, “Türk-Kürt Çatışmasında Barışçı Siyasal Çözüm ve Zorlukları” adlı makalesinde Öcalan davasını değerlendirirken, “Ankara, savaşın galibi edasıyla, Kürt sorunu diye bir şey olmadığını söylemeye devam mı edecek?” sorusuna cevap arıyor. Bu konuda birkaç ihtimal üzerinde duran Buro, Ankara’nın Kürt tarafını birbirine düşürme ihtimaline de dikkat çekiyor ve “Sadece Kürtler arasında farklı akımlara dayanmakla kalmayıp, Türk toplumunun demokratik çevrelerine de uzanan bir Kürt dayanışma politikası gereklidir.” şeklinde bir öneride bulunuyor. Justus Leicht ve Peter Schward’ın birlikte yaptıkları “PKK Liderinin Tutumunun Arkasında Ne Yatıyor?” başlıklı analizde, Öcalan davasının bir başka yönüne dikkat çekilmektedir. Leicht ve Schward, Türkiye’nin, dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip olan iki bölge, yani Basra Körfezi ve Hazar Denizi açısından kilit bir konumda bulunduğunu ve Kürtlerin bu yolda bir engel teşkil ettiğini vurgulayarak, Türk hükümetinin her türlü gözdağı ve aşağılama yönte-

mini deneyerek, Kürt sorunundan tek hamlede ve nihai olarak kurtulmak üzere yakaladığı bu fırsatı kaçırmak istemediğini öne sürerken, göstermelik Öcalan duruşmasının amacının bu olduğu ve bu anlamda, Öcalan'ın sergilediği pişmanlığın, hükümetin ihtiyaçlarına mükemmel bir şekilde hitap ettiğini iddia etmektedirler. Ayrıca Martin van Bruinessen'in "Öcalan'ın Yakalanmasından Sonra Türkiye, Avrupa ve Kürtler" adlı makalesi de dikkatle okunmaya değerdir.

Ünlü Entellektüel Noam Chomsky Kosova Barış Antlaşmasını değerlendirirken, ABD ve onun NATO müfetiklerinin insani müdahale konseptini, Kürtlere uygulanan etnik temizlik politikasına göndermede bulunarak test ediyor. New York'taki New School Dünya Politika Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olan Michelle A. Ciarrocca da, "Hümanizm ve Çifte Standartlık" başlık makalesinde, ABD için şunu söylüyor: "ABD'nin Kosova'da uğruna savaşmış iddia ettiği o aynı temel insani haklar Türkiye'de sürekli olarak (üstelik de ABD tarafından sağlanan silahlarla) ihlal edilmektedir."

Z. Abidin Kızılyaprak, "Dünyanın Bütün Light Kürtleri; Kürtleşin!" adlı makalesinde, ironik bir üslupla, önce çuvaldızı kendine batırıyor, sonra da bir toplantıda gözlemlediği 'türk-kürdü' tipine ilişkin izlenimlerini aktarıyor ve bu coğrafyada demokratların bile 'ol' emriyle demokrat olduklarına işaret ediyor. Kızılyaprak, muhalif aklın ve gücün de merkezileştiği hususunda göndermede bulunuyor ve bu durumun yarattığı/yaratacağı tehlikeleri vurguluyor.

Serbestî'de yeralan diğer önemli makale de, Christopher De Bellaigue'in, "Kürtler ve Adalet" başlıklı makalesidir.

Güney Kürdistan

Demirel'in sık sık tekrarladığı veciz bir söz var; "Göndere çekilen bayrak bir daha inmez!" diye. Güney Kürdistan Parlamentosu tarihi bir karar alarak Kürt bayrağını göndere çekti. Kürt bayrağını içine sindiremeyenlere KDP resmi yayın organı Xabat'ta şu cevap verildi: "Her toprağın her milletin bir bayrağı var... Size helal da, bize haram mı?"

Güney Kürdistan'daki gelişmeler bundan ibaret değil. Yıkılan 4500 köyün %80'i inşa edilmiş vaziyette. (Al-Hayat, 15 Temmuz 1999) Öte yandan, bir televizyon programında Güney Kürdistan için, "Bağdat'ın yönetimindeki bölgelerden daha çağdaş denciblecek bir devlet yapısı ortaya çıkıyor." diyen, Irak diktatörü Saddam Hüseyin'in "ezeli-ebedi" dostu, Türkiye Başbakanı Bülent Ecevit de nihayet gerçeği kabul etmek zorunda kaldı. Irak devletinin sinsice geri bırakırma planlarına, ulusal kıyımlarına ve bir asra yakındır savaş alanı olmasına ve bunlar yetmiyor muş gibi yaşanan talihsiz "iç kanama"ya rağmen, Güney

Kürdistan'ın 8 yılda merkezi Irak'tan daha çağdaş-gelişkin bir konuma gelmiş bulunması, Kürtlerin modern bir toplum olma doğrultusundaki yeteneklerinin bir göstergesidir. Bu gelişmeyi, neredeyse tüm politik yaşamını Kürt karşıtı bir mücadeleye vakfetmiş Bülent Ecevit bile görmek zorunda kalıyor. Güney Kürdistan'daki çağdaş doğrultudaki bu somut gelişme, Ecevit dahil tüm Kürt karşıtı kesimlerin tezlerini her yönüyle tarihin çöplüğüne atıyor. Bu tarihi ve pozitif gelişme diğer bütün Kürtler için de ölçü alınması gereken bir durum olmalıdır.

Kürt ulusal hareketinin efsanevi lideri Melle Mustafa Barzani'nin Kürdistan'ın kalbi olarak adlandırdığı Kerkük kan ağlamaya devam ediyor. 1930'lardan bu yana, Irak yönetimi aralıksız olarak Kerkük'te Kürtlere karşı etnik temizlik politikası uygulamaktadır ve dünyanın Kosova için ayağa kalktığı bir dönemde Saddam'ın Kerkük'te bu uygulamaları sürdürmesi ve bunun karşısında dünyanın sessiz kalması büyük bir insanlık ayıbıdır. Arapça yayınlanan Al-Majalla dergisinin yazarı Fehmi Huweydi "Saddam'ın Kerkük'te Yaptığı Etnik Temizlik Hareketi Kosova'yı Geçti" başlıklı makalesinde, Kerkük'teki vahşeti somut verilerle gözler önüne sermektedir.

Güney Kürdistan ulusal hareketinin Arap devletleriyle ilişkilerini konu alan Kürdistan Demokrat Partisi Genel Başkanı Mesud Barzani ile yapılan bir röportaj da Serbestî'nin bu sayısında yer almaktadır.

İstanbul DGM tarafından Serbestî'ye karşı açılan kapatma davası, daha sonra Basın Suçlarının Ertilenmesi'ne İlişkin Kanun'la ertelendi. Serbestî'nin Sahibi ve Yazarları Müdürü Ahmet Zeki Okçuoğlu 22. 9. 1999 tarihinde İstanbul polisi tarafından ertelenen bu davanın daha önce kaldırılmış bulunan tutuklama kararına dayanarak İstanbul polisi tarafından keyfi olarak gözaltına alındı ve bir gün sonra çıkarıldığı mahkemede serbest bırakıldı. Diğer yandan Ahmet Z. Okçuoğlu'na 4 aya yaklaşan başvurusuna rağmen pasaport verilmemektedir. Gerekçe ise 1971 yılında aleyhinde giyabi tutuklama kararı bulunduğu. Tutuklama kararının verilmesine gerekçe oluşturan cezanın infazına ve cezanın dayandırıldığı TCK'nın 141. maddesi yürürlükten kaldırılmasına ve 1974'te çıkan genel affa ve onu izleyen sayısı bilinmeyen af ve benzeri düzenlemelere rağmen çeyrek asrı aşkın bir süre önce verilmiş bir tutuklama kararının muhatabı olmak için TC devleti "tebası" bir Kürt olmak mı gerekiyor? Ayrıca Ahmet Zeki Okçuoğlu, düşüncelerinden dolayı aldığı ve bu nedenle 1.5 yıl süre ile haksız yere cezaevinde yattığı için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Türkiye devleti aleyhine açtığı tazminat davası Türkiye aleyhinde sonuçlandı. Ve Serbestî'nin bu sayısını bu davadan alınan tazminat bedeliyle çıkarmanın keyfini siz Serbestî'nin sevgili okurlarıyla paylaşmak istiyoruz.

Yeni bir sayıda buluşmak dileğiyle, esen kalın.

Mehmet Sanrı

Kürdistan Mektupları

Bundan böyle dergimizde bu isim altında gerek muhabirlerimizden gerek Kürdistan'daki diğer insanlardan aldığımız yazıları yayınlayacağız . Bu yazılarda Kürdistan'ın muhtelif yerlerinin tarihi, coğrafi, ticari ve zirai koşulları hakkında bilgi verilecektir. Bu bilgilerin Kürdistan'ı tanımak ve tanıtmak için ne kadar yararlı olduğu meydandadır. Bu gibi bilgileri bize ulaştırabilecek konumda olanların gönderecekleri yazıları memnuniyetle yayımlarız.

Kendisinde bu iktidarı gören herkes için memleketini tanıttırmak bir görevdir. Bu tarzda elimize ulaşan bir mektubu bu sayımızda yayımlıyoruz. Daha fazla bilgi içeren bir mektup gelirse yayınlamaktan çekinmeyiz.

(Hetav- i Kurd 10. Eylül 1913)

KÜRDİSTAN MEKTUPLARI (1)

- SİVEREK-

Geçen sayıdaki "Hêvî Beyannamesi" , biz Siverek'liler üzerinde oldukça büyük bir etki bıraktı . Bizleri mukaddes görevlerimizin ifasına davet eden hitabınız, hala kulaklarımızda çınlıyor. Dünyada her şeyden mahrum olan zavallı Kürtleri uyandırma konusunda sarfettiğiniz ve edeceğiniz çalışmaları şimdiden selamlarız.

Büyüklerimizin, yardımlarını esirgemelerini anlıyorum; fakat böyle büyük amaçlar uğruna hayatını adanmış olanlar, her türlü zorluğu önceden hesaba katmalıdırlar. Siz de büyüklerimizle beraber çalıştırmalısınız. Siz böyle sebatkar çalışırsanız bütün Kürtleri ve özellikle Kürt gençlerinin yardımlarını kazanacağınıza emin olunuz. Neyse asıl maksadım, Siverek hakkında malumat vermeye başlayayım:

Yalnızca bir Kürt memleketi olan Siverek sancağı, Diyarbekir ile Urfa'nın ortasındadır. Otuz bin kadar hane vardır ki, bunlardan dört yüzü Ermenilere ve yirmi kadarı da Musevilere aittir.

Yerel dil Kürtçedir. Müslüman ahalinin çoğunluğu Zaza, geriye kalan Kurmancedir. Demircilik, yemenicilik ve marangozluk yalnızca Ermeni'lere aitse de var olan en mühim ticaretler Kürtlerin elindedir.

Kürtler'le Ermeniler arasındaki ilişkiler bir olgunluğa sahiptir. Buraya gelen gazetelerde, Kürdistan'da Kürtler'le Ermeniler arasında sorun vardır diye yazan haberler buralarda efsane telakki ediliyor.

Siverek dört tarafı açık, bağları, üzüm mahsulatı, tütünü ile meşhurdur. Çoğu zaman civardaki vilayetlerin buğday ve diğer ihtiyaçlarını biz veririz. Memleket her türlü medeniyetten uzak olduğundan doğal güzelliklerinden istifade edilemiyor. İçtiğimiz su, evlerimizdeki kuyu sularıdır... Siverek'in oldukça kadim bir şehir olduğu, tam kasabanın ortasında ve şehre hakim bir mevkiye bulunan Cesim Kalesi'nden ve kalenin altındaki eski hamamdan anlaşılıyor.

Bu kale gayet büyük ve etrafı kaldırım taşlarıyla örülüdür. Daha sonra bu taşların üstüne teneke kaplanmış olduğunu, ihtiyarlarımız tarafından rivayet edilir. Kırk yıl kadar önce, kale etrafında yapılan hafriyat esnasında mükemmel bir hamam ortaya çıkmış ve hala işlemektedir.

Bu hamam suyunun kaleden geldiği söylenmektedir.

Siverek'te on kadar camii ve mescit, iki kilise ve bir adet Yahudi sinagogu vardır. Büyük camiın minaresi üzerinde görülen işaretten buranın daha önce kilise olduğu anlaşılıyor. Dört -beş tane kadar da medresemiz vardır. Bundan başka her camide on-onbeş kadar sübyan mektebi vardır. Mekteplerimiz görülmeye değer yapılardır ve bunlar vakıflara aittir. Sözü edilen bu mekteplerde malum olan eski tarzda eğitim yapılmaktadır.

Meşrutiyetle birlikte, şehrimiz sancağa ve mevcut olan rüştiye mektebi de beş senelik idadiye dönüştürülse de bunlar ilerleme doğrultusundaki isteğe cevap verememekte, yukarıda değindiğimiz sübyan mekteplerinden başka iptidai denilen mekteplerde aynı tarzda ders verilmektedir. Bu talebeler aynı zamanda okulun hademeleridirler. Süpürmek, temizlemek onların başlıca görevleri arasındadır. Okul için, testi, bardak, levazım vs. küçük çocukların annelerine aittir. Siverek'in etrafındaki köylerde Çermik, Viranşehir gibi kazalarda durum daha kötüdür. Köylü evladını şehre gönderip okutamıyor.

Ahalinin eğitime ihtiyacı oranında isteği de vardır. İyi bir olanak sağlanırsa bu bölgenin parlak zekaları öyle cehalet içinde mahfolmazlar. Şimdiye kadar kasabada idadi ve rüştiye mektebi hükümet konağı ve kızlaların inşası için ahalinin gösterdiği çaba buna delildir. Eksik olan yalnızca teşvik ve yol göstericiliktir. İşte Hêvî ahalide böyle şeylerin yapılabileceği hakkında ümitler uyandırıyor. Elbette böyle işlerin hepsini "Hêvî" den beklemek haksızlık olur. Fakat büyüklerimizi bunları yapmaya sevk edebilirse en büyük hizmeti yapmış olur.

Kürdistan'daki aşiretler toplum hayatında önemli bir yere sahip oldukları için, Siverek'teki aşiretlerden de bahsetmenin faydalı olacağını düşünüyorum. Faydalı bilgiler verebilmek için bir sıra takip etmenin uygun olduğunu sanıyorum. Binaen aleyh bendenizde burada sırası ile (Terkan, Karageçili, Milli, İzol, Kejan, Şixan) aşiretlerine dair izahat vereceğim.

Terkan: Çiyaye Reş (Karacadağ) da ikamet etmekte olan bu aşiret beş yüz haneden ibaret olup çevre köylerde bulunmaktadır.

1 - Kurebax (Karabahçe) köyü. Bu kelime tamamı ile Kürtçe bir isim olup; kure, kaba tabiri ile kalın kaburgalı demektir. Bax ise, yine Kürtçe bir kelimedir. *(1) Vakti ile köyün bağ ve bahçelerinin son derece bol ürün vermelerinden dolayı bu isimle anılmıştır. O bağlar şimdi yoksa da kalıntıları hala mevcuttur. Bu köyde seksen kadar hane vardır ki; buraları Omergan- Qotyan (Omergan azı dişleri büyük, Qotyan ise kısa boylu demektir.) adlı aileler tarafından idare ediliyor.

2 - Xanqonax: (Kaynak) Bu köy otuz sene önce kadar önce Diyarbakir'e giden yol üzerinde Siverek'liler tarafından inşa edilen bir hanenin büyümesiyle meydana gelmiştir. Gelip giden yolculara yiyecek ve erzak verir. Bu köyün

ahali bir saat ötedeki Gulance adlı köyü terk ederek bu köye taşınmışlardır. "Gulan" mayıs ayı demektir. Bu köyün suyu iyi ve çok olduğundan Mayıs ayında gayet cazibeli bir hal alır. Kışın bile bu cazibesinden bir şey kaybetmediğinden ona bu isim konulmuştur. Bu biçimde oluşan Kaynak köyünün elli kadar hanesi vardır.

3- Ameni (Ahmeni) : Bu köy Çiyaye Reş'in doğu tarafında kurulmuş olup , ortasında geçen bir ırmak burayı ihya etmekte olup yetmiş kadar hane mevcuttur.

4- Armeni (Ermelu) : Bu köy adından da anlaşılacağı gibi Ermenilere ait bir köy olmalı . Bundan üç sene önce bir köylü kendisi için bir ev yapmaya uğraşırken kazılarda gayet güzel ve rengarenk taşlarla süslenmiş oldukça büyük , eski bir bina ortaya çıkmış . Bu evin kapısı iki kanatlı ve taştan yapılmış olup 'mil' üzerinde hareket eder. Bir köşesinde de iki buçuk metre uzunluğunda eski bir mezar çıkmıştır. Burayı ziyaret etme şansım oldu : Duvarın üzerinde bir takım yazılar vardır ki , bildiğim harflerden hiç birine benzetemedim. Bu köyde kırk kadar hane vardır.

5- Kêmoşo (Kamışlı) : Anlamı 'eksik' çamaşır yıkayan dır. Bu köyün otuz kadar hanesi vardır.

Yukarıdan beri saymaya çalıştığım köyler ki başlıca aşiret köyleridir. Genellikle bir iki ağa dışında Kürtçeden başka bir dil konuşulmamaktadır. Takdim ettiğim fotoğraftaki Mehmed Ağa Terkan aşiretinin en büyük ağasıdır.

Yukarıda yazdıklarımın anlaşılacağı gibi, köylerin ismi kısmen yada tümüyle değişmiştir. Bunları da Kürtçe bilmeyen memurların kendilerine kolaylık olsun diye yaptığı sanılıyor. Her zaman hükümetle ilişkide olan köylü de hükümetin verdiği bu isimleri kullanmaya mecbur olduğundan bu köylerin asıl isimleri zaman içerisinde unutulmuşlardır.

Bu defalık bu kadar yazıyorum; makbule geçerse bütün aşiretlerin hallerinden ve geleneklerinden bahsederim.

CINDO.

Terkan Aşireti mensubundan:
Hetav-i Kurd Sayı -10 Sayfa 4-7
20 Haziran 1914.

* Ne yazık ki, Türkler ve İranlılar, bu kelimeyi kendilerine mal etmişlerdir.

KÜRDİSTAN MEKTUPLARI (2)

MALATYA

Kürdistan'ı Anadolu'dan ayıran sınırın güney kısmını Malatya Sancağı oluşturur. Daha kuzeyinde "sarı çiçek" dağları olup bu sınır üzerinde olan son derece önemli yaylalar vardır. Sarı çiçek aşiretleri Ekin, Pötürge, Arapkir kazaları ile temastadırlar . Yaylalardaki aşiretlerin en

önemli gelir kaynağı hayvancılıktır.

“Hasan Çelebi” nahiyesi ile Malatya sancağına gireceğiz. Daha ilk bakışta bir faaliyet göze çarpıyor. Bu sene ekinler her tarafta bereketli oldu. Nakliye araçları olmadığından bu durum köylülerin keseleri üzerinde büyük bir fark göstermez; zira fazla ekinler depolarda çürümeye mahkumdur. Henüz vilayetlerimiz muntazam yollarla birbirlerine bağlı değildir.

Hasan Çelebi , Hasan Baderik ahali , şii mezhebin-den olup milliyet ve kavmiyetleri bu mezhep içinde kaybolmuştur. Kıyafet, adet ve benlikleri tamamen Kürt olup, dilleri ise Kürt Türkçesi dir. Civardaki Akçadağ aşiretleri Türkçeyi çok az bilirler.

Bu sayfalarda Kürtlükle oldukça ilgili olan , Şiilik ve Şafilik mezhepleri hakkında esaslı mütalalar ve araştırmalar yapabilecek bu işin erbabı kimselere intizar etmek-te haklıyız.

Hasan Bedarik ile Malatya arası sekiz saat olup bu iki vilayet arasındaki alan, adeta çöl halinde olan ekilmemiş bir ova gibidir.

Ovanın ortasında “Tahma” nehri geçer; fakat nehrin takip ettiği mecra boyunca tabiatın dışında hiç bir şeye rastlanmaz, bir iki aşiret dışında. Bu esefengiz manzarayı seyrederken, tesadüfen karşılaştığımız kimseler genellikle İstanbul’a hamallığa, Amerika’ya ameleliğe koşanlardan oluşuyordu. Malatya şehri, ağaçlar, bağlar içerisinde adeta kaybolmuştur. Şehre daha bir kaç saat kala Malatya’nın çalışma hayatı görülüyor. Malatya’da ; seftali, kayısı ağaçlarının bir kaç senede bir yeni fidanları yetiştirilir ve en güzel aşlar yapılır. “Eski Malatya” yenisinden bir iki saat beri taraftadır. Eski şehrin yol kenarında sur harebeleri görünür. Sur yığılmış bir kaç sütun üzerinde durmakta . “Seyyit Battal” adıyla Acem kitaplarında oldukça uzun hikayeleri mevcut olan bu karargah hakkında ayrıntılı söz etmek isterdim, fakat bunun için uzun süre kalmak gerekirdi.

Malatyanın ahali milli kıyafetlerini muhafaza edip , ticarete ve sınaide Kürtçe lisanını kullanıyorlar, fakat hükümet ve eğitimle olan ilişkilerinden dolayı Türkçe’yi öğrenmek zorunda kalıyorlar. Dört yüz seneden beri , hükümetin ve eğitimin Kürtçe üzerindeki etkileri devam etmekte . Malatya sancağının 85% i Kürtçe yani ulusal dilleri ile konuşuyor. Kalan 15% ise Türkçe konuşmaktadır. Bu oran ticarete görüldüğü gibi hükümetle ilişkide bulunan halk tarafından da kabul edilmektedir.

Malatya eğitim açısından çok geridedir. Bir kaç ilkokul , bir orta bir de liseye sahiptir. Memleketin ticaret ve ziraat konusundaki kaabiliyeti ve bu konuda olgunluğu dikkate alınarak buraya sınai ve ziraat okulları açılmalı.

Bir iki aciz acidan başka , ticarete , sınaide kısaca her alanda Kürtler Ermenilerden üstündür.

12- 15. bin haneye sahip olan Malatya’da ancak bin

hane Ermeni vardır. Kazalarda bu sayı daha da düşüktür. Şehir içinde halk sağlığı için en önemli mesele su meselesidir. Malatya medeni bir şehre lazım olan suya sahiptir, ama ne yazık ki suların üzeri açık olduğundan pis sularla karışabiliyor. Bu durum tifo, kolera gibi hastalıkların doğmasına ve yayılmasına neden oluyor. Şehir halkının bu konularda girişimlerde bulduklarını işittim.

HETAV-İ KURD. Sayı 1. s. 13-15

1.Ağustos 1913.

KÜRDİSTAN MEKTUPLARI (3)

FIRAT SAHİLİ.

Kaynağını Beyazıtın alan Fırat’ın kenarında pek çok Kürt yaşıyor. Hali hazırda bu nehrin kenarında yaşayanlar, “uygarlaşmadan” hiç payını alamayanlardır. Samsun-Bağdat caddesi üzerinde ve nehrin iki sahilinde kurulmuş olan “İzolu” nahiyesinde gördüklerimi anlatayım.

Cenab-ı Hakkın bu köylere bahşettiği güzellikleri çok az yerde gördüm. Nehrin iki yakasına bakarken, Boğaz içini hatırlamamak mümkün değil . Bu güzel köyler caddeden yarım saat daha aşağıda olan kısımdadır. Ahali genellikle tarımla uğraşır kadın-erkek birlikte çalışırlar. 13 -15 yaşlarında kızlar sırtlarında ot ve saman taşıyorlar. Hiç bir köyde okul yoktur. Köylüler çocuklarını okutmak istiyorlar fakat hangi öğretmen İzol’lu ya gelmeye tenezül edipte “Kürt içine” girecek.

Gerçekte bütün nahiyedeki halk Türkçe bilmediklerinden dolayı açılacak okullarda ne derece başarı sağlayacağı da meçhul. Her halde bu gibi nedenlerden dolayı vilayetten öğretmen gelmiyor. Köylüler ağaların etki alanlarına göre taksim olmuşlardır. Asırlardan beri devam eden bu fena gelenek çok gereksiz kavgalara neden olmakta.

Sıtma, göz hastalıkları, bu köyleri bitiriyor, buralarda doktor yüzü görmek imkansız. Sıtmanın neden olduğu kansızlık, çocukları daha zayıf ve cılız bırakıyor. Amerika ve İstanbul’a bu köylerden giden çok azdır. Sıtma hastalığı halk sağlığı açısından oldukça tehlikeli boyutlara ulaşmıştır.

Şurada, genç arkadaşlarıma hitap ediyorum: ve diyorum ki, arkadaşlar yeşil masa başında Kürdü düşünmek, sefalete ve cehalete çare bulmak mümkün değildir. Buranın okulu bitiren gençleri, buraya öğretmenliğe gelmeli. Köylünün vereceği 200- 300 kuruşla burada öğretmenlik yapacak gençlere, fedakar insanlara ihtiyaç vardır.

HETAVİ KURD, SAYI . 2. s. 13-14.,

10. Eylül 1913.

Osmanlıca’dan Çev:Halis Çanakçı.

Pişmanlık Yasası mı, Anti-Terör Yasası mı? Kırk Katır mı, Kırk Satır mı?

Ahmet Zeki
Okçuoğlu

İlk defa 1988’de yürürlüğe giren Pişmanlık Yasası’nın (resmi adıyla Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun) bazı maddelerinde değişiklik yapılarak yeniden yürürlüğe konması üzerine, 5 Eylül 1999’da NTV haber bülteninde Abdullah Öcalan avukatları aracılığı ile bu yasa ile ilgili şu açıklamada bulundu: “Aslında bu yasa ‘Anti-terör Yasası’dır, fakat içeriği daraltılmıştır. Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırı bir yasadır. Rolünü oynayabilmesi için daha kapsamlı olması ve cezaların indirilmesi gerekliliği vardır”.

Abdullah Öcalan’ın bu sözlerinden çıkarılacak ilk anlam; Abdullah Öcalan’ın bu yasanın çıkacağından ve gerçek adından ve kapsamından önceden haberdar olduğudur. Abdullah Öcalan’ın sözlerinden çıkarılacak ikinci anlam ise bu yasaya karşı olmadığı, “kapsamı daraltılmıştır” sözleri ile kendisine verilen sözün tutulmadığını ima ederek bu durumdan şikayetçi olduğudur.

Bekaa’daki karargahında Pişmanlık Yasası adını hafif bularak, İtirafçılık Yasası diyen PKK lideri Abdullah Öcalan, İmralı’daki ‘karargahında’ tam tersi bir tutumla, bu yasaya sahip çıkmakta, “aman pişmanlık yasası diyerek dağdaki militanlarımı ürkütmeyin” demekte ve bunun yerine “Anti-terör Yasası” adını kullanarak kendince bu yasayı sevimlileştirmeye çalışmaktadır.

Türk Genelkurmayı da Abdullah Öcalan’la aynı görüşte. O da aynı Abdullah Öcalan’ın gösterdiği gerekçeye dayanarak, Pişmanlık Yasası olarak biline gelen yasayı Anti-terör Yasası olarak adlandırmanın daha doğru olacağı görüşünü savunmaktadır. Bu nedenle de Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterliği, 10 Eylül’de yaptığı basın açıklamasında bugüne kadar Pişmanlık Yasası olarak adlandırılan bu yasayı, tıpkı PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan gibi Anti-terör Yasası olarak anmayı özellikle tercih etmekte-

dir.

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan’ın ve Türk Genel Kurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu’nun duyduğu ortak kaygıyı dile getirmek amacıyla, Türk Genel Kurmayı’nın gayri-resmi basın sözcüsü Mehmet Ali Kışlalı Radikal gazetesindeki köşesinde “Neden Pişmanlık Yasası değil de, Anti-terör Yasası?” sorusunu cevaplandırırken, yasanın Pişmanlık Yasası adıyla anılmasının, sakıncalarını dile getirmektedir (Radikal, 14 Eylül 1999). Söz konusu yasayı “bir nevi af yasası” olarak nitelendiren Mehmet Ali Kışlalı, Pişmanlık Yasası’nın bu adla anılmasının “şimdi devletle işbirliği yapmakta olan PKK liderlerinin de anlatmaya çalıştıkları gibi, dağdaki PKK militanlarının teslim olmaları önünde bir engel” oluşturacağını savunmaktadır.. Zira Kışlalı, Pişmanlık Yasası ile PKK militanlarına yöneltilen psikolojik savaşın yöntemlerinin “onların gerçekten dağdan inmelerine, Türk makamlarına teslim olmalarına yardım etmediği” kanaatini taşımaktadır. Bu yaklaşımın yandaşları nezdinde dağdaki silahlı militanları, “gururları açısından zor duruma” soktuğunu savunan Mehmet Ali Kışlalı, “Pişmanlık ya da ‘teslim olma’ sözcükleriyle yüklenmiş davetlerin nasıl bir etki yaptığı konusunda yetkili makamların doğru dürüst bir inceleme yapmadığı”nı ileri sürmekte ve bunu da “devletin ayrıntılı hazırlanmış bir PKK planının olmaması”na bağla-

Avukat Ocalan'a bir kaç gün içindeki gelişmeleri özetleyerek anlattığında,

Star gazetesinin PKK Başkanlık Konseyi üyelerinin de yakalanarak İmra-

maktadır. Bunun yanında Genel Kurmay Başkanlığı'nın PKK'ye yaklaşımını daha gerçekçi bulan Genel Kurmay'ın gayri-resmi sözcüsü Mehmet Ali Kışlalı, bu nedenle Genel Kurmay'ın açıklamasında "pişmanlık

yasası'na uyarak dağlardan inmelerini değil, 'Anti-Terör Yasa'sından yararlanarak' silahlarını bırakıp gelmelerini öneriyor. Onlara bunu yapmanın 'en doğru' hareket olacağını söylüyor. Teslimiyetten falan bahsetmiyor" diyerek Abdullah Öcalan'la aynı kaygıyı taşıyan Türk Genelkurmayı'na övgüler yağdırmaktadır.

"Kendim İçin Bir Şey İstiyorsam Namerdim"

Bir zamanlar zorla dağa çıkararak ölüme gönderdiği Kürt gençlerini şimdi de dağdan indirmeye çalışan idam mahkumu Abdullah Öcalan, acaba "ben bu yasadan yararlanmak istemiyorum" mu demektedir?

Aksine Abdullah Öcalan herkesten önce bu yasadan yararlanmak istemektedir. Bunun için de yasanın, "Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı" olduğunu söyleyerek serzenişte bulunmaktadır.

Abdullah Öcalan bir yandan yandaşlarına "ölmemin bir anlamı yok. Ben ölseydim on binler ölecekti. Bu nedenle idamı önleyecek büyük barış çabasına girilmeli. 'Ya ölüm ya hiç' yanlış bir tutumdur. Sürekli insan kendini yaşama hazırlamalıdır. Ben yaşamadım, bu biçimle yaşamaz, yaşanmayacak. Elli küsur yaşımı geçtim, hala kendimi yaşama hazırlıyorum. Korkunç gelişmiş duygular, insan ilişkilerine yaklaşım var. Benim tutsaklığım halkın tutsaklığıdır." (Abdullah Öcalan, Benim Tutsaklığım Halkın Tutsaklığıdır, Yeni Özgür Halk, Sayı:1, 15 Ağustos.1999) diyerek idam kararının infazının engellenmesi için taraftarlarının çaba göstermelerini isterken, diğer yandan NTV'deki söyleşisinde, "rolünü yeterince oynayabilmesi" için, "daha kapsamlı olması" ve "cezaların indirilmesi" sözleri ile yasa'yı kendisini de kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmesi için devlet yetkililerine seslenmekte, aksi takdirde "yasa rolünü oynayamaz" diyerek aba altından sopa göstermektedir.

Avukat görüşlerinde de sık sık bu beklentisini dile getiren Abdullah Öcalan ikinci görüşmemizde bana, "Pişmanlık Yasası ile ilgili bir gelişme var mı? Kapsamı ve ne zaman çıkacağı konusunda ne biliyorsun?" diye sorduğunda, "acaba yanlış şeyler mi duyuyorum" diye tereddüt etmiştim. O kadar rahatça sormuştu ki, ilk anda her halde kendisiyle ilgili olarak değil, gelişmeleri öğrenmek için soruyor

li'ya getirileceğini yazdığını söylediğinde Abdullah Öcalan çok rahat bir biçimde ona şunu söylemişti: "Onlar yakalanmayacak ki, kendileri gelip teslim olacaklar". Bir sonraki görüşmede yanımdaki bir başka avukata ise, "PKK Merkez Komitesi teslim olup buraya gelse, nasıl karşılanır acaba?" diye sormuştu.

diye, "henüz görünürde bir gelişme yok" demekle yetinmiştim. İkircikli bir vaziyette dışarı çıktıktan sonra görüştüğüm kişilere; "Apo Pişmanlık Yasası'nı sordu, yararlanmak mı istiyor ne?" diyerek duyduğum kaygıyı

dile getirmiştim. Benim bulunmadığım bir sonraki görüşmeye giden avukatlar, Abdullah Öcalan'ın aynı soruyu kendilerine de sorduğunu söylemişlerdi.

Bir dahaki avukat görüşünde gittiğimde aynı soruyu bir kez daha sorduğunda kendisine, "meseleyi bu çerçevede ele almak doğru değil", dediğimde ise; "yanılıyorsunuz, adı belki Pişmanlık Yasası ama içeriği farklı, bir nevi af yasası" diye yanıtlamıştı beni. Oldukça ilginç bir rastlantı, Mehmet Ali Kışlalı da tıpkı Abdullah Öcalan gibi bu yasa "bir nevi af yasası"dır demektedir.

İmralı'da yaşanan olayların doğal gelişme seyrini izlediği görüntüsü verilmeye çalışılsa da, Abdullah Öcalan'la yaptığım görüşmelerden edindiğim izlenimlerden her şeyin başından itibaren bir plan çerçevesinde geliştiği, "devletin hizmetindeyim" diyen Abdullah Öcalan'a bundan böyle yapacağı şeylerin birer birer kendisine bildirildiği ve her şeyin bu doğrultuda seyrettiği sonucuna varmış bulunmaktayım.

Son iki görüşmede Abdullah Öcalan'ın konuşmaları ilk günden itibaren bende uyanan bu kanaati daha da pekiştirdi. Beşinci görüşmemde birlikte gittiğim avukat kendisine bir kaç gün içindeki gelişmeleri özetleyerek anlattığımda, Star gazetesinin PKK Başkanlık Konseyi üyelerinin de yakalanarak İmralı'ya getirileceğini yazdığını söylediğinde Abdullah Öcalan çok rahat bir biçimde ona şunu söylemişti: "Onlar yakalanmayacak ki, kendileri gelip teslim olacaklar". Bir sonraki görüşmede yanımdaki bir başka avukata ise, "PKK Merkez Komitesi teslim olup buraya gelse, nasıl karşılanır acaba?" diye sormuştu. Bir süre sonra Milliyet gazetesi ise, "yakalanarak getirilecek PKK yöneticileri için İmralı'da dokuz hücre yapıldı" diye yazdığında perde arkasında çok büyük oyunların döndüğünü bir kez daha anlamıştım.

PKaKa mı, PKeKe mi?

TC yönetiminin Abdullah Öcalan ve onun örgütü ile ilgili projesi, silahlı adamlarının dağdan indirilmesi ve PKK'nin dağıtılması ile sınırlı kalsa -Abdullah Öcalan'ın ve örgütünün Anti-Terör Kanunu hakkındaki beyanlarından sonra- bir insanlık suçu olan terörizmin tasfiyesi kap-

Mehmed Ali Kışlalı devlet içindeki farklı eğilimi temsil edenlere, “geçmişte hep birlikte PKK’ye terörist örgüt diyorduk, artık bu bakış açısını değiştirmenin zamanı geldi. Bağımsız Kürdistan hedefi ile yola çıkan bu örgüt taleplerini, ‘bırakın federasyon isteklerini, bir iki kültürel hak istemeye kadar gerileten’ bu örgüt konusundaki geleneksel politikamızı değiştirerek ondan yararlanmamız gerekir”, diye seslenmektedir.

samında yürütülecek yasal uygulamalarla, suç faillerinin yakalanarak hak ettikleri cezaya çarptırılmaları karşısında insan haklarından, hukuktan ve demokrasiden yana kimselerin söyleyeceği bir söz olmaz, olamaz.

Ancak Abdullah Öcalan ve liderliğini yaptığı örgüte karşı yürütülen mücadelenin hukuksal çerçeve içinde cereyan ettiği söylenebilir mi? TC yönetimiyle ihtilafımız bu noktada başlamaktadır. Geçmişte teröristliğe karşı mücadele adı altında, alttan alta terörist faaliyetlerin örgütlenmesi ve gelişmesinde rol oynayan ve işlerin bu noktaya gelmesinde başta gelen sorumluluğun sahibi olan TC yönetimi, artık bu defteri kapatarak, başımıza sardığı bu terörizm belasından hiç değilse bundan sonra ilişkisini keserek, meşruiyet temelinde bu belaya karşı mücadele etmek niyetinde olmadığını ortaya koymaktadır. Devlet, sözde terörizmin tasfiye edileceğinden söz ederken, gerçekte Kürtlere karşı yeni tertipler içine girdiği görülmektedir. Daha açık söylemek gerekirse, TC devleti, PKK’yi tasfiye etmeyi değil, legalize ederek, Kürtlere karşı yeniden onu kullanmayı planlamaktadır.

Türk yönetim çevrelerinde “asmayalım kullanalım” sözü ile başlayan bu eğilimin, giderek daha kapsamlı bir projeye dönüştürülerek, düne kadar katı anti-terörist tutumuyla bilinen Türk Genelkurmay’ının gayri-resmi sözcüsü Mehmet Ali Kışlalı ve gibilerinin kalemi ile dillendirilerek ufak ufak öne sürüldüğü görülmektedir.

Bu nedenle de Kışlalı yüz seksen derecelik bir dönüş yaparak şunları söylemektedir: “İşe Marksist-Leninist bir bağımsız Kürt devleti kurma hedefi ile başlayan mücadelelerinde, bugün bırakın federasyon isteklerini, bir iki kültürel hak istemeye kadar gerileten” PKK’nin bu noktaya gelmesinden son derece memnun olan Mehmet Ali Kışlalı, “devlet PKK politikasını bir kez daha gözden geçirerek günün şartlarına daha uygun hale getirilmelidir” demektedir.

Sahibinin sesi Mehmed Ali Kışlalı devlet içindeki farklı eğilimi temsil edenlere, “geçmişte hep birlikte PKK’ye terörist örgüt diyorduk, artık bu bakış açısını değiştirmenin zamanı geldi. Bağımsız Kürdistan hedefi ile yola çıkan bu örgüt taleplerini, ‘bırakın federasyon isteklerini, bir iki kültürel hak istemeye kadar gerileten’ bu örgüt konusundaki geleneksel politikamızı değiştirerek ondan yararlanmamız gerekir”, diye seslenmektedir. Mehmet Ali Kışlalı’nın, “PKK politikasını bir kere daha gözden geçirerek günün şartlarına daha uygun hale getirilmelidir” sözlerinden bu örgütün tasfiye edilmesi anlamı değil, korunmak is-

tendiği anlamı çıkmaktadır.

Eskiden PKK adını nasıl telafuz etmek gerekir diye tartışmalar yapılırdı. Kürt karşıtları PKaKa’da ısrar ederken, bu örgüte Kürt ulusal kurtuluş hareketi misyonu

nunu yükleyenler ise, PKeKe demekte direnirlerdi. Şimdi roller değiştiği görülmektedir: Mehmet Ali Kışlalı ve onun gibiler PKeKe derken, onlar gibi düşünmeyenlerin ise PKaKa demek gereğini duyacakları anlaşılmaktadır.

Nereden Nereye

Pişmanlık Yasası Anti-terör Yasası diyerek kendince sevimlileştirmeye çalışan Abdullah Öcalan’ın geçmişte farklı şeyler söylediği görülmektedir. Hafızai beşer nisyan ile malul olduğu için, Bekaa’daki karargahında söyledikleri ile İmralı’daki karargahında söylediklerini karşılaştırmak için Abdullah Öcalan’ın 1993’te Bekaa’da Türk gazetecileri ile yaptığı basın toplantılarında, röportajlardan yaptığı konuşmalardan yaptığımız alıntılarını okuyucularımızın görüşlerine sunuyoruz:

“İşin özü şudur: Devlet bizi dağdan indirmeye ve Pişmanlık Yasası’nı geliştirerek teslim almaya yeminlidir. İşin özü budur. (...) Bu bakış açısında Türkiye Cumhuriyeti’nin 70 yıllık tenkil politikası vardır. Aynıysa uygulanmak isteniyor”. “Teslimiyetin şerefliyi yoktur” (Oral Çalışlar, Öcalan ve Burckay’la Kürt Sorunu, Pencere yayımları, 1993, sh. 15-16) diyen Abdullah Öcalan o günlerde de gündeme getirilen Pişmanlık Yasası ilgili değerlendirmesini şu sözlerle sürdürüyor: “Niyet şu: Gelsin dağdakiler, kovuşturmaya uğramadan evlerine gidecekler. Ardından operasyon şiddetli geliyor. İnmeyenler imha olacak. Ardından Kürt meselesi operasyonlar temelinde hal olacak. Bu bakış açısında Türkiye Cumhuriyeti’nin 70 yıllık tenkil politikası vardır. Aynıysa uygulanmak isteniyor” diyerek bu koşulları kabul etmenin teslimiyet olduğunu söyledikten sonra şu veciz belirlemeyi yapmaktadır: “Teslimiyetin şerefliyi var mıdır” (age, sh.16). Öcalan aynı söyleşinin bir başka bölümünde ise “Türkiye’nin pişmanlıktan başka hiç kimseye bir şey dayatmadığını, Kürt meselesini tasfiye etmek istediğini, geleneksel tenkil ve teslim alma yöntemleriyle sonuca gitmek istediğini” (age, sh. 47) söylemektedir.

“Hemen belirteyim; çoklarının söylediği gibi, bilmem silah bırakılıyor, dağdan iniliyor değil. Böyle durumlar intihar olur. Ve sanmıyorum hükümet de bunu bizden beklesin. Silahlı güçlerimiz, temel bir politikanın hayata geçirilmesinin güçleridir. Yani Kürt ulusal haklarının ve Tür-

“Nedir anayasal güvenceler? İşte Kürt kimliğini anayasaya taşımak, Kürt statüsünün siyasal çerçevesini anayasal ve yasal düzeyde oluşturmak (...).

kiye halkının demokratik haklarının sağlanması için ortaya çıkmış silahlı güçlerdir. Bu amaçlara ulaşmaya kadar, bu silahlı güçler gelişerek varlığını sürdüreceklere ve daha da kapsamlı bir ordulaşmaya yöneleceklerdir.

Neden? Çünkü amaç orta yerde duruyor” (Bir Muhatap Arıyorum, Aram Yayıncılık, sh. 87).

“Şimdi siyasal yöntem, acaba siyasi amaca ulaştırmada tam güvenilebilecek bir duruma geldi mi? Yani gerek Kürt hakları için ve gerekse Türk halkının demokratik hakları için Türkiye’de siyaset yapmak, emniyetli bir araç olarak kabul görmüş müdür? Türkiye’de anayasal ve yasal güvenceler sağlanmış mıdır? Şimdi bakalım; gerek Kürt ulusal hakları için ve gerekse Türkiye’deki demokratik haklar için anayasal ve yasal güvenceler yoktur; var olan da çok sınırlı ve güvencesizdir. Ayrıca yarın birisinin gelip bir darbe girişimiyle ne hale getireceği de belli değildir. Zaten ordunun ne kadar hazırlıklı olduğu her zaman ortadadır. Şunda çok haklıyız: Siyaset yapma sağlam güvenceye kavuşturulsun, o zaman silahlar köklü susar. (...) Ve halen de darbe tehlikesi her an gündemde. Şimdi resmi düzey için bile durum böyleyken ve Kürt halkının ulusal hakları atılan en ufak bir adımın bile imhayla karşılandığı gerçeği ortada iken, bizim gibi bir hareketin, kendini siyasal ve yasal bir ifadeye kavuşturmadan silahlardan arındırması demek, ben bir koyunum gel beni boğazla demektir. Bunun altını özellikle çiziyorum. Bazıları gerçek durumu hiç anlamak istemiyorlar. Evet biz, ulusal kimliği halen yok sayılan bir halk geçeyiz. Tek bir yasada, en ufak bir kelime dahilinde bile yerimiz yoktur. Bırakalım siyasal haklarımızı, kültürel haklarımız konusunda bile en ufak bir imkan yoktur. İmkan şurada kalsın günlük olarak imha sürecini yaşıyoruz. Ekonomi talan ediliyor. Sosyal dağıklık, çürümüşlük had safhada. Kürt nüfusunun bir katı batıdadır. En geri sosyal yapılar zorla ayakta tutuluyor” (age, sh. 89).

“Nedir anayasal güvenceler? İşte Kürt kimliğini anayasaya taşımak, Kürt statüsünün siyasal çerçevesini anayasal ve yasal düzeyde oluşturmak (...). Kürt kimliği politik ve yasal ifadeye kavuşturulmalıdır. Yani kendi deyişleriyle on beş milyonluk bir kitle var. Bunun ulusal hakları yasalara geçirilmeden nasıl politika yapacaktır? Politika yapamaz, yapacağı her şey gayri yasal olur. (...) Kültürel, sosyal ve siyasal düzeyde, hakların güvenceye alınması gerekir. Yani içinde hareket edecekleri siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel çerçeve çizilmelidir. Biz anayasanın kaldırabileceği yapılmalı ve daha sonra geliştirilecek yasalara bu taşırılmalıdır. Bu önemli bir güvencedir. Fakat sadece yasa-

Kürt kimliği politik ve yasal ifadeye kavuşturulmalıdır. Yani kendi deyişleriyle on beş milyonluk bir kitle var. Bunun ulusal hakları yasalara geçirilmeden nasıl politika yapacaktır? Politika yapamaz, yapacağı her şey gayri yasal olur. (...) Kültürel, sosyal ve siyasal düzeyde, hakların güvenceye alınması gerekir.

larla da yetinmeyiz., örgütlenme özgürlüğünün sonuna kadar işletilmesi gerekir. Yine bu temelde çok yoğun bir yardım gerekir. Yani kendi kültürel kurumlarını oluşturma, özel bir ekonomik planlamaya gitme hususları

çok açıktır ve bunlara ihtiyaç vardır. Bir de bunların demokratik tarzda olması gerekir. Yani üstten birileri verdi değil de, Kürt halkının kendi oyuyla ve hatta seçimiyle buna gidilmelidir. Yani bizim istediğimiz demokratik bir düzenlemedir, yoksa bazılarının Kürt halkı adına üstten karar vermesi değildir. Demokratik bir düzenleme -bazıları buna demokratik federasyon da diyebilir- Kürt halkının seçiminden geçen bir düzenlemedir.

Bu belirttiklerimiz bir güvencedir. Ancak, elbette bunun öncesinde yapılacak işler de vardır. Bunlar nedir? Herkes biliyor ki şu anda bir terör rejimi söz konusudur. Bu terör rejimini, bu özel savaş rejimini artık bilmeyen kalmadı. Bu kadar ‘faili meçhul’ cinayet var. İçte ve dışta her gün bu kadar operasyon yapılıyor. Hatta Demirel, ‘Yunanlarla yaptığımız savaştan daha şiddetli bir savaştır’; ‘1877-78 Rus Savaşı’ndan beri en kapsamlı operasyonlar düzenliyoruz’ dedi. İşte bu operasyonların durdurulması gerekiyor” (age, sh. 90-91).

Hasan Cemal’in “Peki genel bir af ne diyorsunuz? sorusuna, mevcut haliyle “bu da onun bir devamıdır” diyerek bunu red eden Abdullah Öcalan, genel affın “çok önemli bir siyasi konsensüs aracı olarak” ele alınması halinde anlam ifade edeceğini söylemektedir (age, sh. 91).

“Ateşkes şartsız ve tek taraflı yürümeyecektir” (age, sh 91) diyen Abdullah Öcalan, “karşı tarafın operasyonları şiddetlenirse bizim de karşılık vermemiz şiddetlenecektir. Karşı taraf köyde, şehirde, dağlarda keklik avlar gibi, ge-yik avlar gibi peşimize düşerse, tabii kendimizi en aktif bir biçimde savunacağız. Bunun için gerçekten şimdiye kadar eşi görülmemiş bir direniş de geliştireceğiz. Bunu tartışmak bile abestir. Kurbanlık koyun gibi başımızı uzatamayız. Yani kendimizi Şeyh Saitlerin, Seyit Rızaların durumuna düşürmeyeceğiz. Biz kendi kimliğimiz için adeta kendimizi yoktan var ederek bugüne geldik. Bunu inkar edemeyiz. Hele bu aşamadan sonra bu mümkün değil. Sanmıyorum ki kimse de bizden bunu istesin” (age, sh. 91-92).

“Bir terör hareketi olmaktan öteye, çok haklı ve siyasi amaçlı bir hareket olduğumuz vurgulanıyor. Ateşkes bu temelde gittik. Bunun başka türlü yorumlanmasına, ve işte ‘son darbeleri indiririz, bir takım vaatlerde de bulunur, dağdan indiririz’ denilmesine, ben, Seyit Rıza ve Şeyh Sait

“Çocukça bir yaklaşımla ‘gerillayı dağdan nasıl indiririz’ hesapları geliştirilmek isteniyor. Gerilla dağa boşuna çıkmadı; amansız koşulları ve ölüm kalım sürecini, ulusal imhayı önlemek ve halkı özgür gelişme yoluna sokmak için çıkmıştır. Bu kutsal amaç gerçekleşmeye yüz tutuncaya kadar, bu siyasal amaç, ekonomik ve sosyal temelleriyle hal yoluna girinceye kadar gerilla, ulusun temel varlık güvencesini, onun koruyucusu ve geliştiricisi rolünü oynamaya devam edecektir.”

çözümü diyorum. ‘Daha sonra bazılarının kellesini uçururuz, diğerlerini de işbirliğine zorlarız, bu işi böylece hallederiz’ anlamındadır. 70 yıllık -ki daha öncesi, Osmanlı dönemi de var- askeri imha ve tenkil yaklaşımıdır bu. Ve bu yaklaşım sorunu çözmedi, kangrene dönüştürdü. Hükümetin halen bu politikayı terk ettiği kanatında değilim. Şimdi biz bu politikanın açıkça kaldırılmasını istiyoruz. Bu politika kaldırılmadıkça zaten Türkiye’nin demokratik siyasi gelişmesinin olamayacağına inanmaktanız.

Bu politikayı kaldırır mı? Hükümetin gücü buna yeter mi? Ordu buna açık mı? Yine diğer partiler bu konuda programa sahip olabilirler mi? Bu sorular halen cevapsiz. Gördüğümüz kadarıyla hepsi yetersiz ve kapalı bir konumda. Dikkat edilirse, çözümü bizde aramak yerine, demin söylediğim iktidarı ve muhalefetiyle siyasal partilerde ve diğer anayasal kuruluşlarda aramak gerekiyor. Onlar kapalı. Bazı adımların kesin onlar tarafından atılması gerekiyor” (age, sh. 92-93).

“E dur hele, PKK’yi ezelim, imha edelim, ondan sonra biz düşünürüz” diyenlere bakın Abdullah Öcalan neler söylüyor: “Kürtler tarihlerinde bunu birçok defa görmüşlerdir ve ne kadar kandırıldıklarını da biliyorlar. Dolayısıyla mevcut yaklaşımlar inandırıcı değildir. Sen onların kolunu kanadını kırdıktan sonra, onların sözcülerini acımasız bir biçimde ezdikten sonra, acaba ne kadar iyi niyetli ve merhametli olduğunu söyleyip de çözüme gideceksin. Tarihi ve siyasi gerçekler bu konuda kanıt sunmuyor diyorum. Doğrusu son dönemlerde bizim biraz vurgu yaptığımız husustur; yani şiddeti karşılıklı durduralım, makul önerileri birlikte geliştirelim, diyaloglara girmekten çekinmeyelim” (age, sh. 101).

Bugün tam aksini söylese de, Abdullah Öcalan daha o günlerde şu andaki durumunu tarif ediyor, ve şu anda önünde boyun eğdiği, “önce teslim ol senin için bir iyilik düşünürüz” diyenlere şunları söylüyor:

“(...) bana, ‘dağdan in, teslim ol, biz daha sonra senin hakkında iyi düşünürüz’ demesinler. Eğer böyle demeye devam ederlerse, gerçekten ben buna inanabilir miyim? Siz söyleyin, Türkiye halkı söylesin; ben her şeyi bıraksam ve dağdan insem, o zaman beni lime lime etmez misiniz? Bana hanginiz güvence vereceksiniz? Yani biraz makul düşünelim, bana güvence verin, dağdan ineyim. ‘Osmanlı sözü verdik, bizim sözümüze güvenilmiyor’ diyorlar. Ama ben nasıl senin sözüne güveneyim? Bu konuda sağlam güvence

gerekiyor, bir garanti istiyoruz biz. Yani gereken güvenciyi verin, yarın politika yapmaya gelelim. Bunun biçimlerini belirleyin, makul olsun, bu işi böylece halledelim” (age, sh. 101).

Abdullah Öcalan 1993’te ilan ettiği ateşkes ile ilgili yaptığı ikinci basın toplantısında yöneltilen bir soruya ise şu cevabı veriyor:

“Gerillalar tarihi ulusal amaçlar için dağda bulunmaktadırlar. Onların tarihi ve siyasal amaçları ulusal ve toplumsal niteliktedir. Bu istemler yerine getirilinceye, bu konuda ciddi adımlar ve koşullar inandırıcı bir biçimde ortaya çıkıncaya kadar orada kalacaklardır” (age, sh. 187).

“Çocukça bir yaklaşımla ‘gerillayı dağdan nasıl indiririz’ hesapları geliştirilmek isteniyor. Gerilla dağa boşuna çıkmadı; amansız koşulları ve ölüm kalım sürecini, ulusal imhayı önlemek ve halkı özgür gelişme yoluna sokmak için çıkmıştır. Bu kutsal amaç gerçekleşmeye yüz tutuncaya kadar, bu siyasal amaç, ekonomik ve sosyal temelleriyle hal yoluna girinceye kadar gerilla, ulusun temel varlık güvencesini, onun koruyucusu ve geliştiricisi rolünü oynamaya devam edecektir. Bunun için kendini eğitip donatacaktır. Her yol ve yöntemle güçlendirecektir. Ne zaman ki anayasal ve siyasal tüm koşullar eşit ve özgür temellerde ilişkilere uygun hale getirildi, bu konuda pratik inandırıcı adımlar atıldı ve parti, gerilla ve bütün halk tatmin olmaya başladı, o zaman gerillanın -ki bu yeniden düzenleme sivilleşme anlamına gelmez- Halk Güvenlik Kuvvetleri olarak yeniden düzenlenmesi gündeme gelebilir” (age, sh. 203-204).

Abdullah Öcalan 8 Haziran 1993’te Bar Eliyas’ta yaptığı üçüncü basın toplantısında, kendisine önerilen kurbanlık koyun modeli ile ilgili olarak da şunları söylüyor:

“(...) Bunun yerine, teslim alıp ardından bize ne yapacakları belli olmayan bir süreç dayatmışlardır. Tabii biz kurbanlık koyun değiliz, başımızı buna uzatalım. çok kişisiz bir teslimiyet ortamına çekmek istiyorlar ve bizde bunu kabul etmedik; ve ileride bunu kabul etmeyeceğimizi bilmeliler. İnsan hakları, ulusal hakları, bir halkın özgürlük hakkını gerekirse silahla da olsa savunma hakkımızı kullanma kararlılığımızı büyük bir azimle sergilemeye çalışma yolunu tercih ettik” (age, sh. 252-253). Abdullah Öcalan yaptığı basın açıklaması ile insanlığa şöyle sesleniyor: “Bir halkın adı bile tanınmamışken, dili üzerindeki ve kültürü üzerindeki baskı bile sürerken -ki sanmıyorum dünyada Kürt halkından başka bu durumu yaşayan halk olsun ve hatta tabiri caiz ise hayvanlar özgür ses çıkarabilir ama

“Eğer aftan şu kastediliyorsa, işte ‘dağdan inerler ve böylelikle herkes eski işinin başına döner’ deniyorsa, bu büyük bir yanılgıdır ve mümkün değildir. Böylesine gerçek dışı hayalleri fazla beslememek gerekir. Yeniden ve köklü kurumlaşmalara ihtiyaç vardır. Buna ordu da girer, parlamento da girer. Sanırım yerel parlamento atılacak diğer bir adımdır. Yani bir çok mahalli görevlerin Kürtler tarafından, halkın kendisi tarafından görülmesi gerektiği açıktır.”

bizim halk ondan da mahrumken, peki bu kadar aşagılık bir durumu biz nasıl kabul edip de teslimiyeti kabul edeceğiz? Siz de sanıyorum kabul edemezsiniz” (age, sh.254).

Her şeye rağmen “mücadeleyi barışçıl, demokratik ve siyasal platforma dökmeye harcayacağım” diyen Abdullah Öcalan bunun koşulunu şöyle belirtiyor: “ama gerçekten onurlu bir biçimde, halkların eşitliğini ve özgür birlikteliğini ifade edecek bir biçimde bunu yapmaya çalışacağım. Kimse, ağır baskı koşullarında yine ağır haksızlıklar temelinde bir birliktelik, zoraki bir birliktelik beklemesin” (age, sh. 254).

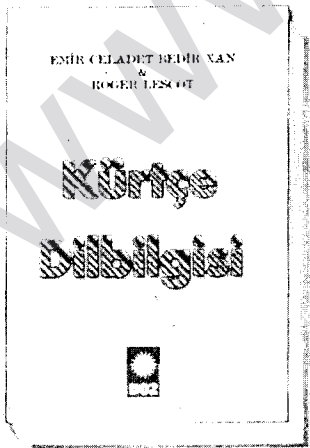
“Devletin yaklaşımları, kesinlikle politik çözüm yolunda bir adım değildir. Pişmanlık yasasıyla, onun geliştirilmesiyle içine giren, yeni bir adım değildir; kesinlikle politik çözüm konusunda bir adım olarak değerlendirmiyorum. Bu politik olarak teslimiyet, askeri olarak da silip süpürme adımdır. Bunu daha da açabilirim. Yani yeterli değilse cevabım. Eskiden de İnönü bu yöntemi uyguladı. Der-sim’i vurdular, Ağrı’yı vurdular, ardından koşullu bazı af lar çıkardılar. İdam edilen idam edildi, teslim olan teslim oldu ve Kürt meselesinin de üstü betonlandı. Ben eminim ki, direnişimiz devam etmese, Kürt meselesinin üzeri bir kez daha dirilmemesine bir kez daha betonlanacaktır. Sırf betonlaşmayı önlemek için bu eylemliliği sürdürüyoruz. Bizim için bu bir ölüm kalım meselesidir” (age, sh. 262).

1993’te kendisiyle söyleşi yapan Türk gazeteci Rafet Ballı’ya “Dağa çıkanlar boşuna çıkmadı” diyen Abdullah Öcalan bu konuda şu açıklamada bulunmaktadır:

“Şimdi dağdakiler Kürt halkının varlık güçleridir. Kürt halkının varlığını ölümüne kanıtlayan güçlerdir. Eğer varlığını kanıtlamışlarsa, herhalde en azından Kürt halkının savunma gücü olarak kalmayı da isteyebilirler. Yani şunu söylemek istiyorum: Asker Mehmet batıya gidiyor ve gerektiğinde genel saldırı da savunuyor; Kürtlerin de kendi ülkesinde ve kendi içinde neden bir koruma gücü olmasın? Nereden bakılırsa bakılsın bir güvenlik düzenlemesi gerekecektir. Biz buna iç güvenlik diyelim” (age, sh. 143) diyen Abdullah Öcalan, gelecekte yüz seksen derece dönüş yaparak tam tersi şeyler söyleyeceğini bilmeden konuşmasını şu sözlerle sürdürüyor: “Mesele yalnız afa bitmez ki! Yeni düzenlemelere gidilmesi gerekir. Ben sorunların köklü çözümünden bahsediyorum. Yani biz keyfimiz için bu korkunç zorlukları göğüsleyerek dağa çıkmadık. (...) Eğer aftan şu kastediliyorsa, işte ‘dağdan inerler ve böylelikle herkes eski işinin başına döner’ deniyorsa, bu büyük bir yanılgıdır ve mümkün değildir. Böylesine gerçek dışı hayalleri fazla beslememek gerekir. Yeniden ve köklü kurumlaşmalara ihtiyaç vardır. Buna ordu da girer, parlamento da girer. Sanırım yerel parlamento atılacak diğer bir adımdır. Yani bir çok mahalli görevlerin Kürtler tarafından, halkın kendisi tarafından görülmesi gerektiği açıktır. Yani diyeceğim, bir federal sistem niye gelişmesin” (age, sh. 144). ▲

DOZ

Kürt Kültür Dünyası

1990’lı yıllarda yayın faaliyetine başlayan **Doz Yayınları**, kurulduğu günden bu yana Kürt dili, kültürü, siyaseti, tarihi ve Kürt entellektüel dünyasına, ilklere birlikte pek çok nitelikli eser kazandırdı.

İ L K L E R

Türkiye’de ilk Kürtçe Gazete Rojname 1992.
Türkiye’de ilk Kürtçe Saatli Takvim 1996-’97-’98.
Türkiye’de ilk Kürtçe Cep Sözlüğü 1998.

Öcalan Davasında Savunma

Görüşmeler - Gelişmeler

Ahmet Zeki
Okçuoğlu

Bir süre önce görüştüğüm iki Kürt şahsiyeti, PKK çevrelerinin Abdullah Öcalan'ın İmralı'daki tutumundan beni sorumlu tuttuklarını söyledi. İlk görüşmemizde Öcalan'a yekten, "seni de Şeyh Said gibi asacaklar, kurtuluşun yok, bunun için direnmelisin" dediğim için Öcalan'ın can korkusuyla pa-niğe kapıldığını ve malum tutumunu bu nedenle sergilediğini iddia ediyorlarmış.

Anlatımlarından bu şahsiyetlerin de bu söy-lentiden etkilendikleri anlaşılıyordu. Bu nedenle öncelikle bu konuda bir kaç şey söylemek gere-ğini duyuyorum.

Abdullah Öcalan'a Şeyh Said'in öyküsünü birincisinde değil, üçüncü görüşmemizde an-latmıştım. Oysa Öcalan birinci görüşmemizde aşağı yukarı mahkemede söylediği şeyleri söyle-mişti bize. Uçakta gözünü açar açmaz "hizmete amadeyim" dedikten sonra Abdullah Öcalan'a sorgulandığı ilk on gün içinde Soruşturma Ko-misyonu tarafından bundan sonra nasıl bir siya-si çizgi izleyeceği ve dava aşamalarında ne gibi ifadeler vereceği, örgütüne ve dış dünyaya ne gi-bi mesajlar ileteceği bir bir öğretilmişti

Üçüncü görüşmemizde, "seni de Şeyh Said gibi asacaklar, kurtuluşun yok, bunun için di-renmelisin" demedim . O'na; Şeyh Said'i kandırıp savunma yapmasını engellediklerini, 'Kürtle-rin hakları için değil, islami nedenlerle isyan et-tik' derse verecekleri idam cezasını müebbet hapse çevireceklerini, iki yıl sonra da genel af çı-kararak kendisini serbest bırakacakları sözü-nü verdiklerini, Şeyh Said'in onların bu vaadine inanarak istedikleri gibi ifade vermesine rağmen ona verdikleri sözü tutmadıklarını, hatta çıkar-dıkları bir kanunla, Şeyh Said ve arkadaşları için geçerli olmak üzere, idam kararının infazı için Temyiz Mahkemesi tarafından tastik şartını dü-zenleyen kanun hükmünü geçici olarak yürür-

lükten kaldırarak, kararın verildiği gün O'nu ve arkadaşlarını astıklarını, aynı şeyi kendisine de yapmak istediklerini, bu nedenle onlara inan-maması gerektiğini, amaçlarının kendisini örgü-tünden ve halkından koparmak olduğunu, bunu başarırlarsa kendisini asmalarının çok kolayla-şacağını, onların desteğine sahip olduğu sürece kendisinin üzerine kolay kolay gelebilecekleri-ni, bu nedenle örgütünden ve halkından kopma-maya dikkat etmesini ve mahkemede Kürtlerin haklı davasını savunması gerektiğini, böyle ya-parsa sadece örgütünün ve bütün Kürtlerin de-ğil, dünya kamu oyunun da desteğini arkasına alacağını söyledim.

Bana bu asılsız söylentiye aktaran dostları-ma, "onbinlerce insanı ölüme gönderen Abdul-lah Öcalan'ın korkmaya hakkı yok" dediğimde, onlardan biri "öyle ama ne de olsa insan" diye cevapladı beni.

Ahmet Altan bir süre önce Aktüel'de Abdul-lah Öcalan için yazdığı Pautus adlı öyküsünden bir kaç satır aktararak bu konuyu noktalamak istiyorum:

"İnsanlardan cesur olmalarını bekleme hak-kına sahip değiliz elbet; ölüm kapıyı çaldığında herkes o kapıdan kendince bir boşluğa yürüme-nin iç ürpertisiyle geçecektir. Bütün bir ömür dehşetiyle titredığımız o an geldiğinde korkmak

herkesin hakkıdır. Ama, daha önce o kapıdan geçmeleri için başka insanlara, emir verenlerin o kapıdan başkalarından farklı geçmeleri beklenir. Hayatı bir yiğitlik imtahanına çevirenler, başkalarından yiğitlik isteyenler, başkalarına kapılarını ölüme açmaları için emir verenler, ölüm bir gün kendi kapılarını çaldığında en azından kendileri yüzünden ölenler kadar cesur durmak zorundadır” (Ahmet Altan, Aktüel, sayı: 411, 3-9 Haziran 1999).

Devletin İsteddiği Avukat

Daha önceki Kürt silahlı hareketleri liderlerinin yargılamalarında yapıldığı gibi, sahnelenen seneryonun başarıya ulaşması için Abdullah Öcalan davasında da savunma avukatına yer vermemek istediğinden kuşku duyulmamalıdır. Ancak böyle bir uygulamanın TC devletinin altında imzasının bulunduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan “adil yargı” ilkesinin açık bir ihlali olarak, yol açacağı sonuçlar göze alınmadığı için, senaryoyu güvenceye almak için, savunma avukatına yer vermemek yerine, çabalar; bu davada kimin ya da kimlerin savunma avukatı olarak yer alacağı konusunda yoğunlaştırıldı.

Abdullah Öcalan üzerine kurulan senaryonun başarısı için bu davada sadece savcıların ve müdahil avukatların değil, savunma avukatlarının da rejime bağlı kişilerden oluşmasını isteyen yönetim, onlardan üç şey istiyordu: Birincisi savunmalarında, davanın esasını oluşturan Kürt meselesine değinmeden, şekli hukuk, en fazla “insan hakları” çerçevesi ile sınırlı kalmaları; ikincisi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdinde TC’nin başını ağrıtaacak girişimlerden uzak durmaları, hatta Öcalan’ı Türkiye’ye teslim ettikleri gerekçesiyle AİHM’de önde gelen Avrupa devletleri aleyhinde davalar açarak bu süreci de sahnelenen senaryoya uyarlamaları; üçüncüsü barış görüşmesi görüntüsü altında yürütülen PKK’nin tamamen kontrol altına alınması çabasına zarar verecek davranışlardan uzak durarak bu süreçte görev almaları.

Bu nedenle Abdullah Öcalan’ın getirilerek sorgusunun yapıldığı günlerde Türk Medyası aracılığı ile yayılan korku ve terörün hedeflerinden birini de avukatlar oluşturmuştu. TC yönetimi bu davada savunma görevini üstlenmek üzere kontrol edemeyecekleri avukatların ortaya çıkmasını engellemek ve ondan sonra da, “görüyorsunuz işte kimse bebek katilinin avukatlığını üstlenmek istemiyor” diyerek, onu iyice küçük düşürdükten sonra ressen savun-

ma, avukat atama cihetine giderek, savunma makamını böylece savcılık ve müdahil avukatlığın yedeğine düşürmek istiyordu. Sorgusunun son gününde Abdullah Öcalan’ın kardeşlerinin talebi üzerine benim de içinde yer aldığım 17 Kürt avukatın Abdullah Öcalan’la görüşmek ve vekaletini almak üzere DGM’ye başvurması, bu planı boşa çıkardı.

Yayılan korku ve terör havasına rağmen avukatların cesaretle ortaya çıkmalarından rahatsızlık duyan ve bu nedenle de yasanın açık hükmüne rağmen gözaltı süresinin son gününde avukatların Abdullah Öcalan ile görüşmelerine izin vermeyen yönetim, tutuklama kararı verildikten sonra, görüşme ve vekalet çıkarma konusunda onlara zorluklar çıkarmakla da kalmadı, Abdullah Öcalan’la görüşmeye her gidip geldiklerinde Mudanya’da düzenlenen linç gösterileri ile onları yıldırarak davadan çekilmeye zorlama yöntemini denedi. Bu da başarılı olmayınca bunların dışında bazı avukatların da bunlara dahil edilmesi yöntemi devreye sokuldu. Günlerce Ankara DGM Başsavcısı ve Mudanya Noteri’ne, üstlerine vazife olmadığı halde Abdullah Öcalan falancaları değil, devreye sokulan iki yeni avukatı istiyor diye medya aracılığı ile yayınlar yaptırıldı. Bu yöntem Abdullah Öcalan’ın savunmasını üstlenmek üzere cesaretle ortaya atılan avukatların çekilmeleri için yeterli olmadı ama devlet tarafından ortaya çıkarılan iki kişinin de savunma ekibine dahil edilmesi projesi başarılı olmuştu.

Avukatların sayısını düzenleyen DGM yasası hükmü savunma hakkını kısıtlayan bir düzenleme olduğu gerekçesi ile yürürlükten kaldırıldığı halde, Ankara DGM savcılığı Abdullah Öcalan’la ilk görüşme yapacak avukatların sayısını iki avukatla sınırlamıştı. Yine Ankara DGM, Abdullah Öcalan’la yaptığımız ilk avukat görüşünün -bir yasa hükmü belki de ilk defa işletilerek- hakim nezaretinde yapılmasına karar vermişti. Yasaya göre hakimin görüşmedeki görevi, hazırlık aşamasında bulunan soruşturmanın selameti açısından sanıkla avukatın konuşması sakıncalı görülen hususların konuşulmasını engellemek ve bu kurala uymamaları halinde görüşmeyi sona erdirmekle sınırlı olduğu halde, bu anlamda görüşmeyi izlemek üzere atanan Mudanya Sulh Ceza Mahkemesi Hakimi’nin kanuna aykırı olarak, görüşmede konuşulanları zabta geçirmesine de karar verilmişti. Görüşmenin gizliliği prensibine rağmen hakimle birlikte bir zabıt katibi ve iki kar maskeli gizli servis elemanı da görüşmeye alınmıştı. Görüşme mahaline zabıt katibi ve gizli servis elemanlarının alınması ve konuşulanların zabıta geçirilmesi uygulamasını yasaya aykırı ve suç olduğu hususu tarafımdan kendisine hatırlatılmasına

Bazı avukatlar, Abdullah Öcalan'ın "Okçuoğlu benim mesajlarımı basına

iletmiyor" diyerek beni suçladığını söylediler. Dünya ile irtibatı kesik olan

Öcalan, mesajlarının Türk medyasına verilmediğini nereden biliyordu? An-

laşılan dışarda olup bitenler hakkında Abdullah Öcalan bilgilendiriliyordu.

Gittiğim bir sonraki avukat görüşünde kendisine, görevimin avukatlık ol-

duğunu, mesaj taşımak olmadığını, ayrıca aldığım notları yakın çevremde-

kilere verdiğimi söyledim. Yanlış anlaşılma olmuş diyerek özür diledi.

rağmen hakim, tutumunda ısrar etmesi üzerine avukatlar olarak görüşme mahalini terk edince sahnelenmeye çalışılan oyun da bozulmuştu. Oyun şuydu: Abdullah Öcalan'ın hazırlık aşamasında - JİTEM ve savcılıkta- alınan

ifadeleri incelendiğinde, politik boyutun eksik bırakıldığı, sıradan bir terör örgütü üyesi gibi ifadesinin alındığı görülür. Bu bilinçli bir tercihin sonucudur. Bununla Abdullah Öcalan'a empoze edilen daha önce savunduğu fikirlerin tam tersi yeni politik fikirlerin hazırlık aşamasındaki ifadelerine yansımaları, kaçınılmaz olarak bu görüşlerin baskı ile benimsetildiği itirazını da beraberinde getirecekti. Yönetimin çok önem verdiği Abdullah Öcalan'ın bu yeni görüşlerin beklenen etkiyi göstermesi için "özgür" bir ortamda dile getirilmesi daha uygun olacaktı. Bunun için en elverişli ortam avukat görüşüydü. Abdullah Öcalan bu yeni görüşlerini, avukatlarının huzurunda açıklayacaktı ve görüşme mahalinde hazır bulunan hakim de bu görüşleri zapta geçirip avukatlara imzalatıktan sonra O'nun bu görüşleri baskı altında benimsediği iddiası böylece ileri sürülemeyecekti. Avukatlar olarak Abdullah Öcalan'ın konuşmalarının zapta geçirilmesi işlemine itiraz ederek görüşme mahalini terk etmemiz, bu oyunun bozulmasına neden olmuştu.

Görüşme mahalini terk ederken o esnada tamamlanmış bulunan görüşme zabtının birinci sahifesini de alarak çıktım. Görüşmede Abdullah Öcalan'a empoze edilen yeni görüşleri ilan etmesi için bulunan en uygun formülün fiyasko ile sonuçlanmasına neden olmakla kalmamış, birinci sahifesi alıp dışarı çıkardığım zabıtı dışarda, "adil yargı" kuralını alt üst eden uygulamaların belgesi olarak teşhir ederek müthiş bir delil de ele geçirmiştik. Görüşmeden bir gün sonra İstanbul'da yaptığımız basın toplantısında bu zabıt sadece medyada değil, hukuk ve siyasi çevrelerde de müthiş bir etki yarattı.

İstanbul'da yaptığımız basın toplantısında hakim, getirdiği zabıt katibi ile iki gizli servis elemanının gözetimi altında Abdullah Öcalan'ın konuşmalarını zapta geçirilmesinin yol açtığı tepki üzerine, ikinci görüşmemizde hakim bulundurulması ve konuşmaların zapta geçirilmesi uygulamasından vaz geçmişti; ancak Abdullah Öcalan'ın yeni fikirlerini avukatı aracılığı ile özellikle de bir muhalifi olarak benim aracılığım ile kamuoyuna yansıtılması çabasından vazgeçilmiş değildi. Katı bir muhalifi olarak Abdullah Öcalan'ın yeni görüşlerinin benim ağızından ilan edilmesi etkili olacaktı. Bu nedenle ikinci görüşmeye avukat olarak sadece benim gitmeme izin verildi. Adaya gittiğimde çantam evraklarım ve sair tüm eşyama el koyduktan sonra elim kağıt kalem tutuşturarak beni görüşme mahaline al-

makla benden istediklerinin, Abdullah Öcalan'ın konuşmalarını kaydetmek ve Mudanya'da beni bekleyen medya mensuplarına bunları açıklamak olduğu açıkça anlaşılıyordu. Ancak bu defa da benden istenen yapı-

dım. Mudanya'da beni sabırsızlıkla bekleyen medya mensuplarına Öcalan'ı gördüğüm ve nispeten iyi bulduğum, ancak kendisine ilaç verildiği endişemi hala koruduğum dışında bir şey söylemedim.

Bizden bekleneni yapmadıkça aleyhimize düzenlenen linç gösterileri de sertleşiyordu. Gitmediğim üçüncü görüşmede bulunan avukatlar döndüklerinde, Abdullah Öcalan'ın "Ahmet Zeki Okçuoğlu benim mesajlarımı basına iletmiyor" diyerek beni suçladığını söylediler. Dünya ile irtibatı kesik olan Abdullah Öcalan, mesajlarının Türk medyasına verilmediğini nereden biliyordu? Anlaşılan dışarda olup bitenler hakkında Abdullah Öcalan bilgilendiriliyordu.

Gittiğim bir sonraki avukat görüşünde kendisine, görevimin avukatlık olduğunu, mesaj taşımak olmadığını, ayrıca aldığım notları yakın çevremdekilere verdiğimi söyledim. Yanlış anlaşılma olmuş diyerek özür diledi. Zaten mesaj konusunda artık sorun kalmamış, üçüncü görüşmeden itibaren mesajları basına ve diğer yerlere iletecek uygun kişi bulunmuştu. Abdullah Öcalan'ın mesajları basına düzenli olarak veriliyordu artık. Bu mesaj işlerinden uzak duruyor, mümkün olduğu kadar dava ile ilgili kurduğumuz hukuk bürosunun bu işe alet edilmesini de önlemeye çalışıyordum.

Abdullah Öcalan'a empoze edilen yeni fikirlerin avukatlarının da imzasıyla hakim tarafından düzenlenen zabıtla, ya da avukatın bizzat kayd etmesi sonucunda kamuoyuna açıklanması projesi suya düşünce, bu iş DGM savcılarına yaptırıldı. Daha önce ifade alan savcıların İmralı'ya giderek yeniden ifade almalarının kafalarda yaratacağı kuşkuyu gidermek için de bu gidişin Abdullah Öcalan'ın yeni bir ifade vermek üzere yazılı başvuruda bulunması üzerine gerçekleştirildiği görüntüsü verildi. Savcıların adaya gitmesine samimi bir görüntü vermek için Abdullah Öcalan'ın el yazısı ile yazılan dilekçeye, adaya geldiklerinde savcılarının beraberlerinde kendisi için iç çamaşır da getirmeleri ricasını eklemek de ihmal edilmemişti.

Abdullah Öcalan'la ilgili her gelişme gibi DGM savcılarının İmralı'ya giderek yeniden ifadesini aldıkları haberini de gazetelerden öğrenmiştik. Adaya gider gitmez ilk işimiz bu haberin doğru olup olmadığını sormak oldu. Göz-

Ankara DGM savcılığı tarafından yeni savcılık ifadesi adı altında kayda geçirilen Abdullah Öcalan'ın yeni görüşlerinin ana hatları tespit edilmişti nihayet. Abdullah Öcalan'ın daha sonra mahkemede yaptığı savunmada, örgütüne gönderdiği talimatlarda ve basın aracılığı ile yayınlanan mesajlarında bu çerçeveye uygun tezler geliştirildi. Bazı konularda çok açık ifadeler kullanıldığı için olmalı daha sonra bu ifade gözlerden uzak tutuldu.

lerini kaçırarak önemsiz bir şeyden söz eder gibi "gördüğüm lüzum üzerine savcılığı çağırarak bir ifade verdim, doğrudur" dedi. Gazetelerin Savcı Talat Şalk'ın kendisine iç çamaşır getirdiğini yazdığını, bunun doğru olup olmadığını sordum. Yine kaçamak sözlerle, "önemli değil, geldiklerinde bazı şeyler getirmelerini yazmıştım, onlar da getirdiler" diye cevap verdi.

Yargı tarihinde ilk defa bir savcı bir sanığa iç çamaşır götürüyordu. Üstelik hergün medyada devlet yetkililerinin, "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne kasteden kişi", "otuz bin kişinin katili", "bebek katili", "terör örgütünün elebaşı" diye karaladığı kişiye götürmüşlerdi bu iç çamaşır. 12 Eylül döneminde avukatların müvekkillerine eşya vs. götürmeleri mesleki faaliyetlerinin kapsamı dışında sayılarak savcılar tarafından yasaklanmıştı. Hatta bunun yardım yataklık kapsamında işlem göreceği tehditleri dahi savrulmuştu o günlerde. Buna rağmen idam talebiyle yargılanan "terör örgütü elebaşı"na devletin savcısı iç çamaşır götürmekte sakınca görmüyordu. Kendisine götürmeleri için savcılara iç çamaşır Abdullah Öcalan'ın ailesi bırakmadığına göre, bu iç çamaşırın bedeli savcıların ceplerinden mi, yoksa "örtülü ödenek"ten mi ödenmişti acaba? Görevlerini yaptıkları halde Abdullah Öcalan'ın avukatlarını linç ettirmeye kalkışan devlet, savcılarını Abdullah Öcalan için iç çamaşır taşıtıyordu.

Ankara DGM savcılığı tarafından yeni savcılık ifadesi adı altında kayda geçirilen Abdullah Öcalan'ın yeni görüşlerinin ana hatları tespit edilmişti nihayet. Abdullah Öcalan'ın daha sonra mahkemede yaptığı savunmada, örgütüne gönderdiği talimatlarda ve basın aracılığı ile yayınlanan mesajlarında bu çerçeveye uygun tezler geliştirildi. Bazı konularda çok açık ifadeler kullanıldığı için olmalı daha sonra bu ifade gözlerden uzak tutuldu.

Nasıl Bir Savunma

Basından yargılamanın kısa sürede sonuçlandırılacağını okuyorduk. Davayı oldu bittiye getirmek istiyorlardı. Bunun için Abdullah Öcalan'la görüşüp vekaletini aldıktan sonra kendisiyle yaptığım ikinci görüşmede kendisine savunma konusunu açtım ve kendisine şunları söyledim:

"Dışardaki Abdullah Öcalan'ın konumu ile, içerdeki Abdullah Öcalan'ın konumu çok farklı. Bütün dünyanın gözleri şu anda sizde. Tüm Kürtler arkanızda yekvücut olmuş durumda. Muhalifiniz Kürtler dahi sizi destekliyor.

Bu davadan önce mütevazı bir yaşantım vardı. Şu anda ise dünyanın en ünlü adamı benim. Dünyanın dörtbir yanından beni arıyorlar; En büyük gazeteler, televizyon kanalları benimle röportaj yapmak için kuyruğa giriyorlar. Bu ilginin nedeni sizin avukatınız olmam. Benim durumuma bakarak kendi konunuza siz karar verin. Eskiden konunuz şu kadar idi ise (elimi yerden bir metre yükseklikte tutuyorum) şimdi bunun yüz katı, bin katı daha yüksekte bir konumdasınız. Bu durumda üzerinize gelmeleri kolay değil. Bu konunuzu koruyup korumamak bütünüyle sizin elinizde. Sizden beklenenden farklı bir tutum sergiliyorsanız bu konunuzu yitirirsiniz. İçinde bulunduğunuz koşulların, hiç de rahat olmadığını tahmin ediyorum. Bu şartlar altında kimse sizden kapsamlı bir savunma yapmanızı beklemiyor. Genel bir takım şeyler söylemeniz yeterli, gerisini bize bırakın.

Yüzünün ifadesinden konuşmamdan pek memnun kalmadığı anlaşılıyordu. Konuşacakların bitti mi gibisinden bir baş hareketi yaptıktan sonra, "merak etmeyin savunma yapacağım" dedi. Bu cevap beni tatmin etmemişti. Bu görüşmede söyledikleri birinci görüşmede söylediklerinin aşağı yukarı bir tekrarıydı. Bu çerçevede yapacağı bir savunma ise felaket olurdu. Ancak yine de umudumu yitirmiş değildim. Avukatları olarak sıkı durursak, O'nu demokrasi ve hukuk temelinde Kürtlerin haklarını dile getiren bir savunma yapmaya ikna edebilir, Kürtleri saran hayal kırıklığını birlikte aşabilirdik.

Görüşme bittiğinde görevliler önce onu alıp götürdüler. Odasının görüşme mahalline açılan iç kapısı oturduğu yerden üç dört adım ötedeydi. Hemen ayağa kalktım. Giderken dönmüş bana bakıyordu. Kendisine Kürtçe yalvarırcasına şunları söyledim: "Qurbana te me, divê tu li ser piyên xwe bisekîni. heke tu li ser piyên xwe bisekîni, ji boyi te em mîrîne re hazîrî". Hiç birşey söylemedi ve kafasını sallayarak içeri girdi.

Mudanya'ya döndüğümde medya mensuplarının "Abdullah Öcalan'ın sağlığı nasıl?" sorusunu "Abdullah Öcalan savunma yapacak mı?" sorusu izlemişti. "Evet yapacak" diyerek kestirip attım.

Abdullah Öcalan'la yaptığımız ilk görüşmeden sonra 25 Şubat'da İstanbul'da düzenlediğimiz basın toplantısının dünya çapında yaptığı yankı etkisini göstermiş, Türk yönetimi küçük de olsa bazı geri adımlar atmak zorunda kalmıştı. İmralı adasına ikinci gidişimde, birinci görüşmede karşılaştığımız şok edici görüntülerle kıyaslandığında

Abdullah Öcalan'ın kendisinden beklenen direnci göstererek mahkemede savunma yapması, Kürt tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı olacaktı.

olumlu sayılabilecek gelişmeler gözlemiştim. İlk görüşmemizde yaşadığı şokun etkisiyle kaskatı kesilmiş bir durumda bulunduğum ve yüzüne baktığımda gözlerini benden kaçıran Abdullah Öcalan'ı ikinci görüşmede nipten neşeli, canlıydı. İlk dikkatimi çeken bir şey de konuşurken gözlerini benden kaçırmamasıydı. gözlerimin içine bakıyordu. Ayrıca bu görüşmede hakim ve zabıt katibi de yoktu. Basın toplantısında, Abdullah Öcalan Adalet Bakanlığı'na bağlı bir tutukevinde değil Genelkurmay'ın soruşturma evinde tutulduğuna ilişkin açıklamamız da bir ölçüde etkisini göstermişe benziyordu. Genelkurmay'ın soruşturma evinden çıkarılmamıştı ama soruşturmaevinin kapısına Adalet Bakanlığı İmralı Kapalı Cezaevi tabelası asmak zorunda kalmışlardı. Yine gizli servis görevlilerinin gözetimi altında götürülmüştük, ama bu görevlilere göstermelik de olsa kar maskeleri ve askeri elbiseleri çıkarılmış, Adalet Bakanlığı infaz koruma memuru elbisesi giydirilmişti. Hiç değişmeyen şey ise, Mudanya'ya gidip gelirken düzenlenen linç gösterileriydi. Herşeye rağmen gelişmeler umut verici sayılırdı. Katı görüntülerine rağmen üstlerine gidince geri adım atmaları umut vericiydi.. Yönetime bu davada geri adım attırmak, davanın hukuk kurallarına uygun görülmesini sağlamak hiç de kolay olmayacaktı kuşkusuz. Arkamızdaki başta Kürt halkının ve dünya kamuoyunun muazzam desteği ve medyanın bu yakın ilgisi varoldukça Abdullah Öcalan'la omuz omuza vererek önümüzdeki engelleri birlikte aşabilirdik. O da biz de her türlü zorluğa göze alarak yola çıkmamışmydık zaten.

Yukarıda da belirttiğim gibi, bütün bu olumlu gelişmeler ilk görüşmemizden sonra İstanbul'da Basın Müzesi'nde yaptığımız ünlü basın açıklamasının sonuçlarıydı. Bu basın toplantısının sağladığı en önemli gelişme ise bu davada insiyatifi büyük oranda savunma olarak elimize geçirmiş olmamızdı. Avukatlık görevi Soruşturma Komisyonu'nun dikte ettirdiği mesajların taşıyıcılığına indirgenmeden, izlenen cesur ve ilkeli savunma çizgisi sürdürülse idi, insiyetifi elimizde bulundurmaya devam edecek ve arkamıza almaya başladığımız dünya kamuoyunun da desteği ile bu davada yönetim geriye yeni adımlar atmak zorunda kalacaktı. Mazlum bir halkın kaderi söz konusuydu ve insanım diyen herkes bu dava ile ilgili gelişmeleri dikkatle izliyordu. İlk çıkış ile ortalığı saran korku ve terör havası dağıtıldıktan sonra Türkiye'nin dört bir tarafından avukatlar telefon ederek, savunmada görev almaya hazır olduklarını söylüyorlardı. Bu büyük ulusal davada tabii ki en büyük görev, bu davanın asıl kahramanı olan ve kendisini "ulusal önder" olarak ilan eden Abdullah Öcalan'a düşüyordu.

Ona bunu yaptırmamak için her türlü yöntemi deneyeceklerinden kuşku yoktu. Tüm zorluklara rağmen O'nun konumundaki bir kimse cesaret ve kararlılıkla karşısına çıkarılan her türlü engeli aşabilir ve bunu yaparak yönetimi, Kürt meselesi konusunda geri adım atmak zorunda bırakabilirdi. Tarihte bunun pek çok örneği görülmüştü.

kuşku yoktu. Tüm zorluklara rağmen O'nun konumundaki bir kimse cesaret ve kararlılıkla karşısına çıkarılan her türlü engeli aşabilir ve bunu yaparak yönetimi, Kürt meselesi konusunda geri adım atmak zorunda bırakabilirdi. Tarihte bunun pek çok örneği görülmüştü. 1933'teki Reichstag yangını nedeniyle Naziler tarafından tutuklanan Dimitrov'un ünlü savunması Abdullah Öcalan'ın çok iyi bildiği bunun örneklerinden biriydi. Akıllara durgunluk veren Nazi baskısına rağmen mahkemede kendisine yöneltilen suçlamayı red eden ve anti faşist bir savunma yapan Dimitrov'un bu cesaretli çıkışı karşısında Naziler geri adım atarak, O'nu serbest bırakmak zorunda kalmışlardı. Abdullah Öcalan'ın meşruiyet temelinde Kürtlerin haklarını dile getiren savunması karşısında Kemalistlerin Naziler kadar direnme şansı yoktu.

Dava ile ilgili gelişmeler konusunda PKK'nin tutumu da bir o kadar önemliydi. PKK yöneticilerinin bu dava ile ilgili ne düşündüklerini öğrenmek için önceden tanıdığım ve Türk basınından zaman zaman PKK'nin Türkiye sorumluları oldukları ileri sürülen Bursa Özel Tıp Cezaevinde Sabri Ok ve Muzaffer Ayata ile görüşmekte yarar vardı. Bu vesileyle yıllardır Bursa Özel Tıp Cezaevi'de tutuklu bulunan İsmail Beşikçi ile de görüşecek, O'nun gelişmelerle ilgili görüşlerini de öğrenmem mümkün olacaktı.

Bursa Özel Tıp Cezaevinde Sabri Ok, Muzaffer Ayata ve İsmail Beşikçi ile iki görüşme yaptım. Her iki görüşmede de dava ile ilgili gelişmeleri konuştuk. Birinci görüşmede Abdullah Öcalan ile ilgili izlenimlerimi aktardıktan sonra, savunma-konusunu konuştuk. Konuya girmeden önce bulunmadığım bir avukat görüşünde Abdullah Öcalan'ın bir avukata verdiği savunma taslağını kendilerine verdim. İnceledikten sonra, bu savunma taslağı ile ilgili görüşlerini sordum, herkes hayal kırıklığına uğramıştı. İsmail Beşikçi eleştirdi. Birlikte Abdullah Öcalan'ın yapacağı savunma ile ilgili ortak önerilerimizi konuşmaya başladık. Daha çok İsmail Beşikçi'nin önerileri doğrultusunda şu noktalar üzerinde mutabakata vardık:

Karşı karşıya bulunduğu koşullar nedeniyle Abdullah Öcalan yazılı ve küçük bir savunma yapmalıdır ve bu savunmanın eksenini Kürtlere kendilerini ifade etmeleri için sadece silahlı mücadele yolunun bırakıldığı ve meşru olmayan yönetimlere karşı direnme hakkının mevcut olduğu

Ocalan' a, "Barış sürecinden söz ediyorsunuz. Yargı süreci bu bakımdan da oldukça iyi bir imkan. Eğer bu imkanı kullanabilirsek bu davanın barış için

düşüncesi oluşturmalıdır. 1984-85'te gerillaya katılanların 1970'lerde komando zulmüne uğrayanlar olduğu dile getirilmeli ve Kürdistan'da yüzyıldan beridir bir soykırım uygulandığı, her milletin hakları gibi Kürtlerin de hakları olduğu ve bunun peşinde olduğunu belirttiikten sonra, Kürtlerin bölgede binlerce yıldan beridir var olan bir medeniyetin mirasçıları olduğu, bu medeniyetin ve onun mirasçılarının yok edilmesine rıza gösterilemeyeceğini belirtmelidir.

Yine İsmail Beşikçi'nin önerileri çerçevesinde yargı süreciyle ilgili şu önerilerde bulunmam istendi benden: Abdullah Öcalan mahkemede ifade verirken Şemdin Sakık'a söz hakkı doğuracak beyanlardan kaçınmalıdır; çünkü Şemdin Sakık'ın söyleyeceği her söz Abdullah Öcalan'ı bağlar. Devlet PKK'yi terörist örgüt olarak göstermek için özellikle Kürdistan'daki kontr-gerilla tarafından gerçekleştirilen öğretmen öldürme eylemlerini Abdullah Öcalan'ın ağzından PKK'ye yüklemeye çalışmaktadır, bundan kaçınmalı ve özellikle öğretmenlerin katledilmesinin gerçek mahiyetini mahkemede dile getirmelidir. İsmail Beşikçi ayrıca bu gibi durumlarda iyimserliğin çok tehlikeli olduğunu, bu konuda tam bir taktikle karşı karşıya bulunduğunu kendisine iletmemi söyledikten sonra kendisine ayrıca şunu iletmemi istedi: "Hep 'açık politikadan hoşlanırım' diyordun, o halde barış meselesinin kapalı kapılar arkasında değil, açıkça görüşülmesi gerekir".

Abdullah Öcalan'ın siyasi parti temsilcileriyle gidip görüşmemizi ve onlara kendisinin barış konusundaki görüşlerini anlatmamızı bizden istediğini anlattığımda İsmail Beşikçi şunları söyledi: "Partilere gidilebilir, ancak öncelikle onların Kürt meselesi konusundaki iki yüzlülükleri anlatılmalıdır". İsmail Beşikçi devamla, Kürt meselesi konusunda Kürtler ile Türkler arasında bugüne kadar bir diyalog olmadığını söylediikten sonra, "Abdullah Öcalan daha sonraki duruşmalarda da yukarıda önerdiğimiz tutumu sürdürmelidir. Soru cevap açmazına düşmemesi gerekir, bu gibi durumlarda şu cevaplarla yetinmelidir: 'PKK'nin tarihi ortadadır, her şeyi şimdiye kadar konuştuk, bu konuda daha fazla söz söylemeye gerek görmüyorum. Eğer istiyorsanız Kürt meselesini çözüme kavuşturmaya hazırız".

Abdullah Öcalan'ın barış konusundaki iyimser yaklaşımını da eleştiren İsmail Beşikçi bu konuda da şunları söyledi: "Başkan'a şunu sormak gerekir: Sizi niye tecrit ediyorlar, niye arkadaşlarınızla birlikte değilsiniz?" dedikten sonra şöyle devam etti: "Devlet kötü niyetli bir tutum izli-

yor. Bunun en önemli kanıtı da devletin kendisine yakıştırdığı 'bebek katili', 'otuzbin kişinin katili' gibi sıfatlardır. Türkiye'de şu andaki koşullar 12 Eylül'den çok daha kötüdür. Diğer yandan Kürtlerin batılılarla ilişki kurmasını istemeyen Türkiye, her defasında Kürt meselesini onlarla pazarlık konusu yapıyor". Türk sol hareketinin Kürtlere yaklaşımını da eleştiren İsmail Beşikçi Türk solu ile ilgili şu ilginç tespitte bulunmuştu: "1970'lerde 'kahrolsun Amerika' diyen 68'ler bugün 'kahrolsun Kürtler' diye bağırılmaktadır. Bu da Türkiye'nin nereden nereye geldiğinin bir başka göstergesi".

Öcalan'la yaptığım ikinci görüşmede devlet gibi Öcalan'ın da bizden avukatlıktan başka beklentiler içinde olduğu fark etmiştim. Ne zaman sözü savunmaya getirsem; "Bu dava hukuki değil, siyasi; sizden avukatlık yapmanızı değil, barış çabasında görev almanızı istiyorum" diyerek konuyu değiştiriyordu. Davanın daha ziyade siyasi olduğundan kuşku yoktu. Ancak görünürde barışa dair en küçük bir belirti de yoktu.

Üçüncü görüşmemizde İsmail Beşikçi, Sabri Ok ve Muzaffer Ayata'nın önerilerini aktardıktan sonra Abdullah Öcalan'a ayrıca şunları söyledim: "Bu davanın esas itibarıyla politik olduğu, kararın verilmesinde ve verilecek cezanın infazında politik koşulların belirleyici olacağı konusunda size katılıyorum. Ancak davanın hukuki boyutu ile politik boyutu bir birinden ayrı değil ve hukuk elimizdeki en etkili silah. Bu silahı bırakamayız. Bütün dünyanın gözü bu yargılamada olacak. Bu nedenle yargı sürecini etkin biçimde kullanmamız gerekir. Bu vesile ile sesimizi tüm dünyaya duyurabiliriz. Bu nedenle herşeyden önce yargıya ağırlık vermemiz gerekiyor.

Barış sürecinden söz ediyorsunuz. Yargı süreci bu bakımdan da oldukça iyi bir imkan. Eğer bu imkanı kullanabilirsek bu davanın barış için iyi bir vesile olacağına inanıyorum. Eğer devlet Kürtlerle barış yapmak konusunda samimi ise, bu davada bunun zeminini hazırlayabilir. Cumhuriyet döneminin top yekün muhasebesini yaparak bu dönemin olumsuzlukları bu vesile ile aşılabılır. 'Barış için bizim adım atmamız gerekir' diyorsunuz; Aynı kanaatte değilim. Kürtlerin atacak adımı kalmadı. PKK iki defa ateş kes ilan etti, ikinci ateşkes kararı halen yürürlükte, devlet her iki ateşkes de silahla cevap verdi.

Gelinen bu noktadan herkesten daha çok devlet sorumludur. Onun izlediği Kürt politikası yüzünden işler bu noktaya geldi. Bu nedenle de adım atması gereken devlettir.

Avukat müvekkil görüşmesinin gizliliği ilkesine rağmen avukat görüşleri gizli servis elemanlarının denetimi altında yapılıyor, avukatların üstleri, çantaları, özel ve mesleki evrakları aranıyor, hatta gerekli görüldüğünde yanlarındaki evrakların fotokopileri dahi alınıyordu. Avukatlar görüşme mahaline dava ile ilgili ne bir dosya, ne bir evrak, ne de bir yasa kitabı götürebiliyorlardı. Kağıt para dışındaki tüm kişisel eşyalarına, çantalarına ve içindeki evraklara el konuluyordu.

Oysa devlet politikasında ısrar ediyor. Devlet bu politikayı sürdürdükçe biz ne kadar istersek isteyelim barış mümkün olmaz. Benim bu savaşa başından itibaren karşı olduğumu biliyorsunuz. Her zaman Kürt meselesinin demokratik yöntemlerle çözülmesinden yana oldum. Bu kanaatimi şu anda da koruyorum. Ancak ortada bir savaş var ve devletin bu savaşın bitmesini istediğinden kuşkuluyum. Devletin herşeyden önce bu savaşı sona erdirmekten yana olduğu konusunda samimi olduğuna bizi inandırması gerekir. Kürt meselesinin çözümü yolunda devlet bir adım atsa, biz üç adım atarız. Bize 'bölücülük yapıyorsunuz' diyorlar, Oysa bugüne kadar hiçbir Kürt hareketi -buna artık PKK de dahildir- Türklerden ayrılmayı savunmadı. Kürtler ayrılmak değil, Türkler ile eşit haklara sahip olmak istiyorlar. Bölücülük yapan devlettir. Burada devletle görüşme yapıyoruz diyorsunuz; devlet barış yapmakta samimi ise, önce size uyguladıkları şu tecriti kaldırsınlar. Eğer barışmak istiyorsa, size neden tecrit uyguluyor? Türk devlet adamları ve medya sürekli sizden 'bebek katili', 'otuzbin kişinin katili' diye söz ediyorlar. İnsan barış görüşmesi yaptığı kişi hakkında bu gibi aşağılayıcı sıfatlar kullanır mı? Kamuoyunda Kürt düşmanlığı had safhaya vardırdı. Eğer devlet Kürt meselesini çözmek istiyorsa Kürt düşmanlığını neden körüklüyor? Avukatlığınızı yaptığımız için başımıza gelmedik şey kalmadı. Avukatların görevlerini yapmalarını içine sindiremeyen devletin, Kürtlerle barışmak istediğine nasıl inanabiliriz?"

Savunma konusundaki bu öneriler Abdullah Öcalan'ın hoşuna gitmemişti. Konuşmam bittikten sonra, "Kabahati hep devlette aramamalıyız, kendimizde de aramamız gerekir. Olanlardan iki taraf da sorumludur." sözleriyle bize katılmadığını açık bir dille açıkladı. Bu sözlerden sonra söyleyecek bir şey kalmamıştı. Bunun üzerine kendisine Şeyh Said'in trajik öyküsünü anlattım. Aramızdaki görüş ayrılığı iyice belginleşmişti ve Abdullah Öcalan'ın kendisinden bekleneni yapmaya niyeti yoktu. Uzlaşmamızın mümkün olmadığını anlayınca tartışmayı bir tarafa bırakarak, neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordum.

Ortak Büroyu Terk Ediyorum

Öcalan davası sürecinde yaşadığım rahatsızlıklardan bir de PKK'yi tamamen kontrol altına alma çabasına, yukarıda da sözünü ettiğim gibi avukatların da ortak edilmek istenmesiydi. Savunma hakkını güvence altına alan iç ve uluslararası kuralların hiç biri Abdullah Öcalan davasında uygulanmıyordu. Avukat müvekkil görüşmesinin gizliliği

ilkesine rağmen avukat görüşleri gizli servis elemanlarının denetimi altında yapılıyor, avukatların üstleri, çantaları, özel ve mesleki evrakları aranıyor, hatta gerekli görüldüğünde yanlarındaki evrakların fotokopileri dahi alınıyordu. Avukatlar görüşme mahaline dava ile ilgili ne bir dosya ne bir evrak ne de bir yasa kitabı götürebiliyorlardı. Kağıt para dışındaki tüm kişisel eşyalarına, çantalarına ve içindeki evraklara el koyuyorlardı. Abdullah Öcalan'ın mesajlarını yazmaları için avukatlara görevliler tarafından kağıt, kalem veriliyordu. Amaç avukat görüşlerini savunma amacıyla değil, barış görüşmeleri adı altında yürütülen PKK'yi tamamen kontrol altına alma çabasına katılmaya zorlamaktı. Bir saatlik görüşme süresinin nasıl kullanılacağı dahi planlamıştı. Görüşme süresi daha çok Öcalan'ın sözlü ve yazılı mesajlarını kaydetmekle geçiyordu. Oluşturmaya çalıştığımız savunma mekanizması tamamen çöküp, davada savunma avukatı adı altında kendilerine sunulan konumu kabullenmeye hazır 12 Eylül avukatlarının önplana çıkmaya başlamasıyla birlikte, avukatın saygınlığı ve statüsü, davada savunmanın anlamı tamamen unutulup gitti. Avukatların mahkeme salonunda dövüldüğü bir davada bunun başta gelen sorumlusu olan mahkeme heyetine yaptığı adil yargılama nedeniyle teşekkür edip, övgüler dizecek kadar ayağa düşürüldü avukatlık mesleği. İmralı'ya gidip gelirken kiloduna varıncaya kadar aranan bazı avukatlar ellerine tutuşturulan pasaportlarla gittikleri Avrupa'da panellerde, MEDYA tv'de barış havariliği yapmayı içlerine sindirebiliyorlardı.

Bize dayatılan bu plan konusunda zaman zaman avukat arkadaşlarımı uyarmak gereğini duyuyor ve Onlara şunları söylüyordum: "Barış, barış deniyor ama ortada barışa ilişkin küçük bir işaret bile yok. Görüldüğü kadarıyla barış görüşmesi adı altında PKK'nin tamamen kontrol altına alınması projesini uygulamaya çalışılıyor. Bu açık gerçeğe rağmen bazı arkadaşların olayı dışarıya farklı biçimde yansıtmasının, ne Kürtlükle ne de barışla bir alakası yok. Abdullah Öcalan'ı buraya barış görüşmesi yapmak için getirmediler. Daha önce de TC ile PKK arasında barış görüşmeleri yapıldığı öne sürülmüştü. Ortaya çıkan durumdan bunu tam bir komediya olduğu anlaşıldı. Bundan ders çıkarmayarak işi bırakıldığı yerden yeniden başlatmaya çalışmak, akıl karı değil. Eğer devlet PKK ile arasındaki ihtilafı hal etmek istiyorsa gidip kendisi yapsın bunu. Biz avukatız, görevimiz savunma yapmaktır. Bu çerçevenin dışına çıkılmaması gerekir. Daha önce olduğu gibi bu defa da bu işin nereye varacağı belli ve ben bu kirli oyunda rol almak istemiyorum. Bu yazıhanede bulunduğum sürece, bu mekanın bu oyuna alet edilmesine de izin vermem.

Bu davaya solun bakış açısıyla yaklaşmıyorum. Abdullah Öcalan'dan kopuş değil, Kürtlerin haklarını savunmasını istiyorum. Kürtlerin haklarını savunmak için de radikal bir tutum izlemesine gerek yok. Kürtler kopmak değil birlikte yaşamak istiyorlar. Abdullah Öcalan kendisinden bekleneni yapmasa dahi, PKK'nin bu dava ile ilgili doğru tutumu sürdürükçe, ben O'nun avukatlığını sürdürmeye devam ederim. Hatta itirafçı bile olsa, beni azletmedikçe davada Kürtlerin haklarını savunmaya devam ederim.

Bütün uyarılarıma rağmen iş hızla çığırından çıkıyordu. Savunma amacıyla kurduğumuz hukuk bürosu Özel Harp Dairesi'ne bağlı Soruşturma Komisyonu'nun bilgisi dahilinde yayınlanan mesajların yayın bürosuna dönüşmüştü. Eğer yapılacaksa bu işlerin başka bir mekanda yapılması konusundaki uyarım da işe yaramayınca bürodan ayrılmak zorunda kaldım ve yaklaşık on gün büroya gitmedim. Olup bitenleri belgelemek için de kendime yakın bulduğum İsmail Beşikçi'ye hitaben Bursa Cezaevine bir mektup gönderdim. İki sahifeden oluşan bu mektupta bu davada savunma görevini üstlenmemin nedeni ve bu dava ile Kürtlerin karşı karşıya buldukları oyunu, bu oyun karşısında izlenen tutumun ne kadar yanlış olduğunu ve bazı avukatların kendilerine verilen imtiyaza dayanarak savunma mekanizmasını altüst ettiklerini anlatmaya çalıştım. Bu avukatlar vasıtasıyla devletin dışarda estirdiği sahte barış söyleminin altında Kürt halkına karşı bir komplonun sahnelenmeye çalışıldığını ve kurduğumuz avukatlık bürosunun Soruşturma Komisyonu'nun dikte ettirdiği mesajların yayın bürosuna dönüştürüldüğünü, Kürtler arasındaki düşmanlıkların körüklendiğini ve bu olumsuzluklardan vazgeçilmesi halinde yeniden göreve dönebileceğimi yazdım.

Kimin Davası: Kürtlerin mi, Abdullah Öcalan'ın mı?

İsmail Beşikçi'nin adına yazdığım mektubu gönderdikten kısa bir süre sonra yeniden Bursa ve Bayrampaşa cezaevlerine giderek görüşmeler yaptım. Bursa Cezaevinde İsmail Beşikçi ile birlikte Sabri Ok ve Muzaffer Ayata ile yaptığım ikinci görüşmede şunları söyledim:

“Bildığınız gibi ben bir PKK muhalifiyim. Ancak bu dava süresince herşeyi bir yana bırakıyorum. Bu davaya Abdullah Öcalan'ın davası olduğu için değil, Kürtlerin davası olduğu için giriyorum. Abdullah Öcalan'ın şahsında Kürtler yargılanmaktadır. Bir sıralama yapmak gerekirse; bu dava öncelikle Kürtlerin davasıdır, sonra PKK'nin, en sonunda ise Abdullah Öcalan'ın davasıdır. Eğer siz aksini iddi ederseniz ve 'hayır bu dava öncelikle Abdullah Öcalan'ın, sonra PKK'nin, en sonunda ise Kürtlerin davasıdır' dersanız, benim yapabileceğim bir şey kalmaz ve davadan çekilirim. Kimse benden ilkelerimi çiğnememi beklemesin.

“Bir diğer talebim de avukatlara ilişkindir: Savunma avukatları içinde farklı eğilimler var. Bu da savunma çalışmalarını çıkmaza sokmuş durumda. Davanın oraya buraya çekilmesine izin vermemek için savunma görevinin mer-

kezi olarak yürütülmesi gerekir. Bugüne kadar insiyatimi kullanarak bunu başarmaya çalıştım. Eğer bu engellenir de davayı Kürtlerin aleyhinde sonuçlar verecek mecralara çekmek isteyen avukatlara pirim verilirse savunma görevimi bırakmaz zorunda kalırım. Kürt meselesinin çözümü için PKK ile devlet arasında bazı görüşmelerden söz ediliyor, bu doğru değil. Eğer doğru olduğuna inansaydım politik hüviyetimle ben de bu süreçte seve seve görev alırdım. Ancak ortada barış diye bir şey yok. Barış görüşmeleri adı altında PKK'nin tamamen kontrol altına alınması çabası yürütülmektedir. Diğer yandan bizi bu türden hayali beklentiler içine sokarak savunma yapmaktan alıkoymak istiyorlar. Barış çağrısı olarak yayınlanan bildiriler de Soruşturma Komisyonu tarafından hazırlanan sahte metinlerden ibarettir. Bu bildirilerin kurduğumuz hukuk bürosundan yayılmasını kabul etmiyorum. Bu işi yapan arkadaş da şu anda burada. Lütfen bu işler başka bir mekanda yürütülsün.

Bu süreçte beni rahatsız eden bir diğer husus da, Kürtleri yetmişbeş yıldır insafsızca ezenlerle 'barış, barış' diye can atarken, bizim bir parçamız olan ve aynı kaderi paylaştığımız Güneyli Kürtlere ve onların siyasal güçlerine karşı düşmanlık yapılmasıdır. Size gönderdiğim mektupta da belirttiğim gibi, Abdullah Öcalan'la yaptığımız son görüşmede şu anda yanımda bulunan arkadaşın, Güneyli Kürt örgütleri arasındaki anlaşmanın bozulduğu haberini büyük bir sevinçle vermesi, bende şok etkisi yarattı. Ölüm tehdidi altındaki bir Kürt liderine sevinçle verilecek haber bu mu olmalıydı?. 'Barış barış' diyorsunuz, neden Kürtlerin kendi aralarındaki barıştan hiç söz etmiyorsunuz? PKK'nin izlediği 'Kürtler arasında savaş, düşmanla barış', siyasetinin Kürtlükle bir alakası yok. Bu koşullarda yapılacak bir barışın Kürtlere bir faydası olmaz. Kürtler arasındaki düşmanlıklara son verilmesi inancıyla giriyorum bu davaya. Eğer Kürtler arasındaki bu düşmanlıklar sürdürülürse bu davaya girmem.

Geçenlerde İstanbul'da Avukatlar olarak yaptığımız bir toplantıda bir avukat, 'eğer Abdullah Öcalan kopuş savunması yapmazsa bu davaya girmem dedi. Kendisine, 'bu davaya solun geleneksel bakış açısı ile yaklaşmaya kimenin hakkı yok. Bu davaya solun bakış açısıyla yaklaşmıyorum. Abdullah Öcalan'dan kopuş değil, Kürtlerin haklarını savunmasını istiyorum. Kürtlerin haklarını savunmak için de radikal bir tutum izlemesine gerek yok. Kürtler kopmak değil birlikte yaşamak istiyorlar. Abdullah Öcalan kendisinden bekleneni yapmasa dahi, PKK'nin bu dava ile ilgili doğru tutumu sürdürükçe, ben O'nun avukat-

Türk bayrağının önünde resim çektiği için Abdullah Öcalan MED tv'de Şemdin Sakık'ı "şerefsiz"likle suçladı. Aynı şeyi kendisi de yaptı. PKK neden çifte standart uyguluyor. Bütün bu yaptıklarına rağmen Abdullah Öcalan'a toz kondurmayan PKK, neden Şemdin Sakık'a hain muamelesi yapıyor. Üstelik Şemdin Sakık'ın, Abdullah Öcalan kadar zarar vermesi de söz konusu değil. Şemdin Sakık'a değil avukat göndermek, ailesinin tuttuğu avukatları bile tehdit ederek davaya girmelerini engellediniz.

lığını sürdürmeye devam ederim. Hatta itirafçı bile olsa. Beni azletmedikçe davada Kürtlerin haklarını savunmaya devam ederim. Bu davada Abdullah Öcalan'dan daha çok PKK'nin tutumu beni ilgilendirmektedir. Eğer o da üzerine düşeni yapmazsa, o zaman davadan çekilirim' dedim. Ancak ne yazık ki son günlerde endişe verici gelişmelere tanık olunuyor.

Biz günlerdir Abdullah Öcalan'a ilaç veriliyor; Adalet Bakanlığı'na bağlı bir tutukevinde değil, Genelkurmay'ın soruşturmaevinde baskı altında, bu koşullar altında alınan ifadelerin, yapılacak yargılamanın geçerli olmayacağını haykırıyoruz ve habire uluslararası sağlık kuruluşlarını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni bu konuda araştırma yapmaya çağırıyoruz. Diğer yandan da bir takım avukatlar, sanki Abdullah Öcalan özgür koşullar içindeymiş gibi, O'nun adına mesajlar yayınlıyorlar. Hangisi doğru; Öcalan'a ilaç verildiği ve baskı altında olduğu, bu nedenle de özgür iradesine sahip olmadığı mı, yoksa özgür bir ortamda olduğu ve hiçbir baskı altında kalmadan kendi özgür iradesiyle mesajlar yayınladığı mı? Bazı avukatların yayınladığı 'barış mesajları'ndan sonra bugüne kadar savduğumuz tezlerin hiçbir geçerliliği kalmadı. Yarın mahkemede. 'Öcalan'a ilaç veriliyordu, baskı altındaydı, bu nedenle bu koşullar altında yapılacak yargılama adil ve geçerli olmaz' dediğimizde, karşımıza bazı avukatların yayınladığı mesajlar çıkarılırsa söyleyecek sözümüz kalmaz. Ortada biri birini çürüten iki farklı yaklaşım söz konusudur. Bu durumda bir tercihte bulunmak gerekiyor.

"Lütfen beni yanlış anlamayın, sizi incitmek istemiyorum. Bir muhalif olarak bu sözleri benden duymanız zorunuza gidebilir, ancak söylemek zorundayım. Samimiyetim beni bunları söylemeye mecbur ediyor. Bunları başka hiç kimsenin size söylemeye cesaret edemeyeceğini tahmin ediyorum. Abdullah Öcalan'ın durumu hiç de iyi değil. Onunla ilgili izlenen strateji şudur: Abdullah Öcalan'ı teslim almak. O'nu teslim aldıktan sonra onun vasıtası ile PKK'yi teslim almak. PKK'yi de teslim aldıktan sonra, onun vasıtası ile Kürtleri teslim almak. Planın birinci aşaması başarılı durumda. Şu anda PKK üzerinde çalışılıyor. Eğer bu tutumla devam edilirse PKK'nin düşürülmesi uzun sürmeyecektir. Bunu engellemek istiyorsanız kendinizle Abdullah Öcalan arasına bir duvar çekmeniz gerekiyor. Bu Abdullah Öcalan'ı bütünüyle terk etmeniz, onu sahip çıkmamanız anlamına gelmiyor. Yapmanız gereken kendinizi O'nun etkisine kapatmaktır. Dünyün örgütü UÇK'nın tutumu örnek alınmalı. Sırpların yakaladığı liderleri, çıkarıldığı televizyonda 'NATO bombardımanı ke-

sin, Kosova meselesini Sırplarla görüşerek çözeriz' dediği için UÇK onu 'hain'likle suçlayarak, ele geçirilir geçirilmez idam cezasına çarptırılacağı açıklandı. Siz hiç değilse başlangıçta aldığınız tutumu sürdürmelisiniz. An-

cak görüyorum ki bu tutum giderek terk ediliyor. Sonuçta bu sizin bileceğiniz şey. Ancak siz bu tutumu izlerseniz, sıra Kürtlere gelecek ve ben Kürtlerin teslim alınması sürecinde sizin yanınızda değil karşısında yer alırım. Abdullah Öcalan ile aranızda duvar çekmeniz de yeterli değil. PKK geleneksel çizgisini sürdürdüğü sürece, Abdullah Öcalan'ın başına gelenlerin PKK'nin de başına gelmesi kaçınılmaz.

"Abdullah Öcalan ile yeni bir itirafçılık dönemi başlatılmak isteniyor; fikri itirafçılık. Şimdiye kadar itirafçılar örgüt mensuplarını ihbar ediyor, sığınak gösteriyor ya da ellerine verilen tabanca ile gidip bir Kürdü öldürüyorlardı. Abdullah Öcalan'a çok daha tehlikeli olan bir şey yaptırılmak istiyorlar: Bir Kürt lideri olarak Kürtlerin tüm tezlerini ona inkar ettirmek ve böylece Kürt fikriyatını onun eliyle yok etmek istiyorlar. Bu çok tehlikeli bir şey. Eğer bulunduğu durumu bana bir kıyaslama yaparak tarif etmemi isterseniz, Abdullah Öcalan Hikmet Çetin ile aynı noktadadır derim. Şu günlerde televizyonda seçim propagandası yapan Ali Haydar Veziroğlu ondan daha ileri şeyler söylüyor.

Türk bayrağının önünde resim çektiği için Abdullah Öcalan MED tv'de Şemdin Sakık'ı "şerefsiz"likle suçladı. Aynı şeyi kendisi de yaptı. PKK neden çifte standart uyguluyor. Bütün bu yaptıklarına rağmen Abdullah Öcalan'a toz kondurmayan PKK, neden Şemdin Sakık'a hain muamelesi yapıyor. Üstelik Şemdin Sakık'ın, Abdullah Öcalan kadar zarar vermesi de söz konusu değil. Şemdin Sakık'a değil avukat göndermek, ailesinin tuttuğu avukatları bile tehdit ederek davaya girmelerini engellediniz. PKK'nin Abdullah Öcalan'a itirazsız sahip çıkması izah edilir bir durum değil. Eğer Abdullah Öcalan örgütün lideri ise Şemdin Sakık da örgütün gelmiş geçmiş en büyük komutanıdır. Mao, Ho Şi Minh, Fidel Castro her zaman gerillaların önünde çarpıştı. Che Guavera dağda şavaşarak öldü. onbinlerce Kürt gencini ölüme gönderen Abdullah Öcalan Kürdistan dağlarına adımını bile atmadı. Şemdin Sakık on sekiz yıl dağda bilfiil yaşarken, Abdullah Öcalan her zaman güvenlik içinde oldu.

"Abdullah Öcalan mevcut koşullarda İmralı'da bulunduğu sürece, bu davayı istedikleri şekilde yönlendirecekler. Bunun önüne geçmenin iki yolu var; Abdullah Öcalan'ı İmralı'dan çıkartmak ya da oraya başka tutukluların götür-

rülmesini sağlamak. Abdullah Öcalan değil idam cezasını göğüslemek, birkaç yıl cezaevinde yatmayı bile göze alacak durumda değil. Kısa bir süre sonra salı verilmeyi umuyor. Bu durumdaki bir insanın psikolojisini düşünün biliyor musunuz? Bu noktaya gelmiş bir insanın dışarıya çıkmak için vermeyeceği taviz yoktur.

“Kendisine örgütünden ve halkından kopma dedim. Örgütünün kaldıramayacağı adımlar atarsan, seni yalnız bırakır dedim. O da bana dönerek, beni başkan seçmişler ya, diye cevap verdi. Ben de kendisine, ‘seçmişler ama sana olan saygıdan dolayı, bir formalite, senin tüm yetkilerini Başkanlık Konseyi kullanıyor ve içinde bulunduğun bu koşullar sürdüğünce hiçbir emrinin yerine getirilmeyeceği kararını aldılar. Bunu söylediğimde afaladı. Onu bu noktada tutmak gerekiyor. Eğer eskisi gibi, verdiği emirlerin yerine getirildiğini görürse artık onu zapt etmek mümkün olmaz.

“Avukatların tutumu da çok önemli. Avukatların O’nu ayakları üzerinde durmaya zorlayacak bir tutum izlemeleri gerekirken. Bazı avukatların tutumu ne yazık ki Abdullah Öcalan’daki olumsuz eğilimleri geliştirmektedir. ‘Başkan’, ‘Başkan’ diyerek ona yaltaklanıyorlar. O da, ‘nasıl olsa hala her dediğim yapıyor’ diyerek, kendisini kurtarmak için Kürtlerin üzerinde kolayca oynayabiliyor. Ona bu fırsatın verilmemesi gerekir. Eğer O’na bu fırsat verilmezse, karşı güç de onunla fazla oynama imkanı bulmaz. Abdullah Öcalan yalnız başına hiçbir şey olduğunu anlarsa, kendisine çeki düzen verir. Abdullah Öcalan’ın korkmaya hakkı yok. Şimdiye kadar hiç risk almadı o. Bekaa’da ya da Şam’da oturdu başkalarını ölüme gönderdi. Onun verdiği emirle onbinlerce insan hayatını yitirdi. Şimdi onun sınav vermesi gerekiyor.

“Abdullah Öcalan’a Şeyh Said’in öyküsünü anlattım. Şeyh Said’e eğer mahkemede olayın Kürtlükle bir alakası yok, biz İslami nedenlerle ayaklandık dersin sana vereceğimiz idam cezasını müebbed hapse çevirip, seni Edirne’ye sürgün ederiz, iki yıl sonra da genel af çıkarıp seni dışarı çıkarırız. Şeyh Said’in Diyarbakir cezaevindeki hücrelerine giderek ona bu vaatte bulunan İstiklal Mahkemesi hakimi Ali Saip’te (Ursavaş) Kerküklü bir Kürttü. Ali Saip’e inanan Şeyh mahkemede onun istediği şekilde ifade verir. Ancak verdikleri sözü tutmazlar. İstiklal Mahkemesi idam cezasını müebbed hapse indirmede olduğu gibi, Şeyh Said ve arkadaşları için çıkarılan İdam Cezalarının İnfazı İçin Temyiz Şartının Aranmayacağına Dair Kanuna dayanarak onun ve arkadaşlarının cezasını kararın verildiği gün infaz ederler. Şeyh Said siyasetgaha (idam cezasının infaz edileceği

Ocalan, ‘nasıl olsa hala her dediğim yapıyor’ diyerek, kendisini kurtarmak için Kürtlerin üzerinde kolayca oynayabiliyor. Ona bu fırsatın verilmesi gerekir. Eğer O’na bu fırsat verilmezse, karşı güç de onunla fazla oynama imkanı bulmaz. Abdullah Öcalan yalnız başına hiçbir şey olduğunu anlarsa, kendisine çeki düzen verir. Abdullah Öcalan’ın korkmaya hakkı yok. Şimdiye kadar hiç risk almadı; Bekaa’da ya da Şam’da oturdu başkalarını ölüme gönderdi. Şimdi onun sınav vermesi gerekiyor.

nuşmalarına dikkat et. Anlattıkların yukardakilerin hoşuna gitmemiş, bir daha bana böyle şeyler anlatma” diyerek bana çıkıştı.

“İlk görüşmemizde Abdullah Öcalan gerilla gücünün Güney Kürdistan’a çekilmesini istedi. Burada çok tehlikeli gelişmelerin işaretini görüyorum. Yıllardır ‘barış, barış’ diyen Abdullah Öcalan Kürtler arasındaki barıştan hiç söz etmiyor. Kürtler herkesten önce kendi aralarında barışmalıdır. Öncelikle Güney Kürtleri ile PKK arasındaki savaşın durdurulması, daha sonra da buradaki Kürtler arasındaki düşmanlıklara son verilmesi gerekiyor. ‘Kendi aramızda savaş, düşmanlarımızla barış’, bunun Kürtlükle hiçbir ilişkisi yok.

“PKK’nin Abdullah Öcalan’ın yakalanmasından dersler çıkarması gerekiyor. Abdullah Öcalan ve PKK bu duruma izlediği yanlış politikalar sonucunda geldi. Çok güvendiği bölge devletleri onun için hiçbir şey yapmadılar. PKK eğer Abdullah Öcalan’ın politikalarını izlemeye devam ederse, onun akıbeti de Abdullah Öcalan’inkinden farklı olmayacaktır. PKK’nin bölgedeki miyadını doldurmuş rejimlerle ilişkiye son vermesi gerekiyor. Bölge rejimleri birer birer tasfiye edilecek. En kolay Abdullah Öcalan olduğu için onunla başladılar işe. Onu Saddam, Saddam’ı da diğerleri izleyeceğinden hiç şüpheleniz olmasın. Zaman çok az, ama çok değerli, zamanı çok iyi değerlendirmek gerekiyor. Vakit geçirmeden, kendinizi geçmişten kurtarmanız ve demokratik tarzda yeniden yapılanmanız gerekiyor. Yerinizde olsam vakit geçirmeden köklü dönüşümler yaptım. Fazla zamanınız kalmadı. Bir süre sonra geç kalmış olabilirsiniz. Yüzünüzü üçüncü dünyanın karanlığına değil, batının aydınlığına döndermelisiniz.

‘Politik mücadele’, ‘politik mücadele’ diyordunuz, yıllardır bu doğrultuda şimdiye kadar bir tek adım atmadınız. Kürtler bugüne kadar savaşarak bir tek şey elde edemediler. Kendinizden önceki Kürt hareketlerini bölge devletleriyle ilişkilerinden dolayı eleştiriyordunuz, onlardan daha kötü bir duruma düştünüz. Kürtler Suriye’nin, İran’ın, Irak’ın verecekleri silahlarla savaşarak bir yere varamazlar. Bu devletlere dayanarak Kürtlerin adına yürütülen silahlı mücadeleler sonuçta en büyük zararı Kürtlere veriyor. Artık demokrasiyi öğrenmeniz gerekiyor. Eğer öğrenmezseniz birileri bunu zorla öğretir size. Abdullah Öca-

İsmail Beşikçi şunları söylüyordu:

“PKK artık muhaliflerine kulak vermelidir. Ahmet başından beri bir PKK muhalifi ve PKK ile arasına hep bir mesafe koydu. Ancak hiçbir zaman da PKK düşmanlığı yapmadı. Onun konumunda bulunan bir kimse bu süreç farklı bir açıdan yaklaşır. Bu nedenle onun gibilerin görüşlerine katılmanız da dinelemelisiniz. Benden daha çok onun gibilerin görüşlerine kulak vermelisiniz.”

lan'a o kadar söyledik para etmedi, şimdi demokrasi diyor da başka şey demiyor, ama bu saatten sonra demokrasiden söz etmesinin fazla bir anlamı yok.

Kürt düşmanlığı ile bilinenleri baş tacı ediyorsunuz; Kürtlük uğruna hayatını ortaya koyan Kürt aydınlarına karşı ise düşmanca bir politika izliyorsunuz. Yeni çıkan gazetenin farklı olacağını umut etmiştim. Gazetede geçmişte Kürtlere küfreden bir sürü insanın yine baş tacı edildiği görülüyor. Kürtlerin dostlarını ve düşmanlarını ayırd etmiyorsunuz. Bu politikaya son vermelisiniz. Size muhalif olmak bana keyif vermiyor.”

Bu konuşmamdan sonra söz alan İsmail Beşikçi ise şunları söyledi:

“PKK artık muhaliflerine kulak vermelidir. Ahmet başından beri bir PKK muhalifi ve PKK ile arasına hep bir mesafe koydu. Ancak hiçbir zaman da PKK düşmanlığı yapmadı. Onun konumunda bulunan bir kimse bu süreç farklı bir açıdan yaklaşır. Bu nedenle onun gibilerin görüşlerine katılmanız da dinelemelisiniz. Yıllardır bir aradayım sizlerle ve size çok yakınım, bu nedenle de PKK konusunda objektif olmayabilirim. Oysa Ahmet uzak, daha objektif olabilir. Başkan henüz İtalya'da iken Med TV'de bir açık oturum yapıldı. O'nun İtalya'ya gidişinden sonraki gelişmeler tartışılıyordu. Başkan da telefonla katıldı oturuma. Orada Cemil Gündoğan, Başkan'ın Avrupa'da kalmasını sağlamak için acaba burada yargılanması bir imkan sağlamaz mı, bu ihtimal üzerinde düşünmek gerekir diyecek oldu, oturuma katılan herkes, 'sen nasıl Başkan'ın yargılanmasından söz edebilirsin, kim onu yargılayabilir, sözünü geri al' diyerek üzerine yürüdüler. Başkan O'nu telefonla azarladı ve O da yerine oturmak zorunda kaldı. O gün hiç kimsenin dinlemediği Cemil Gündoğan'ın görüşünün bu gün çok makul olduğunu anlıyoruz. Eğer ona saldırılmasaydı, başkan kendisine dalkavukluk edenleri değil de, Cemil Gündoğan'ı dinleseydi, eğer Başkan'ın Avrupa'da yargılanmasının yolları araştırılıp, bulunsaydı muhtemelen bu felaket gerçekleşmeyecekti.” dedi.

Beşikçi'den sonra bir kez daha söz alarak; “İsmail Hoca'nın da dediği gibi, kendi muhaliflerinizi dinlemelisiniz. Muhaliflerimiz acaba ne diyor diye onlara kulak vermelisiniz. Neden bunu söylüyor diyerek, kendinize soru sormalısınız. Siz sadece muhaliflerinize küfrediyorsunuz ve onlara hak etmedikleri iftiralarda bulunup, karalyorsunuz. Yerinizde olsam her önemli olayda PKK muhaliflerinin görüşünü sorardım. Elinizde gazeteleriniz var, bunlar aracılı-

ğı ile pek ala bunu yapabilirsiniz. Bunu yaparsanız kazanırsınız.”

Bütün bu konuşmalardan sonra aramızda kayda değer bir görüş ayrılığı söz konusu olmadı. Son olarak kendilerine dava ile ilgili taleplerim konusunda bana bir cevap vermeleri gerektiğini söyledim. Görevimin başına dönme mi ve taleplerim konusunda yaklaşık onbeşgün içinde bana bir cevap vereceklerini söylediler.

“Devlet Kimseyi Dövmez”

Kendisini dünyanın merkeze koyan Abdullah Öcalan İmralı'ya getirildikten sonra da bu tutumunu sürdürüyordu. Ne ilkeler, ne örgütü, ne de halkının geleceği, O'nun için önemli olan tek şey kendisiydi. Avukatların da O'nun bu çarpık anlayışına hizmet eden bir çizgi izlemelerini istiyordu. Bunu yapmak mümkün olmadığı için avukat olarak sadece devlete karşı değil, Abdullah Öcalan'a karşı da mücadele etmek gibi talihsiz bir görevle karşı karşıya bulunuyorduk, daha doğrusu bulunuyordum.

Ne devletin, ne de DGM'nin hukuk diye bir kaygısı yoktu. Bu davada elimizdeki en büyük dayanak olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de ustaca bir manevra ile fiilen devre dışı bırakılmıştı. AIHM nezdinde başvuruda bulunmak için yapılan başvurularla ilgili bir tek avukata yetki belgesi verilmişti. AIHM nezdinde girişimde bulunabilmek için gerekli yetki belgesini Abdullah Öcalan'a imzalatma girişimimiz tutukevi görevlileri tarafından, “bir avukata yetki verildi, diğerleri için gerek yok” gerekçesi ile geri çevriliyordu. “Yabancılar iç işlerimize karışmasın, Kürt meselesini Türkiyelileştireceğiz” diyerek önce Avrupalı avukatlar devre dışı bırakılmış, daha sonra da AIHM nezdinde açılan tedbir davası yüzüstü bırakılarak, “Abdullah Öcalan'ı Türkiye'ye teslim ettikleri için önde gelen Avrupa devletleri aleyhine dava açacağız” açıklamaları ile AIHM süreci tamamen devletin istediği çizgiye çekildi. Elimizde tek dayanak iç ve dış kamuoyu ile sivil toplum örgütleri ve medya kalmıştı.

Abdullah Öcalan'la yaptığımız birinci görüşmeden sonra İstanbul Basın Müzesinde yaptığımız basın toplantısı ile iç ve dış kamuoyunun dikkatini, davanın magazin boyutundan hukuk boyutuna çekmeyi başarmıştık. Bu dava nedeni ile kurduğumuz hukuk bürosu dünyanın ilgi merkezi haline gelmişti. Her gün onlarca gazete ve televizyon bizi arıyor, gelişmeler konusunda bilgimize ve görüşlerimize baş vuruyordu. Bu güçleri karşı karşıya bulduğumuz

Ocalan söze Derin Devlet'in faziletlerinden söz ederek başlamış, bizleri bir kez daha hayal kırıklığına uğratmıştı. Kendisine, övgüyle söz ettiği Derin Devlet'in iki gün önce Ankara'da bizi resmi polislerine dövdürttüğünü söyledim. Şu ilginç cevabı verdi: "Ne demek devlet bizi dövdü. Devlet hiç kimseyi dövmez. Mutlaka siz yanlış bir şey yapmışsınızdır, polisler durup duruken insanı niçin dövsün. Devletten özür dilemelisiniz. Özür dilemek kimseyi küçültmez" dedi.

hukuk dışı uygulamaları aşmak için baskı gücü olarak harekete geçirmeye çalışıyorum.

İmralı duruşmaları başlamadan önce, davanın henüz Ankara'da görüldüğü sırada, Ankara DGM'de 25 Şubatta ve 30 Nisan'da yapılan duruşmalarda sözde şehit aileleri ve sözde müdahil avukatlarının DGM'nin girişinde ve duruşma salonunda bize saldırmaları, Daha sonra da polisin bizleri bir arabaya bindirerek Ankara'nın ortasında meydan dayağına çekmesi, bizi kesin bir tercihle karşı karşıya getirmişti. Ankara DGM'de ve duruşma salonunda sözde müdahiller ve onların sözde avukatları hakimlerin gözlerinin önünde ağza alınmayacak küfürler ediyor ve müdahiller dolduruldukları dinleyici sıralarından bize taş atıyorlardı. Oysa savunma avukatları olarak bizlere karşı görevimizden dolayı yapılan bu eylemler suçtu ve Avukatlık yasasında yer verilen bir düzenleme ile bu suç, görevlerinden dolayı hakimlere karşı işlenen suç kapsamında sayılmıştı. Bu nedenle DGM'nin suçlular aleyhinde soruşturma başlatması, hatta onları tutuklaması gerekirken, İmralı duruşmasının başlamasından sonra dünyaya adil yargının temsilcisi olarak tanıtılan mahkeme başkanı, "istirham ederim", "lütfen" diyerek saldırganları cesaretlendirmekten başka bir şey yapmadı. Duruşma salonundan çıktıktan sonra da bir arabaya doldurularak götürüldüğümüz Ankara Yenişehir meydanında polis tarafından bir güzel dövdük. Türk Tabipler Birliği'ne baş vuran beş avukat, çeşitli yerlerinden darp edildikleri için rapor aldı. Öcalan'ın avukatları olarak hep birlikte bu koşullar altında savunma görevini yürütmemizin mümkün olmadığı sonucuna vararak, bu konuda nihai kararı vermek için Öcalan'la son bir kez daha görüşmeye karar verdik. Görüşmede Öcalan söze Derin Devlet'in faziletlerinden söz ederek bizleri bir kez daha hayal kırıklığına uğratmıştı. Kendisine övgüyle söz ettiği Derin Devlet'in iki gün önce Ankara'da bizi resmi polislerine dövdürttüğünü söyledim. Şu ilginç cevabı verdi: "Ne demek devlet bizi dövdü. Devlet hiç kimseyi dövmez. Mutlaka siz yanlış bir şey yapmışsınızdır, polisler durup duruken insanı niçin dövsün. Devletten özür dilemelisiniz. Hatta burdan gider gitmez Mudanya'da özür dileyin. Özür dilemek kimseyi küçültmez, büyürsünüz". Daha sonra da bana dönerek; "Eğer çekiniyorsan davadan çekilebilirsin" dedi. Öcalan'ın savunma anlayışından hoşnut olmadığını ve davadan çekilmemi istediğini daha önce fark etmiştim. Bu sözlerimi fırsat bilerek dolaylı bir biçimde davadan çekilmemi istemişti benden. Diğer avukatlarla ortak bir karara varmak istediğim için anlamamızıktan gelerek bu sözü geçitirerek kendisine şu cevabı verdim: "bunları davaya girmekten çekindiğim için değil, devletin bu dava karşısındaki tutumu-

nu bilmeniz için anlatıyorum. Merak etmeyin sizi yalnız bırakmayacağım".

İstanbul'a gelir gelmez gelişmeleri görüşmek üzere avukatlar olarak kendi aramızda bir toplantı yaptık.

Toplantıda şunları söyledim: "Ne müvekkilimiz ne de devlet bize, savunma görevi yaptırmak istemiyor. İki taraf da bize Kürtlere karşı sahneledikleri senaryoda piyon olmak dışında bir seçenek bırakmıyor. Bu şartlar altında davaya girmenin Kürtlere bir faydası yok; aksine bu koşullar altında sözde savunma görevini sürdürmekle davaya zarar veririz. Öcalan'ın içinde bulunduğu koşullar değişmedikçe ondan farklı bir davranış beklemek mümkün görülüyor. Bu koşullar altında en doğru davranış, davadan çekilmeştir. Diğer yandan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdindeki girişimlerimizi sürdürelim. Öcalan'ın Avukatı olmadan devletin bu davayı yürütmesi kolay değil. Devlet başka avukat atasa bile bir anlam ifade etmez; tüm dünya bu avukatların devletin avukatı olduğunu bilir. Devlet bunun sonuçlarını göze alıyorsa varsın Öcalan'ı bildiği gibi yargılasın". Bütün avukat arkadaşlar benim görüşüme katıldı ve davadan çekilme kararı aldık. Bu kararımızı bir basın toplantısı ile ilan edecektik. Daha sonra bazı arkadaşların önerisi ile bu kararı; "Duruşma tarihi gözönünde bulundurularak, makul bir süre içinde adil yargılanma ve savunma hakkının ihlali mahiyetindeki koşulların ortadan kaldırılmaması halinde davadan çekilebilir ya da görevimizi askıya alabiliriz" biçiminde yumuşattık. Basın toplantısı için hazırlanan metinlerden birini ben, diğerini de bir başka avukat kaleme aldım. Metinler üzerinde mutabakata vardıktan sonra Sed Otel konferans salonunda 5. Mayıs'ta basın açıklaması yapıldı. Diğer avukat basın toplantısına gelmediği için sadece ben kaleme aldığım bildiriye okudum. İki-üç gün sonra bazı avukatlar kaleme aldıkları bir dilekçeyi benim de imzalamam için getirdiler. Dilekçede İmralı'ya gidiş gelişin zorluklarından söz ediliyor ve devletten avukatlara bir helikopter tahsis etmesi talep ediliyordu. Dilekçeyi okuyunca şaşkına uğradım. Getiren arkadaşlara şunları söyledim: "Daha iki gün önce yaptığımız basın toplantısında bir sürü gerekçe ileri sürerek 'adil yargılanma hakkı'. 'savunma hakkı' ihlal ediliyor, bu engeller kaldırılmazsa davadan çekilebilir ya da görevimizi askıya alabiliriz diye açıklama yaptık. Devletten henüz bir cevap gelmedi. Bu durumda helikopter talebinde bulunmamız, basın toplantısı ile ileri sürdüğümüz talepleri geri çektiğimiz anlamına gelir. Eğer devlet kalkıp bize bir helikopter tahsis ederse, Türk medyası hep bir ağızdan 'Devlet Öcalan'ın avukatlarına helikopter bile tahsis etti; daha ne istiyorlar" der ve ileri sürdüğümüz tüm talepler güme gider. Bu helikopter işi durup dururken nereden çıktı, anlamakta

güçlük çekiyorum. Ben bu işte yokum. Bu dilekçeyi imzalamam”.

Devletin tutumunu değiştirmek niyetinde olmadığını bildiğim için basın toplantısından sonra görevimi askıya almıştım. Aramızdaki temel görüş ayrılıklarından biri olan AIHM ile ilgili aynı gün yaptığımız tatsız bir tartışmadan sonra eşyalarımı toplayarak, bir daha dönmemek üzere ortak yazıhaneden ayrıldım.

Sonrasıyla İlgili Birkaç Söz

Abdullah Öcalan davası gelecekte çeşitli boyutlarıyla değerlendirilecektir. Bu davanın gözardı edilemeyecek bir boyutu da savunma avukatları olacaktır kuşkusuz. Savunma avukatlarının bu davadaki durumu, oynadıkları roller değerlendirilmeye tabi tutulacaktır. Davadan çekildikten sonraki gelişmelerle ilgili şimdilik birkaç şey söylemekle yetineceğim.

Yukarıda da açıkladığım gibi bu davada savunma görevini üstlenirken denklemi şöyle kurmuştum: Bu dava öncelikle Kürtlerin davasıdır, daha sonra PKK'nin, en sonunda ise Abdullah Öcalan'ın. Kürtlerin çıkarı her şeyin üzerindedir ve gerektiğinde PKK de Abdullah Öcalan da bu uğurda feda edilmelidir. Bunu Bursa Cezaevindeki PKK yetkililerine ve çevremde onlara yakın olduğunu bildiğim kişilere söyledim ve hepsine tastik ettirdim.

Abdullah Öcalan'a da bu netlikte olmasa da bu bakış açımı anlatım; ancak o farklı bakıyordu. Ona göre bu dava öncelikle Abdullah Öcalan'ın, sonra PKK'nin en sonunda ise Kürtlerin davasıydı. Bu dava ile Kürtlük davasına mümkün olduğunca büyük zarar vermek isteyen devlet de denklem bu biçimde kurulmasından yanaydı. Davaya ile ilgili bu iki farklı eğilim arasındaki çatışma, sonuçta devletin istediği biçimde sonuçlandı.

Davada ilk sıraya Abdullah Öcalan oturtulunca, ister istemez savunmanın davadaki görevi de Abdullah Öcalan'ı kurtarmak oluyor. (Bu davada savunma görevini mesleki kaygılarla üstlenen bir kimse için bu açıdan söylenecek bir söz yok.) Abdullah Öcalan'ın kurtarılmasının (kesin değil “muhtemelen”) koşulu ise belliydi: Örgütünü teslim etmek (çökertmek demiyorum) ve Kürtlük davasına zarar vermek. Abdullah Öcalan'ın boynuna ilmik geçirilmişti ve arada bir ipi çekerek ona gözdağı veriyorlardı ve ona ikide bir “istediklerimizi yapmazsan ipini çekeriz” diyerek onu tehdit ediyorlardı. İstekleri bitmiyordu, verdikçe “da-

Yukarıda da açıkladığım gibi bu davada savunma görevini üstlenirken denklemi şöyle kurmuştum: Bu dava öncelikle Kürtlerin davasıdır, daha sonra PKK'nin, en sonunda ise Abdullah Öcalan'ın. Kürtlerin çıkarı her şeyin üzerindedir ve gerektiğinde PKK de Abdullah Öcalan da bu uğurda feda edilmelidir. Bunu Bursa Cezaevindeki PKK yetkililerine ve çevremde onlara yakın olduğunu bildiğim kişilere söyledim ve hepsine tastik ettirdim.

ha da daha da” diyorlardı ve ne yazık ki savunma avukatları da bu kirli pazarlığın piyonları olmuşlardı. Bildükça ağır bir iddiada bulunduğumu biliyorum; ancak mesnetsiz olarak iddiada bulunmuyorum:

Abdullah Öcalan'ın İmralı'daki duruşmaları beş günde sonuçlandırıldı. Savcının esas hakkındaki mütalaasını okuması ve sanık ve avukatlarının savunmalarını yapması toplam bir aylık süre içinde tamamlandı. Türkiye'de sıradan bir dava için dahi çok kısa bir süreydi bu. Bunu kabullenen savunma avukatları, bir davada savunma hazırlamak için oldukça yeterli bir süre verilmesine rağmen (üç ay) savunmamızı hazırlayamadıkları gerekçesiyle mazeret dilekçesi göndererek duruşmaya katılmadılar. İmralı'da bir hafta sonra DGM kanununda yapılacak değişikliği beklemeden yargılama yapan yargı, avukatların mazeretini kabul ederek Yargıtay'daki duruşmayı 21 Ekim erteledi.

Yargıtay'ın bu kararı sürpriz değildi. Duruşmanın erteleneceği daha aylar öncesinden söylenmişti bana. Abdullah Öcalan duruşmanın ertelenmesi için mazeret dilekçesi vermeleri için direktif vermişti avukatlarına. Neden?

Nedeni Şu: Birincisi Abdullah Öcalan'a sen Örgüt Merkez Komitesi gelip teslim olacaktı, gele gele sekiz önemsiz adam geldi, sana biraz daha süre veriyoruz, eğer verdiğin sözü yerine getirmezsən, ipini çekeriz demek için; ikincisi de, dış dünyaya şu mesajı vermek için: “adil yargılama”, “savunma hakkı” diyorsunuz, nasıl adil bir yargılama yaptığımızı, savunma hakkına ne kadar saygılı olduğumuzu görün işte, avukatlar savunma hazırlayamadık diye mehil istiyor, biz de veriyoruz. İmralı'da iki avukat belli belirsiz nedenlerle “şov” yaparak duruşma salonunu terk ederek bir daha duruşmalara girmediler. Yargıtay aşamasında bu avukatların yeniden sahneye çıkarıldığı görüldü. Bunun da nedeni aynı, savunma hakkının ihlal edilmesine ilişkin ortada bir pürüz bırakmamak. Devlet hukuk kurallarını uygulamıyor ama görüntüyü kurtarmaya da oldukça dikkat ediyor.

Savunma avukatlarının bu davadaki işlevini görmek için dava ile ilgili faaliyetlerini bir bütün olarak değerlendirmek gerekir. Abdullah Öcalan'ın avukatları haftada iki gün avukat görüşlerinden sonra medyaya Abdullah Öcalan adına “barış mesajları” açıklamaktadırlar. Barış adına yapıldığı söylenen bu açıklamalarla ilgili PKK ve Abdullah Öcalan uzmanı ve bu konularda devletin yarı resmi sözcüsü Ümit Özdağ bakın neler söylüyor:

Ocalan Suriye'nin başkenti Şam'da yaşadığı dönemde Mahir Sayın'la yaptığı söyleşide, Türk yönetim güçleri içinde kendisine ilişkin üç farklı eğilimin bulunduğundan söz etmektedir: İlk eğilim, Özal'ın, ikinci ve üçüncü eğilimler ise statükonun devamından yan olanların temsil ettiği eğilimlerdir. Üçüncü eğilim, Öcalan'a karşı yaklaşımıyla ayrılmaktadır. Bu eğilimin temsilcileri, Öcalan'ı öldürmeyelim kullanalım, yeterince kullandıktan ve Kürt hareketinin belini kırdıktan sonra öldürürüz görüşünü savunurlar.

"1 Haziran 1999'da İmralı Adası'nda Öcalan'ın yargılanması PKK için yeni bir süreci başlatmıştır. Öcalan yakalandığı günden itibaren teslimiyetçi, bir tavır sergileyerek devlet organları ile işbirliği geliştirmiştir. Öcalan, bu çerçevede PKK hareketinin ideolojik temellerinin yanlışlığını açıklamış, örgüt ve yakın çevresi ile ilgili ayrıntılı bilgi vermiş, Başkanlık Konseyi üyelerinin karakter analizine kadar inmiştir.

Öcalan duruşmaların ilk gününde de Türkiye'den özür dilemiş ve örgütün silahlı mücadele yolunun yanlış olduğunu açıklamıştır. Esasen Öcalan'ın İmralı'da ilk gün yapacağı açıklamadan haberi olan Başkanlık Konseyi, Öcalan'ı uyarak bu tür bir açıklama yapmasının örgüt içinde parçalanmaya neden olacağını söylemiş ve bu açıklamayı yapmamasını istemişti. (...)

İdam mahkumu olan Öcalan, İmralı Adası'nda Yargıtay aşamasının sonucunu beklerken, duruşma sırasında sergilediği Türkiye ile "uzlaşma ve silahlı mücadeleyi terk" stratejisini devam ettirmiştir. Terörle Mücadele Kanunu, Öcalan'ın açıklama yapmasını, bu açıklamanın dışarıya taşınmasını ve yayınlanmasını yasaklamasına rağmen, Öcalan'a bu konuda yumuşak davranılmış, PKK'ye mesaj yolanması sağlanmıştır.

Öcalan bu imkan sayesinde PKK militanlarına Türkiye'yi terk etmelerini ve Türk güvenlik güçleri ile çatışmaktan uzak durmalarını emretmiştir. PKK Başkanlık konseyi bu emre uyacağını açıklamıştır" Doç. Dr. Ümit Özdağ, PKK ve Öcalan-Adım Adım Yaklaşım Son, İDEA - Demokrasi ve Siyaset Kültürü Dergisi, sayı:4).

Abdullah Öcalan davası ile ilgili başlangıçta öne sürülen hukuk dışı koşulların hepsi bugün de yürürlükte: Öcalan'ın ilaçla yönlendirildiği ihtimali, psikolojik işkence, Adalet Bakanlığı'na bağlı tutuk evinde değil, Genel Kurmay Başkanlığı'nın soruşturma evinde tutulması ve Soruşturma Komisyonu tarafından sürekli sorgulanması. Tecrit durumunun sürmesi, avukatları ile görüşmelerinin dinlenmesi, avukatlarının aranması, evraklarına elkonması, görüşme mahaline davayla ilgili evrakları götürmelerine izin verilmemesi vb. Bütün bunları bir yana bırakarak savunmanın, mahkemenin takdir hakkını kullanarak, TCK'nın 59. maddesinin uygulanması (sanığın mahkemedeki iyi haline bakarak cezasının idam yerine müebbet hapse çevrilmesi) ve Diyarbakır'da yargılanması talebi ile sınırlandırılmasından sonra adil bir yargılama yapıldığından ve savunma hakkının sonuna kadar kullanıldığı konusunda kim-

senin söyleyecek bir sözü olamaz tabii. Bu davanın devletin ali menfaatleri bakımından yol açtığı sıkıntıyı İddia ve savunma el ele vererek aşmaya çalışmaktadırlar. Ondan sonra yaşasın "Demokratik Cumhuriyet" ve

Avrupa Birliği üyeliği.

"Ya Kürtler?" mi? Onların "bir alfabesi bile yok", "zamanı geldiğinde Derin Devlet onların meselesini de çözecektir. Bundan hiç kimse şüphe etmemelidir".

"Öldürmeyelim Kullanalım"

Abdullah Öcalan Suriye'nin başkenti Şam'da yaşadığı dönemde Mahir Sayın'la yaptığı söyleşide Türk yönetim güçleri içinde kendisine ilişkin üç farklı eğilimin bulunduğundan söz etmektedir:

Birincisi Turgut Özal'ın temsil ettiği Kürtlerle bölge düzeyinde federatif temelde bir birlik oluşturulmasından yana olan eğilim. Abdullah Öcalan, Turgut Özal'ın bu nedenle kendisiyle ilişki kurduğunu ve kendisini sistemin içine çekerek Kürt meselesini çözmeye çalıştığını söylüyor. Turgut Özal'ın ölümünden sonra -Öcalan Özal'ın Kürt meselesi ile ilgili girişiminden dolayı öldürüldüğü kanaatinde (age sh. 103)- bu eğilimin tasfiye edildiğini söylüyor.

İkinci eğilim; Kürt meselesi konusunda herhangi bir çözümlü kabul etmeyen ve Abdullah Öcalan'ın öldürülmesini, liderliğini yaptığı PKK'nin de şiddet kullanarak tasfiye edilmesini savunan eğilim. Öcalan Jitem mensubu Ahmet Cem Ersever'in bu eğilimin savunucularından olduğunu söylüyor. Jitem'den atılan Ahmet Cem Ersever'in, bu nedenle öldürüldüğü yaygın bir kanaattir.

Kürt meselesi konusunda ikinci eğilim gibi statükonun sürdürülmesinden yana olan üçüncü eğilim ise, bu eğilimden, Öcalan'a karşı yaklaşımıyla ayrılmaktadır. Bu eğilimin temsilcileri ikincisinden farklı olarak, Öcalan'ı öldürmeyelim kullanalım, yeterince kullandıktan ve bu sayede Kürt hareketinin belini kırdıktan sonra öldürürüz görüşünü savunmaktadırlar.

Abdullah Öcalan Mahir Sayın'la yaptığı söyleşide üçüncü eğilimin temsilcilerinin kendisini öldürmekten yana eğilimden korumak için ciddi bir mücadele verdiklerini, hatta bu nedenle karşı tarafın önde gelen bazı mensuplarını engellemek için öldürdüklerini anlatmaktadır. Türki-

Ocalan, Sayın'la röportajında, "Dönemin bir özelliğidir. Benim tasfiye edilmem değil de etrafım bağlanmış, beni az çok tanıyorlar. Orada bir Bar Eliyas var, orada ajanlar cirit atıyor. Sızmalar alabildiğine var. Yanlış bu taktiğin yürüyebilmesi için benim sağ olmam gerekiyor. Çünkü yetkiler hep benden alınıyor." diyordu. Mahir Sayın, "Taban kuşkusuz o zaman daha rahatça takip edecek." dediğinde ise, "Tabii. benimle ilişki demek PKK'yi bütünüyle kontrol altına almak demektir." yanıtını veriyordu.

ye'ye getirilmeden önce Abdullah Öcalan'ın MED tv'de yaptığı açıklamalarda, kendisini ortadan kaldırmaya çalışan bazı gizli servis elemanlarının suikast girişimlerinin kendisini kullanmaktan yana olan kesim tarafından el altından kendisine bildirildiğini söylediğini hatırlıyoruz. Öcalan'ın anlattıklarından Kürt meselesi konusunda üçüncü eğilimin ikincisinden bir farkı yok; o da sonuçta Kürtlere haklarının verilmesi ve bu temelde onlarla yeni bir birlik kurulmasına ikinci eğilim kadar karşı. Sadece Kürt politik hareketinin imhası konusunda taktik olarak ayrılıyorlar: Bu konuda Mahir Sayın'a şunları söylüyor:

"Şimdi ben nasıl ki kıran kırana cepheden çatışarak şey etmiyorsam, onların ve adamları(n)ın da PKK'yi, beni böyle birden tasfiye ederek değil de kullanarak. Ben nasıl onlarla iyi geçiniyorsam, onlar da benimle iyi geçiniyor. Kaldı ki, hemen daha o boyutta bile bir PKK'li gibi. Hatta PKK biziz diyor" (sh. 101).

(...) Ersever, JITEM sorumlusu biliyorsun, diyor ki öldürüldüğünde iki ajan Star televizyonuna çıktı. 'Yukardan bize gelen emir şuydu' diyor; 'Apo'yu sağ isteriz'. Şimdi siz bunu nasıl anlayacaksınız, izleyenler bilir. Örgütü ele geçirmek istiyorlar. Ele geçirmek için benim sağ olmam gerekiyor. Benim tıpkı onları kullanarak örgütü geliştirmem gibi, onların da beni kullanarak PKK'yi ele geçirmeleri gerekir (sh. 101-102)."

(...) Yani şimdi dönemin bir özelliğidir. Benim tasfiye edilmem değil de etrafım bağlanmış, beni az çok tanıyorlar. Orada bir Bar Eliyas var, orada ajanlar cirit atıyor. Sızmalar alabildiğine var. Yanlış bu taktiğin yürüyebilmesi için benim sağ olmam gerekiyor. Çünkü yetkiler hep benden alınıyor. (Mahir Sayın: Taban kuşkusuz o zaman daha rahatça takip edecek.) Tabii. benimle ilişki demek PKK'yi bütünüyle kontrol altına almak demektir. Bana bir şey olursa tabanın kontrolü gidecek. Bir sürü devrimci var, ilişkiler zaten epey dağılmış. Kendi kendine başka akımlar devam edebilir. Yani tam örgütü ele geçirinceye kadar, benim yaşamam gerekir. İşte o JITEM'in 'bize öldürün demediler, onu sağ tutun' dediler. Kesinlikle bununla ilgili., ölürse örgütü kontrol etmeleri imkansız. (Mahir Sayın: Yani bu yakalayıp sağ getirme filan değil.) Hayır o anlamda değil. (Mahir Sayın: Örgüt olarak ele geçirmek.) Bağırma oturmuşlar, örgütü ele geçirmişler zaten. Ele geçirildikten sonra ölüp ölmek o kadar önemli değil. Şimdi Şener'in örgütü ele geçirme tarzı da çok önemli. Cin gibi".

"Bütün bunları böyle bir araya getirdiğimizde şunu gö-

receğiz: Daha önce Ankara'da olduğu gibi, Diyarbakır çıkışında olduğu gibi, burada ilk defa serhıldanlarda başlayacak hareketimizin müthiş bir aşaması. 'Öldürelim mi, sağ mı bırakalım' tartışması yapılıyor. Şimdi tıpkı Ankara'da adam 'tuzlu' diyor, 'çantada keklik' filan, ama ben gereklirim, çünkü bütün benim yolumla örgüt dört dörtlük kontrol ediliyor.

Bayan da öyle, bayan yanımda oldukça devlet sağlam. Benim için de planın parçası sağ kalmak. Şimdi öyle bir diyalektik yaratmışız ki; ben onlara gereklirim. Aslında Örgüt var ayrı bir mesele; hangisi kazandı onu teraziye vurabiliriz. Adamlar alışımsız solu kontrol altına almakla. Türkiye tarihinden biliyorsunuz; adamı daha sonra korkuturlar, gerekirse öldürürler, gerekirse teslim alırlar ve bitirirler. Türk tarihinde, Kürt isyanlarında bu yol denenmiş. Neden buna denenmesin. Öldürecekimize, dolayısıyla örgüt kontrolünden çıkacağına bunu sağ bırakalım örgütü tamamen ele geçirinceye kadar. 1990'daki tartışma da budur".

(...) JITEM Kürdistan'da savaşan örgütün istihbaratı jandarmanın ve o da bizimle ilgili kolordudur. Jandarmanın tümü kolordudur. O da en önce gelen adamlardır. ve işte başarıyor. O iki ajanın deyişini gözönüne getirin; 'Biz bu işi bitirmiştik, suçlu üstümüz' diyordu. 'Kimse bizi suçlu gösteremez' diye bağırıyorlardı böyle. 'Ersever'i niye öldürüyorlar' diyordu. 'Bize vurun emri verilmedi'. Şimdi bunlar acemi ajanlar, sanki beni vurmakla herşeyi bitireceklermiş gibi. Ama ben vurulmadığım için adamlar vurulmuş. 'suç' diyor 'bizim değil, üstündür'. Üstün dediği ise; 'Apo'yu sağ turalım, kullanalım işte ayarlayalım'. Tabii biz bundan sağlam çıktık. İşte o bilmem patlama. PKK tarihinde jandarma komutanlığının bir ayarlamasıdır (M. S: sh. 108-109)".

Abdullah Öcalan şu anda devlet içindeki "öldürmeye-elim kullanalım" diyen eğilimi savunanların elinde bulunuyor. Türk yönetim çevreleri içinde Abdullah Öcalan'ın asılmasını isteyen eğilime karşı, onun devletin Kürtlere ilişkin stratejik hesapları uğruna kullanılmasını daha akıllıca bulan bu eğilimin ideologlarından, PKK uzmanı Ümit Özdağ bu konuda şunları söylemektedir

"İntikam duyguları ile hareket edersek elbette Apo'nun asılması lazım, ama devletler kararlarını bu şekilde almazlar' diyen Doç. Dr. Ümit Özdağ, Mahkemeden idam kararı çıkacak diye kesin bir şey söylemek mümkün değil. Mesela Apo, mahkemede özür dileyebilir, pişman olduğu-

Abdullah Öcalan'ı sorgulayan ve yönlendiren Soruşturma Komisyonu, Öcalan'a savunduğu ilkeleri, Kürtlerin temel ulusal tezlerini birer birer inkar ettirmek ve yaptıklarından dolayı pişmanlık duyduğunu açıklatarak, şehit ailelerinden özür dilemek için, Öcalan'ın da belirttiği gibi herhangi bir zorlama gerekmemiştir. Öcalan'ın içine girdiği manevi çöküntü o kadar büyüktü ki, kendi ifadesiyle bütün bunların karşılığında bir güvence dahi verilmemiştir. Çünkü "devlet çok büyük ve tavizsizdir"...

nu ve örgütünün çökertilmesi için devlete hizmet etmek istediğini söyleyebilir. Türkiye gerek örgütün çökertilmesi gerekse diğer devletlerle olan bağlantıları konusunda Apo'dan istifade edebilir' diyor. Apo'nun devletten ve şehit annelerinden özür dilemesiyle PKK davasının kirleneceğini ve örgütün çöküş sürecinin hızlanacağını söyleyen Doç. Özdağ, 'idam edilmesi halinde örgütün kahraman ilan etmesi muhtemel olan Apo, bu durumda TC'nin adamı olacaktır. Zaten Öcalan yakalandıktan sonra Türkiye'ye hizmet etmeye hazırım diyerek bunun sinyallerini de vermiştir' (Aksiyon, 29 Mayıs/4 Haziran 1999, sh.16.).

Ümit Özdağ'ın yukarıda aktardığımız bu sözlerini, yönetim güçleri içinde Abdullah Öcalan ile ilgili bir eğilimin görüşlerini yansıtmışından daha da ilginç kılan yanı, bu açıklamanın yapılmasından bir süre sonra başlayan İmralı yargılamasında Abdullah Öcalan'ın verdiği ifadenin temel çizgilerini içinde barındırmasıdır. PKK uzmanı Ümit Özdağ Aksiyon dergisine, Abdullah Öcalan'ın "şehit annelerinden özür dilemesi"nden söz ettikten iki gün sonra İmralı'da başlayan dava duruşmasının ilk oturumunda Abdullah Öcalan şehit annelerinden özür diledi.

Abdullah Öcalan'la yaptığımız ikinci avukat görüşmesinde "Birinci duruşma çok önemli, orada söyleyeceğiniz her söz dünyada yankı yapacak" sözüme karşılık, "onlar da birinci duruşma çok önemli diyor" demişti. Bu da artık her şeyin bittiği anlamına geliyordu.

Yukarıda aktardığım dialogda Abdullah Öcalan'ın "onlar" dediği, kendisini sorgulayan ve yönlendiren Soruşturma Komisyonu'nunda Ümit Özdağ'ın da yer aldığı konusunda bir şey söylemem mümkün değil, ama mahkemede Abdullah Öcalan'ın şehit annelerinden özür dileyceğini Ümit Özdağ'ın önceden bilmesinin hiç de tesadüfi bir durum olmadığından da şüphe duymuyorum.

Abdullah Öcalan hakkında "otuzbin kişinin katili", "bebek katili" türünden kaba resmi yaklaşımın altında Ümit Özdağ'ın işaret ettiği doğrultuda, yıllar öncesinden Kürt ulusal hareketini derinden etkileyecek oldukça sinsi bir plan uygulandığını gelişmeleri izleyen her kes fark etmektedir. TC yönetimi resmi olarak, "terörizmin kökünü kazımak"tan ve "terörist PKK örgütünü yok etmek"ten söz ederken, gerçekte çok ihtiyatlı bir tutumla O'nun vasıtası ile içerde Kürt ulusal hareketini kontrol altında tutmak, dışarda ise, Güney Kürdistan'daki federal oluşumu tahrib etmek için ondan yararlanmaya çalışmaktadır. Abdullah Öcalan Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde (DGM)

verdiği çeşitli ifadelerde bu rolü oynamaya hazır olduğunu pek çok defa dile getirdi. Bu Kürt problemiyle karşı karşıya bulunan diğer bölge devletleri bakımından da geçerli bir politika. Diğer bölge devletleri de Tıpkı TC

gibi kendi hegemonyaları altındaki Kürtleri baskı altına almak ve varlığından rahatsızlık duydukları Kürt Federe oluşumuna karşı PKK'den yararlanmak istemektedirler.

TC yönetiminin Abdullah Öcalan ve PKK üzerine kurduğu senaryonun başarıya ulaşması için Abdullah Öcalan'ın ifadelerinin ve mahkemede izleyeceği tutumunun da buna uygun olması çok önemliydi. Abdullah Öcalan'ın yakalandığında sergilediği tutumdan sonra Soruşturma Komisyonu için bunu sağlamak zor olmadı. Suriye'deki güvenliğini yitirdikten sonra içine girdiği psikolojik bunalımın, İtalya'da, savunduğu ilkelere inançsızlık ve liderliğini yaptığı süreçten kopuş boyutlarına vardığı bir sırada yakalanmasıyla bu süreç, tam bir manevi çöküntü ile sonuçlanmıştı.

Bu nedenle de Abdullah Öcalan'ı sorgulayan ve yönlendiren Soruşturma Komisyonu için O'na, savunduğu ilkeleri, Kürtlerin temel ulusal tezlerini birer birer inkar ettirmek ve yaptıklarından dolayı pişmanlık duyduğunu açıklatarak, şehit ailelerinden özür dilemek, kendisinin de belirttiği gibi herhangi bir zorlamayı gerektirmemiştir. Öcalan'ın içine girdiği manevi çöküntü o kadar büyüktü ki, kendi ifadesiyle bütün bunların karşılığında bir güvence dahi verilmemiştir: Çünkü, "devlet çok büyüktü, ne kimseye taviz verir ne de kimseden taviz alır"dı, "O sadece seni izler ve senin hareketlerinde olumlu gelişmeler görürse, muhtemelen senin için bir şeyler yapar"dı. Evet bütün bunların karşılığında verilen tek güvence buydu. ▲

KÜRTÇE BİLEN ÖĞRENCİLERE BURS

Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı (Kürt-Kav), bundan böyle her öğretim yılında Kürtçe okuma-yazma bilen 30 öğrenciye burs verecek. Burs miktarı Kredi ve Yurtlar kurumu'nca belirlenen kredi miktarlarına eşit olacaktır. Burs için başvuran öğrenciler, yazılı ve sözlü sınava tabi tutulacaktır.

Kürt Kav

Tarlabası Cad. Çorbacı sok. No: 13
Beyoğlu / İSTANBUL
Tel: 0.212.237 10 61/ Faks: 254 36 40
Web Sitesi: <http://www.kurt-kav.org>

Neler Oluyor?

Cemil Gündoğan*

Stockholm Kürt Enstitüsünün, Abdullah Öcalan'ın tutuklanmasıyla başlayan sürecin tartışılması amacıyla 21 Ağustosta Stockholm'de düzenlediği panelde konuşan Güney Kürdistanlı siyasetçi Haşim Koçani konuşmasının bir bölümünde: "parti, liderini zindandan kurtarmak için çalışmalıdır, yoksa partiyi de liderin yanında zindana koymak için değil" dediğinde, o ana kadar sessiz bir gerginlik içinde tartışmaları izleyen kitleden heyecanlı bir alkış dalgası koptu.

Koçani, dinleyicilerin yüreklerindeki en gergin tellerden birine dokunmuştu.

Yine de o gün o salonda bulunan dinleyicilerin ne kadarının, buradaki "zindana sokmak" sözcüğünün sadece soyut bir anlam içermeyip, bizzat fiziki bir hapsoluşu da ifadelendirdiğinin bilincinde olduklarını bilmek zordur. Ama PKK Başkanlık Konseyi'nin, Öcalan'ın isteği üzerine bir grup gerillayı dağdan zindana gönderme kararı aldığı bugünde herkes, o sözlerin siyasi yön tayin eden soyut bir tanımlamanın ötesinde fiziki bir gerçeği de ifade ettiğini anlamış olmalıdır.

Peki ne oldu da iki gün öncesine kadar Ortadoğu'da devrim yapmaktan söz eden bir örgüt, bugün, uğruna savaştığı şeylerin bir siyasi sorun bile teşkil etmediğini, bütün sorunun bir-iki kültürel haktan ibaret olduğunu ve bu 'gerçeğe' itiraz edenlerin de savaş rantçısı hainler olduğunu propaganda etme noktasına geldi?

Halihazırda bu soruya verilmiş birden fazla cevap var.

Örneğin bunlardan bir tanesi PKK'ye ait. PKK, sorunun cevabını Apo'nun dehasına bağlıyor. Bu izahata göre, her çağın kendine özgü bazı gerçekleri ve gerekleri vardır. Bunları kavrayıp kendini bunlara uyarlayan halklar yaşar, diğerleri ölüp tarihe karışırlar. Sovyetlerin yıkılmasından sonra ortaya çıkan tek kutuplu dünyanın da böyle gerçekleri ve gerekleri vardır. Öcalan bunları görmüş ve Kürtleri bu "insan hakları ve demokrasi çağı"na uyarlayacak politikaları tezelden oluşturmuştur. Kürtler'e düşen, liderin bu mesajını anlayabilecek basireti göstermekten ibarettir; değilse akıbetleri Lut kavmi-

ninkinden beter olacaktır.

Bu da cevap mı diyeceksiniz.

Bence de değil. Söylenenler, çalınan minareye kılıf uydurmak için sarfedilen tutarsız söz yığınından ibaret. Ama bunları tartışmak başka yazıların konusu. Burda dikkat çekmek istediğim husus, cevabın kendisinden çok, onu Kürtlere kabul ettirmenin yöntemleridir. Yani "savaş rantçısı" söylemi etrafında örülen sözde bir "entelektüel" terör ile, bu yetmezse küfür, kara çalma ve bazen de Selahattin Çelik'in dövülmesi olayında olduğu gibi doğrudan şiddet.

Bir diğer cevap, doğrudan soruya cevap olmaktan ziyade çözüldüğü umulan bir yapının aranışına cevap olmayı hedefliyor. Kabaca diyor ki: "Biz, bu yolun çıkmaz olduğunu baştan söylemiştik. Silahlı mücadele yanlıştı ve sadece yıkıma neden oldu. Tarih bizi doğruladı; nitekim siz de dönüp dolaşıp bizim yolumuza geldiniz."

Yani?

Yani, silahlı mücadele yanlıştı. Buyrun saflara.

Tamam buyuralım. Ama ortada bir sorun var: Kimin saflarına buyuracağız? Çünkü tezin bir değil en az dört tane dillendireni var: 1- Amerikancı, Batıcı sağ liberal Kürtler; 2- Reformcu çizgide ısrar etmiş solcu Kürtler; 3- Küçük bir azınlık dışında Korucu Kürtler; ve 4- Türk Genelkurmayı ve onun basındaki kalemşörleri.

Bu dört değişik grubun aynı şeyi söylemesinin bizzat kendisini analiz etmek, insanı, en azından PKK'nin cevabındaki kadar komik ve trajik durumlarla karşı karşıya getirebilir. Çünkü PKK'nin geldiği yer utanılacak bir yerse -ki

*Araştırmacı- yazar

Bir kere Kürt hareketi bir daha belini doğrultamayacak biçimde çöktürülmelidir. Bu da üç alanda bir saldırıyı gerektiriyor. İlk alan ideolojiktir: Kürt davasının ideolojik bütün dayanakları çöktürülmelidir. İkinci alan siyasaldır: Kürt hareketi siyasi olarak devletin karşısında olmaktan çıkarılmalı, devleti restore etme siyasetinin yedeği haline getirilmelidir. Üçüncü alan örgütseldir: Hareketin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki örgütsel varlığı tasfiye edilmelidir.

hepsi böyle diyor- onları oraya getiren tercih/yol nasıl övünülecek bir şey olabilir? Ama bütün bunları tartışmak da başka yazıların konusu. Sadece şu kadarını söyleyeyim ki, her iki cevap da, önceyi, o sürecin verileri ve mantığı ile değil, bugün yaşanan kaosun görüntüleriyle ele almaktadır, ve bu da en hafif deyimle anakronizmdir. İşte bu anakronizmden sıyrılabilmenin bir yolu olarak geriye, filmin koptuğu kareye dönmek istiyorum.

Hatırlarsınız film, Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması sahnesinde kopmuştu. Başlayan İsrail-Filistin görüşmelerine çomak sokmasını engellemek için Suriye kısıpaca alınınca, Kürt cephesinde Baas-Türkiye çelişkisi üzerine kurulu siyasetin de sonuna gelinmiş oldu.

Sonuç tam bir felaketti. Hayır, Suriye'deki birtakım imkanlar kaybedildiği için değil. Bunlar bir biçimde telafi edilebilirdi. Sorun, makas değiştirmeye zerre kadar hazır ve uygun olmayan bir yapının yolunun Avrupa'ya düşmesinden kaynaklanıyordu.

Bunu, hatırlayanlar olacaktır, o zaman "erken doğum" demiştim. Her erken doğumda olduğu gibi bunda da çocuk yaşayabilirdi, felçli bir yaşama mahkum olabilirdi veya ölebilirdi. Bizim örneğimizde iş ölümle neticelendi.

Neden?

Yapısal ve konjonktürel bir çok neden var. Ama örgütsel kontrolü elden kaçırmamak için Şam'daki modeli Roma'da yeniden kurmaya çalışan bir "önderlik" varken PKK'nin sistemle olan sorunlarını da içeren bu yapısal ve konjonktürel nedenleri tartışmanın ne anlamı olabilir ki? Öcalan Avrupa'dayken kayda değer iki tane siyaset üretti: Birincisi yaşanan bunalımı atlatabilmek amacıyla öfkenin yöneltilebileceği bir iç düşman yaratmak. (33 imzalı bildiriyle ilgili cadı kazanı bunun için kaynatıldı.) İkincisi Avrupa'nın işini kolaylaştırabilmek umuduyla (kısmen İtalyanların telkinleri sonucu) Türkiye'ye yönelik taleplerinin düzeyini geri çekmek. (Roma'daki 8 maddelik açıklama bunun için yapıldı.) Son olarak buna bütün dünya medyasının davet edildiği bir televizyon programında gerillaya hakaret edilerek onunla olan ilişkinin kesileceği mesajı eklendi. Ama aynı programdaki konuşmamda "sisteme doğru atılmış bir adım" olarak tanımladığım bu girişim de bir şeyi kurtarmaya yetmedi. Kısa bir !! süre içinde Avrupa, Amerikan planına boyun eğdi ve Amerika ile Türkiye arasında kotarılmış olan bir başka "çözüm" devreye girdi.

Bu çözümün ne olduğunu daha o zaman Çetin Altan üstelik adını da koyarak yazmıştı. Altan'a göre Amerikalılar, Türkler "siyasi çözüm" lafından çok gıcık aldıkları için kendi çözümünün adına "demokratik çözüm" diyorlardı.

Bu demokratik çözümün ne olduğunu anlamak için Amerika'ya değil (orası çok ketum), Milli Güvenlik Kurulu'nun kararlarına bakmak gerekiyor. Çerçeve, 28 Şubat

kararlarında duruyor.

Hatırlarsınız, 28 Şubat kararlarıyla ilgili tartışmalar medyayı kapladığında iki kişi çok heyecanlanmıştı: Abdullah Öcalan ve Yalçın Küçük. (Doğu Perinçek'i unutmuş değilim, o ayrı bir fasıl.) Her birinin hesabı ayrıydı ama o aşamada yapmak istedikleri aynıydı: Kürt hareketini bu kararların çerçevesinde bir yerlere yerleştirmek.

Bu olmadı. Çünkü Genelkurmay, oradaki çerçeveyi, Kürt hareketini olduğu biçimiyle kucaklamak amacıyla çizmemişti. Arap dünyasının sınırlı da olsa desteğini alabilen, Avrupa-Amerika ayırımında birincinin potansiyel müttefiki sayılan, Rus-Amerikan anlaşmazlığında birincinin aktif desteğini alacağı düşünülen, Yunanistan'dan İran'a bütün komşu devletlerin desteğini alma potansiyeli taşıyan bir PKK bu çerçeve için çok büyüktü. Önce bu ufaltılmıyordu. Sonra 28 şubatta kararlaştırılmış olan "haklar" verilebilirdi. İşte Amerika'nın "demokratik çözüm" dediği şey budur.

Bu çözümüm üç önemli ayağı bulunuyor: PKK'nin tasfiye edilmesi; yerel iktidarların HADEP'e verilerek devletle itirazcı Kürt elit arasında iktisadi-sosyal bir yeni denge (buna isterseniz yeni bir mukavele de diyebilirsiniz) oluşturulması; ve dil olarak Kürtçe'nin kullanım alanlarını genişletme üzerine kurulu bazı "kültürel haklar"ın resmen kabulü!

PKK'nin çevre desteklerini kırma işini İsrail'in de katkılarıyla ABD gerçekleştirdi. Beyaz Saray, sırasıyla Yunanistan, Rusya, İtalya, Fransa, Almanya alanlarını tek tek düşürdü ve Öcalan'ı Türk devletine teslim etti.

Böylece sıra Türk devletinin ödevlerini yapmasına geldi. İlk adım atıldı, yerel yönetimlerin HADEP'in eline gelmesine izin çıktı. Ama devletin diğer adımları atması biraz zaman alacak. Çünkü amaç devletin restorasyonudur, özel olarak Kürt sorununu çözmek değil. 28 Şubat bir restorasyon programıdır bu nedenle de bütüncüdür. İslamcılarla ilgili yanları var, polis içindeki Orduyu rahatsız eden çeteleşmelerle ilgili yanları var. Siyasal partilerin düzenlenmesiyle ilgili boyutları var vs. Bunların bir kısmı da Kürtlerle ilgilidir.

Bir kere Kürt hareketi bir daha belini doğrultamayacak biçimde çöktürülmelidir. Bu da üç alanda bir saldırıyı gerektiriyor.

İlk alan ideolojiktir: Kürt davasının ideolojik bütün dayanakları çöktürülmelidir.

İkinci alan siyasaldır: Kürt hareketi siyasi olarak devletin karşısında olmaktan çıkarılmalı, devleti restore etme siyasetinin yedeği haline getirilmelidir.

Üçüncü alan örgütseldir: Hareketin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki örgütsel varlığı tasfiye edilmelidir.

Bunlardan birinci hedefe Öcalan'nın savunmalarıyla büyük ölçüde ulaşılmıştır. Bu savunmalardaki tezler, Kürtlerin Kemalizme karşı 70 yıldır biriktirdiği bütün ideolojik

Kürt hareketinin PKK güdümündeki ana gövdesi, eğer son anda bir fren konulmazsa, giderek bir demokrasi gücü olmaktan uzaklaşarak bir restorasyon gücüne dönüşme yolunda ilerlemeye başlamıştır. Devlet örgütsel planda da belli başarılar sağlamıştır. PKK, silahlı güçlerini sınırların dışına çıkarmakla kalmamış, onları getirip zindana sokma kararını da almıştır. (...) Devlet güçleri teslim olmaya gelen grubu vurmaya, PKK grubu ise öldürülmeden teslim olabileceği bir garnizon bulmaya çalışmaktaydı.

kazanımları mahkum etmektedir. Bu tezlere göre Kürtler dün isyan ederken haksızdılar, çünkü ilerici cumhuriyet programını anlamayan ve kendini ona uyarlayamayan gerici feodaller oldukları için dağa çıkmışlardı. Kürtler 70'ten sonra isyan ederken de haksızdılar, bu kez de gençlik heyecanı ve dönemin ağır ideolojik havasının etkisiyle provakasyona gelmişlerdi. Kısacası Kürt direnişinin haklı bir temeli dün de yoktu, bugün de yoktur. Demek ki yarın da olamayacaktır.

Siyasal alanda hedeflenenler de büyük ölçüde başarılmıştır. Çünkü PKK Başkanlık Konseyi iki ay kadar süren bir yalpalama sonrasında kendini İmralı'ya uyarlamış, eş deyişle 28 Şubat kararlarında öngörülen çerçevede bir sözde "çözüm" karşılığında Türkiye karşıtı bir siyasal güç olmaktan vazgeçebileceğini beyan etmiştir. Bunun mantığı sonucu Türkiye aleyhindeki bütün siyasal faaliyetlerin durdurulması olmuştur. Örneğin yurtdışındaki Türk turizmini boykot komiteleri feshedilmiştir. Sürgünde Kürt Parlamentosu gibi kurumlar tarihe karışmıştır. Kuzeyli örgütlerin oluşturduğu platform sona ermiştir. KNK doğmadan boğulmuştur. Kürtler adına diploması yapmaları için oluşturulmuş olan PKK çeperindeki kurumlar artık Türkiye'nin Avrupa'ya alınması için çalışmaktadır. Artık birileri Türk devletini teşhire kalktığında, bir televizyon açık oturumunda az sayıdaki gerçek Kürt dostundan biri olan Haluk Gerger'in başına getirildiği gibi bu eleştiriye karşı ilk müdahale PKK'den gelmektedir. Türk devletinin uygulamalarının kurbanı olarak Avrupa'ya kaçmış Kürtlerin parasıyla yayın yapan Kürt televizyon ve basılı medyası artık devleti değil, devleti eleştiren kişi ve kurumları eleştirmeyi temel uğraş haline getirmeye başlamıştır vs. Bir diğer deyişle Kürt hareketinin PKK güdümündeki ana gövdesi, eğer son anda bir fren konulmazsa, siyasal planda giderek bir demokrasi gücü olmaktan uzaklaşarak bir restorasyon gücüne dönüşme yolunda ilerlemeye başlamıştır.

Ve nihayet devlet örgütsel planda da belli başarılar sağlamıştır. PKK, silahlı güçlerini misak-ı milli sınırlarının dışına çıkarmakla kalmamış, dağdaki elemanlarını getirip zindana sokma kararını da almıştır. Bu satırların yazıldığı sırada, devlet güçleri teslim olmaya gelen grubu yakalayıp vurmaya, PKK grubu ise öldürülmeden teslim olabileceği bir garnizon bulmaya çalışmaktaydı.

Dünya bu halleri de gördü.

Fakat devlet yapılanları yeterli görmüyor. O, dağlarda mümkün olabildiğince çok sayıda PKK'liyi imha ederek, geri çekilişi bile bir kabusu çevirerek kimsede bir daha bu dağlara çıkma cesareti bırakmamaya çalışıyor. Dışarı çıkmayı başaran PKK'lerle ilgili olarak da bazı hesaplar yapılıyor: Etkisizleştirilebilecek kadarını etkisizleştirmek, geriye kalanları da MİT'in kurduğu veya kontrol ettiği oradaki Türkmen partileri ile bir "demokrasi cephesi"nde birleştirerek Güney'de Türkiye'nin güvencesine dönüştürmek.

Özetle devletin programı, PKK'yi, ideolojik intiharını yanı sıra Kuzeyde siyasi koruculuk, güneyde fiili koruculuk noktasına sürülmektir. Garip olan, plan bu kadar açık olmasına rağmen PKK'nin karşı koymayıp, tersine bütün direnç noktalarını dinamitleyerek bu planın durdurulması imkanlarını da kendi eliyle yok etmesidir. Yaşananı, siyaset terimleriyle izah etmek gerçekten de zordur.

Peki devlet PKK'den istediği bütün her şeyi elde ettikten sonra Kürtlere ne verecektir?

Her şey yolunda giderse, yani Genelkurmayın restorasyonundan olumsuz etkilenecek bazı çıkar çevrelerinin (ki bunlar söylendiği gibi sadece MHP ile sınırlı değildir, ve Ankara Ulucanlar Cezaevindeki katliamın da gösterdiği gibi gerektiğinde gözü kara davranmaktan çekinmeyeceklerdir.) geciktirme manevralarından da kurtulabilirse Kürtlere verilecek olan şey 28 Şubat kararlarında ilan edilenler olacaktır. Yani özel şahıslara Kürtçe eğitim veren kurs açma hakkı ile televizyonlarda Kürtçe müzik yayınlama hakkı.

Peki bu iş hukuken nasıl kotarılacaktır? Cevabı zor olmakla birlikte kendi tahminimi, geçen yıl Med-Tv'de yayınlanan bir "Dördüncü Boyut" programında açmaya çalışmıştım. Bu iş, muhtemelen Özal'lı günlerden beri bekletilmekte olan "İller Yasası" marifetiyle kotarılacaktır. Yani İller Yasası'na Kürtçe'yle ilgili iki madde daha eklenip (28 Şubat kararlarındaki ifadelere bakılırsa bu maddelerin adının "Yerel Kültürleri Koruma Yasası" olması sürpriz sayılmaz) dünya aleme Kürt sorununun halledilmiş olduğu ilan edilecektir.

Peki ondan sonra ne olacak?

Bugün yapılanlara bakılırsa, ondan sonra muhtemelen PKK bu iki maddeyi 15 yıllık mücadelelerinin karşılığı kazanımlar olarak propaganda edecek. Eğer Kürtler arasından bu iki madde için 20 bin gencin ölümüne, 3 milyon insanın yerinden yurdundan edilmesine, işkencelere, zulme, gözyaşına vs. gerek yoktu diyen çıkarsa, onları ikna etmek için PKK çeperindeki medyada köşe veya program sahibi olmayı başarmış Türk ve Kürt arkadaşlara konu bir kere daha anlattırılacak. O da işe yaramazsa Ferai Tınç gibi Türk cephesinden gelecek taze entellektüel desteklere başvurulacak. Onlar da yeterli olmazsa benim gibi gerçeği deşifre etmeye çalışan birkaç kişi "hain", "işbirlikçi", "ajan", ilan edilip kitlelerin nefreti onlara yöneltilerek idare edilmeye çalışılacak.

Peki bu bir çözüm olur mu?

Elbette olmaz ama oradan sonrası ayrı bir fasıldır. O fasılda PKK'nin izlediği politikanın Kürt kitleleri içindeki başarı şansı ile, Kürt hareketinin bundan sonraki muhtemel gelişim seyrinin incelenmesi yer alır. Ama bunlar bir başka yazının konusu. ▲

28.09.1999/Stockholm

Nasıl Bir "Demokratik Cumhuriyet" Kürt Halkının Taleplerine Cevap Verebilir?

Mahmut Kılınc*

PKK lideri Abdullah Öcalan'ın, ABD'nin de katkılarıyla Kenya'da yakalanarak TC'ye teslim edilmesinden sonra, "Başbakanlık Eşgüdüm Merkezi'nin tespit ettiği doğrultuda" gözaltı aşamasında çerçevesi çizilen, savcılıkta ve İmralı adasında şova dönüştürülen Ankara 2 Nolu DGM'deki yargılamada yaptığı savunmalarda dile getirdiği "demokratik cumhuriyet" kavramı, Türk ve Kürt aydınları arasında neden olduğu şoktan sonra, nihayet tartışılmaya başlandı.

Aslında, Öcalan'ın sorgu ve savunmalarında ortaya koyduğu bu çizgi yeni değil; son yıllarda özellikle MED-TV'deki Türkçe konuşmalarının satır aralarında bu türden görüşleri bulmak mümkün.

Herhangi bir Kürt siyasi grubu veya partisi karşısındaki güçle kendince anlamlandırıldığı "demokratik cumhuriyet" projesi çerçevesinde uzlaşmak isteyebilir ve bu çerçevede taraflar arasında bir diyalog kurulabilir veya böyle bir diyalog kurulmadan PKK'nin yaptığı gibi -siyaset tarihinde örneği bulunmayan bir tutumla- tek taraflı adımlar atılabilir. Sadece kendisini bağladığı sürece buna söylenecek fazla bir söz olamaz. Ancak Kürtlük adına ortaya çıkıp, son iki yüzyılda Kürt halkının ağır bedeller karşılığında verdiği ulusal direnişi ve bu halkın doğal hakkı olan kendi geleceğini belirme hakkını karartmaya ve böylece Kürtlerin dayandığı haklı zemini tartışmalı hale getirmeye ve TC'nin yetmişbeş yıldır her türlü platformda Kürtlerin aleyhinde ileri sürdüğü gerçek dışı iddiaları haklı çıkaracak açıklamalarda bulunmaya hiç kimsenin hakkı bulunmamaktadır. Abdullah Öcalan'ın Kürt ulusal direnişinin bu haklı zeminini

karartmadan "demokratik cumhuriyet" talebini, "barış" ve uzlaşma isteklerini ve bu temellerde çözüm önerilerini pekala dile getirmesi mümkün olduğu halde, bunu aşan bir tutumla ortaya çıkması kabul edilemez bir tutumdur.

Abdullah Öcalan'ın savcılıkta ve mahkemedeki savunmasında ileri sürdüğü iddiaların önemli bir bölümü, TC'nin yıllardır Kürtlere karşı sürdürdüğü haksız ve kirli savaşın üzerine bina edildiği çürük ve bilimsel geçerliliği olmayan savlardan oluşmaktadır. Kürt halkının haklarını gasp etmek amacıyla ileri sürülen bu savların, Başbakanlık Eşgüdüm Merkezi'nin belirlediği doğrultuda Öcalan tarafından savunulması Kürtler açısından büyük bir talihsizliktir.

Her halk gibi Kürt halkının da "kendi geleceğini belirleme hakkı" vardır ve bu hak, benzer durumlardaki bütün halklar için başta BM Antlaşması olmak üzere, uluslararası sözleşmelerde yer almıştır. "Ulusal Önder" gibi bir unvanla ortaya çıkan biri tarafından, bu hakkın Kürt halkı için geçerli olmadığı savunulması izahı zor bir durumdur. Öcalan'ın içinde bulunduğu koşulları -her ne kadar kendisi pek şikayetçi de-

DEP Adıyaman eski
milletvekili

gözetim de gözardı ediyor değil. Ancak hiçbir şey bu tutumu mazur göstermek için yeterli değildir.

Kendi geleceğini belirleme hakkının Kürt halkı için uluslararası alanda şu anda gündeme getirilmemesi, böyle bir iddia için yeterli değil. Mevcut duyarsız durumun, Kürdistan'ın jeostratejik konumundan ve ne yazık ki uluslararası ilişkilerin çıkar temelinde yürümesinden ve nihayet Kürt halkının, yine uluslararası koşullara uygun yöntemlerle bu dengeleri sarsabilecek güce erişememesinden kaynaklandığı çok iyi bilinmektedir. Kendi geleceğini belirleme hakkını Kürtlerin ayrılarak bağımsız devletlerini kurma hakkı ile sınırlı olarak açıklanması da doğru bir yaklaşım değildir. Kürt halkının bu hakkını Türk halkı ile ortak devletin çatısı altında birlikte yaşama biçiminde kullanması da mümkündür.

Kendi geleceğini belirleme hakkının "ütopik" olduğu, kullanılmasının "objektif olarak mümkün olmadığı", mümkün olsa bile Kürtlerin "kendisini yaşatması mümkün olmaz!" gibi Türk egemenlerin ilk günden beri ileri sürdüğü iddialara sığınarak bulanıklaştırmaya çalışmak, Kürt halkına yapılabilecek en büyük kötülüktür. Bu bilim ve hukuk dışı iddiaların ileri sürüldüğü dönemde, benzer olayların yaşandığı bazı bölgelerde Birleşmiş Milletler'in (BM) gözetiminde referandumlar yapılmaktadır. Bu hakkın yaşama geçirilmesini, sadece uluslararası güçlerin çıkarlarıyla açıklamak, ürkütücü bir körlük olur. Kısa bir süre önce BM'nin gözetim ve denetiminde Doğu Timur ile Cezayir'de yaşanan kanlı iç savaşa son vermek için referandum yapıldı. Bu iki örneğin de ortaya koyduğu gibi, "kendi kaderini belirleme hakkı"nın kullanılması, sorunların çözümünü daha "karmaşık ve içinden çıkılmaz bir duruma" getirmemekte, aksine çözüm için en uygun zemini yaratmaktadır.

Son iki yüzyıllık Kürt ulusal direnişlerini, büyük güçlerin çıkarları ile açıklayan Türk resmi görüşünü savunmasında tekrarlayan Abdullah Öcalan, bu yöndeki iddialarını hangi tarihi kanıtlara dayandırmaktadır? Böyle bir iddia en başta tarihe yapılmış bir haksızlıktır. TC, her defasında Kürt ulusal direnişlerinin dış kaynaklı olduğunu, bölgede gözü olan devletlerin tarihi hesaplaşmalarını içerdiğini ileri sürmektedir. Oysa bütün çabalara karşın, Türk devletinin bazı kurumları, devlet destekli araştırmacılar, özellikle Şeyh Sait direnişinden bu yana, bu iddiaları sürekli ortaya attıkları halde, bunu kanıtlayacak hiç bir belge ortaya koymadılar.

Abdullah Öcalan'ın gerçekle hiçbir ilişkisi olmayan başka bir iddiası; geçmişte devletin sorumluluğunda

Son iki yüzyıllık Kürt ulusal direnişlerini, büyük güçlerin çıkarları ile açıklayan Türk resmi görüşünü savunmasında tekrarlayan Abdullah Öcalan, bu yöndeki iddialarını hangi tarihi kanıtlara dayandırmaktadır? Böyle bir iddia en başta tarihe yapılmış bir haksızlıktır. TC, her defasında Kürt ulusal direnişlerinin dış kaynaklı olduğunu, bölgede gözü olan devletlerin tarihi hesaplaşmalarını içerdiğini ileri sürmektedir. Bu iddiaları sürekli ortaya attıkları halde, bugüne kadar bunu kanıtlayacak hiç bir belge ortaya koymadılar.

gerçekleşen katliamlardan, Kürtlerin sorumlu olduğunu ileri sürmesidir. Öcalan daha önceki "isyanlardan" söz ederken, bu hareketlerin önderleri ve dönemin aydınları hakkında şunları söylemektedir: "(...) çok ağır trajedilere,

kayıplara yol açtı. Bu durumun sebebinin Kürt aydınları hep cumhuriyette görürler, aslında tabii sınıf gerçeğinin bir sonucu da olsa, bundaki temel rollerini sorgulamamaları, Kürt sorunun içinden çıkılmaz bir hale gelmesinin asıl nedenidir."

Bugünkü sınırların "yeminli vatan parçası" olduğunu söylemek tarihi bilmemektir. Olabilmesi için, bu sınırların içerisinde Kürt halkının da hak eşitliği temelinde ulusal demokratik haklara sahip olması gerekir. Kürt halkının iradesinin alınmasından sonra ancak Kürt halkı bakımından "yeminli sınırlar"dan söz etmek mümkün olacaktır. Tarihteki haksızlıkları göz ardı ederek, Kürt halkının iradesini hiçe sayan uygulamaları meşrulaştırmak hiç bir Kürdün görevi olmamalıdır. Kendisine "ulusal önder" sıfatını yakıştıran bir kimsenin görevi hiç olmamalıdır.

Kürtlerin taleplerinin siyasi olmadığı, bunun sadece bir takım "kültürel haklarla sınırlı" olduğu, bunun da TC'nin demokratikleşmesi çerçevesinde hal olabileceğini ileri sürmek; Türkiye'de, bir Kürt ve Kürdistan sorununun olmadığı iddiası ile aynı anlama gelmektedir. Sözü edilen demokratikleşme, bu sorunların çözümüne, uluslararası hukuka uygun ve kalıcı olarak bir zemin yaratacaksa, tabii ki anlamlıdır ve savunmak çok temel bir görevdir. Türkiye'de bir Kürt ve Kürdistan sorunu ortada dururken ve devlet her türlü yola başvurarak bu sorunları inkar etmeye çalışırken, devletin tutumuna katkı sunmak kime hizmet eder?!

Abdullah Öcalan'ın Güney Kürdistan'daki gelişmeleri, TC için tehlikeler içerdiği ve bu "oluşumlar"ı batılıların işbirlikçisi olarak göstermesi, el-insaf dedirtecek türdendir. Güney'in işbirliği yaptığını iddia ettiği uluslararası güçlerle TC devletinin Kürtlere karşı daha önce pek çok defa işbirliği yaptığını Abdullah Öcalan çok iyi bilmektedir. Öcalan'ın mahkeme kararından sonra TC Başbakan'ına ve Genelkurmay Başkanı'na gönderdiği ve Asrın Hukuk Bürosu'nun internetteki sayfasında yer alan mektuptaki şu sözleri her Kürdün kendisine ibret alması gerekir:

"Kuzey Irak her şeyden önce Türkiye'nin zayıf karın bölgesidir. Darbe er veya geç oradan vurulmaya çalışılacaktır. Bunu çok gizli planların sonucundan ziyade diyalog bir gelişme olarak görmek gerekir. İşbirlikçi Kürt oluşumu ne kadar Türkiye'nin denetiminde de olsa bu ha-

liyle er veya geç Türkiye'nin aleyhine en önemli rolü oynayacaktır. çünkü kullanılmaya çok müsaittir. (...) 25'lerde bu durum sınırlı yaşandı. Şimdi dünyada uzun bir geleceğe yayılarak kapsamlı kullanılacaktır.

Görüldüğü gibi oyun çok bilinmeyenli bir denklem ve çok değişken aktörlerle oynanmaya müsait bir konum arz ediyor. Nereden bakılırsa bakılsın eğer tüm bunları boşa çıkaracak politika ve hamle gücüne Türkiye kavuşmazsa hedef olmaktan kurtulamaz, hatta sürekli hedef olacaktır. PKK'yi çözümlerken bu temel faktörleri çok iyi göz önüne getirmek lazım. Buna göre özellikle son 10 yıldır takip edilen ve giderek adeta bir strateji haline getirilen nokta, Türkiye'yi PKK ile, daha sonra benimle uğraştırıp alttan alta, daha kalıcı alt yapıyı başta bir işbirlikçi Kürt oluşumu sağlayıp, böylece birinci aşamaya ulaştıktan sonra ikinci aşamayı açık oynamak olacaktır... Bu aşamada Türkiye'nin çok aleyhine gelişmesi kaçınılmaz olan olaylara bu oluşumun kendisine Türkiye müdahale ettikçe bu sefer Irak'ın, Yugoslavya'nın benzeri bir çok yerin başına gelen Türkiye'nin başına gelecektir....”

Bu satırların, Türk devletine yol gösteren bir Türk stratejistinden değil, Öcalan'ın kaleminden çıktığını bir kez daha hatırlatmak gereğini duyuyorum.

Öcalan mahkemede daha da ileri giderek, Türk devletini, Kürtlerin yegane hamisi göstermekte ve; “Sadece Türkiye Kürtleri değil tüm Ortadoğu ve Dünya Kürtlerinin demokratik kazanımı en rahat Türkiye Cumhuriyeti çerçevesinde mümkündür.” demekte sakınca görmemektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Öcalan bunları söylemeden de, kendi deyimiyle “isyana” son verebilirdi. Tarihe ve Kürt halkına karşı haksızca sarf ettiği bu sözleri ile Öcalan TC'ye uluslararası alanlarda Kürtlere karşı kullanacağı kozlar vermekle kalmamış, Kürt halkını çok derinden yaralamıştır.

Demokratik Cumhuriyet

Bu belirlemelerden sonra, “demokratik cumhuriyet” in ne anlama geldiği konusuna gelelim. Gerçekten, TC demokratik midir? Gerek Osmanlıdan aldığı miras, gerekse tepeden inme dar-elitci kadronun, zora dayalı yönetim geleneği ve bu temelde çıkarılan yasalar ve oluşturulan kurumlar ve bütün bunların bir ürünü olarak nihayet yaratılan insan malzemesi, TC'nin, bir “demokratik cumhuriyet” olarak nitelendirilmesine ne kadar el vermektedir? Ayrıca, “demokratik cumhuriyet” bir çözüm modeli midir, yoksa çözümün üzerinde inşa edileceği zemin mi?

Gerçekten, TC demokratik midir? Gerek Osmanlıdan aldığı miras, gerekse tepeden inme dar-elitci kadronun, zora dayalı yönetim geleneği ve bu temelde çıkarılan yasalar ve oluşturulan kurumlar ve bütün bunların bir ürünü olarak nihayet yaratılan insan malzemesi, TC'nin, bir “demokratik cumhuriyet” olarak nitelendirilmesine ne kadar el vermektedir? Ayrıca, “demokratik cumhuriyet” bir çözüm modeli midir, yoksa çözümün üzerinde inşa edileceği zemin mi?

Doğrusu geçmişine ve yaşadığımız sürece baktığımızda, dünyadaki genel gelişmelerin zorlamasıyla kozmetik bazı değişikliklerin dışında Abdullah Öcalan'ın göstermeye çalıştığından farklı bir TC görüntüsü ile karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Hatta temel sorunların çözümüne yönelik geçmişe nazaran daha yanlış ve katı bir tutumun, daha ırkçı ve şoven bir politikanın yürürlükte olduğunu kabul etmek gerek; örneğin, TC devleti bugün “Kürt meselesi”nin çözümüne, 1993 yılına oranla daha uzak bir yerde durmaktadır. Böyle olunca bu konuda umutlu olmak için bir neden bulunmadığı görülüyor.

Eşitlik, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, bağımsız bir yargı ve evrensel hukuk ilkelerine uyulması, insan haklarının güvence altına alınması, toplumun ekonomik ve sosyal çıkarlarını gözeten yasaların uluslararası kriterlere uygun olmaları, seçme ve seçilme özgürlüğü ve bunun sonucunda temsili bir kurumun varlığı, inanç özgürlüğü, eğitim, sağlık, barınma, beslenme gibi konularda sosyal güvencelerin yaratılması, farklı halkların etnik, dil ve dinsel azınlık haklarının yasalarla güvence altına alınması, bir yönetim şeklinin demokratik olup olmadığının temel kriterleridir. Bu günümüzde toplumsal ve siyasal istikrarın da temel koşuludur. TC ve benzeri devletlerde yaşanan bunalımın temelinde demokrasi meselesi yatmaktadır.

Bir devlet cumhuriyet olmadan da pekala demokratik olabilir. Nitekim en gelişmiş demokrasi sahip olan Avrupa devletlerinin pek çoğunun, krallık oldukları biliniyor. Bir devlet, yönetim şekli cumhuriyet olmasına karşın, diktatörlük olabilir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi farklılıkların tanınması ve bundan doğan ulusal demokratik hakların kullanılmasının demokratik bir yönetimin ve demokratik bir toplumun inşa edilmesinde temel bir işlev gördüğü bilinmektedir.

Kendi Kaderini Belirleme Hakkı

Günlük yaşamda, genellikle yerli yerinde kullanılmayan azınlık, ulusal azınlık, etnik azınlık, halk, gibi kavramların neleri ifade ettikleri, uluslararası belgelere yansıyan tanımlarına bakmakta yarar vardır. BM'ye bağlı Ayrımcılığı Önleme ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu'nun 1985'te hazırladığı bir raporda “azınlık” tanımı

Kendi geleceğini belirleme hakkının BM belgelerinde ve uluslararası sözleşmelerde çerçevesi çizilmiştir. Her halk gibi Kürt halkının da kendi geleceğini belirleme hakkı vardır ve bu haktan vazgeçilemez. Ancak bunu, doğal olarak değişen şartlara göre yorumlamak mümkündür. Kürtlerin bugün bu hakkı TC'nin mevcut sınırları içerisinde, kullanması pekala mümkündür. Kendi kaderini belirleme hakkının talebi karşısında bölünme paranoyasıyla devletin karşı bir tutum içine girmesi anlşılır bir tutm değildir.

şöyle yapılmaktadır: “Sayı olarak çoğunlukta olmayan ve içinde bulunduğu devlette egemen durumda bulunmayan, nüfusun çoğunluğundan farklı bir yapıda, etnik, dinsel ve dilsel olarak farklı karakteristiklere sahip, aralarında bir dayanışma duygusu bulunan, gizli de olsa varlığını sürdürmek için kolektif iradesi harekete geçen, fiilen ve hukuken devletteki çoğunlukla eşit haklara sahip olmayı amaçlayan bir gruptur.”

Etnik azınlık için ise şu tanım yapılmaktadır; “Bir devletin sınırları içerisinde kendisini bir ulus olarak görmeyen, kendini yönetmek için herhangi bir otonomi veya bağımsızlık talebi bulunmayan, daha çok kültürel haklarının elde edilmesi ve bunların güvenceye alınmasını isteyen etnik bir grup”.

Ulusal azınlık ise; “Bir devletin sınırları içerisinde yaşayan, fakat kendisini başka bir ulusun parçası olarak kabul eden ayrı bir dili, kültürü ya da dini ve farklı karakter şekillenmesi bulunan bir kategoridir.”

Halk ise farklı bir kategoridir. 1981 yılında yayınlanan bir BM raporunda halk için şu tanım yapılmaktadır; “Ayrı bir dil, kültür ya da din, ortak bir tarih duygusu, toplumsal kimliğini sürdürmeye bir bağlılık ve tanımlanmış bir toprakla bütünleşme iradesi gösteren bir topluluk” .

Bu tanımların bize verdiği perspektifle tarihsel olarak baktığımızda, kategorik olarak; Kürtlerin Ortadoğu’da Arap, Türk ve Fars’la eşdüzeyde bir halk olduğunu kabul etmek zorundayız.

Kendi geleceğini belirleme hakkının BM belgelerinde ve uluslararası sözleşmelerde çerçevesi çizilmiştir. Her halk gibi Kürt halkının da kendi geleceğini belirleme hakkı vardır ve bu haktan vazgeçilemez. Ancak bunu, doğal olarak değişen şartlara göre yorumlamak mümkündür. Kürtlerin bugün bu hakkı TC'nin mevcut sınırları içerisinde, kullanması pekala mümkündür. Kendi kaderini belirleme hakkının talep edilmesi karşısında bölünme paranoyasıyla devletin karşı bir tutum içine girmesi anlşılır bir tutm değildir. Hangi gerekçe ile olursa olsun bir halkın kendini yönetme hakkından vazgeçmesini istemek, insan hakları ve hukukun genel ilkelerine aykırı olduğu gibi, bir halkı, kendisini yok etmek isteyen güçlerin eline savunmasız olarak teslim etmek demektir.

Kürdistan’da her türlü sorunun çözümü bu hakkın kullanılmasına bağlıdır. Türk ve Kürt toplumu arasında, her alanda bir uçurum oluşmuştur. Daha yakın zamanda yapı-

lan üniversite sınav sonuçları bu uçurumun vardığı korkunç boyutları bir kez daha gözler önüne serdi. Hatta bölgenin sorunlarının çözümü, Kürdistan sorununun çözümüne bağlıdır. Bunun yolu da mevcut sınırlar içerisinde bir “demokratik federal cumhuriyettir.”

Bugün, dünyanın pek çok bölgesinde kendi geleceğini belirleme hakkı veya azınlık hakları ile ilgili anlaşmazlıklara bağlı olsa da meselenin, demokratik bir devletin bünyesinde çözüme kavuşturulması da her gün çoğalmaktadır. Geçmişte de bir çok devletin bünyesinde, farklı ulus, din, dil veya etnik çatışmalara neden olmuş, bu devletlerin demokratik çözümü öne çıkarmaları sonucu, çözüm yönünde önemli mesafe alınmıştır: İspanya, İrlanda, Belçika, Kanada bunlardan bir kaçıdır.

Avrupa ülkelerinin geneli eyalet veya federal devlet şeklindedirler. Fransa ve İtalya ise eyalet sistemli bir yapılanma yolunda hazırlıklar içinde bulunmaktalar. Zaten eyalet sistemi veya federal olmayanlar da, bu dengeyi yerel yönetimlere verdikleri geniş yetkilerle sağlamışlardır. İsviçre örneği daha da gelişmiş bir zenginlik örneğini oluşturmaktadır. Bu ülkede de, başta özellikle din esaslı ayrılıklar iç çatışmaya neden olmuştur. Ancak daha sonra, Liberal ve Protestanların başarısı olarak ortaya çıkan muhtabakatla, dört ayrı dili ve farklı mezhepleri bulunan bu toplumların kendi değerlerini koruyarak bir arada yaşamaları sağlanmıştır.

Yalnız Avrupa’da değil diğer kıtalarda da, eyalet sistemi veya federal devlet modeli giderek gelişmektedir. Güney Afrika bizim için derslerle dolu bir örnek sunuyor. Bu ülkede, özgürlüğün sembolü Mandela’nın 27 yıl sonra cezaevinden çıkarılmasıyla, ırkçılığın ve ayırıcılığın açtığı yaralar sarılmaya başlandı. Barış süreciyle birlikte, beyaz azınlığın ve siyah çoğunluğun ulusal marşları ve renkleri gibi pek çok değerleri ortak bir payda etrafında buluştular. Yeni bir ulusal marş ve yeni bir Güney Afrika bayrağı oluşturuldu. 9 eyaletli bir federatif sistemle devlet, yeniden yapılandırıldı ve bugün bu ülkede 11 ayrı dil resmileşmiş bulunmaktadır. Bu ülkede de bölüneceğiz diye cılız sesler çıktı, ancak ülke bölünmediği gibi giderek gelişiyor ve bugün dünyada en itibarlı ülkelerin arasında hak ettiği yerini alıyor.

Belçika iki federe bölge şeklindeki yapılanmaya barış içerisinde varmıştır ve bugün, her iki toplumun meseleleri bu temelde kolayca çözüm bulmaktadır. İspanya örneği son derece ilgi çekicidir: Bugüne kadar demokratik süreçler uygulanmasaydı, Bask meselesi daha karmaşık ve çatışmaları besleyen bir sorun olarak kalacaktı. İrlanda sorunu

Türkiye, Kıbrıs'ta, "ayrılmanın kalkınma ve huzur" getirdiğini söylemekte ve Başbakan Ecevit'in sözüyle Kıbrıs'lı Türkler "bağımsız devlet kurmaya dünyada en fazla hak kazanmış halk" olarak nitelendirilmektedir. Bu açıkça sınırların değişmesi olacaktır. Kürtlere kültürel hakların tanınmasını bir bölünme, parçalanma nedeni sayan Türkiye'nin, Kıbrıs'ta ileri sürdüğü konfederasyon hatta bağımsız devlet önerisini kim, nasıl açıklayabilir?

da benzer bir çözüm bulma yolundadır: IRA, silahları bırakmadığı halde barış yönünde yol alınmaktadır. İngiltere yalnız İrlanda'da değil, Galler ve İskoçya'da da bölge parlamentolarını kurma hakkı tanıdı. Kurulan bu parlamentolar, kendi bölgelerindeki meselelere daha hızlı ve kalıcı çözümler üretmektedirler. Buna rağmen ne İngiltere bölündü, ne de İngilizce ortadan kalktı.

Almanya ve Avusturya tek uluslu olmalarına karşın, daha hızlı kalkınmak ve demokrasinin daha çok gelişmesini sağlamak için eyalet sistemini benimsemişlerdir. Almanya ve Avusturya'da eyalet sisteminin bir bölünmeye neden olacağını söylemek, mümkün değil.

Kıbrıs'ta Türkiye'nin dayatmasıyla bir konfederasyon ve belki de bağımsız iki devlet gündeme gelmektedir. Nitekim Türkiye, Kıbrıs'ta, "ayrılmanın kalkınma ve huzur" getirdiğini söylemekte ve Başbakan Ecevit'in sözüyle Kıbrıs'lı Türkler "bağımsız devlet kurmaya dünyada en fazla hak kazanmış halk" olarak nitelendirilmektedir. Bu açıkça sınırların değişmesi olacaktır. Kürtlere kültürel hakların tanınmasını bir bölünme, parçalanma nedeni sayan Türkiye'nin, Kıbrıs'ta ileri sürdüğü konfederasyon hatta bağımsız devlet önerisini kim, nasıl açıklayabilir?

Yine bölgemizde, bir Filistin devleti ufukta görünmeye başlamıştır. İsrail ve Filistin, barış içerisinde bir arada yaşamının dışında bir yollarının kalmadığını uzun bir savaştan sonra nihayet anladılar. Filistin devletinin ilanından sonra, mevcut sorunların yeniden çatışmalara neden olmaması için uzun vadeli politikalar üzerinde durulmaktadır.

Güney Kürdistan meselesi, belli bir ölçüde çözüm yoluna girmiştir. Türkiye, İran ve Suriye'nin engellerine rağmen federal bir modelle çözülecektir. Bu yıl sonuna kadar yapılması düşünülen genel seçimle, çözüme bir temel adım daha atılmış olacak ve kurumsallaşma giderek hızlanacaktır.

Ayrıca Çeçenistan'ın bağımsızlığa yakın bir konuma gelmesi, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki Karabağ sorunun çözümüyle yine sınırların değişimi söz konusu olacaktır. Bütün bunlar, sorunların çözümüne bağlı olarak bölgede önemli değişikliklerin olacağını gösteren değişikliklerdir.

Bu zengin ve derslerle dolu pek çok örnek göstermektedir ki, benzer meseleleri benzer biçimde çözmek en doğru olanıdır. Bu nedenle 70 yıldır süren politik paranoyanın terk edilmesi gerekir. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında yazılı belgelere de geçerek taahhüt edildiği halde, sonra bölünürüz korkusuyla Kürt halkına karşı güdülen politika ha-

la değişmeden devam etmektedir. Demirel son başbakanlığı döneminde, TBMM'de yaptığı bir konuşmada yaklaşık olarak şunları söyledi; "Bize bir radyo, televizyon, eğitim gibi hakları verin diyorlar. Bu bir duvara

benzer, verdiğimiz her şeye karşılık bir taş düşer bu duvardan. Böylece bir gün duvarın hepsi yıkılır ve biz de altında kalırız", Kıbrıs Türkleri için bağımsızlıkta ısrar eden Bülent Ecevit, Kürtler söz konusu olunca "kültürel hakları verirsek bunun sonu bağımsızlıktır" diyerek, devletin tutarlılıktan yoksun, akıldışı politikasını bir kez daha dile getirdi. Hantal, üretken olmayan, insiyatif körelten, denetimi zor; sorunları şiddet kullanarak çözmek isteyen katı, merkeziyetçi devlet yapısını gerçek bir demokrasi yönünde değiştirmek gerekiyor. Son yaşanan deprem felaketi de, devletin tükenmişliğini bütün yönleriyle gözler önüne serdi. Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu handikapları aşması ve çağdaş bir doğrultuda gelişmesi için Türkiye'nin çok uluslu gerçeğine uygun idari ve siyasi bir yapıya, zaman kayıp etmeden yönelmesi gerekir. Başka bir ifadeyle; yakaladığı şansı iyi kullanarak, demokratik federal cumhuriyet yolunda ilerleyerek sorunlarını çözebilir, bu da sanıldığı gibi devletin bölünmesine neden olmayacaktır. ▲

Medya Kitabevi

Medya Kitabevi, yeni yerinde de Kürt kültürü ve edebiyatına yönelik hizmetlerini sürdürüyor.

Tüm Kürtçe kitapları Kürt kültürü ve edebiyatı üzerine yazılmış eserleri, sesli ve görüntülü materyalleri, Medya Kitabevi'nden temin etmek mümkündür.

Adres:

İstiklal cad. Elhamra Pasajı. No: 258/6

Beyoğlu/İst.

Tel: 0212- 2456602

Kürt Meselesine Kemalist "Çözüm" Tutar mı?

Azad Ö. Özmen*

90'lı yılların başlarında küreselleşen dünyadan etkilenen kimi Kürt aydın ve siyasetçi, Kürt meselesinin barışçıl, demokratik yöntemlerle çözümünü esas alan proje ve perspektifleri tartışmaya açtılar. Legal düzeyde Rojname, Kürdistan Press (yurt dışında) Hevdem, İnsiyatif gibi liberal içerikli dergilerde bu görüşler dile getirildi.

Tartışmaya açılan bu görüşler, gerek devletin baskıları ve gerekse PKK'nin medyatik terörü karşısında uzun ömürlü olamadılar.

Yine Kürt sorununun çözümünü siyasi programının merkezine koyan, sosyal liberal bir parti olan Demokratik Kitle Partisi Anayasa mahkemesi tarafından kapatıldı. İlegal olarak kurulmak zorunda kalan PDK-Bakur zeminin terörize olması ve PKK'nin yoğun antipropagandası ve benzeri nedenlerle beklenen gelişmeyi gösteremedi. Kürt aydın ve siyasetçilerinin bu çabaları bir yandan devletin, diğer yandan PKK'nin saldırılarına maruz kaldı. Devlet ve PKK Kürt meselesi konusunda her türlü politik gelişmeyi engellemek için çaba harcadı.

Kürtlerle Türklerin birbirlerinin varlık haklarına saygı temelinde bir arada yaşayabilecekleri konusunda ileri sürülen alternatif arayışlar, "işbirlikçi, hain, ajan" gibi ağır suçlamalarla PKK denetimindeki medya tarafından karalandı. Kürt aydın ve siyasetçileriyle yazar-çizerlerinin kişilik haklarına yönelik en insanlık dışı saldırılar yapıldı.

Suriyede bulunduğu sırada Kürt aydınlarına ve politikacılarına sık sık açimasızca saldıran Abdullah Öcalan gözaltında verdiği ifadelerde, yargılama aşamalarındaki savunmalarda ve tutukveinden PKK Başkanlık Konseyi'ne gönder-

diği talimatlarda çizdiği profil ve bunları izleyen gelişmeler onu başkalarına yaptığı haksız suçlamalarla karşı karşıya getirmiş bulunmaktadır.

Atatürk Milliyetçiliği İçinde Kürt Kimliğinin Yeri

Abdullah Öcalan'ın talebi üzerine İmralı'ya giden DGM savcılarına verdiği 3.4.1999 tarihli altı sahifelik ifade de, "Atatürk'ün önderlik hususlarını takdir ettim. Bugüne kadar da kendime rehber olarak kabul edip, uygulamaya çalıştım." diyen Abdullah Öcalan, İmralı duruşmalarının başladığı ilk günde ise, "Ben Atatürk kültür milliyetçisiyim" diyerek resmi ideoloji içinde konumlandı.

Abdullah Öcalan'ın bu Kürt meselesi için ifade ettiği yeni teorik çerçeve, onun bir tercihi olarak değil, emrinde olduğu devlet yönetiminin, resmi ideoloji çerçevesinde Kürtler için öngördüğü yer ve Kürt meselesinin "çözümü" projesinin ifadesidir. Bu çerçeve ilk olarak 28 Şubat sürecini başlatan "Milli Güvenlik Siyaset Belgesi" ile kamuoyuna açıklandı. Bu belgeye göre kamusal alana kaymamak koşulu ile yerel kültürlerin korunması öngörülüyordu. Öcalan'ın İmralı'ya getirilmesi ile 28 Şubat konsepti Kürtler bakımından muhatabını da buldu.

28 Şubat konseptine teorik altyapı oluştur-

*Eğitimci

mak amacıyla MGK çevrelerinin bilim adamlarına yaptığı teklifler kapsamında TO-SAV Başkanı Doğu Ergil'e, "Atatürk milliyetçiliği içerisine Kürt kimliğini yerleştiren bir proje hazırla"ma teklifinde bulunduğu ve O'nun da, bilimsel-sosyolojik gerçeklerle bağdaşmayacağı gerekçesiyle bu teklifi red ettiği bilinmektedir. Doğu Ergil'in yapmadığı, "Atatürk milliyetçiliği içine Kürt kimliğini yerleştirme" görevi kendisini Kürtlerin ulusal lideri olarak ilan eden Halfeti'li Abdullah Öcalan'a nasip oldu.

Geçmişten Günümüze

Öcalan'ın İmralı'da gösterdiği duruşu, sağlıklı bir analize tabi tutmak için PKK'nin kurulduğundan bugüne kadar siyasal ideolojik konseptinin, bu konsepti uygulama projelerinin ve pratik sonuçlarının bir bütün olarak incelenmesi gerektirmektedir. Bu konuda kapsamlı araştırmalar yapılmadıkça Kürtler bakımından bir yıkım olan son onbeş yıllık savaşın arkasındaki gerçek güçleri ve bu güçlerin Kürt hareketini terörize etmekle varmak istedikleri hedefleri tespit etme çabaları olacaktır.

1920'li yıllarda Muvazaalı Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluş gerekçelerini Şevket Süreyya Aydemir Mustafa Kemal'den naklen şöyle anlatmaktadır:

"Bolşevizm artık Sovyet Rusya'nın dahili bir sorunu olmaktan çıkmış beynelmil bir tehlike haline gelmiştir. Bu vesile ile ülkemizin şimalinden ülkemize sirayet etmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu tehlikeyi önlemenin tek yolu

PKK'nin kurulduğundan bugüne kadar siyasal ideolojik konseptinin, bu konsepti uygulama projelerinin ve pratik sonuçlarının bir bütün olarak incelenmesi gerektirmektedir. Öcalan ve PKK'nin misyonunun bitmediği, yerleştirildiği yeni mekanında misyonunu sürdüreceğine dair pek çok kanıt bulunmaktadır. Esas mesele bunu ABD ve Avrupa'ya nasıl yutturmaya çalışacakları; "otuzbin kişinin katili, "bebek katili" diye gösterdikleri Öcalan'ı Türk kamuoyu nezdinde nasıl sevimlileştircekleridir?

Merkez Komutanlığına bağlı bir komünist partisi kurmaktır". Bu partinin kurulmasından sonra gerçek Türkiye Komünistlerinin başına gelenler yakın siyasi tarihi biraz bilen herkes tarafından çok iyi bilinmektedir.

Neden PKK?

Bu sorunun cevabını bizzat onbeş yıllık savaşın bugün bütün çıplaklığıyla ortada olan sonuçlarına bakarak şöyle açıklayabiliriz:

- Kürtlerin temel hak ve özgürlük talepleri doğrultusundaki her türlü politik üretim engellenmiş, demografik yapı bozulmuş, ulusal ve toplumsal dinamikler tahrip edilmiştir.
- Fukara Türk köylüsü ve halkı içerisinde asker-polis cenazeleri, öğretmen öldürmeler gibi uygulamalarla ırkçı-şöven duygular şahlandırılmış, bu kitlelerin hiçbir dönemde görülmeyen bir biçimde derin devletle bütünleşmesi sağlanmıştır.
- Meşru Kürt ulusal talepleri terörize edilerek, Kürtlerin dünya kamuoyu nezdindeki moral desteği sabote edilmiştir.
- Kürdü Kürde kırdırma politikasını uygulayan başta TC devleti olmak üzere bölgesel güçler PKK vasıtasıyla başta Türkiye'de olmak üzere İran, Irak ve Suriye devletlerinin egemenliği altında yaşayan Kürt muhalefet hareketini baskı altına almış ve Güney Kürdistan'daki devletleşme süreci baltalanmaya çalışılmıştır.

Yeni Projeler, Yeni Görevler

Abdullah Öcalan ve PKK'nin misyonunun bitmediği, yerleştirildiği yeni mekanında misyonunu sürdüreceğine dair pek çok kanıt bulunmaktadır. Esas mesele bunu ABD ve Avrupa'ya nasıl yutturmaya çalışacakları. Bir de bugüne kadar "otuzbin kişinin katili, "bebek katili" diye gösterdikleri Abdullah Öcalan'ı Türk kamuoyu nezdinde nasıl sevimlileştircekleri?

Yeni misyonu Öcalan'ın ağızından, savcılara verdiği altı sahilik ifade, DGM'deki savunmasında ve PKK Başkanlık konseyine gönderdiği talimatnamelerde açıklanmaktadır: Türkiye devletinin karşısındaki en büyük tehlike olan Güney Kürdistan'daki federal oluşumun engellenmesi. Ve tabii ki Türkiye'deki Kürt muhalefet hareketinin kontrol edilmesi. ▲

DOZ YAYINLARI

Türkçe - Kürtçe
Kurdî - Tirkî

Cep Sözlüğü
Fehenga Bêrikê

Türkçe - Kürtçe
Kurdî - Tirkî
Cep Sözlüğü
Fehengê Bêrikê

İsteme Adresi
İstiklal Cad.
Orhan Adli
Apaydın Sok.
No:11-13/4
Beyoğlu / İST.

Çözümün Neresindeyiz?

(Ya da Yakın Dönemin Anımsattıkları)

Fehim Işık*

Türkiye, ağırlıklı Kürt sorunundan kaynaklanan ekonomik ve siyasal çok yönlü bir bunalım içinde kıvrılmaya devam ediyor. Kürt sorununda izlenen inkarcı ve baskıcı siyaset anlayışı Türkiye'yi dışarda zorlamaya devam ederken, içerde ise bu anlayış militarizmi ve şövenizmi besleyerek sorunların kangrenleşmesine ve giderek büyümesine yol açtı.

Hatta bu süreç, Susurluk Kazası'nda açığa çıktığı gibi devletin önemli bir kesimini çeteleş-tirdi ve bıraktın uluslararası hukuku, bizzat çete-ci mantığının ürünü olan ulusal hukukun bile ayaklar altına alınmasına neden oldu.

Kürt sorunu içerde ve dışarda Türkiye'nin yaşadığı tikanlıkların başında gelmektedir. Devletin bu sorunu şiddetle bastırma yönündeki her girişimi, bu sorunu biraz daha alevlendirdi. Şiddet, gelinen noktada Türkiye'nin bütün politikalarını etkiler bir boyut kazandı. Savaş, Kürtlerin yaşadığı bölge başta olmak üzere onarılması oldukça güç tahribatlar yarattı. Yakılan ve boşaltılan binlerce köy, göç eden milyonlarca insan, toplumu, onun arka bahçesi olan sosyal ve kültürel bir zeminden yoksun bıraktı.

Kırsal kesimler, bir yönüyle toplumları geçmişe bağlayan geleneksel damardır. Şiddet politikaları bu damarı adeta kesti. Açıktır ki bu damarın kesilmesi bir toplum için önemli bir sosyal ve kültürel kaynağın kuruması demektir. Öte yandan yeşertilen köy koruculuğu sistemi, yaygınlaştırılan itiraflılık ağı yine bu toplumun iç dokusuna sokulan zehirli bir bıçak niteliğindedir. Kürt toplumu uzun yıllar köy koruculuğunun ve itiraflılığın yarattığı bu ahlaki ve sosyal tahribatların etkisini üzerinden atamayacaktır.

zorlanan milyonlarca insan, gittikleri kentlerde büyük bir yoksulluk içinde yaşamaya zorlanmaktadır. Zor ve baskıya dayalı nüfus hareketi yine toplumda farklı bir çok soruna yolaçmaktadır. Uzun süreli açlık ve uyumsuzluk, zorunlu göç sonucu yerlerini terketme dışında başka çareleri kalmayan insanlarda süreç içinde inançsızlık, umutsuzluk, sosyal ve kültürel yozlaşma ve çürümeye yol açmaktadır. Bir toplum için bundan daha büyük bir darbe olamaz. Yine bu zoraki göçün Kürt halkının asimilasyonunda hızlandırıcı bir rol oynadığı görülmektedir.

Yaşanan savaş elbette sadece Kürtleri vurmakla kalmadı, aynı zamanda Türkiye'yi de bir yıkımın eşiğine getirdi. Sistem, akıl dışı politikalar yüzünden ülkenin önemli ekonomik ve insan kaynaklarını savaşta harcadı. Bu ise yığınlar bakımından yoksulluk ve yeni acılar getirirken, devleti iyiden iyiye militaristletirdi, demokrasi dışı kültürü besledi.

Böylesine zora dayalı ve baskıcı bir sistemin giderek çeteleşmesi ve hukuk dışına düşmesi kaçınılmazdı. Diğer bir deyimle hukukun asgari ilkelerini çiğnemenin ve çeteleşmeden, böyle bir politikanın uygulanması olanaksızdı ve gelinen durum, bir yönüyle bu akıldışı politikaların doğal bir sonucu sayılmalıdır. 1996 yılının Kasım ayında Susurluk'ta yaşanan kaza, bu akıldışı politikaların ürünü olan derin devletin çeteleşme yolunda katettiği mesafeyi ortaya koyuyordu

*Gazeteci

Köyündeki üreticilikten kopartılarak göç

bir bakıma.

Bütün baskı ve unutturma çabalarına karşın Susurluk Kazası, Türkiye toplumunda hukuka dayalı temiz toplum duyarlılığının gelişmesinde önemli bir rol oynamış, sonuçları itibariyle istenilen noktaya gelinmese bile aydınlık bir Türkiye'ye giden yolda önemli bir dönemeci oluşturmuştur.

Susurluk Kazası ile başlayan gelişmeler, yönetim erkini özellikle MGK'yi ürküttü. Bu dönemde MGK'nin yönlendiriciliğini yapan ordu, "darbe-irtica" ikilemini güncelleştirerek Susurluk Kazası'ndan sonraki siyasal örgütlenmeler ve aydın kitleler nezdinde yaşanan olumlu gelişmeyi manüple etti. Sincan'da tankların yürümesi ile sistemin ihtiyaç duyduğu balans ayarı yapıldı, 28 Şubat kararlarıyla ise ordunun müdahalesi bir programa kavuştu.

Ordu, hiçbir dönemde zaten siyasetten teamamen çekilmemişti. 1983 yılında sözde sivil yönetime geçildiği halde ordunun siyasete doğrudan müdahale ve etkisi sürmeye devam ediyordu. Ancak Türkiye'de yıllarca sol ve yurtsever harkete karşı rejim tarafından beslenen fundemantalist akımın son yıllarda güçlenerek Refah Partisi şahsında iktidara yükselmesi, ordunun müdahalelerini daha açık sürdürmesine ve artırımına yol açan bir diğer önemli nedendir.

Bu gelişmeler sürecinde açık bir askeri rejime başvurulmadan gerçekleştirilen ve giderek dozu artan yeni askeri müdahale süreci, Kürtlerin yanı sıra islami kesimin de birinci iç düşman ilan edilmesine dayandırılıyor. 28 Şubat'ta geliştirilen yeni savunma konsepti ve MGK tarafından oluşturulan "Milli Siyaset Belgesi", bu "tehditlerin" bertaraf edilmesi amacıyla yöneliktir.

Öcalan'ın Yakalanmasının Etkileri...

Türkiye son dönemde bir diğer şoven şahlanışı da PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması döneminde yaşadı. Öcalan'ın Rusya'dan sonra İtalya'ya geçmesi ile doruğa vuran bu şoven şahlanış, yer yer Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) yönetici ve yandaşları nezdinde Kürtleri linç etme operasyonuna dönüştü. Öcalan'ın İtalya'dan sonra yaşadığı serüven, Yunanistan'ın tutumunun Türkiye'ye sunduğu avantajlar nedeniyle Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi ve yargılanarak idam cezası verilmesi ile sonuçlandı.

MGK tarafından yeni savunma konseptinin oluşturulduğu ve irticanın baş düşman ilan edildiği günlerden kısa

Türk sol hareketinden kopuşu hem ideolojik hem pratik boyutuyla gerçekleştiren Kürt hareketinin, legal olanaklardan da yararlanarak Kürt kitlesi içinde vucut bulmaya başladığı, Kürt kimlikli yayın organlarının satış rakamlarının 40 bin-50 binlerde seyrettiği, miting, gece vb. gösterilere katılanların sayısının 10-15 binlerde olduğu bir dönemde ortaya çıkan PKK, stratejik mücadele temelini hedefine ilk olarak diğer Kürt örgütleri ile kendinden olmayan Kürtleri koydu.

bir müddet sonra yaşanan bu yeni durumun, Türkiye açısından tesadüfi olduğunu sanmıyorum. Özellikle son 20 yılda dış desteklerle ayakta durduğu ve maliyeti yüksek bir savaşı ancak bu desteklerle sürdürdüğü açık olan Türkiye'nin, dış gelişmelerin de dayatmasıyla artık PKK'ya karşı sürdürdüğü çatışmalarla, Batılı devletler ile ABD'den geçmişteki gibi destek alamayacağı ortaya çıkınca, egemenler tarafından sistemi sürdürmenin yeni yolu, irticaya karşı oluşturulan yeni savunma konseptinde bulundu, denilebilir.

Anti demokratik yönetimlerin ortak özelliği, iç ya da dış ama mutlaka bir düşman yaratma konsepti üzerine kurulu olmalarıdır. Devleti kutsal sayan, bireyi devlete karşı değil de, devleti bireye karşı koruyan bu anlayış, kendini belirgin bir şekilde Türkiye'de de hissettirmektedir. Türkiye'nin yeni savunma konsepti arayışı da bu ihtiyacın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Öte yandan yeni savunma konseptinin başat hedefi islami güçler olarak lanse edilirken, PKK'nin bitirildiği, en azından etkisizleştirildiği iddiası da devlet katında yaygın olarak propaganda ediliyordu.

Devletin yaşanması muhtemel gelişmeleri önceden kestirerek kendisini dış dünyaya karşı koruyacak yeni konseptini de ona göre belirlemesi, aynı zamanda devletin strateji ve taktik üretme merkezlerinin ne kadar ciddi çalıştığının da göstergesidir. Bu inançla bağlantılı olarak, özellikle son yaşanan gelişmelerin, sanıldığı kadar devletten çok bağımsız geliştiğini söyleyemeyiz.

Öcalan'ın Suriye'den ayrılması ile birlikte yaşanan gelişmeleri değerlendirmeden, daha öncelere giderek, PKK'nin ortaya çıktığı dönemin koşullarının özetle de olsa hatırlanması gerektiği kanısındayım. Elbet bu dönemi değerlendirmek uzun uzadıya bir araştırma gerektirir. Ancak bu araştırmanın boyutları bu yazının sınırlarını aşacağı için sadece bazı kısa hatırlatmalarla değinmekte yarar var.

PKK'nin, bugün Öcalan'ın bile savunmadığı tezlerle ortaya çıkış dönemi, aynı zamanda Kürt hareketinin yadsınamayacak bir kitleselleşme yakaladığı döneme denk gelmektedir. Özellikle 12 Mart sonrası dönemde, 70'li yılların ortalarında yeniden örgütlenen ve Türk sol hareketinden kopuşu hem ideolojik hem pratik boyutuyla gerçekleştiren Kürt hareketinin, legal olanaklardan da yararlanarak Kürt kitlesi içinde vucut bulmaya başladığı, Kürt kimlikli yayın organlarının satış rakamlarının 40 bin-50 binlerde seyrettiği, miting, gece vb. gösterilere katılanların sayısının 10-15 binlerde olduğu bir dönemde ortaya çıkan PKK,

Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) içinde Kürt sorunu kökenli olarak 1989 yılında yaşanan sorunlardan kaynaklanan ve önemli sayıda yöneti-

stratejik mücadele temelini hedefine ilk olarak diğer Kürt örgütleri ile kendinden olmayan Kürtleri koydu.

Elbet bu kanı, PKK'nin devlet tarafından kurulduğu, ya da bir ajan örgütlenme olduğu iddiasını beraberinde getirmez. Ancak stratejik mücadele anlayışını geliştirirken ortaya serdiği tezleri ağırlıkla diğer Kürt örgütleri ile kendinden olmayan Kürtlere karşı olan bir yapılanmanın, devletin işlerini kolaylaştıracağı da açıktır; bu kanaate erişmemize neden olan esas tutum, PKK'nin kuruluş döneminden ağırlıkla 1989, anlayış olarak ise 1992 yılının sonlarına kadar süren bu stratejik bakış açısının Kürtlere yansımaları, bir diğer deyimle PKK tarafından diğer Kürt örgütlerine karşı geliştirilen silahlı saldırılar ile kendinden olmayan Kürtlere karşı geliştirdiği tutumdur.

PKK'nin kuruluş dönemindeki bu yanlış stratejik tutum 1984 yılının 15 Ağustos'unda başlatılan silahlı mücadele ve sonrası dönemde de kendini gösterdi. Arka bahçesini Suriye'nin egemenliğindeki topraklar olarak seçen, diğer lojistik desteklerini de İran ve Irak gibi Kürtleri baskı altında tutan ülkeler ile Yunanistan ve Kıbrıs gibi Türkiye ile ihtilafli ülkelerden temin eden PKK, bugün yalnız bu yanlış stratejik tutumunun bedellerini ödemekle kalmıyor, diğer Kürt hareketleri başta olmak üzere, politikacı ve aydınlarının duyarsızlığı nedeniyle bu bedeli aynı zamanda tüm Kürt halkına da ödetiyor.

Elbet, bugün gelinen durumu değerlendirirken, 1993'ten sonra gelişen sürece sadece PKK'yi eleştiren bir mantıkla bakmak yanlıştır. 1993'ten sonra gelişen süreç yalnız PKK'nin değil bir bütün olarak Kürt hareketinin yanlışlarıyla doludur. Bu dönem adeta Kürt siyasi parti ve hareketlerinin birbirleriyle yarıştığı, önderliği, ya da klasik deyimle "biricik öncülüğü" kapmaya çalıştığı dönemdir. Bu dönem Kürt hareketlerinden bir kısmı, Kürtlerin ve bölge halklarının yararına olan genel çıkarları gözetmek yerine PKK'yi "öncü" güç ilan edip, ardından "ikinciliği" kapmaya çalışırken, bir kısmı da "öncü"lüğü kapmaya çalıştı. Bu durum, bir kısım Kürt kimlikli organizasyon ya da siyasi partinin yitip gitmesine rağmen, ne yazık ki halen sürüyor.

Kürt siyasi hareketleri nezdinde yaşanan bu olguyu, biraz farklı bir biçimiyle de olsa, tek tek Kürt aydınları bazında gözlemek de mümkündür. Tamamen yurtsever duygularla hareket edenlerin yanı sıra, bir kısım Kürt politikacı ve aydını PKK ya da onun oluşumları etrafında kümelenerek bu hareketin nimetlerinden faydalanmaya çalıştı. Bu kesim dışındaki politikacı ve aydınların önemli bir kesimi ise ya hiç tepki vermeden tamamen sessiz kaldı, ya da

ri, milletvekili ve üyenin SHP'den kopuşu ile başlayan ve Halkın Emek Partisi'nin (HEP) kuruluşu ile sonuçlanan olguyu, başlangıç aşamasında Kürtlerin iradesi ile gelişmiş olaylar gibi görmek yanlıştır. HEP bir tepkinin ürünüydü, yaşanan tepkiler bir legal partinin kuruluşu için gerekli şartları oluşturmuştu.

"Ne yapalım, PKK güçlü bir parti, farklı bir politika geliştirme güç ve enerjisine sahip değiliz, tehditlere karşı koyamıyoruz" gibi gerekçelerle, kendi dünyalarında yaşamayı yeğlediler. Kuşkusuz PKK'nin yanlışlarını dillendiren örgütlü ya da örgütsüz aydın ve yurtseverler de vardı.

Ancak bunların sayısı son dönemlere kadar hiçbir zaman artmadı, kendilerini dinletecek güç ve olanağa erişemediler.

Legalizmin Etkileri?

1993 sonrası dönemi özetle değerlendirirken, özellikle Kürt hareketinin legal alana yansımalarına değinmeden geçmek mümkün değil.

Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) içinde Kürt sorunu kökenli olarak 1989 yılında yaşanan sorunlardan kaynaklanan ve önemli sayıda yönetici, milletvekili ve üyenin SHP'den kopuşu ile başlayan ve Halkın Emek Partisi'nin (HEP) kuruluşu ile sonuçlanan olguyu, başlangıç aşamasında Kürtlerin iradesi ile gelişmiş olaylar gibi görmek yanlıştır. HEP bir tepkinin ürünüydü, yaşanan tepkiler bir legal partinin kuruluşu için gerekli şartları oluşturmuştu. HEP, bu şartların sağladığı olanaklarla, ağırlıkla SHP'den ihraç edilen Kürt kimlikli milletvekillerinin öncülüğünde kuruldu. 1990 yılının ortalarında kurulan HEP, başlangıçta en çok PKK'den olumsuz tepki alırken, bilgilerimiz bir tek Kürdistan Sosyalist Partisi'nin (PSK), bu oluşumu bazı eksikliklerini eleştirmekle beraber daha başlangıç aşamasında doğru gördüğü ve desteklenmesi üzerine görüş belirttiği üzerinedir.

1990 yılının ortalarında henüz ciddi bir örgütlenmenin içinde yer almayan Kürt kitlelerinin, aydın ve yurtseverlerinin geniş bir kesiminin HEP'e eğilim göstermesi, giderek bu partiye katılımların artması üzerine, Kürt siyasi hareketleri de HEP'e ilgisiz kalmadı. PSK daha kuruluşun ilk günlerinde, PKK ve diğer Kürt örgütleri ise peyder pey ilk kuruluş yılının hemen ardından, yandaşlarının HEP'e katılmasını sağladı.

Ne yazık ki HEP istenen olgunluğu yakalayamadan, bir taraftan derin devletin ayak oyunlarıyla, diğer taraftan PKK'nin kendinden olmayan diğer Kürt aydın ve yurtseverleri ile siyasi yapılarını dışlaması, onları yok sayması üzerine kuruluş hedeflerinden uzaklaştı; HEP-SHP ittifakı sonrasında da, bir anlamda işlevini tamamladı.

Yaşanan bildik gelişmeler sonrasında HEP Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılınca, legal parti oluşumları

Bugün geriye dönüp baktığımızda, özellikle legal zeminde yaşanan sorunların, yalnız başına bu alandaki çalışmaların sorumluluğunu birinci dereceden paylaşmış güçlerin biraraya gelmesiyle çözülmeyeceğini söyleyebiliriz. Son yaşanan gelişmeler birkez daha bize gösteriyor ki, legal zeminde sürdürülen mücadelenin ciddiyeti ve önemi bugün daha fazla kavranmalı. Yoksa yalnız başına, PKK Genel Başkanı'nın rotasını İmralı'dan çizdiği sürece takılıp kalarak Kürt sorunu çözülmez, çözülemez.

iki ayrı mecrada sürmeye başladı. Değişik eğilimlerden bir kısım Kürt aydını ve politikacısı Diyarbakır merkezli bir çalışma başlatarak, yeni bir legal parti oluşumuna gitmeyi hedeflerken, SHP listelerinden seçilen HEP'li milletvekillerinin öncülük ettiği diğer bir legal parti girişimi ise Ankara merkezli olarak başladı. Her iki girişim de giderek Türkiye'nin değişik yerlerinde yansımaları bulmaya ve kendi mecrasında gelişmeye başladı.

Ancak 1993 yılının başlarında PKK'nin geçmiş konseptini terkederek bir bakıma Kürt hareketi ile yakınlaşma girişimleri başlatması, protokollerle bunu onaylaması, en azından kamuoyuna bu görüntüyü vermesi, akabinde ilan edilen ilk ateşkes, bu ayrı başlayan legal parti girişimlerinin yeniden birlikte yürütülmesini beraberinde getirdi. Pek de uzun sayılmayacak tartışmaların ardından Şerafettin Elçi ve arkadaşları bu oluşumdan ayrılırken, bu kesim dışında kalanlar eski HEP'li milletvekilleri ile beraber Demokrasi Partisi'ni (DEP) kurdular.*

DEP'in yönetiminde, herhangi bir örgütlü kesime yaşımayan Kürt aydın ve politikacılarının etkisi yok denecek kadar azdı. DEP'te yandaşları aracılığı ile yer alan Kürt siyasi yapılanmaları, özellikle PKK, DEP'i kendi etki alanına çekmek istiyordu. Bu durum DEP'in ve daha sonraki legal oluşumların da en ciddi handikapı olmayı sürdürdü.

İç dengelerin yerli yerine oturmaması, demokratik legal parti anlayışının henüz Kürt aydın ve politikacılarında, daha doğru bir ifadeyle Kürt yapılanmalarında olgunlaşmaması, bunun yanı sıra baskıların varlığı gerekçe gösterilerek DEP'in 1994 yerel seçimlerinden geri çekilmesi, DEP'in bitiş koşullarını da hazırladı.

Bu tartışmaların yoğunlaştığı dönemde yapılan DEP Büyük Kongresi, ayrışmayı hızlandırdı. DEP'in Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması sonrasında ise DEP içinde yer alan ve anlayış farkları yüze vuran kesimler tarafından Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) ile Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) kuruldu. DEP'in oluşumuna katılmayan Şerafettin Elçi ve arkadaşları da bir müddet sonra Demokratik Kitle Partisi'ni (DKP) kurdular. Bu üç oluşumdan DDP ve DKP, programları gerekçe gösterilerek Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. HADEP hakkında açılan kapatma istemli dava ise halen sürüyor. DDP'nin kapatılmasından sonra kurulan Demokrasi ve Barış Partisi (DBP) ise HADEP'le birlikte legal Kürt siyasi arenasındaki yerini korumayı sürdürüyor. Bu oluşumlar dışında kalan ve ağırlıklı HADEP'ten uzaklaşanlar ile de-

ğişik geleneklerden gelen Kürt aydın ve politikacılarının içinde yer aldığı DEMOS ile kapatılan DKP'nin siyasi varlığını olmasa bile ilkesel varlığını sürdüren farklı legal girişimlerden de bahsetmek mümkündür. Elbet bu siyasi girişimlerin dışında, gazete, kültür kurumu, vakıf gibi çeşitli Kürt kimlikli legal oluşumlar da vardır.

Alabildiğine özetleyerek sunmaya çalıştığım ve ağırlıklı 1993 sonrasında gelişen bu "legal" dönem, Türkiye'de Kürt sorunu başta olmak üzere birçok sorunun çözümü için en ciddi verileri sunuyor, inancındayım. Kürtler başta olmak üzere Türkiye demokrasi güçlerinin bu dönemi sorgulamadan, PKK Genel Başkanı Öcalan'ın yakalanması ve yargılanması sonrasında yaşanan gelişmeleri de sağlıklı değerlendiremeyeceği, ya da bu dönemin sunması muhtemel olanaklarından yararlanamayacağı açıktır.

Şu bir gerçek ki, Kürt hareketlerinin, aydın ve yurtseverlerinin ağırlıklı legaliteyi ön plana çıkarmaya çalıştığı bu dönemdeki doku uyumsuzlukları nedeniyle, olumlulukların yanı sıra azımsanmayacak tahribatlarda yaşanmıştır. Örneğin Kürtler Türkiye'de legal zeminde büyümüş, gelişmiş ve Kürt illerinin önemli bir bölümünde yerel iktidar olmayı başarmışlardır. Bu önemli bir gelişmedir. Ancak Kürtler, legal alanda yaşanan olumsuzlukların yeşerttiği tohumlar nedeniyle, bu zeminde halen birbirlerine güvensizdir ve bugün için biraraya gelmekten uzaktırlar.

Elbet bugün geriye dönüp baktığımızda, özellikle legal zeminde yaşanan sorunların, yalnız başına bu alandaki çalışmaların sorumluluğunu birinci dereceden paylaşmış güçlerin biraraya gelmesiyle çözülmeyeceğini söyleyebiliriz. Son yaşanan gelişmeler birkez daha bize gösteriyor ki, legal zeminde sürdürülen mücadelenin ciddiyeti ve önemi bugün daha fazla kavranmalı. Yoksa yalnız başına, PKK Genel Başkanı'nın rotasını İmralı'dan çizdiği sürece takılıp kalarak Kürt sorunu çözülmez, çözülemez.

Yeni Durumda PKK'nin ve Liderinin Yeri...

Bu anlatımlardan PKK Genel Başkanı'nın, ya da PKK'nin önemsenmemesi gerektiği anlatılmı çıkmaz. Olumlulukları ve olumsuzlukları ile PKK, Avrupa, Ortadoğu ve özellikle Türkiye'deki Kürt kitleleri üzerinde önemli bir etkiye ve belirleyiciliğe sahiptir; üstelik bu etki ve belirleyicilik hala sürüyor. Bu realite dışlanarak politika yapılamaz. Ancak Öcalan'ın çerçevesini İmralı'da çizdiği ve PKK içindeki siyasal çatışma sürecinin de etkisiyle son birkaç yıldır kendisinde oluşan fikirlerin birikimi olarak tek taraflı bir biçimde yansıttığı projelerin daha çok savaşı bitirmeye, daha doğrusu PKK'nin silah bırakmasına ve siyasallaşmasına

Yaşanan gelişmelerden sonra savaşın kendi sürecini tamamladığı gözleniyor. Öte yandan Türkiye'deki savaşın getirdiği onca yıkım ve ölüm arasında, Kürt sorununun geri dönülemez bir biçimde meşrulaşması gibi bir olumlulukta vardır. Kürt kimliğinin red ve inkarı, tüm inatçı politikalara rağmen geçmişteki gibi mümkün değildir. Üstelik bu kimliği tüm ulusal, sosyal, siyasal ve hukuksal haklarıyla birlikte kullanmak isteyenler, bugün daha cesur, daha fedakar ve daha kitleseldirler.

yönelik projeler olduğu açıktır. Öcalan'ın savunmaları ayrıntıları ile incelendiğinde görülecektir ki, ana tema savaşın bitirilmesine ve PKK'nin siyasallaşmasına yöneliktir. Bunun karşılığında devletten istenen ise, Türkiyeleşmiş PKK'nin siyasal selameti ve henüz dibi doldurulmamış bir "Demokratik Cumhuriyet" tir.

Elbet, "Demokratik Cumhuriyet" tezi savaşan taraflardan birinin tercihidir. Savaşı yürüten diğer taraf ise hala kendi geleneksel anlayışını, şiddet ve dayatmalarını, politikalarını değiştirmemekteki ısrarcılığını sürdürmektedir.

Savaşı bitirmeye, ya da silahlı mücadeleyi bırakıp siyasallaşmaya yönelik projeler, doğaldır ki savaşan taraflar arasında olur.

Savaşı sürdüren taraflar birbirlerini muhatap alırlar mı? Alırlarsa hangi koşullarda nerelerde görüşerek alırlar? Birbirlerine karşı kullanacakları kozlar, verecekleri ödümler nelerdir? Her bir tarafın ortaya koyacağı güç nedir? Kuşkusuz bu soruların yanıtlarını ve kendi özne durumlarını en iyi savaşan taraflar bilirler.

Ancak her şeyin savaşın bitmesiyle, çatışmaların durmasıyla çözülmediği de açıktır. Daha çatışmalar yeni başlarken bile, bu çatışmaların, ya da güncel söylemle savaşın ilanihaye sürmeyeceği, bir yerde sonlanacağı biliniyordu. Bu savaş, elbette bu şekilde, yani PKK liderinin İmralı'da tutuklu olması, militanların teslim olmaya çağrılması, eğer varsa karşı tarafın ödünlerinin bu çağrılar karşılığında alınmasıyla bitmeyebilirdi.

Ne yazık ki bu durumu savaşan tarafların konumu belirledi. Bir diğer deyimle, PKK'nin kendi iradesi dışında yaşadığına inandığım gelişmeler bu sonucu doğurdu.

PKK liderinin kendi iradesiyle Suriye'yi terkettiği, bu terkedişten sonra gelişmelerin yönünü kendisinin ya da partisinin belirlediği inancında değilim. Yaşanan gelişmelerin ayrıntıları henüz tam olarak bilinmemekle birlikte, Öcalan'ın son bir yıllık süre içinde yaşadığı gelişmeler sonrasında adım adım bu noktaya geldiğini söylemek mümkündür. En azından geniş bir kesimin, bu kaniyi paylaştığını sanıyorum.

Çözüm İçin Ortak Yanıt Arayan Sorular?

Tüm bu gelişmeler sonrasında da, koca bir sorun, tüm Türkiye'yi etkilemeye devam eden Kürt sorunu, red ve inkar politikası mimarlarının varlığında orta yerde durmaya devam ediyor.

Bu sorun yalnız başına Kürtleri, ya da daha güncel bir deyimle Öcalan'ı mı ilgilendiriyor? Türkiye'de yaşayan diğer kesimlerin, özellikle de "Türk Solu" olarak adlandırılmaktan hoşlanmayan, bunun yerine "Türkiye

Solu" tanımlamasını uygun bulan kesimlerin bu sorunun çözümünde bir sorumluluğu olmayacak mı? PKK dışındaki diğer Kürt hareketlerinin sorumlulukları nelerdir? Etnik kimliğine bakılmaksızın tek tek aydınların, ilericilerin, sosyalistlerin, liberallerin, islamcılarının bu sorunun çözümünde rolleri olmayacak mı?

Soruları çoğaltmak mümkün. Örneğin Kürt sorununu Türkiye'de diğer sorunlardan soyutlayarak çözmek mümkün mü? Bunun tersini de sorabiliriz. Türkiye'de Kürt sorunu çözülmeden diğer ekonomik, sosyal ve siyasal sorunların çözümü mümkün müdür?

Peki Kürt sorunu yalnızca Türkiye'yi mi ilgilendiriyor? Bölgede yaşanan Kürt sorununa yönelik gelişmeler başta olmak üzere, bölgenin diğer gelişmeleri Kürt sorununu etkilemez mi? Bölge'den çıkarları olan ülkelerin, Türkiye'nin komşularının bu sorundaki yerleri nedir? vs. vs. vs...

Bu soruların ve daha sorulmayan onlarca sorunun birçoğunun yanıtı elbet vardır. Ancak bunca deneyimden sonra önemli olan, bu soruların yanıtlarında en geniş birlikteliği yakalamaktır. Mevcut örgüt, vakıf, kültür kurumu, aydın, yurtsever, bilim adamı, araştırmacı, gazeteci, yazar ve politikacılar bu soruların yanıtlarında en geniş birlikteliği ne kadar yakalarlarsa, sorunların çözüm yoluna girmesi de o kadar hızlı olur.

Savaş elbet önemli bir handikaptır. Ancak yaşanan gelişmelerden sonra savaşın kendi sürecini tamamladığı ve giderek sonlanacağı gözleniyor. Öte yandan Türkiye'deki savaşın getirdiği onca yıkım ve ölüm arasında, Kürt sorununun geri dönülemez bir biçimde meşrulaşması gibi bir olumlulukta vardır. Kürt kimliğinin red ve inkarı, tüm inatçı politikalara rağmen geçmişteki gibi mümkün değildir. Üstelik bu kimliği tüm ulusal, sosyal, siyasal ve hukuksal haklarıyla birlikte kullanmak isteyenler, bugün daha cesur, daha fedakar ve daha kitleseldirler.

** (DEP'in oluşumuyla eş bir zamanda illegal Kürt parti ve grupları arasında da "Kuzey Kürdistan Ulusal Cephesi"ni oluşturma girişimleri başladı. Uzun tartışmalar sonrasında iç tüzük ve programını oluşturmalarına rağmen, bu oluşum bildik Kürt açmazını aşamadı ve "Kuzey Kürdistan Ulusal Cephesi Platformu" adıyla bir tür örgütler arası diyalogu geliştirme kurumuna dönüştü. Öcalan'ın yakalanması ile başlayan sürecin ardından ise PKK'nin sürece uygun dil kullanılmasının zorunluluğuna dikkat çekerek sunduğu önerilerin diğer örgütler tarafından kabul görmemesi üzerine de faaliyetlerini dondurdu.)*

Türk-Kürt Çatışmasında Barışçı Siyasal Çözüm Şansı ve Zorlukları

Andreas Buro*

Kürt PKK gerillası ve Ankara arasında 15 yıldır süren silahlı çatışmada, 1999 Ağustos ayının ilk günlerinde yankı uyandıran dramatik bir değişiklik meydana geldi. PKK'nın ölüme mahkum edilen lideri Abdullah Öcalan, 2 Ağustos'ta İmralı'daki cezaevinden partisini ve gerillayı, silahlı mücadeleyi 1.9.1999'dan itibaren tek tarafı olarak bırakmaya çağırdı.

Silahlı güçlerin tamamı Türk devlet sınırlarının dışındaki bölgelere çekilmeliydi. Öcalan kararını şöyle gerekçelendiriyordu: "Türkiye'de silahlı çatışmanın ve şiddetin koşulları, insan hakları ve demokratik gelişme önünde engel teşkil etmektedir." Bu arada PKK Başkanlık Konseyi ve gerilla komuta kademeleri çağırışı onayladı ve uyacağını açıkladı. Bu kararlarla Türkiye içinde eylemlerin yaygınlaştırılmasına da dur denilmiş oldu.

Kararın anlamlı yanı, taraflardan birinin çatışmanın şiddete dayalı sürdürülmesine tek başına son verirken, kararı uygulamayı Türk hükümetinin bazı tavizlerine, sözlerine ve tutumuna bağlamıyor olmasıdır. Böylece Türkiye'de savaş 1 Eylül itibarıyla sona ermiş sayılabilir.

Durumdaki Dramatik Değişiklik

Ne var ki, Ankara'yla Kürt nüfus arasındaki sorunlar ve çatışma konuları, şimdiye dek çözümlenmiş değil. Bu noktada, çatışmanın hallinin nasıl olacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. Bir diyalog doğacak mı, yoksa Ankara, savaşın uzlaşmaz galibi edasıyla, Kürt sorunu diye bir şey olmadığını söylemeye devam mı edecek? Öcalan çağrısında buna ilişkin şöyle yazıyor: "Diyalog ve anlaşmaya yönelik yeni bir dönemin böylece gelişeceğine dair umudumu bu bağlamda ifade etmek istiyorum. Ayrıca bütün devletleri, ilgili toplumsal kurumları ve sorumluları, bu barış ve kardeşlik döneminin başarısı için duyarlı davranmaya ve desteklemeye çağırıyorum. Ulusal ve uluslararası hükümetleri ve kurumları, bu bağlamda pozitif anlamda karşılıklı yardımcı olmaya çağırıyorum." (bkz. 3. 8. 99 tarihli KIZ

basın bülteni)

Ayrıca Kürt hareketinin hedefleri açısından son derece önemli olan bir netlik daha ortaya çıktı. Barışçı siyasal çözümün Türkiye içinde gerçekleşmesi gerektiği konusunda defalarca tekrarlanan açıklamalara rağmen, ikide bir PKK'nın bölücü hedefler peşinde olduğuna dair hezeyanlar dile getiriliyordu. Bütün bölgelerden Kürtlerle oluşturulan Ulusal Sürgün Parlamentosu, örneğin örgütlerden ve medyadan yükselen birçok müphem söylentinin yanı sıra, bir belirsizlik kaynağı idi. Öcalan bu konuda da tam bir netlik yarattı. "Ayrı bir (Kürt) devleti(nin) veya benzer bir yapının programatik (hedef) anlam(ın)da formüle edilmesinin gerçekçi ve yararlı olmadığı ortaya çıkmıştır...Bağımsızlık ve özgürlüğe son derece ilerici, son derece pratik ve anlamlı olarak Türkiye sınırları içinde ulaşılabilir. Bu, dar kafalı bir taktik değildir. Şimdiye kadarki yaşamdan çıkardığım derslerle ulaştığım olgun bir bakış açısıdır...Sorunun demokratik çözümü Türkiye için kazanılmış bir gelecektir." (bkz. Kurdistan Rundbrief, sayı 13, 30. 6. 99). Öcalan'ın hedefi Kürt halkı için demokratik ve kültürel bir kimlik, özgür yurttaşlık ve demokratik bir birliktir. Türkiye'nin anayasası iki ulusun, iki dilin ve iki kültürün varlığını tanımlar.

Bu anlayış Kürt tarafının politikasının temel çizgisi olarak oturursa, artık bölücülükle suçlanamayacaktır. Bu, Türkiye'yle müttefik ve dost devletlerin de, Kürt tarafının taleplerine başka bir gözle bakmasına ve yeniden değerlendirmesine yol açabilecektir.

Kürtler ve uluslararası kamuoyu bu yeni durum karşısında Ankara'nın tepkisini ve tutumunu

*Hukukçu

nu merak içinde analiz edecektir. Ankara'nın ölümüne mahkum edilen Öcalan'a ne yapacağı önemli bir gösterge olacaktır. Biraz kabaca olsa da, bence üç olası tutumdan söz edilebilir.

Ankara Hangi Sinyalleri Verecek?

Birincisi, Türkiye en başta, Öcalan'ın ölüm cezasını infaz etme seçeneğini elinde tutmaktadır. İnfaz halinde, Kürt sorununun siyasi çözümüne ve Kürt tarafının barışçı çözüm taleplerine cevap vermeye hazır olmadığını göstermiş olacaktır. Ayrıca infazın karşısında olduğunu açıklayan uluslararası devletler topluluğuyla, yani Batı'daki en önemli müttefikleriyle de (bkz. Avrupa Parlamentosu'nun 22. 7. 99 tarihli kararı) ters düşmeyi hesaba katması gerekir. Böyle bir politika Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişmesi kadar, toplum tarafından zorlanan demokratikleşme sürecini de her halükarda çok etkileyecektir. Yanı sıra, Alman Dışişleri Bakanının son Ankara ziyaretinde AB'ne girmek konusunda savunduğu perspektifleri de bulanıklaştırır. Söz konusu seçenek Türkiye'de ordunun ağırlığını arttıracak ve toplumda bütün ağır sonuçlarıyla birlikte sağcı, milliyetçi, hatta ırkçı-milliyetçi bir yönelimi kolaylaştırır.

İkinci, ancak pek olası gözükmeyen seçenek ise, yeni hükümetin, kuşkuyla ölümüne dek çatışmanın çözüm yollarını tartışmak üzere PKK'yle görüşmeye çalışan eski devlet başkanı Özal'ın ayak izlerine yönelmesidir. Bu noktada Öcalan, cezaevinden önerdiği gibi, önemli bir görüşme partneri ve aracı olarak rol üstlenebilir. Ölüm cezasının, bir süre sonra en azından af veya infaz indirimi yoluyla son bulacak bir hapis cezasına çevrilmesi, bunun ön koşuludur. Bu seçeneğin izlenmesi halinde, sağ yönelimli hükümet koalisyonu muhtemelen parçalanma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Sağdaki ve askeriyeye içindeki "şahinler" in karşıt çabaları böyle bir durumda şüphesiz oldukça artacaktır. Başka ülkelerdeki birçok örnekten biliyoruz ki, benzeri çatışmalardaki anlaşma çabaları, çıkarını -hangi özgül nedene dayanırsa dayansın- barışçı bir çözümde görmeyenlerin sabotaj eylemlerine maruz kalmıştır.

Bana en mümkün görünen üçüncü seçenek ise, ölüm cezasının infaz kararının hukuksal prosedürlerle mümkün olduğunca geciktirilmesidir. Ankara bu dönem zarfında, Türkiye'nin Kürt güneydoğusunda ekonomik programlarla, belki de siyasi ve kültürel tavizlerle gerginliği azaltmaya çalışacaktır. Bu noktada Ankara'nın hangi Kürt güçleriyle işbirliğine hazır olduğu sorusu oraya çıkmaktadır. HADEP ve birçok yöre ve şehirdeki seçilmiş temsilcileri Ankara için görüşme partneri olabilir mi? Yoksa yine Kürtler arasındaki geleneksel ve muhafazakar yapıları mı el atılacak? Kürt meselesinin temsilcileri nasıl bir bileşim arz edecek? Kürt nüfusun taleplerini ifade edebilecekler mi? Diğer ülkelerdeki benzeri çatışmalarda, aynı taraf içindeki güçleri birbirine düşürmek sık sık izlenen bir taktiktir. Bu çatışma için de aynı olgu hesaba katılmalıdır. Sade-

Cözüm için sivil biçimler uygulanmalıdır. Yıllardır askeri, şiddete dayalı çözüm biçimleri üzerinde yoğunlaşıldığı düşünülecek olursa, bu zor bir görevdir. Etnik ve siyasal sınırların ötesine geçen yeni bir ittifak politikası geliştirmek gerekir. Böyle bir politika, Türkiye'de demokratikleşmeyi burjuva bir toplumun gelişmesi için destekleyen çok farklı toplumsal güçlerin yanında filizlenebilir. Kürt kimliği için verilen kavganın, Türkiye'ye karşı bir kavgaya dönüşmesi böylece engellenebilir.

ce Kürtler arasındaki farklı akımlara dayanmakla kalmayıp, Türk toplumunun demokratik çevrelerine de uzanan bir Kürt dayanışma politikası gereklidir.

Türk Barış Politikasının Denektaşları

Kürt nüfusuna karşı gelecekteki Türk politikası konusunda başka ölçütler de sayılabilir. Her şeyden önce siyasi mahkumları da kapsayacak ve gerillaya geriye dönüş olanakları açacak bir af gereklidir. Ayrıca barış ve Kürt sorununu tartışmak konusunda kamuoyunda bugüne dek süregelen tabu ortadan kalkmalıdır. Diğer bir ölçüt olağanüstü halin bütün illerde kaldırılması ve köy koruculuğu sistemine son verilmesi olacaktır; bu adımlar belediyelerde ve illerde halkla sivil otoritenin barışması için önemli önkoşullardır. Çatışmalar sırasında köyünü terketmek zorunda kalanlar arasında dönmek isteyenlere olanak sağlanması ve dönüşlerinin desteklenmesi çok elzemdir. Kürt bölgesi ekonomik açıdan bugüne dek Türkiye'nin genel gelişimine birçok katkıda bulursa da, kendi gelişimi için pek pay alamamıştır. Şimdi nasıl bir reel teşvik elde edecektir? Kürt kimliğinin nihayet bütün sonuçlarıyla birlikte tanınması, ne olursa olsun en önemli denektaşı olacaktır. Mevcut sağ hükümet koalisyonunun, bütün bu sayılan alanlarda ileri adımlar hedeflemek konusundaki isteğini ve yeteneğini değerlendirmeye ise cesaret edemiyorum.

Sivil Çözüm Biçimlerinin Geliştirilmesi

Belirtilen alanları, partileri ve örgütleri eliyle yaptığı politik çalışmanın nesnesi haline getirecek şekilde kendini uyarlamak, Kürt tarafı açısından önemli olacaktır. Bu noktada çözüm için sivil biçimler uygulanmalıdır. Yıllardır askeri, şiddete dayalı çözüm biçimleri üzerinde yoğunlaşıldığı düşünülecek olursa, bu zor bir görevdir. Etnik ve siyasal sınırların ötesine geçen yeni bir ittifak politikası geliştirmek gerekir. Böyle bir politika, Türkiye'de demokratikleşmeyi burjuva bir toplumun gelişmesi için destekleyen çok farklı toplumsal güçlerin yanında filizlenebilir. Kürt kimliği için verilen kavganın, Türkiye'ye karşı bir kavgaya dönüşmesi böylece engellenebilir; Türk çevrelerle birlikte, bütün toplumun demokratikleşmesini hedefleyen ortak bir çabaya dönüşür. Bu noktada Türklerle Kürtler arasındaki dostluğun korunması ve yeniden kurulması, milliyetçi provokasyonlara rağmen gölge düşürülmemesi gereken önemli bir şanstır.

Dışardan İyi Niyetli Arabuluculuk Acilen Gerekli

Çatışmanın barışçı siyasal çözümü, Kuzey İrlanda, Güney Afrika veya İsrail/ Filistin'de olduğu gibi dış destek ve arabuluculuk gerektirmektedir. Burada aşılması gereken pek çok direniş noktası olacaktır; çünkü barış sürecini sabote etmek isteyen şahinler bütün taraflar içinde mevcuttur. İrlanda'da yoğun çabalar her şeye rağmen başarı getir-

Alman hükümeti çatışmanın Türkiye'de, ülkedeki siyasal güçlerce çözü-

lenmesi gerektiğinden hareket etmektedir. Dışişleri Bakanı Fischer geçen

di. Orda mümkün olabile- nin, Türk-Kürt çatışması için de gerçek olması gerekir.

Öyleyse AB devletlerinin ve ABD'nin uluslararası destek görevlerine nihayet sahip çıkması acilen gereklidir. Bazılarının zannettiği gibi, bu destek silah vermeyi sürdür- mek demek değildir. Diyalog Çevresi'nin kuruluş bildiri- sinde formüle ettiği şekilde, "mevcut tarihsel durumda Türkiye'yle dostluk sadece, ülkenin karar kademelerine ve Türkler, Kürtler, Ermeniler, Müslümanlar, Hıristiyanlar ve birçok başka halk ve dinden oluşan büyük toplumuna, gelecekte barış içinde birlikte yaşamak için diyalog imkanı yaratmak ve geliştirmek üzere, yapıcı bir tarzda omuz ver- mek demektir."

Bölgenin yatışması ve istikrara kavuşması AB ve ABD'nin çıkarlarıyla tamamen örtüşmektedir. Almanya, ülkesinde yaşayan 2,1 milyon Türk ve Kürt nedeniyle, si- yasal bir çözümün aktif savunuculuğuna soyunmak için her türlü gerekçeye sahiptir. Çatışma halen AB Avrupa- sı'na sıçrama tehdidini içermektedir. Ne var ki Alman hü- kümeti şimdiye dek bu bağlamda fazla bir şey yapmış de- ğildir. Daha çok, tıpkı ABD'nin yaptığı gibi, Türkiye'ye si- lah sağlamış, savaşın sevk ve idaresine siyasal olduğu ka- dar maddi yardım da sunmuştur.

Alman hükümeti çatışmanın Türkiye'de, ülkedeki siya- sal güçlerce çözümlenmesi gerektiğinden hareket etmekte- dir. Dışişleri Bakanı Fischer geçen temmuzda Ankara'ya yaptığı ziyarette Türkiye'nin AB'ne alınmasını savundu. Ancak bunun için Türkiye'nin Kopenhag Kriterleri'ni yeri- ne getirmesinin, yani Kürt sorununda siyasal çözüme ya- naşmasının zorunlu olduğunu şüpheye yer vermeyecek açıklıkla ifade etti. Zannediyorum ki, Türkiye'nin AB'ne girmek konusundaki ısrarı, Alman hükümetinin Kürt soru- nunun siyasal çözümünü teşvik ederken kullanacağı en önemli kaldıraç olacaktır. AB, ABD'den farklı olarak, Or- ta Doğu'da askeri kartı oynayamaz. AB devletleri silahlan- ma araç ve gereçleri ihraç edebilirler; ancak yine de her şeyden önce ekonomik, maddi ve diplomatik araçlara da- yanarak hareket etmek zorundadırlar. Bu kısıtlılık duru- munu olumlu buluyorum; gerçek çıkarlarının bu ülkenin demokratikleşmesinde ve yatışmasında yattığını gösteri- yor. Ne yazık ki AB saflarında bugüne dek Türkiye'ye kar- şı sağlam bir politika geliştirilmedi. Bütün taraflar bunun için çaba göstermelidir. Bu noktada NATO'nun Kosova müdahalesinin insan hakları açısından meşruluğuna atıfta bulunulabilir. Türk-Kürt çatışmasını çözmek için şimdi bütün sivil olanakları tüketmek zorunda olduğumuz artık reddedilemez, öyle değil mi? Her şeye rağmen AB devletle- rinde çatışmanın daha derinlemesine irdelenmesi ve bu devletlerin, çıkarlarını çözümün kısa sürede gerçekleşme- sinde gördüğünü belli etmesi önemlidir.

Türkiye'nin AB'ye Girmesi İçin Kürt Sorununun Siya- sal Çözümü

Boyle bir politikayı teşvik etmek amacıyla Almanya'da

temmuzda Ankara'ya yaptığı ziyarette Türkiye'nin AB'ne alınmasını sa- vundu. Ancak bunun için Türkiye'nin Kopenhag Kriterleri'ni yerine getir- mesinin, yani Kürt sorununda siyasal çözüme yanaşmasının zorunlu oldu- ğunu şüpheye yer vermeyecek açıklıkla ifade etti.

kurulan "Diyalog Çevresi - Türkiye'de savaş - Zaman si- yasal bir çözüm için olgun- dur" grubu, Nisan 99'da Bonn'da gerçekleşen bir sempozyumda uzmanlar ve politikacılarla görüşmeler yaptı ve sonra hükümetin so- mut adımlarında yardımcı

olması için ana başlıklarını yayınladı (Nützliche Nachrich- ten 2/99). "Federal Almanya'nın Atabileceği Güncel Adım- lar ve Türk-Kürt Çatışmasının Siyasal Çözümünde Avru- pa'nın Barış Takvimi İçin Öneriler" başlıklı metin dört bö- lümden oluşuyordu:

1. Çözüm isteğinin kamuoyuna açıklanmasıyla, insan hakları çalışması, Öcalan davasının hukuk devleti ilkeleri- ne uygunluğu, Kürtlere sınırdışı uygulamasının durdurul- ması ve arabuluculuk sürecini başlatacak uzun soluklu bir insiyatifin kurulması ilişkilendirilebilir.

2. Başlangıç adımları olarak Türkiye -Kürt- sorunu ko- nusunda bütün önemli aktörlerin katıldığı meclis oturma- ları; çatışma durumuna hakim olabilmek için üst düzeyde bir gözlem grubunun oluşturulması; AB barış kurumları- nın çatışmaya sivil, önleyici çözüm stratejileri geliştirmek üzere görevlendirilmesi; sivil toplumları yakınlaştırmak için bir AB diyalog kuruluşunun yaratılması ve Kürt bele- diyelerle kardeşliğin teşvik edilmesi önerilir.

3. Alman hükümetinin iç politikadaki tutumu: Alman- ya'da yaşayan Kürtlere diğer büyük göçmen gruplarla eşit bir konum sağlanmalıdır. Böylece kültürel kimlikleri ta- nınmış olacaktır. Ayrıca Kürt göçmenlerin ülkede kalma hakkı güvence altına alınmalıdır.

4. Uluslararası düzlemdeki insiyatifler AGİT'in barışa ilişkin fonksiyonlarının güçlendirilmesi üzerinde yoğunlaş- tırılmalı ve Türkiye'nin AB'ne girişi için, siyasal, hukuksal ve barış siyasetine ilişkin vazgeçilmez hususları dikkate alan bir takvim oluşturmak üzere çalışılmalıdır. AGİT'in anlaşma sağlama, uzlaştırma, barışı tesis etme fonksiyon- larını güçlendirmek için modeller geliştirilmeli, AGİT için- de tartışmaya açılmalı ve mümkünse karara dönüştürül- melidir. Barış araştırmalarından ve özgül enstitülerden bu amaçla yararlanılabilir. Bu türden reform önerileri, AGİT'e 1990'daki Paris Şartı'nda formüle edildiği şekilde bir zamanlar atfedilen fonksiyonla uygunluk arz etmelidir. AGİT çerçevesinde bütün Avrupa'ya, ABD ve Kanada'yı da kapsayacak şekilde hitap etmek mümkündür. Türk- Kürt çatışması örneğinde, bu tür askeri olmayan bir ittifak- ın yardımcılık fonksiyonları herkesin yararına açıklığa kavuşturulabilir ve genişletilebilir.

Sıkıntılı durumda yapıcı bir dönüşüm sağlamak için, gündelik düşünmenin ötesine geçilmelidir. Diyalogu öngö- ren "barışçı ve demokratik bir Türkiye'nin AB'ne girişi tak- vimi"nin geliştirilmesi, kademeli bir sürecin ipuçlarını su- nabilir. Ne var ki AB bugüne dek barış için ne ortak bir strateji geliştirdi, ne de pratikte bir şey yaptı. AB ve komis- yonları bu nedenle, Türkiye'nin AB'ne girişi için gereken yakınlaşmayı, zaman ve içerik açısından planlayacak bir takvim tasarlamak ve uygulamakla görevlendirilmelidir. Bu süreç Birliğe diğer katılımlara benzer şekilde gelişecek,

Türkiye konusundaki en önemli aktöre gelelim! ABD Türkiye'ye karşı tutumunu, tamamen Hazar Denizi'nin içindeki ve çevresindeki enerji kaynaklarıyla ilgili geniş jeopolitik, askeri ve ekonomik çıkarlarıyla birlikte düşünülmektedir. ABD'nin Orta Doğu politikası büyük ölçüde, şu sıralar daha çok Türk ve İsrail potansiyelleri ile birlikte bölgede kurduğu askeri hegemonya kapasitesi üzerine oturmaktadır.

siyasal, hukuksal ve barışa ilişkin vazgeçilmez hususlar son derece somut olarak belirlenecektir. Böyle bir takvimin, kendisine sadık kalmak koşuluyla, gerçekten de AB üyeliğini getireceği, Türkiye'ye kesin olarak garanti edilmelidir. Burada kalın çizgileri formüle edilen takvim, mevcut bütün engellere rağmen, Kürt sorununda elzem olan diyalogu bir Avrupa barış diyalogu olarak başlatabilir. Kürt nüfus ve Avrupa'daki Kürt örgütleri için somut ve yapıcı bir perspektif açar. Türkiye özelinde karşılıklı sertliklerin AB'ne giriş perspektifi içinde aşılmasını sağlar ve bağımsız bir AB barış politikasının yolunu hazırlar. Ancak barışın temininin ve tesisinin tek bir adımla gerçekleşmesini beklememek gerekir. Sorun daha çok, sivillere dayalı çözüm süreci içindeki çeşitli aktörlerin ve koşulların etkinliğini sağlamaktır.

Diyalog Çevresi'nin hazırladığı metin konusunda söyleyeceklerim bu kadar.

ABD Barış ve Demokrasinin Yanında Tavır Alacak mı?

Şimdi Türkiye konusundaki en önemli aktöre gelelim! ABD Türkiye'ye karşı tutumunu, tamamen Hazar Denizi'nin içindeki ve çevresindeki enerji kaynaklarıyla ilgili geniş jeopolitik, askeri ve ekonomik çıkarlarıyla birlikte düşünülmektedir. ABD'nin Orta Doğu politikası büyük ölçüde, şu sıralar daha çok Türk ve İsrail potansiyelleri ile birlikte bölgede kurduğu askeri hegemonya kapasitesi üzerine oturmaktadır. Jeopolitik çıkarlar ve askeri yöntemler ABD'nin Orta Doğu politikasına AB'ninkinden farklı bir karakter yüklemektedir.

Yine de ABD, çıkarını Türkiye'nin iç huzura kavuşmasında gördüğünü giderek daha açık ortaya koymaktadır. Türkiye'nin Amerikan büyükelçisi Mark Parris 6 Mayıs 99'da "Türk-Amerikan Konseyi" önünde yaptığı bir konuşmada, Türkiye'nin geleceği açısından özellikle üç alanda yapması gerekenler olduğunu söylüyordu. İfade ettiği talepler büyük ölçüde AB tarafından "ev ödevi" adı altında gündeme getirilen hususları hatırlatıyordu. Türkiye'nin iyi bir geleceğe kavuşması en başta ekonomik reformları başarmasına bağlıydı. Parris ikinci olarak demokratikleşme ve insan hakları istiyordu. Bu bağlamda olağanüstü halin kaldırılmasını, af yasalarının ve ülkenin güneydoğusu için esaslı sosyo-ekonomik adımların atılmasını dile getiriyordu. Üçüncü husus ise Kıbrıs, Yunanistan, Ermenistan ve Kafkaslar bağlamındaki dış ilişkilerle ilgiliydi (konuşma metni için bkz. Kurdistan Aktuell sayı 72/ 73, 1999).

Bu konuşma bir tesadüf gibi görünmemektedir. 2 Ağustos 1999'da ABD'nin insan hakları alanındaki müsteşarı H. H. Koh Türkiye ziyaretinin ardından insan hakları ve Kürtlerin düşüncelerini özgürce ifade etme olanakları konusunda eleştirel açıklamalar yapmıştır. Bu arada köylerdeki ve cezaevlerindeki sorunlara da değinmiştir. Washington'un Türkiye'nin toplumsal istikrara kavuşması için Kürt sorununun siyasi çözümünü zorlamasını da ih-

timal dışı görmüyorum. Ancak bu, ABD'nin Türkiye'ye silah göndermeye devam etmeyeceği anlamına gelmez; çünkü Türkiye'yle askeri işbirliği eskiden olduğu gibi ABD'nin çıkarlarının önemli bir parçası olmayı sürdürmektedir. Yine de eğer silah-

lı mücadelenin sona ermesi ve anlaşmazlığın siyasal düzleme taşınması başarılırsa, bu durum Kürt sorununun geleceği açısından fazla önem arz etmeyecektir.

Bölücülük ve Terörizm Suçlamasının Artık Koşulu Yok

Görülüyor ki, Türk-Kürt çatışmasında tamamen yeni bir durumla karşı karşıyayız. PKK'nın ve askeri organlarının silahlı mücadeleye son verme kararı ile birlikte Kürt tarafı barışçı siyasal çözüm konusunda insiyatifi ele almış bulunmaktadır. Artık kendisine bölücülük ve terörizm suçlaması yöneltilmesi mümkün değildir. Bu durum şimdi Batı'ya ve NATO dünyasına acilen duyurulmalıdır ki, hükümetler Kürt sorunu bağlamında Türkiye karşısında yeni bir politika izlemeye ciddi şekilde hazırlanabilsinler. PKK'nın ise çatışmanın sivil çözümünü öngören yeni çizgisini tutarlı bir şekilde sürdürmesi ve muhtemelen çok yavaş hareket edecek olan Ankara karşısında eskisi gibi şiddet ya da terör tehdidine yönelmemesi son derece önemlidir. Aksi durumda hedeflerine ulaşabilmesinin en önemli etkeni olan inanırlığını tehlikeye sokar. Provokatörlerin, hangi saflardan çıkarsa çıksın, hızla üzerine gidilmelidir. İç savaşların sona erdirilmesi konusundaki çabaların tümünde -dünyada şu anda sürmekte olan yaklaşık 30 savaşın büyük bir bölümü iç savaştır- her iki tarafın "şahinler"i hesaba katılmalıdır. Bu tür şahinlerin çatışmanın şiddete dayalı olarak sürmesinde çıkarı vardır ve bu nedenle her iki taraftaki "güvercinler" in barış çabalarına sekte vurmaya çalışırlar. Siyasal açıdan bu durum her zaman göz önünde bulundurulmalı, ancak şahinlerin izlenen rotayı değiştirmeyi başarmalarına izin verilmemelidir.

Yeni durum Bütün Katılanların Anlamak Konusunda Büyük Bir Çaba Göstermesini Gerektirmektedir

Herkes siyasal karşıtının hareket noktalarını iyi anlamayı ve ciddiye almayı öğrenmek zorundadır. Önce çözüme daha kolay varılabilecek alanları ele almalı, her iki tarafa başarı duygusunu tattırarak güven artırıcı bir sürecin nasıl başlatılacağı öğrenilmelidir. Yeni durumda mutlak mağlup ve mutlak galibin olamayacağı, yani sadece bir tarafın kazanıp diğerinin kaybetmeye mahkum olmasının mümkün olmadığı kavranmalı, her iki tarafa avantajlar sunacak çözümlerin söz konusu olduğu anlaşılmalıdır. Tabii ki, eleştirel bakış ve tartışma her zaman yararlılığını koruyacaktır; ancak pozitif değişimler karşılıklı olarak takdir edilmelidir. Bütün bunlar kolay olmayacaktır. Yine de Kürtlerin haklı hedefleri doğrultusunda artık şiddeti değil, sivil mücadele tarzını temel alan yeni perspektifi cesaret vermektedir. ▲ 12 Ağustos 1999

Abdullah Öcalan'ın Göstermelik Duruşması

PKK Liderinin Tutumunun Arkasında Ne Yatıyor?

Justus Leicht &
Peter Schwarz*

“Onlarla işimiz bittiğinde artık boş insan kabuklarıydı. Büyük Birader için yaptıklarından ve ona olan sevgilerinden duydukları pişmanlıktan başka geriye bir şey kalmamıştı.” (Geroge Orwell, 1984)

Kürdistan İşçi Partisi (PKK) lideri Abdullah “Apo” Öcalan'ın geçtiğimiz Pazartesi günü bir Türk Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde başlayan göstermelik duruşması, giderek tiksindirici ve tuhaf bir biçim kazanıyor.

Öcalan pişmanlık duyan tutumuyla hem taraftarlarını hem de muhaliflerini şaşırttı. Avukatlarına yönelik tehdit ve dayatmalar sürmesine rağmen, bu dayatmalar sonucunda avukatlar mahkemenin dördüncü gününde duruşmada bulunmalarına rağmen, PKK lideri mahkemenin meşruluğunu sorgulayacak herhangi bir girişimde bulunmadı. Tam tersine uzun bir ifade verdi.

Tutukluluğu boyunca kendisine iyi davranıldığı, herhangi bir baskı veya işkenceye maruz kalmadığı hususunda mahkemeye güvence verdi. Tutukluluğu ve davası hakkında herhangi bir özel talepte bulunmadı. Avrupa'daki yasal temsilcisi olan Brigitte Bühler ile arasına açık ve net bir şekilde mesafe koydu. Türkiye'deki Anadolu Haber Ajansı, Öcalan'dan yaptığı bir alıntıda, Öcalan'ın “Bu kişi benim avukatım ve temsilcim değildir” dediğini belirtiyordu.

Öcalan devlete işbirliği içine girme teklifinde bulundu. Devletin düşünce özgürlüğüne ve siyasi özgürlüğe gösterdiği saygıyı takdir etti, tek eksikliğin Kürt halkının dil ve kültür alanındaki

haklarının tanınmamış olması olduğunu belirtti. Türk yasalarına göre cezalandırılması gerektiğini kabul etti, ancak yine de kendisi ve örgütü için af talebinde bulundu. “Demokratik cumhuriyete” hizmet etmeye hazırdı. Üç ay içinde PKK savaşçılarını dağdan indirecek bir konumdaydı. Adamlarına silahları bırakmaları çağrısında bulundu: “Demokratik devlete karşı savaşmaktan vazgeçin. Bu ayaklanma, Kürt ayaklanmalarının sonuncusu olsun.”

Öcalan, PKK'ye karşı sürdürülen savaşta ölen Türk askerlerini “şehitler” olarak tanımladı ve onların yakınlarından özür diledi. Apo kendi taraftarlarını kınayacak kadar ileri gitti. PKK içinde kendisine muhalif olan kişiler vardı. PKK üyelerinin, uyuşturucu trafiğine, sivillerin öldürülmesine ve İsveç başbakanı Olof Palme cinayetine karışmış olması gayet “muhtemeldi” ancak o tüm bunlar hakkında hiçbir şey bilmiyordu. 1990. Yılının başlangıcından beri onun temel amacı devletle barış yapmak olmuştu. Bu amaç doğrultusunda, düşmanlıklara son vermek üzere, 1993 yılında PKK adına tek taraflı olarak ateşkes ilan etmişti. Ateşkesin bozulup savaşın yeniden başlamasının sorumlusu o değil, ama kendisinin temsilcisi olan ve kısa bir süre önce bir Türk mahkemesi tarafından ölüm cezasına çarptırılan Şemdin Sakık'tı.

Öcalan ayrıca, PKK'yi desteklemiş olan veya

Türkiye, dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip olan iki bölge, yani Basra Körfezi ve Hazar Denizi açısından kilit bir konumda bulunmaktadır.

Ancak Kürtler bu yolda bir engel teşkil ediyor. Bu yüzden Türk hükümeti, her türlü gözdağı ve aşağılama yöntemini deneyerek, Kürt sorunundan tek hamlede ve nihai olarak kurtulmak üzere yakaladığı bu fırsatı kaçırmak istemiyor. İşte göstermelik Öcalan duruşmasının amacı budur ve bu anlamda, Öcalan'ın sergilediği pişmanlık hükümetin ihtiyaçlarına mükemmel bir şekilde hitap etmektedir.

desteklediği iddia edilen Türkiye'nin komşu ülkeleri üzerine de ifade verdi. Suriye, İran ve Yunanistan PKK'ye silah sağlamış, PKK bizzat Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesiminde eğitim kam-
pı açmış ve İran'da sağlık tesisi kurmuştu. Kürt lider, Türkiye ile zaten gerilimli bir ilişki içinde olan Yunanistan'ı özellikle hedef almıştı. Apo'ya göre, Türkiye ile Kürtler arasındaki sorunun sürekli olarak körüklenmesinden Yunanistan sorumluydu. Öcalan, Yunanistan başbakanı Simitis'in kendisinin öldürülmesi emrini verdiğini, çünkü ayrılıkçı bir lider olarak fazlaca uzlaşmacı olduğunu iddia etti.

Öcalan'ın mahkemede tavrı hem taraftarları hem de avukatları üzerinde soğuk düş etkisi yaptı. Pek çok PKK taraftarı, idollerine karşı girişilen çirkin harekete karşı kendi güvenliklerini, hatta yaşamlarını tehlikeye atarak protestolarda bulunmuştu. Ve ne PKK'nin hedeflerini ne de yöntemlerini benimseyen pek çok kişi, Türk devletinin Kürt azınlığa karşı sergilediği acımasız tutumu protesto etmişti. Tüm bu kişiler, Öcalan'ın hiç olmazsa, mahkemede bir karşı duruş sergileyip, Türk devletinin Kürt halkına karşı işlediği suçları kınamasını beklemişti.

Gösterdiği bu itaatin kendisini ölüm cezasından kurtarması pek olası görünmüyor; esasen tam tersi söz konusu. Milliyetçi Türk medyası zafer naralarıyla sarsılıyor. Günlük gazetelerden Sabah, "Hain, korkak" diye alay ederken, bir başka günlük gazete olan Hürriyet hiddetle şu başlığı atıyordu: "Bülbül gibi ötüyor."

Türkiye parlamentosunun, yaygın bir şövenizm ve Bozkurt faşistlerin (MHP) hakimiyeti altına girdiği böylesi koşullarda, devletin Kürt sorunu konusunda anlamlı demokratik reformlar yapması veya herhangi bir ödün vermesi her zamankinden çok daha imkansız görünüyor.

Başlangıçta davanın iki ay süreceği tahmin edilmişti, ancak şimdi davanın çabucak sonuçlandırılması hedefleniyor. Duruşmanın dördüncü gününde, mahkeme başkanı, beklenmedik bir hamleyle, iddia ve savunma makamından, son sözlerini söylemelerini talep etti. Müdahil avukatlardan birine göre, karar 11 Haziran günü, yani duruşmanın başlamasından sadece on gün sonra, verilebilirdi.

Kosova savaşının patlak vermesiyle birlikte, Türkiye'deki yönetici sınıf, ABD ile geliştirilecek stratejik bir ittifak sayesinde, bölgesel bir güç olarak öne çıkabileceğini düşünmeye başladı. Zira Türkiye, dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip olan iki bölge, yani Basra Körfezi ve

Hazar Denizi açısından kilit bir konumda bulunmaktadır. Ancak Kürtler bu yolda bir engel teşkil ediyor. Bu yüzden Türk hükümeti, her türlü gözdağı ve aşağılama yöntemini deneyerek, Kürt sorunundan tek hamlede ve

nihai olarak kurtulmak üzere yakaladığı bu fırsatı kaçırmak istemiyor. İşte göstermelik Öcalan duruşmasının amacı budur ve bu anlamda, Öcalan'ın sergilediği pişmanlık hükümetin ihtiyaçlarına mükemmel bir şekilde hitap etmektedir.

Öcalan'ın tavrı nasıl açıklanabilir?

Süddeutschen Zeitung gazetesinden Wolfgang Koydl, Öcalan'ın mahkeme tavrını, "kendi postunu kurtarmaktan başka bir şey düşünmeyen bir adamın perişan hali" olarak görüyor. Koydl'a göre, Öcalan her zaman, "hayatın daha kolay yanlarıyla ilgilenen bir korkaktı." Koydl'ın bu sözleri, kendisini savunamayacak durumda olan bir mahkuma iftira atan milliyetçi Türk basınının çizgisini yansıtmaktadır. Oysa Öcalan'ın tavrının gerçek nedenleri çok daha çeşitli ve karmaşıktır.

Her şeyden önce, mahkeme salonundan verilen tüm haberler, televizyon görüntüleri biçimindeki haberler de dahil olmak üzere, son derece dikkatli bir şekilde incelenmelidir. Türk yargı sistemi dünya kamuoyuna saygı gösterme babından bazı ödünler vermesine rağmen, İmralı cezaevindeki bu duruşma, adil ve kamuya açık bir duruşmanın grotesk bir karikatürü olarak kalmaya devam ediyor.

Öcalan, ardı arkası kesilmeyen baskılardan dolayı çoğu sonradan davadan çekilen avukatlarından uzakta, cam bir kafes içinde oturuyor. Duruşmanın basına açık bölümü oldukça sınırlı. Hergün yalnızca 20 yabancı gazetecinin duruşmaya girmesine izin veriliyor; Kürt yanlısı gazeteciler duruşmaya alınmıyor. Duruşma görüntüleri yalnızca Türk devlet kanalı TRT tarafından kısa bant klipleri olarak verilmektedir. TRT tarafından yayınlanan görüntülerin dikkatle seçilip sansür edildiğine şüphe yok.

Öte yandan -pek çok tarihsel ve politik farklılıkları unutmamak koşuluyla- Öcalan'ın mahkemede durumu, 1936-37 Moskova Mahkemeleri'ne sunulan itirafları çağrıştırmaktadır. Öcalan, diyor Koydl haberinde, "korkmuş ve açıkça zayıflamış görünüyor... [Onun] mahkemedeki sözleri tereddüt ve duraksama dolu, sanki önceden kendisine ezberletilen bir metni okuyormuş gibi."

Kendisine eziyet edenler tarafından neredeyse 100 gün-

Ocalan'ın yakalanmasından bir hafta sonra, arkadaşlarından biri Der

Spiegel'e yaptığı açıklamada, elçilikte geçirdikleri günleri şöyle anımsıyor-

dür her şeyden tecrit edilen Öcalan'ın aynı kişiler tarafından dikkatli bir şekilde duruşmaya "hazırlanmış" oldukça muhtemel. Uzmanlar tarafından da belirtildiği gibi, tecrit, bir tutuklunun iradesini ve bilincini dramatik bir şekilde etkilemektedir. Aynı zamanda, Öcalan'a ilaç verilmiş olması da son derece olasıdır. Zira, yakalanışının hemen ardından gösterilen ilginç yalpalama görüntüleri başka türlü açıklanamaz. Ve Stalin'den bu yana, tıp dünyası, bilinç değiştiren ilaçlar alanında azımsanmayacak ilerlemeler kaydetmiştir.

Buna rağmen, psikolojik ve fiziksel işkence, Öcalan'ın mahkemedeki bu tavrını, ancak Stalin'in 60 yıl önce kurbanlarından aldığı inanılmaz ve çarpıcı itiraflar ölçüsünde etkilemiş olabilir. Stalin döneminde, yıllar boyunca ödüller veren ve yaptıkları manevralarla kendilerini çıkmaza sokan sanıkların demoralizasyonu, söz konusu itiraflar bağlamında çok daha belirleyici bir rol oynuyordu.

Bu bakış açısıyla yaklaşıldığında, Öcalan'ın sergilediği tavır ile PKK'nin siyasal perspektifinin başarısızlığa uğraması arasında doğrudan bir bağ bulunmaktadır. Nitekim bu olgu, PKK liderliğinin Öcalan'ın Türk devleti ile işbirliği yapma önerisini desteklemesiyle de teyid edilmektedir.

PKK'ye yakın olan DEM haber ajansı tarafından verilen bir habere göre, PKK liderliği Öcalan'ın bu önerisini "olgun, saygın ve sorumlu bir adım" olarak değerlendirmiştir. PKK liderliğine göre, Öcalan'ın tavrı, "büyük bir savaşıya yakışan" bir tavidir. Öte yandan PKK, söz konusu önerinin reddedilmesi durumunda, silahlı mücadeleye devam etme tehdidinde bulunmaktan da geri durmadı. Tüm bu resmi açıklamalara rağmen, PKK, Öcalan'ın işbirliği önerisi sorunu hakkında açıkça görüş ayrılığına düşmüş görünüyor.

PKK'nin, silahlı mücadele aracılığıyla Kürtlerin kendi devletlerini kurma biçimindeki özgün hedefi, her zaman için, Suriye, İran ve bazen de Irak gibi bölgesel güçlerin desteğine veya en azından hoşgörüsüne bağımlıydı. Bölgedeki ilişkiler doğu-batı kamplaşması tarafından belirlendiği sürece, PKK her zaman belirli bir manevra alanı bulabilirdi.

Sovyetler Birliği'nin çökmesi, Körfez Savaşı ve ABD emperyalizminin bölgede artan etkisiyle birlikte PKK hareketi giderek tecrit olmaya başladı. Üç tek taraflı ateşkes - 1993, 1995 ve 1998- ve bağımsız Kürt devleti talebinden açıkça vazgeçilmesi, PKK'nin askeri zafer kazanacak bir

du: "Gitmemesi için Öcalan'a yalvardık. Ancak Öcalan, 'Etrafımız sarılmış durumda, ölme hakkına sahip değilim, irademin efendisi ben değilim' dedi. Yunan Büyük elçi 'Eğer gerçekten elçilikten çıkmak istemiyorsan, kalabilirsin' dedi. Öcalan, başka bir seçeneğin kalmadığını bildiği için elçilikten ayrıldı."

konumda olmadığı anlamına geliyordu.

FKÖ ve ANC gibi diğer ulusal hareketler anti-emperyalist söylemlerini terkedip birer birer Washington'ı ziyaret etmelerine rağmen,

PKK böyle bir seçeneği benimseyebilecek durumda değildi. ABD Türkiye'yi, NATO'nun doğu kanadında yeri doldurulamaz bir müttefik olarak değerlendiriyordu. Yani ABD, Türk ordusu ile arasındaki iyi ilişkileri Kürtler yüzünden tehlikeye atmaya hazır değildi.

Bu nedenden ötürü, PKK, Türkiye'ye baskı yapmaları için AB'ye ve özellikle de onun "sol" hükümetlerine giderek daha ciddi çağrılarda bulunmaya başladı. Avrupa hükümetlerinin Öcalan'ı mahkemelerinde bir sanık olarak kabul etmeyi dahi reddetmeleri ve ardından Öcalan'ın geçtiğimiz Şubat ayının ortalarında Nairobi'deki Yunan elçiliğinden çıkarılmasıyla birlikte, PKK'nin bu siyasal perspektifinin başarısızlığa uğradığı iyice su yüzüne çıktı.

Öcalan'ın yakalanmasından bir hafta sonra, arkadaşlarından biri Der Spiegel'e yaptığı açıklamada, elçilikte geçirdikleri günleri şöyle anımsıyordu: "Gitmemesi için Öcalan'a yalvardık. Ancak Öcalan, 'Etrafımız sarılmış durumda, ölme hakkına sahip değilim, irademin efendisi ben değilim' dedi. Yunan Büyük elçi 'Eğer gerçekten elçilikten çıkmak istemiyorsan, kalabilirsin' dedi. Öcalan, başka bir seçeneğin kalmadığını bildiği için elçilikten ayrıldı. Ve Kenya'ya vardığımız ilk günden itibaren Öcalan 'Artık CIA'nın elindeyiz...' demişti. Havaalanına vardığımızda, Öcalan'ın içinde bulunduğu arabanın bir uçağın önünde kapıları açık olarak beklediğini gördük ve bizim içinde bulunduğumuz araç başka bir yöne doğru hareket etti. O anda her şeyin bittiğini anladık."

Artık PKK'nin yapabileceği tek şey, ne pahasına olursa olsun, Türk devleti ile barış yapmaktır. İşte Öcalan'ın mahkemedeki trajik tavrının siyasal mantığı budur.

Ancak tüm bunlar duruşmanın özelliğini değiştirmez. Bu duruşma, Türk devletine, yıllardır zulüm ettiği Kürt halkının kanını ellerinden temizleme olanağı sunduğu gibi, aynı zamanda, devletin, Türk ve Kürt işçi sınıfının gelecekteki mücadeleleri karşısında kendi devlet aygıtını daha da güçlendirme fırsatı vermektedir. Duruşma legal bir sürecin olsa olsa karikatürü olur. Bu yüzden kararlı bir şekilde reddedilmeli ve Öcalan'ın mahkûmiyeti ve cezasının infazına karşı çıkılmalıdır. ▲

8 Haziran 1999

İngilizceden Çeviren: Cemal Atıla

Abdullah Öcalan'ın Yakalanmasından Sonra Türkiye, Avrupa ve Kürtler

Martin van
Bruinessen*

Bir "bebek katilinin" yakalanışı

Elleri kelepçelenmiş, gözleri bağlanmış ve ilaçla daldığı bir uykudan uyanıyormuş gibi görünen Abdullah Öcalan, kendisini Kenya'dan Türkiye'ye getirmekte olan küçük uçanın içinde, maskeli Türk güvenlik görevlisine, Türk halkını gerçekten sevdiğini, devletle işbirliği yapma arzusunda olduğunu ve onlar için çok yararlı olabileceğini söylüyordu.

Aceleyle çekilen ve dikkatli bir şekilde yayına hazırlandıkları alenen belli olan, bu yüzden Öcalan'ın sözlerinin gerçek içeriği hakkında pek çok şüphe yaratan bu onur kırıcı video görüntüleri, dünyanın başlıca televizyon kanallarındaki haber programlarında tekrar tekrar gösterildi. Görüntüler Türkiye'de milliyetçi bir coşku patlaması yaratırken, Öcalan'ın en ateşli muhalifleri de dahil olmak üzere, hangi politik anlayışa sahip olurlarsa olsunlar, tüm Kürtler arasında büyük bir öfkenin baş göstermesine yol açtı. Öcalan'ı, davasına ihanet etmeye hazır olan bozguna uğramış ve zayıf bir adam olarak gösteren bu görüntüler -ki bu ilk görüntülere yenileri eklenecekti- açıkça onun tüm karizmasını ortadan kaldırma niyetiyle yayınlanıyordu. Öcalan'ın içine düştüğü bu kötü durumun yaratabileceği olası merhamet ve sempatinin önüne geçmeye hazır olan Türk medyası, Öcalan'ın konu edildiği her türlü haberde sürekli olarak ondan "bebek katili" ve terörist başı" olarak söz ediyordu.

Bu propaganda saldırısının etkilerinden biri, Kürtlerin kendi saflarını daha da sıklaştırmaları oldu; hemen hemen her Kürt kişisel olarak aşağılandığını hissetti ve kendisini Öcalan'ın içinde bulunduğu durumla adeta özdeşleştirdi. Öcalan'ın başkanı olduğu PKK ile savaş halinde olan Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin (KDP) taraftarları bile, bunun tüm Kürtler için kara bir

gün olduğundan söz ediyorlardı. Eğer Öcalan Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde mahkemeye çıkarılsa veya uzak ülkelerden birinde zorunlu emekliliğe sevk edilse, KDP'liler bunu pekala da memnuniyetle karşılayabilirlerdi. Ancak, Öcalan yakalanıp Türkiye'ye teslim edildiğinde, KDP'liler bu durumu, ABD, İsrail ve dolaylı olarak olsa bile Batı Avrupa'nın da dahil olduğu Kürt-karşıtı bir komplonun sonucu olarak algıladılar.

Öcalan'ın yakalanışına Kürtler tarafından verilen yanıt, Kürt ulusal hareketinin ne ölçüde uluslararası bir olguya dönüştüğünü açık seçik bir şekilde gösteriyordu. Öcalan'ın yakalanışına ilişkin haberlerin yayılmasını takip eden birkaç saat içinde, PKK'li radikal eylem grupları Avrupa'nın her yerindeki Yunan diplomatik misyonlarını işgal etmeye başladı. İşgalciler kısa süre içinde, elçiliklerin ve konsoloslukların önlerinde toplanan yüzlerce, binlerce göstericiden moral destek almaya başladı. Bazı şehirlerde, örgütlü Kürt göstericiler çılgına dönerek, Türk klüp ve mağazalarına taşlarla saldırıp genel olarak mülkü hedefleyen ciddi bir tahribat yarattı.

Aynı haftanın sonlarına doğru kitlesel olarak düzenlenen gösteriler, bu gösterileri düzenleyenler tarafından daha sıkı bir şekilde kontrol edilerek genel olarak olaysız geçti ancak göstericilerin Avrupa'ya duyduğu kin ve öfke yine de gözden kaçmıyordu. Sadece Batı Avrupa ve

*Prof. Doğu
Bilimci, Kürdolog

Suriye'nin PKK ile ilgili heyecanını kaybetmesinin bir nedeni PKK'nin askeri açıdan zayıflaması ise, bir diğer nedeni de, giderek artan uluslararası (özellikle de Amerikan) baskısı ve Türkiye tarafından dile getirilen silahlı müdahale tehdidi idi. ABD'nin yoğun bir çaba göstererek politik ve ekonomik olarak tecrit etmek istediği Suriye, terörizme destek veren ülkeler listesinden çıkma arzusundaydı.

Rusya'da değil, İran ve Irak'taki büyük Kürt şehirlerinde de geniş katılımlı gösteriler düzenlendi. Urmiye'deki (İran) Türk konsoloslugu günlerce kuşatma altında kaldı ve Süleymaniye ile Erbil'deki gösterilere o kadar çok kişi katıldı ki, Kürt gözlemciler hoşnutsuz bir edayla, Türkiye tarafından yakalanmasıyla birlikte Öcalan'ın, Irak Kürtleri için kendi liderlerinden çok daha önemli bir ulusal sembole dönüştüğü yorumunu yapıyorlardı. Türkiye'de bile, hem Kürt şehirlerinde hem de yoğun Kürt nüfusunun yaşandığı İstanbul semtlerinde çeşitli protesto eylemleri düzenlenmişti.

Öcalan'ın yakalanarak, sıkı bir şekilde korunan Marmara Denizi'ndeki İmralı adasında bulunan cezaevine konulması, onun, uzun bir süre boyunca PKK'nin başlıca dış destekçisi olan Suriye'den çıkarılmasıyla beş ay önce başlayan bir macerayı sona erdiriyordu. Rusya'da gizlice kısa bir süre kaldıktan sonra -ki milliyetçi ve komünist politikacıların misafiri olarak oraya gittiği iddia edilmiş ve orada olduğu ortaya çıktığında Rus hükümeti oldukça zor durumda kalmıştı- Öcalan İtalya'da ortaya çıkmıştı. İtalya'da kaldığı iki ay, Öcalan açısından olumlu geçmiş, Türkiye ile İtalya arasında ciddi diplomatik gerginlik yaratmış ve Türkiye'deki Kürt sorunu ile ilgili olarak, çoğunlukla Kürtlere sempatiyle yanaşan eşi görülmemiş bir basın gündemi oluşmasıyla sonuçlanmıştı.

PKK ve genel olarak tüm Kürtler, Öcalan'ın eninde sonunda Kenya'da yakalanıp Türkiye'ye teslim edilmesinden Avrupa'yı sorumlu tutmuştu. Kürtlerin Avrupa'ya duyduğu bu öfke aslında, Öcalan'ın birkaç ay önce Avrupa'ya gelmesiyle oluşan beklentilerin bir yansımasıydı. Öcalan neredeyse yirmi yıl boyunca Suriye'de yaşamış ve liderlik ettiği hareket, Esad rejimine oldukça bağımlı hale gelmişti. Suriye'den ayrılışının nedeni ne olursa olsun, Türkiye'deki Kürt sorununun ancak Avrupa'nın daha etkin bir şekilde işin içine girmesiyle çözümlenebileceğini düşünen Kürtleri güçlendirmişti.

Suriye ve PKK

Pek çok Kürt, Öcalan'ın Suriye'den ayrılışını, gönüllü olarak ayrılmamış olsa bile, bir olumluluk olarak değerlendirdi. Suriye'nin neden PKK'yi desteklediği konusunda herhangi bir yanlısı olan kişilerin sayısı oldukça azdı. Hatay vilayeti ve Fırat suyunun denetimi hususunda Türkiye ile arasında bulunan ihtilaflarda Suriye'nin kullanabileceği bir kart olmasının yanı sıra, PKK Hafız Esad rejiminin kendi ülkesindeki Kürtleri kontrol altında tutmasına

ve Kuzey Irak'a nüfuz etmesine yardımcı oluyordu. Kürtler Suriye'nin toplam nüfusunun yüzde 8 ile 10'unu teşkil etmekte ve pek çok Suriye Kürdünü başarılı bir şekilde kendi mücadelesine kanalize eden PKK, Suriye Kürtlerinin (son derece haklı bir şekilde) Suriye rejimine karşı sesini yükseltmelerine engel oluyordu. (1) İddialara göre önemli sayıda Suriye Kürdü PKK gerillası olmuş ve Türkiye Kürdistanı'daki eylemlere katılmıştı. Öte yandan PKK, Suriye içinde Suriye gizli servisinin bir uzantısı olarak hareket etmekle ve Suriye'de bulunan Kürt siyasi muhaliflerini bastırmakla suçlanmıştı. Aynı şekilde Irak Kürdistanı'nda da, PKK tarafından düzenlenen bazı eylemler -örneğin, 1995 yılında KDP'ye karşı giriştiği saldırılar- kendi çıkarlarını olduğu kadar Suriye'nin çıkarlarını da yansıttığı anlaşılıyordu. (2)

Suriye, PKK Türk devletine karşı fiilen savaştığı ölçüde, PKK'yi destekleme niyetindeydi; bu yüzden, Suriye'nin, PKK'yi Türkiye ile barışçıl bir anlaşmaya varması için ikna etmesini gerektiren fazlaca bir nedeni yoktu. 1993 Yılından itibaren belirttiği gibi, PKK silahlı direnişten siyasal görüşmelere geçiş yapma arzusunda iken, Suriye'ye olan bağımlılığı muhtemelen ciddi bir engel oluşturuyordu. Hatta bazı Kürtler bunda daha ciddi bir tehlike görüyorlardı. Molla Mustafa Barzani'nin Irak Kürt hareketi 1970'li yıllarda İran'a (ve dolaylı olarak ABD'ye) öylesine bağımlı hale gelmişti ki, Şah'ın Saddam Hüseyin ile anlaşmaya varıp desteği kesmesinden sonraki birkaç hafta içinde koca hareket tamamen bozguna uğramıştı.

Suriye'nin PKK ile ilgili heyecanını kaybetmesinin bir nedeni PKK'nin askeri açıdan zayıflaması ise, bir diğer nedeni de, giderek artan uluslararası (özellikle de Amerikan) baskısı ve Türkiye tarafından dile getirilen silahlı müdahale tehdidi idi. ABD'nin yoğun bir çaba göstererek politik ve ekonomik olarak tecrit etmek istediği Suriye, terörizme destek veren ülkeler listesinden çıkma arzusundaydı. Suriye Öcalan'a ve PKK'ye ev sahipliği yaptığını her zaman reddetmişti, ancak üst-düzyer bir Türk heyeti 1992 yılında Şam'ı ziyaret ettiğinde, Suriye PKK'yi "yasadışı bir örgüt" olarak gören ve terörizme karşı işbirliği çağrısı yapan bir protokolü imzalayacak kadar ileri gitmişti. (3) Lübnan'ın doğusunda bulunan ve Suriye'nin denetiminde olan Beka vadisindeki önemli PKK eğitim kampı kapatılmış (ancak daha küçük kamplarda eğitim devam etmişti). Suriye'nin bu dönemde Öcalan'a fazla göze çarpmamasını ve örgütünün görüntü vermesini azaltmasını emrettiği anlaşılıyor ve muhtemelen o dönemden itibaren Suriye, kendisine sürekli olarak kalabileceği başka bir ülke bulması için Öcalan'a

Farklı politik doğrultulara sahip olan Kürt şahsiyetleri -PKK'ye muhalif olanlar da dahil olmak üzere- gelecekteki muhtemel stratejileri tartışmak üzere gelip kendisini Roma'da ziyaret etmeleri için Öcalan tarafından kendilerine yapılan daveti kabul etmişlerdi. Bu arada, Öcalan ve taraftarları, tüm parti ve örgütlerin temsil edileceği ulusal bir Kürt kongresi toplamayı planladıklarını duyurmuşlardı. Irak'taki KDP dışında, neredeyse tüm diğer Kürt partileri böylesi bir kongreye ilgi göstereceklerini belirtmişlerdi.

baskı yapmıştır. PKK'ye yakın olan kaynaklara göre, PKK'ye verdiği desteği sona erdirmesi için Amerika tarafından Suriye'ye yapılan baskı son yıllarda sürekli olarak artmış ve PKK'ye, misafirliğini fazlasıyla uzattığı söylenmişti. Türkiye tarafından şangırdatılan silahlar ve Ekim 1998'de Suriye'ye askeri müdahalede bulunacağı tehdidi son darbe anlamına geldi.

Türkiye'nin Diğer Komşuları ve PKK

PKK yalnızca Suriye'ye bağımlı değildi ve yabancı destekçilerini başarılı bir şekilde çeşitlendiriyordu. PKK 1980'li yılların başından itibaren hem Kuzey Irak'ta hem de kuzeybatı İran'da çeşitli kamplar açmıştı. 1990'lı yıllara gelindiğinde PKK bu bölgelerdeki varlığını ciddi bir şekilde arttırarak, Suriye ve Lübnan'dan daha fazla savaşçıyı, hem İran sınır boylarına hem de Mesud Barzani liderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Celal Talabani liderliğindeki Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) denetiminde bulunan bölgelerdeki gerilla kamplarına kaydırdı.

Sayısız sınır ötesi hareket düzenleyen ve (on binlerce asker ve ağır teçhizatla) Kuzey Irak'ı birkaç kez işgale girişen Türkiye, hiçbir zaman PKK'nin bu bölgedeki varlığını ortadan kaldıramadı.(4) Böylece PKK Irak Kürtleri arasında da hatırı sayılır bir popülerite düzeyi kazandı ve aralarındaki çekişmelerle sivil nüfusu adım adım kendilerinden uzaklaştıran, hatta 1994 yılında açıkça birbirleri ile savaşmaya başlayan Irak Kürt partilerinin bu politikaları nedeniyle PKK'nin popüleritesi artmaya devam etti.

Birbirleri ile çatışma halinde olan Irak Kürt partileri arasında barış sağlamak üzere çaba gösteren ABD'ye Türkiye tarafından verilen destek, hep bu partilerin PKK'nin kendi bölgelerindeki eylemlerini önlemelerine endekslenmişti. PKK 1995 yılında Barzani liderliğindeki KDP'ye savaş açtı ve o tarihten beri aralıklarla KDP ile savaşarak, daha önce Irak Kürtleri arasında sahip olduğu iyi imajı önemli ölçüde kaybetmeye başladı. İddia edildiğine göre, PKK'nin en önemli kampları şu anda, 36. Paralelin güneyinde ve Irak Kürdistanı'nın bir parçası olan ama KDP ve YNK yerine merkezi hükümet tarafından kontrol edilen Mahmur bölgesinde bulunmaktadır. Öte yandan, KDP ve Türk ordusunun ortaklaşa sürdürdüğü çabalara rağmen, Türkiye ve İran sınırı yakınlarındaki dağlık bölgelerde birkaç küçük kamp halen kullanılmaktadır.

Diğer komşu ülkelerde - İran, Ermenistan, Rusya, Yunanistan ve (güney) Kıbrıs- ise PKK, hükümet düzeyinde olmasa bile, bazı güçlü dayanışma grupları tarafından desteklenmektedir. Devlet içinde bulunan birbirine düşman otorite odaklarının varlığından dolayı, herhalde İran en karmaşık örnektir. İran bir yandan, yakaladığı PKK'lileri sürekli olarak, Türkiye'de yakalanan İranlı muhalif gurupların üyeleriyle takas etmektedir; diğer yandan ise, PKK örgütünün İran'daki üst düzey yetkililerle (iddialara göre Devrim Muhafızları ile) ilişkisi olduğu ve geçmişte bu ülkeden ciddi bir askeri destek aldığı hiç de sır değildir. Türk devletine karşı mücadele etmekte olan PKK'ye Ermenistan'da doğal bir sempati duyulmaktadır. Ermenistan hükümeti Türkiye ile uyumlu ilişkiler içinde olma niyetindedir, ancak önemli muhalefet guruplarının PKK'ye somut destek sunduğu anlaşılıyor. Hem Rusya hem de Yunanistan'da, ordu ve istihbaratla ilişkileri olan güçlü milliyetçi guruplar çeşitli biçimlerde PKK'yi desteklemiş ve aynı guruplar geçtiğimiz aylarda Öcalan'ın ülkelerine gizli bir şekilde girmesini sağladıkları için hükümetlerini ciddi bir sıkıntıya düşürmüşlerdir.

Gerilla Savaşıyla Diplomasi Arasında

Gerek PKK mensubu olsunlar gerekse de PKK dışında olsunlar, Öcalan'ın İtalya'ya gelişi pek çok Kürt tarafından memnuniyetle karşılanmıştı. Türkiye'nin sert tepkilerine rağmen, genel kanı, Öcalan'ın Avrupa'da bulunmasının, uzun vadede, görüşmeler yoluyla ulaşılabilecek bir çözüme daha da yakınlatacağı yönündeydi. (Barışçıl çözümden yana olanlar için, İtalya, şüphe yok ki, Türkiye'nin düşman komşularından çok daha isabetli bir seçimdi.) Ve PKK liderlik kademesindeki "askeri" ve "politik" eğilimler arasındaki güçler dengesi, politik eğilim sahiplerinin lehine bozulmuş oluyordu. PKK liderlik kademesi Avrupa'ya taşınmakla, Kürt halkının biricik temsilcisi olduğu iddiasından vazgeçecek ve böylece Kürtlerin başka sözcüleri de ortaya çıkacağı gibi, hareketin kendisi daha da çoğulcu olacaktı. Karşıt Kürt guruplarının liderleri, örneğin Kürdistan Sosyalist Partisi'nin lideri Kemal Burkay, Öcalan'ın gelişini açıkça memnuniyetle karşılamış ve Öcalan'a siyasi sığınma hakkı vermesi için İtalyan hükümetine çağrıda bulunmuştu.(5) Farklı politik doğrultulara sahip olan Kürt şahsiyetleri -PKK'ye muhalif olanlar da dahil olmak üzere- gelecekteki muhtemel stratejileri tartışmak üzere gelip kendisini Roma'da ziyaret etmeleri için Öcalan tarafından kendilerine yapılan daveti kabul etmişlerdi. Bu arada, Öcalan ve taraftarları, tüm parti ve örgütlerin temsil edileceği ulusal bir Kürt kongresi toplamayı planladıklarını du-

PKK ayrıca, Türkiye'nin 1990 yılında kurulan ilk legal Kürt-yanlısı partisi

olan HEP üzerine tüm ağırlığını koymuştu; her ne kadar HEP, PKK'ninkin-

yurmuşlardı. Irak'taki KDP dışında, neredeyse tüm diğer Kürt partileri böylesi bir kongreye ilgi göstereceklerini belirtmişlerdi.

Öcalan'ın Avrupa'ya ge-

lişi, terörist imajını ortadan kaldırma arayışı içinde olan başarılı bir gerilla liderinin tutumuna fazlaca benzemiyordu; üstelik de pek çok taraftarı onun böyle bir şey yapmasını istemesine rağmen. Türkiye'nin değişen kontr-gerilla teknikleri -başbakan Çiller ve genel Kurmay Başkanı Doğan Güreş tarafından uygulamaya konulan bu teknikler, binlerce köyün yakılıp boşaltılmasını ve Kürt toplumunun liderlerini, Kürt avukat ve politikacıları hedef alan ölüm mangalarının devreye sokulmasını da içeriyordu(6)- PKK gerillalarının sahip oldukları sivil desteğin önemli bir kısmını yitirmelerine yol açmıştı. 1990'lı Yılların başında PKK, yerel komiteler aracılığıyla, Nusaybin, Cizre, Şırnak gibi ilçeleri ve Diyarbakır'ın etrafındaki tüm bölgeyi ve geniş kırsal alanları açıkça kontrol ederken, 1995 yılına gelindiğinde PKK bu sivil altyapısının önemli bir kısmını kaybedip yalnızca askeri bir örgüte dönüşmüştü. Gerillanın dayandığı köylü nüfusun fiziksel olarak ortadan kaldırılması, ordunun PKK'ye ciddi darbeler vurmasını sağladı. PKK'nin Türkiye içindeki askeri varlığı 1995 yılından itibaren ciddi bir şekilde zayıflamıştır (ancak, ülkenin iç kesimlerinde halen de kalıcı silahlı PKK birimleri bulunmaktadır, hatta PKK eylem alanlarını Karadeniz bölgesindeki çeşitli illere kadar genişletmiştir).

Öcalan'ın barışçıl çözüm için yaptığı çağrılar, Türkiye'nin iddia ettiği gibi, yalnızca PKK'nin askeri olarak zayıflamasından kaynaklanmıyordu. Öcalan, partisinin en güçlü dönemini yaşadığı 1990'lı yılların başından itibaren, gerilla mücadelesini siyasi mücadeleye dönüştürme çabası içinde olmuştu. Öcalan PKK'nin eski pan-Kürt istemlerinden vazgeçmiş ve Türk yetkililerle görüşmelerde bulunmaya oldukça istekli olduğunu göstermişti. (Bu doğrultudaki ilk adımını, günlük gazete Milliyet ile 1988 yılında yaptığı bir röportajda atarak, Türk kamuoyunu şaşırtmıştı [7]). Öcalan Mart 1993 yılında tek taraflı bir ateşkes ilan ederek (1995 ve 1998 yıllarında tekrarlanacak olan bir jest) hükümete, Kürtlerin kültürel taleplerine bir şekilde cevap vermesi çağrısında bulunmuş ve muhtemel bir görüşmede Kürtlerin başkaları tarafından temsil edilmesine razı olduğunu belirtmişti. Cumhurbaşkanı Özal ve Başbakan Demirel'e yakın olan gazeteciler aracılığıyla, daha bir önceki yıl çeşitli dolaylı ilişkiler kurulmuştu. Öcalan, Özal'ın, kendi tarzında olsa da, Kürt sorununu çözmeye kararlı olduğunu biliyordu ve Özal'ın inisiyatifi tamamen ele almasını bekliyordu. Özal Nisan 1993 yılında kalp rahatsızlığı so-

den çok daha geniş olan bir politik yelpazeyi temsil etse de. PKK'nin HEP'i ve onun sonraki ardılları olan DEP ve HADEP'i denetimi altına almak için yoğun çaba sarfettiği doğrudur, ancak bu legal partiler her zaman PKK'nin basit bir cephesinden daha fazla şey ifade etmiştir.

nucu öldüğünde, (sonraki yıllarda "kirli savaşı" tırmandıracak olan aynı kişilerden oluştuğu tahmin edilen) "savaş cephesi"nin cumhurbaşkanını katlettiğine ikna olan PKK büyük bir üzüntü duymuştu. (8)

PKK ayrıca, Türkiye'nin 1990 yılında kurulan ilk legal Kürt-yanlısı partisi olan HEP üzerine tüm ağırlığını koymuştu; her ne kadar HEP, PKK'ninkinden çok daha geniş olan bir politik yelpazeyi temsil etse de. PKK'nin HEP'i ve onun sonraki ardılları olan DEP ve HADEP'i denetimi altına almak için yoğun çaba sarfettiği doğrudur, ancak bu legal partiler her zaman PKK'nin basit bir cephesinden daha fazla şey ifade etmiştir. (9) Hükümet 1994 yılında bu partinin parlamentodaki milletvekillerinin dokunulmazlığını kaldırmaya hazırlanırken, PKK'ye en çok yakın olan parlamenterler, siyasi sığınma hakkı elde etmek üzere Avrupa'ya çıktılar; onların diğer meslektaşları ise parlamentodan atılıp cezaevine konuldu. Avrupa'ya giden birinci grup, diğer parti yetkilileriyle birlikte, Sürgünde Kürt Parlamentosu'nun kuruluşuna öncülük etti; bu kurum geleceğin sürgündeki hükümeti işlevi görecek ve Avrupa'daki çeşitli Parlamenterlerle ilişkiler kurup sürdürecekti.

PKK'nin şimdiye kadarki en güçlü diplomatik ilişkileri, Alman Federe Cumhuriyeti ile kurduğu ilişkiler oldu; ironik olan şu ki, Almanya, kendi ülkesindeki (çoğu Türk olan) çeşitli hedeflere karşı giriştiği şiddet saldırıları nedeniyle PKK'yi yasaklayan ülkelerden biriydi. Fakat kısa bir süre sonra, bu yasaklamanın PKK-yanlısı grupların legal etkinliklerini etkilediği ancak, PKK'nin gizli etkinlikleri üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı ve Almanya'da yaşayan Kürtler tarafından PKK'ye gösterilen sempatinin daha da arttığı ortaya çıktı. 1996 Yılından itibaren, bir dizi üst düzey Alman yetkili -iç güvenlik örgütü sorumlusu, Başbakan Kohl'a yakın olan bazı politikacılar ve çeşitli hükümet danışmanları- Öcalan'ı Lübnan veya Şam'da ziyaret etti. Bu Alman yetkililer, PKK'nin bundan böyle Alman toprakları üzerinde şiddet eylemlerinden kaçınacağı konusunda açık güvenceler aldılar. Almanya bu güvenceler karşılığında PKK üzerindeki yasağı kaldırmadı, ancak sessiz bir şekilde PKK etkinliklerine göz yumdu ve Alman yetkililer PKK'ye karşı daha az düşmanca olan bir tutum sergilemeye başladı. Almanya bu diplomatik alış-verişten daha karlı çıktı (ve İtalya, Almanya tarafından daha önce Öcalan için çıkarılmış olan arama emrine dayanarak Öcalan'ı tutukladığı zaman, Almanya Öcalan'ın iadesini isteyip bu kazanımlarını tehlikeye atmaya yanaşmadı), ancak PKK açısından bu diplomatik ilişki bu alandaki ilk başarısını temsil etmişti. Ayrıca PKK bu diplomatik ilişkileri, gele-

Ocalan'ın yakalanması aynı zamanda PKK içindeki dengeleri de

alt üst etti. İnisyatifin askeri kanada geçtiği anlaşılıyor. Parti,

çekte Türkiye ile geliştireceği ilişkiler için bir model olarak düşünmüş olabilir. (10)

Türk kontr-gerilla uzmanları tarafından öngörüldüğü üzere, birkaç karşıt askeri gruba bölünmedi. Kürdistan'da düzenlenen ola-

PKK'de "Asker" ve "Sivil"

ğanüstü bir parti kongresi Öcalan'ın halefini belirlemediği gibi, Öcalan'ı ölümsüz parti lideri olarak teyid etti.

"liderliğin" özgün bir emriyle iptal edilebilir (parti literatüründe geçen ve Öcalan'ın soyut ünvanı olan "önderlik" terimi zaman içinde "Apo"nun yerine geçecekti).

Sonradan PKK adını alacak olan gurup ilk kez, 1970'li yılların ortasında Ankara'daki üniversite öğrencileri arasında oluşmaya başladı ancak ardından Kürdistan'ın daha yoksul kırsal katmanlarından yeni üyeler edindi. Gurup anti-entellektüel bir tutumu benimsedi ve okulları Türk sömürgeci sisteminin bir uzantısı olarak değerlendirdiğinden, temel eğitimi engelledi. PKK Türk devletine karşı gerilla savaşına başladığında, saflarına kattığı pek çok genç köylü çocuğu için, dağlardaki gerilla birimlerinin sürdürdüğü yaşam, bu gençlerin şu ana kadar gördükleri tek eğitim biçimiydi ve bu gençler kısa süre içinde güçlü dağ savaşçılarına dönüştüler. (11) PKK savaşçıları farklı sosyal geçmişlere sahiptir, ancak çoğu, karmaşık olmayan bir köylü kökenine dayanmaktadır ve düşük bir eğitim düzeyine sahiptirler. İyi bildikleri tek iş gerilla savaşıdır.

Benim "sivil PKK" olarak adlandıracağım ve yukarıdakilerden tamamen farklı olan bir PKK taraftarlar gurubu ise orta ve daha yüksek bir eğitim almış olan ve PKK ilk askeri başarılarını kanıtladıktan sonra ona katılmış olan kişilerden oluşmaktadır. Bu kişilerin çoğu daha önce Türk ve Kürt hareketleri içinde çeşitli etkinliklerde bulunmuştur. Kültürel ve diplomatik çalışmalarından dolayı PKK böylesi kişilere oldukça ihtiyaç duyduğu bir noktaya geldi; hem Türkiye hem de yurtdışında pek çok dilde gazete ve dergi yayınlanması; Avrupa'daki bilgi ve dayanışma komitelerinin işletilmesi; legal derneklerin, partilerin, Sürgünde Kürt Parlamentosu'nun örgütlenmesi, uydu televizyonunun ve İnternet web sitelerinin işletilmesi gibi.

Dışarıdan bir gözlemcinin kolayca göremeyeceği şekilde, her iki gurubun arkasında da, bir bütün olarak parti örgütü bulunmaktadır (ayrıca gerilla ordusu ARGK ve politik örgüt ERNK için paralel yapılar da mevcuttur). (12) Çoğu üyesi 1970'li yıllardan beri PKK içinde olan bu örgüt, yüksek düzeyde merkezileştirilmiştir ve yalnızca merkez komitesine karşı sorumludur; merkez komitesinin pratikteki anlamı, tüm komuta kademesini doğrudan kontrol eden (ve sahip olduğu konumu, çeşitli paralel yapıları birbirine karşı dengeleyerek güvenceye alan) tek adam olan Öcalan'dır. Çoğu çalışma için, hem gerilla birimleri hem de "politik" veya "sivil" örgütler ve de dayanışma gurupları büyük bir özerkliğe sahip olmuşlardır ve sadece çok genel talimatlar doğrultusunda çalışmışlardır. Ancak bu guruplar tarafından alınan herhangi bir karar her zaman

PKK'nin "askeri" ve "sivil" kanatları, görüşmeler ve ödünler aracılığıyla elde edilecek sonuçlar hakkında açıkça farklı düşüncelere sahiptirler. Geçtiğimiz yıllar boyunca Öcalan'ın PKK mücadelesinin doğasını dönüşüme uğratma çabaları, her iki kanadı da hoşnut etmesini sağlayacak dengeleyici bir tutum gerektirmiştir. Öcalan'ın kamuoyuna yaptığı açıklamalarından hiç eksik olmayan tutarsızlıklar, şiddet tehditleri ve gerilla mücadelesini tamamen bırakma vaatleri, kısmen bile olsa, örgütün bu farklı kanatlarını dengede tutma ihtiyacını yansıtmaktaydı. Siyasi çözüme doğru ilerleme, "sivililerin" aktif katılımını gerektirmiş, ancak "askeri" kanadın marjinalleştiği duygusuna kapılma tehlikesi doğurmuştu. Öcalan'ın konumunu ciddi bir şekilde tehdit etme potansiyeline sahip olan ve onun sürekli olarak denetim altında tutması gereken kanat sözkonusu "askeri" kanattı. Hiç de şaşırtıcı olmayacak şekilde, 1990'lı yıllara gelindiğinde, askeri örgütte bir dizi tasfiye yaşandı ve Öcalan, komutanları arasındaki düşmanlıkları körükleyerek bu dengeyi sürdürdü.

Suriye'den ayrılmak zorunda kaldığında, Öcalan'ın, Irak'taki gerilla ordusuna katılmak yerine, partisinin "sivil" yapılarının bulunduğu Avrupa'ya yönelmiş olması oldukça çarpıcıdır. Türkiye ve Suriye dışında başka hiçbir politik ortamda yaşamamış olan Öcalan, Avrupa'dan olan beklentileri konusunda muhtemelen ciddi yanlış anlamalar içindeydi ve kendisinin Avrupa'da gelecekte sahip olacağı konum ve oynayacağı rol için yeterince hazırlık yapmayan Avrupa örgütünün kendisinde yarattığı düşünceliğini gizlemedi. Öcalan, uluslararası bir mahkemenin önüne çıkmaya istekli olduğunu belirtmiş ve -kendisini, Nazi savcılarını suçlayan bir Dimitrov gibi görerek- bu mahkemeyi Türkiye'nin politikalarını sorgulayacağı bir platform olarak değerlendirmeyi planlamıştı. Öcalan'ın Avrupa'ya gelişi, hem Avrupalıların arabuluculuğunu esas alan yeni bir ortak stratejinin yaratacağı benzersiz fırsat olarak hem de Kürt hareketi içinde daha fazla iç demokrasiye yol açacak olan bir gelişme olarak değerlendiren Kürt politik çevrelerini oldukça heyecanlandırmıştı.

Öcalan'ın yakalanması aynı zamanda PKK içindeki dengeleri de alt üst etti. İnisyatifin askeri kanada geçtiği anlaşılıyor. Parti, Türk kontr-gerilla uzmanları tarafından öngörüldüğü üzere, birkaç karşıt askeri gruba bölünmedi. Kürdistan'da düzenlenen olağanüstü bir parti kongresi

Ancak son olaylar, Kürtlerin Avrupa'ya olan güvenlerini ciddi bir şekilde sarstı. NATO'nun Kosova'da sürdürdüğü savaş, yalnızca Türkiye ve Kürdistan'daki tüm gelişmeleri ikinci plana itmekle kalmayıp, aynı zamanda Avrupa'nın çifte standart uyguladığı nesajını da vermektedir. Batı Avrupa açıkça Kosova Kurtuluş Ordusu'nun (UÇK) müttefiki olarak hareket etmekte, ancak aynı Avrupa Öcalan'ı Türklerin eline teslim etti.

Öcalan'ın halefini belirlemediği gibi, Öcalan'ı ölümsüz parti lideri olarak teyid etti. Başkanın yakalanmasını engellemedikleri için Avrupa'daki temsilciler ciddi bir şekilde suçlandılar (ve anlaşıldığı kadarıyla cezalandırıldılar). Parti yayınları şu sıralar, 1990'dan beri İran'daki partilileri yönetmekte olan Öcalan'ın kardeşi Osman'a geniş bir şekilde yer veriyor. Ancak gerçek otoriteyi elinde tutan kişinin, eskiden beri başlıca askeri komutan olan Cemil Bayık olduğu anlaşılıyor. Öcalan'ın yakalanmasından hemen sonra Bayık gerilla mücadelesinin yeniden yükseltilmesini emretti. Öcalan avukatları aracılığıyla, şiddetten kaçınılması çağrısında bulunmasına rağmen, Bayık gerilla mücadelesinin daha da yoğunlaştırılması emri verdi.

Kürtler, Türkiye ve Avrupa

PKK'nin yeniden askerileşmesi kısa vadede siyasi çözümün yolunu tıkayacaktır. Türk milliyetçi partilerinin son seçimlerde kazandığı zafer, Kürt taleplerine verilecek cevapları görünür bir gelecekte imkansız hale getirmektedir. HADEP birkaç şehirde yerel seçimleri kazandı ancak yüzde 10'luk ülke barajını aşamadığı için parlamentoda temsil edilmemektedir. Avrupa'daki Kürtler, belki de Türkiye'deki gelişmeleri, tıpkı 1990'lı yıllardaki gibi, uzun vadede etkileyebilecekleri en uygun konumdadır. (13)

Ancak son olaylar, Kürtlerin Avrupa'ya olan güvenlerini ciddi bir şekilde sarstı. NATO'nun Kosova'da sürdürdüğü savaş, yalnızca Türkiye ve Kürdistan'daki tüm gelişmeleri ikinci plana itmekle kalmayıp, aynı zamanda Avrupa'nın çifte standart uyguladığı nesajını da vermektedir. Batı Avrupa açıkça Kosova Kurtuluş Ordusu'nun (UÇK) müttefiki olarak hareket etmekte, ancak aynı Avrupa Öcalan'ı Türklerin eline teslim etti. Öcalan'ı ele geçiren Türkiye,

bu başarısını, uydu kanalından yayın yapan Kürt televizyon kanalı MED-TV'nin yasaklanmasını sağlayarak taçlandırdı. Britanya'nın, uydu erişimini kontrol eden Bağımsız Televizyon Komisyonu, MED-

TV'nin uyduya erişimini engellemesini sağlayan ciddi resmi dayanaklara sahip olmasına rağmen (bir programda, şiddet gösterileri için çağrı yapılmıştı), komisyonun bu kararının büyük ölçüde Türkiye'nin baskısından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Öcalan'ın duruşması akla yatkın bir şekilde, Türkiye ile Avrupa'yı yakınlaştırabilir -veya Türkiye'yi, imzaladığı uluslararası normlara daha fazla uymak zorunda bırakabilir. Türk adalet sistemi yakın takibe alınacaktır; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi daha şimdiden, Öcalan'ın yerli ve yabancı avukatlarıyla serbest bir şekilde görüşme hakkına sahip olmasını ve bağımsız bir mahkemede yargılanmasını talep etmiştir. (Daha önce alınan kararlar doğrultusunda, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin bağımsız mahkemeler olmadıkları ve bu yüzden bu mahkemeler tarafından verilen cezaların geçersiz sayılacağı belirtilmişti). Türk yetkililer bu talepleri şiddetle geri çevirdiler, hatta Öcalan'ın duruşmasına hiçbir yabancı gözlemcinin alınmayacağını duyurdular. Bu tutum Türkiye'yi Avrupa ile çatışmanın eşiğine getirecekmiş gibi görünüyor.

Öte yandan, Türkiye'de daha serin kanlı düşünen çevreler, Avrupa'dan gelen sürekli eleştirilerin engellenebilmesi için, ciddi yasal ve hukuksal reformlar için çeşitli girişimlerde bulunmaya başladılar. Eğer bu çevreler baskın çıkarsa -ki bu biraz da Avrupa'nın Türkiye'ye karşı takınacağı tavra bağlıdır- Öcalan elinde olmaksızın, Türkiye'deki yasal-siyasal sistemin liberalleşmesine katkıda bulunmuş olacaktır. Ancak bu galiba fazlasıyla iyimser bir değerlendirme olur. ▲

DİPNOTLAR

1) Suriye'nin kendi Kürtleri karşısındaki tutumu için (ki Suriye Kürtlerinin pek çoğu vatandaş olarak bile tanınmamaktadır), bakınız: David McDowall, The Kurds of Syria (Londra: Kürt İnsan Hakları Projesi, 1998).

2) Bakınız: Michiel Leezenberg, "Irakish-Kurdistan seit dem zweiten Golfkrieg", Carsten Borck et al.'da bulunmaktadır, (ed.), Ethnizität, Nationalismus, Religion und Politik in Kurdistan (Münster: Lit Verlag, 1997), 45-78, 72-4'te.

3) İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in başkanlık ettiği bu heyette, PKK'ye karşı sürdürülen operasyonları koordine eden Jandarma komutanı General Eşref Bitlis de bulunmaktaydı. Bu yarete, Türkiye'nin Beka Vadisi'ne karşı hava operasyonları düzenleyeceği tehdidinde bulunulmuştu. Bakınız: İsmet G. İmset, PKK, Türkiye'deki ayrılıkçı şiddet üzerine bir rapor (Ankara: Turkish Daily News yayınları, 1992), sayfa. 175-9.

4) İlk sınır ötesi baskın, Irak ile Türkiye arasında yapılan ve her iki ülkenin gerillaya yönelik sıcak takipler için karşılık-

lı olarak birbirlerinin topraklarının 30 kilometre içine girebilmelerini sağlayan bir anlaşma çerçevesinde, 1983 gibi erken bir tarihte yapılmıştı. Irak daha sonra bu anlaşmayı yürürlükten kaldırdı. Müttefik güçler tarafından kuzey Irak'ta güvenli bir bölgenin oluşturulmasından beri, Türkiye bu bölgede güçlü bir askeri istihbarat ağı kurmuş ve bölgeye yönelik olarak bir dizi askeri operasyon düzenlemiştir; bu operasyonların son zamanlardaki örnekleri, (Suriye'ye yönelik tehdit çerçevesinde) Ekim 1998'de ve Öcalan'ın yakalanmasından sonra tekrarlanmıştır.

5) Burckay'ın liderlik ettiği PSK, PKK'den sonra, Avrupa'da en iyi örgütlenmiş Kürt partisidir. PSK, halen de çok sayıda sadık üyesi olan, ilk Kürt işçi derneği KOMKAR'ı örgütlemişti. PSK silahlı mücadeleyi reddetmektedir ve uzunca bir süre boyunca PKK'nin en sert eleştirmenlerinden biri olmuştur. Seksenli yılların başında PKK'nin şiddet taraftarı ideolojisi hakkında uzun bir eleştiri yazan Burckay, bu çalışmasında şiddeti terörizm olduğu gerekçesiyle reddetmiştir (Kemal Burckay, Devrimcilik mi terörizm mi? PKK üzerine. Özgürlük Yayınları, 1983). Öcalan 1993 yılında PKK'nin ilk tek taraflı ateşkesini ilan ettiğinde, Burckay Öcalan ile yeniden uzlaştı ve hatta onun basın toplantısına dahi katıldı, ancak aralarındaki ilişkiler hiçbir zaman samimi olmadı.

6) Eylül-Kasım 1994 yılında Dersim (Tunceli) ve Bingöl'ün batısındaki zorunlu göçertmeler ve köylerin yakılması (Amsterdam: Stichting Nederland-Koerdistan, 1995); Martin van Bruinessen, "Turkey's death squads", Middle East Report #199 (İlkbahar 1996), 20-23. Kürtlere karşı sürdürülen "kirli savaş", 1998 yılında başbakan Mesut Yılmaz'a sunulan bir raporda ayrıntılı olarak belgelenmektedir, bu raporun Almanca tercümesi de bulunmaktadır: Bandenrepublik Türkei? Der Susurlukbericht des Ministerialinspektors Kutlu Savaş (bonn: Internationaler Verein für Menschenrechte der Kurden, 1999).

7) Tanınmış gazetecilerden Mehmet Ali Birand tarafından yapılan bu röportaj, Öcalan'ı, ortalama bir Türk vatandaşıyla pek çok ortak yanı olan, Türk halkı ile bir alıp veremediği olmayan ve bir bakıma kendisini Kürtlerin Atatürk'ü gibi gören biri olarak göstermekle Türkiye'de adeta şok yaratmıştı. Birand daha sonra bu röportajın daha geniş bir versiyonunu sonradan yaptığı başka bir röportajla birleştirip kitap olarak yayınladı, Apo ve PKK (İstanbul: Milliyet, 1992).

8) PKK'ye karşı sürdürülen mücadelede sağcı para-militer grupların kullanılmasına karşı çıktığı bilinen Jandarma komutanı Eşref Bitlis iki ay önce, şüpheli bir uçak kazasında ölmüş ve bu kazaya, bu grupların silahlı kuvvetler içindeki uzantıları tarafından düzenlenen bir sabotajın neden olduğuna inanılmıştı. Bu olayla ilgili kanıtların değerlendirilmesi hakkında bakınız: Adnan Akfırat, Belgelerle Eşref Bitlis Suikasti (İstanbul: Kaynak, 1997). Türkiye'nin belli başlı yayın organlarında, Özal'ın ölümüyle ilgili şüpheler de dile getirilmiş ve

Özal'ın en yakın akrabaları, konuyla ilgili soruları geçiştirmişti (hatta bu akrabalardan biri "Önce General Bitlis'in ölümünü araştırırsanız daha iyi edersiniz" cevabını vermişti).

9) Kürt-yanlısı bu legal partilerle ilgili en iyi ve tarafsız tarih çalışması, A. Osman Ölmez'in, Türkiye Siyasetinde DEP Depremi adlı çalışmasıdır (Ankara: Doruk, 1995). İngilizce'deki en iyi değerlendirmelerden biri ise şudur: Henri J. Barkley, "The People's Democracy Party (HADEP): the travails of a legal Kurdish party in Turkey", Journal of Muslim Minority Affairs 18 no 1 (1998), 129-138.

10) En azından PKK ile Türk ordusunun bazı liberal kesimleri arasında bazı diplomatik ilişkiler kurulmuştu. Saygın Kürt şahsiyetlerden oluşan küçük bir grup hem Öcalan ve diğer PKK liderleriyle hem de daha liberal olan generallerle görüşmüştü. Genel Kurmay başkanlığına, görece daha liberal olan Karadayı'dan sonra, daha sertlik yanlısı olan Kıvrıkoğlu'nun getirilmesiyle birlikte, bu görüşmelerin ordunun politikaları üzerinde kayda değer bir etki bırakması pek olası görünmüyor.

11) Bir gerilla birimi tarafından kaçırılan ve gerillalarla birlikte bir ay boyunca yaşayan bir gazetecinin anılarında, "çocuk gerillalar" ve gerillaların genel davranışları hakkında ilginç gözlemler bulunmaktadır: Kadri Gürsel, Dağdakiler (İstanbul: Metis, 1996), benzer gözlemlerin bulunduğu bir diğer kaynak da, bizzat gerillaya katılan İtalyan bir kadının anılarıdır: Carla Solina, Der Weg in die Berge, eine Frau bei der kurdischen Befreiungsbewegung (Hamburg: Nautilus, 1996).

12) Parti içindeki görev dağılımı ve ERNK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) ile ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) arasındaki ayırım pek açık değildir. ERNK de geçmişte silahlı etkinliklerde bulunmuş veya bu etkinlikleri yönetmiştir. ERNK'nin Avrupa'da etkinlik gösteren tek parti yapısı olduğu anlaşılıyor. Avrupa'da resmi bir PKK sözcüsü bulunmaktadır ve bir veya iki merkez komite üyesi geçtiğimiz yıllarda Avrupa'da kalmıştır, ancak bu merkez komite üyelerinin Avrupa'daki ERNK örgütü üzerinde ne ölçüde nüfus sahibi oldukları açık değildir.

13) Bakınız Martn van Bruinessen, "Shifting national and ethnic identities: the Kurds in Turkey and the European diaspora", Journal of Muslim Minority Affairs 18, no 1 (1998), 39-52. Utrecht, Nisan 1999

[Bu makalede, 23 Şubat 1999 tarihinde Paris Kürt Enstitüsü'nde yapılan bir konuşma esas alınmıştır. Makalenin Almanca çevirisi, INAMO adlı yayının Yaz 1999 sayısında yayınlanmış ve günlük gazete Frakfurter Rundschau'da yeniden basılmıştır]

İngilizceden Çeviren: Cemal Atilla

Öcalan'ın Ek İfadesi

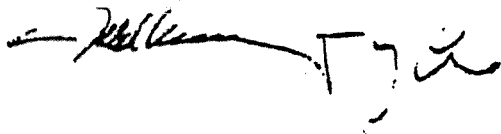
İFADE TUTANAĞI

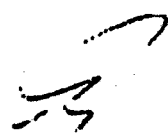
İmralı Kapalı Cezaevinde tutuklu olarak bulunan Sanık Abdullah ÖCALAN İmralı Cezaevi Müdürlüğü eli ile gönderdiği 22.03.1999 günü dilekçesiyle daha önce verdiği ifadesine ek olarak çeşitli konularda bilgi ve düşüncelerini sunmayı önemli bulduğunu bildirdiğinden, bu gün saat:09.30'da ifadesine başvurulmak üzere İmralı Kapalı Cezaevine gelindi. Sanığın bulunduğu koğuşa bitişik odada ifadesinin alınmasına başlanıldı. Sanığın kimliğinin tespitine geçildi.

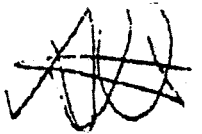
SANIK: Abdullah ÖCALAN: Ömer oğlu Üveş'den olma 1949 doğumlu, Ş.Urfa İli Halfeti İlçesi Ömerli Köyü nüfusuna kayıtlı olduğunu ve halen tutuklu olarak İmralı Kapalı Cezaevinde tutuklu olarak bulunduğunu söyledi. Verdiği dilekçeler hatırlatıldı. Savunması ile ilgili olarak;

SORULDU:

İfademin alınması süreci hem benim için hem Türkiye için çok önemlidir. Geçen defa ifadem alınırken zamanın kısıtlılığı ve yorgun olmam sebebiyle de bazı konular açıklığa kavuşturamadım. Evela kendi durumumu ele alayım. Ben sorgulanırken kendi kendimi de sorguladım benim sağ-sol çatışması içerisinde klasik bir solcu olarak kabul edilmem veyahut ta klasik Kürtçü olarak kabul edilmem doğru değildir. M.Kemal ATATÜRK Türkiye Cumhuriyetini kurduktan sonra Doğuda isyanlar olduğu gibi Batıda da isyanlar olmuştur. Ben 1940'lı yıllara kadar devam eden bu isyanları uzun uzun düşündüm. İsyancılar doğuda da olmuştur batıda da olmuştur. Yalnız isyanları Kürtçü bir isyan olarak görmek yanlıştır. Cumhuriyet henüz yeni kurulmuştur isyanı başlatanlar henüz Cumhuriyete alışmış değillerdi. Yıkılan eski rejimi arıyorlardı. Bu isyanlar yeni kurulan Cumhuriyete tepki olarak başlatılmıştır. İsyancıların bastırılmasında belki aşırı şiddete başvurulmuştur. Ama bu şiddet kesinlikle Kürtleri ezme için şiddet olarak algılanmamalıdır. Alınan tedbirler Cumhuriyeti korumaya yöneliktir. Bu şekilde algılanmalıdır. Bu Türkiye'nin batısında da geçerlidir. 1940'lı yıllardan 1970'li yıllara geldiğimizde Türkiye'de sağ-sol çatışması başlamıştır. Marksizm ve Kürtçülük hareketleri başlamıştır. Bende kendimi Ankara'da bunların ortasında buldum. Yoksul bir aileye mensup kişi olarak bu harekete katıldım. Bildiğiniz gibi PKK'nin de kurucusu benim. PKK'nin kurulurken programını da yaptık. O zaman Kürtlerin bağımsız bir Kürdistan kavramı da vardı, Marksist temele dayalı yeni sistem getirecektik. Ancak değişen olaylar ve zaman bize bu programın hayali olduğunu gösterdi. PKK kurulduktan sonra şiddete başvuruldu. Ama zaman içerisinde de PKK'nin gösterdiği bu şiddetten rahatsız oldum. 1993'den sonra bütün çabamı PKK'yi şiddet unsurundan arındırıp, siyasi kanal içerisine sokmayı amaçladım. ÖZAL'ın da çağrısı bu konuda yani PKK'yi siyasi kanada sokmak konusunda bizi

etkiledi. Geçenki ifademde teferruatlı bir şekilde anlattım. ÖZAL, TALABANI'yi bu ateşkes konusunu görüşmek üzere bana gönderdi. ÖZAL'ın ömrü bu konuyu sonuçlandırmaya yetmedi. Kendisiyle ateşkes ve ateşkesten sonraki süreçle ilgili görüşmelerimiz olacaktı. Hatta öldüğü günlerde biz ÖZAL'dan temsilcilik düzeyinde görüşme bekliyorduk. ÖZAL'ın ölümünden sonra 1996 yılı içerisinde Avukat Selim OKÇUOĞLU vasıtasıyla ordu kaynaklı olduğuna inandığım bir mektup aldım. Mektubun yazılış üslubundan hem ciddi olduğuna ve hemde Genelkurmay kaynaklı olduğuna inandım. Mektupta bizim ateşkes ve siyasi çözüm konusunda hem Cumhurbaşkanı hemde Başbakan ile temasımızın olduğu, ancak Başbakanın ve Cumhurbaşkanı'nun bu konuda ön hazırlıklarının olmadığı, ayrıca bu konuyu çözecek güçlerinin de olduğu ifade ediliyordu. Daha başka mesajlarda vardı, ben mektubu bütün olarak değerlendirdiğimde Genelkurmay kaynaklı olduğuna iyice inandım. Mektupta Türkiye'nin bölünmesini bize de bir yararının olmadığı, ülke bütünlüğü ve devlet bağımsızlığının kesinlikle tartışma konusu yapılamayacağı, ileride olağanüstü halin kalkacağı, koruculuk sisteminin kalkacağı, Kürt kimliğinin demokratik çözüm içerisinde kendiliğinden halledileceği, ben yazılan mektubu olumlu buldum. Bu mektuba, hem yazılı hem de sözlü cevap verdim. Sözlü cevaplarım televizyon kanalı ile veriliyordu. Yazılı cevaplarımı Avukat Selim OKÇUOĞLU'na veriyordum. Bu mektuplarımın ciddi bir merkeze gittiğine inanıyordum, karşılıklarını da alıyordum, pratikte de gelişmeler oluyordu. Bu gelişmeleri şöyle anlatabilirim. Dağdaki operasyonlarda söylenen sözlerin yerine getirildiğini fark ediyorum. Ben uzun örgüt hayatımda Kürtlerin özgürlüklerini Türkiye içerisinde bulduklarını gördüm. Bana göre Kürtlerin derdi ayrı bir devlet kurmak olamaz, Federasyon ve otonomi bir çözüm değildir, Federasyon ve otonomiden daha ileri bir çözüm Demokratik sistemin kendisidir, Türkiye'de de mevcut sistem Kürtlerin siyasal hakları vardır, 1990'lardan sonra Kürtlerle ilgili kültürel haklarda geliştirilmiştir. Bu halende yürürlüktedir. Kürtçe gazete çıkarılmakta, Kürt Enstitüsü kuruldu, Kürtlerin oy verdiği bir parti, Kültür dernekleri vardır, bütün bu olanlar Türkiye'de Kürtlerin özgür ifade hakkının geliştiğinin göstergesidir. Bununla şunu ispatlamak istedim. Türkiye'de Kürt meselesi demokratik sistem içerisinde Kürtlerin ifade özgürlüğüne kavuşarak olumlu yönde gelişmiştir. Bütün Türkiye'de demokrasi geliştikçe bundan elbette Kürtlerde yararlanacaktır. Esasında daha Cumhuriyet kurulmadan ve kurulduktan sonrada Kürtler devletin asli unsurlarıdır.

Benim programlarımda başlangıçta hayali olduğunu anladım. PKK programının politik ve siyasi değeri olmadığını kavram olarak Kürdistan ibaresini kullandım. Coğrafi olarak ele aldım. Kürt devleti kurmanın mümkün olamayacağı ilmende sabittir. Gerekli de değildir. Mevcut T.C. devleti içerisinde demokratik ortamda her şeyin gerçekleşmesi mümkündür. Ben bu sonuca vardım dedi.

SORULDU:

Ben bu sonuçları örgüt içerisinde sınırlıda olsa açtım ve anlattım. Üst düzey sorumluluk alan arkadaşlarımla da tartıştım. Mevcut çizgi içerisinde yürütmenin yararını gördük, ancak yeterince kamuoyuna yansıtma imkanı olmadı. Televizyonlarda yer alan konuşmalarında da özgürlüğün ancak Türkiye içerisinde mümkün olacağı mesajını verdim.

17 EYLÜL anlaşmasından biraz bahsetmek isterim. 17 EYLÜL 1998 Vaşington'da Talabani ile Barzani anlaşırıldı. Ben aslında Talabani ile ve Barzani ile çatıştım. Barzani ile Talabani anlaşmaları ve ondan sonraki süreçte planlar İngiltere'de hazırlandı, uygulama Amerika tarafından yapıldı. Yani Otonom bir Kürt devletinin meydana getirilmesinde ABD ve İngiltere birlikte hareket ettiler. Daha İstiklal savaşının bitiminde Şeyh Seyit isyanı çıkarıldığında İngiltere ağırlığını koydu, Musul ve Kerkük'ü bana bırakırsan ben seni desteklerim dedi o zaman Türkiye'nin gücü sınırlı idi İngiltere ve Türkiye için çok önemli olan Misak-ı Milli sınırları içerisinde kalan Musul ve Kerkük'ü bırakmak zorunda kaldı. Bu gün İngiltere ile ABD'leri geçmişte oynadıkları oyunu tekrarlamaktadırlar. Hem Irak'ı Talabani ve Barzani ile kontrol altına almak hem de gelişme potansiyeli yüksek olan Türkiye'nin önünü kesme için bu oyunu oynamışlardır. Oynanan oyunda bana da kurban olarak yer verdiler Barzani ile Talabani'ye öne çıkardılar Türkiye'ye senin istediğin APO'dur. Al sana Abdullah ÖCALAN dediler. ABD ile İngiltere bu konuda yani otonom bir Kürt devleti kurulmasında Talabani ve Barzani'ye bize terci etmeleri normaldir. Çünkü İngiltere ve ABD'nin otonomi anlayışı farklıdır. Ayrıca öteden beri ABD ve İngiltere'nin gerek Barzani ve Talabani ile olan ilişkileri kıymetlidir. Neticede bu ilişki meselesidir.

Geçen ifademde belirtmişim. Kani YILMAZ 1994 yılında Londra'da tutuklandı. Kani YILMAZ'ın tutuklanmasını gerektirecek İngiltere'de işlemiş hiçbir suçu yoktu, İngiliz hükümeti onu tutuklama adı altında korumaya aldı. Amaçları Kani YILMAZ'ı ileride benim yerime PKK 'ya lider yapmaktı. Bu liderlik benim yerime olmasa bile Avrupa kitleleri içindi. Kani YILMAZ 3 yıl İngiltere'de kaldıktan sonra Almanya'ya iade edildi, Almanya'da bir müddet tutuklu kaldıktan sonra tahliye edildi. Arkasında da kendisine siyasi sığınma hakkı verildi. Aynı konu Moskova'daki temsilcimiz MAHİR (K) Numan UÇAR içinde geçerlidir. Aynı siyasi sığınma hakkı Numan UÇAR'a da verilmiştir. Şimdi ben Avrupa'ya siyasi faaliyette bulunmak için çıktım. Ancak hiçbir Avrupa ülkesi bana siyasi sığınma hakkı vermedi. Yunanistan tarafından Kenya'ya davet edildim. Aslında sonradan Kenya'ya davet edilmediğimi, kaçırıldığımı anladım, sonradan öğrendim ki beni Yunanistan'a davet eden ve Kenya'ya davet eden şahısların aile güçleri, zenginlikler tamamen İngiltere'de imiş, bunların bütün siyasi itibarları İngiltere'de sağlanmış, aslında bu Kenya'ya

götdürülmem bana karşı önceden hazırlanan bir komplo idi, kesinlikle beni öldürmeyi düşünüyordular. Belki ileride tarih bunu aydınlayacaktır. Beni Türkiye'ye teslim etmeyi planlamışlardı. Buda benim için mutlak ölümdür. Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur. Hiç de azınsanmayacak bir Kürt nüfus bana duygusal olarak bağlıdır. Benim Türkiye tarafından öldürülmem gerçekten işte karışıklıklar olabilir, nitekim benim öldüğüm Atina'da yayınlanınca Türkiye metropollerinde hoş olmayan gelişmeler oldu. Aynı olaylar İran'da da yaşandı. Urmiye'de 20'ye yakın insan öldü. Yani Yunanistan'ın ve onunla ilişkili komploda yer alanların beni Türkiye'ye teslim etmekle asıl hedefledikleri 100 yıllık Kürt Türk düşmanlığının temelini atmaktır ve bütün Kürt kitlesine Türkiye'ye karşı şartlandırmaktır. Benim en büyük emelim bu Kürt Türk düşmanlığına engel olmaktır. Tersine bütün Kürt kesimine güvenlik ve esenlik getirecek olayın Türkiye'deki demokratik sistem içerisinde yer almak olacağı bana şans verilmesini istiyorum.

1993'den beri PKK'yı şiddet kullanan örgüt olmaktan çıkıp, siyasi alanda faaliyet gösteren bir örgüt haline getirmek için çaba sarfettim, bunun bende kanıtları da vardır. PKK küçümsenecek bir örgüt değildir, şimdi ben yakalandıktan sonra onlarca devlet PKK'ya sahiplenmek istemektedir, her biri PKK'yı kendi çıkarınca kullanmak istemektedir, yukarıda söylediğim Kani YILMAZ bir tane değildir. Benim PKK üzerinde otoritem vardır, ayrıca halkta beni çok tutmaktadır, bana imkan verilirse PKK'yi demokratik sistemle uyarlamak çabalarını geliştiririm. PKK'yı yasal çerçeveye çekerim, devlet imkan verirse silahlı çatışmaları sona erdiririm, hatta dağdaki elemanları yasal çizgiye çekerim, buda devletin yasal imkan tanınmasıyla olur, dağdakiler zor koşullar altındadır. Cezaevinde 20 yıldır yatan PKK'lı onbine yakın insan vardır, bütün bunlar iç barışı sağlarlar, yıllardır devam eden kanı durdurur. Ben bunu kendim için istemiyorum. Uzun bir tarihi olan çatışmaları durdurup, barış dönemine girmek istiyorum. Beni örgütünü tasfiye eden biri olarak değil. Ülkesi ve halkı için en doğrusunu yapan bir olarak görün. Ben yakalandığımda Yunanistan'ın yaydığı yanlış bir haber yani benim öldürüldüğüme dair bir haber istenmeyen olaylara sebep oldu. Ben bu olayların gelişmesini önlemek istiyorum ve bu konuda örgütümü ikna ederim ve bu güce sahibim, özgürlük mü ? işte Türkiye demokratik sistemi içerisinde aranan her türlü özgürlük var, vatan mı ? işte Türkiye vatanınız derim. Türkiye bizim tarihi ortak vatanımızdır, bu ortak vatanın bölünmesini istemem.

Ulus olarak da Kürtler Türk ulusal bütünlüğü içerisinde dir ancak ayrı kültür ve dili olan bir unsurdur.

SORULDU:

Ben Sunday Mirror Gazetesi muhabiri ile röportaj yapmış olabilirim, ancak bu muhabire İngiltere'nin Türkiye ile aramızda diyalog kurulması için

arabuluculuk yapmasını, aksi halde Türkiye'ye saldığım 3 binden ziyade intihar eylemcisinin İngiliz turistlere intihar saldırısında bulunacaklarını, bu intihar saldırılarının ancak Türkiye ile diyalog başladığında sona ereceğimi söylemedim. Esasında ben PKK'nın bütün şiddet eylemlerinden sorumlu olmakla beraber, bu eylemlerin çok büyük bir kısmını talimatını da ben vermiş değilim, hatta şiddete karşıda durdum, bir çok eylem alan bölge komutanları talimatıyla olmuştur, meselâ dikkat edilirse sivillere yönelik eylemlerde azalma olmuştur, bu azalma yani sivillere yönelik azalma benim uzun uğraşları sonucu olmuştur, ben 1996'dan beride sürekli tek taraflı ateşkes sağlamaya uğraşıyorum, en son 1 EYLÜL 1998 tarihinde de ateşkes ilan ettim.

SORULDU:

Bu güne kadar okul yakmaları, öğretmen öldürülmeleri gibi ağır olaylar örgüt adına gerçekleştirilmiştir. Örgüt başı olarak sorumluluk bana çıkartılmaktadır, bunun farkındayım. Ancak ben örgütün başı olarak bunları her zaman önlemek istedim. Sorumluları belirleyip kendilerini etkisiz hale getirme yollarını aradım. Özellikle son 2-3 yıl içerisinde benzer sivil kesime karşı işlenen şiddet olayları azalmıştır. Olanlar da yabancı ülkelerin kışkırtması sonucu meydana gelmiştir. Belirtmek istediğim İstanbul'da meydana gelen son yakma olayı dış kaynaklı olduğunu öğrendim ve benzer olayların meydana gelmemesi içinde kınadığımı bu yolla örgüte mesaj verip önleme yollarına başvurduğumu belirtmek istiyorum. Örgüt lideri olarak sorumluluğumun farkındayım, ancak büyük bir kısmı ile doğrudan doğruya ilgim olmadığını, inisiyatifim dışında geliştiğini söyleyebilirim. Bundan sonra meydana gelen ölüm olaylarına bir kişinin dahi ilave edilmesini istemiyorum. Bu konuda imkan tanındığında her türlü yardımda bulunmayı vaat ediyorum dedi.

SORULDU:

Benim bu güne kadar Atatürk'e karşı Türk ulusu ve Bayrağı aleyhine bir sözüm olmamıştır. Söylediklerim eleştiri mahiyetindedir, Atatürk'ü küçük düşürücü sözlerim yoktur. Atatürk'ün önderlik hususlarını takdir ettim. Bu güne kadar da kendime rehber olarak kabul edip, uygulamaya çalıştım. Son HADEP genel kurul toplantısında Türk Bayrağının indirilmesini de ilk kınayanlardan biri de benim, bu konuda MED TV'de konuşmalarım çıkmıştır. Yakalandığımda da Türk Bayrağına karşı saygımı öperek gösterdim, bu konuda ki suçlamaları kabul edemem.

SORULDU:

Benim Ermeniler ve Ermeni terör örgütleri ile önemli bir ilişkim olmamıştır, başlangıçta geliştirilmek istenen ilişkiler benim kendileri yönünden uygun bir kişi olmadığım, kendi kapalı görüşlerini benimseyecek bir kişiliğim olmadığım sonucuna vardıkları için benimle ilişkiyi sürdürmediler. Coğrafi

yönden İç Anadoluya kadar uzanan ideallerini benim benimsememde mümkün değildi. Benim böyle bir sorunum olmadı ve olamazdı da dedi.

Ayrıca; şunları ilave etmek istiyorum. Yukarıda açıklamaya çalıştığım hususlar samimi duygularımdır. Amacım ülkemizi ve Devletimizi daha da güçlendirmek ve yardımcı olmaktır. Kişisel hiçbir beklentim yoktur. İmkanlar tanındığında gerekli bilgiyi verip, örgütlü yasal çizgiye çekmeye hazırım dedi. Bu konuda Devletimizin de üzerine düşeni yapması gerekir. Devletin üzerine düşen iç barışı sağlayabilmek için gerekli olan yasal düzenlemeler yapmaktır. Bunların başında af yasası dağda ve cezaevinde olanlar için onların topluma karışmalarını sağlayacak bir af yasası gelir. Ben bu konuda üzerime düşen her türlü katkıda bulunmaya hazırım, bize bağlı halkım ve örgütümü demokratik devletin ve ülkemizin hizmetine uyumlu hale getirmeye imkan ve güce sahip olduğumu söylüyorum, tüm gücümle bu yönde çaba harcamaya hazırım dedi.

Şimdilik söyleyeceklerim bunlardan ibarettir. Gerektiğinde düşüncelerimi yazılı olarak da Başsavcılığınıza ve Mahkemeye sunacağım dedi. Alınan ifadesi okundu doğruluğunu imzası ile tasdik etti.

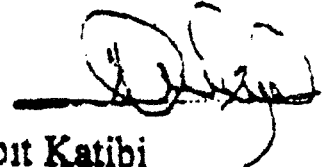
03.04.1999

Cevdet VOLKAN
Cumhuriyet Başsavcısı

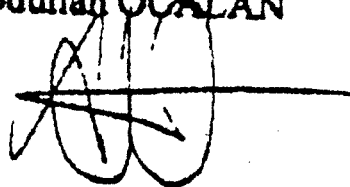

Talat ŞALK
Cumhuriyet Savcısı

Zabıt Katibi
Aydın ULUSOY

SANIK
Abdullah ÖCALAN

İsmail Beşikçi'ye Mektup

14 Nisan 1999

Sevgili Hocam,

Daha başından işin bu noktaya varacağı belliydi. Yine de bir şeyler kurtarılabilir diye umut ediyordum. Kişi olarak ortaya atılmamın nedeni buydu. Elimden geleni yaptığımı sanıyorum.

Yıllardır yaşanan deneylerden ders çıkarmayarak, devletin acımasız ve uzlaşmaz tutumunun en açık biçimde dışa vurduğu bir sırada, psikolojik savaş taktiğiyle soruşturmahanedeki esitirilen "barış" ve "uzlaşma" rüzgarının peşine takılarak, beklenti içine girilmesi, pek çok risk pahasına elde ettiğimiz sonuçların berhava edilmesine neden oldu. Olayın tahribatlarını bir ölçüde ortadan kaldırmak üzere güçlü bir savunma hattı oluşturmak için büyük fedakarlıklarla yola çıktığımız bir sırada, izlenen yanlış politika yüzünden bir süre sonra kendimizi Soruşturma Komisyonu'nun dikte ettirdiği mesajların taşıyıcısı konumunda bulduk. Asrın Davası'nın savunmasını hazırlamak üzere kurduğumuz büro ise bu mesajların yayınlandığı mekan konumuna düşürüldü. Soruşturmahanedeki yayılan sahte barış umuduna kendimizi o denli kaptırdık ki, savunma avukatları olarak Soruşturma Komisyonu'nun dikte ettirdiği bu sahte mesajların altına imza atarak yayınlamakta sakınca görmüyorduk: Akıl alır şey değil.

Evet barış; öncelikle de Kürtler arasında olmalı bu. İşlerin bu hale gelmesine neden olan avukat arkadaşımızın Genelkurmay'ın işkencehanesinde "Başkanım gözleriniz aydın Washington Antlaşması bozulmuş" dercesine, Avrupa'dan ulaştırılan yalan yanlış bir haberi sevinçle aktarması karşısında kaskatı kesilmiştim. Bir an kalkıp orayı terk etmek geçti içimden. Kendi aramızda savaş, başkalarıyla barış, ne biçim stratejidir bu. Ulusallık bunun neresinde. düşmanın önünde diz çöküp, kardeşlerimize karşı acımasız olmak; ne zaman vazgeçeceğiz bu uğursuz politikadan.

Dostlarımıza teslimiyet ile barışın farklı şeyler olduğunu anlatmak gerekiyor. Ben, devlet ile Kürtler arasında bir barış anlaşması yapılmasından herkesten daha çok yanayım; ancak onurlu olması koşuluyla.

Yukarıda belirttiğim nedenlerle büyük riskler alarak ele geçirdiğimiz insiyatifi kendi ellerimizle karşı tarafa teslim ettik. İzlenen yolun yanlış olduğunu anlatmaya çalıştım, dinleyen olmadı. Bütün bunlardan sonra çekip gitmem gerekiyordu; yaptım da; ancak içim elvermiyor, bütün bu olup bitenlerden sonra hiç değilse söyleyecek bir kaç sözümüzün olması gerekiyordu. Herşeyi ellerimizle böylesine kolayca teslim edemeyiz.

Bu durumda eğer imkan verilirse hala yapılacak şeylerin bulunduğu kanaatindeyim:

Saygıdeğer Hocam, hukukun mazlumun silahı olduğu unutulmamalıdır. İçinde bulunduğumuz koşullarda sıkı bir hukuk mücadelesine hazırlanmamız gerekmektedir.

Haklı olmak yetmiyor, akıllı olmak da gerekiyor: aksi takdirde en haklı davaların dahi kaybedildiğini bilmek gerekiyor.

Ayrıca bu vesileyle bir temennimi de dile getirmek istiyorum: Bu gibi önemli olayların yaşandığı dönemlerde en akıllıca davranış, olayların kızkınlığına kapılmadan, neler olup bittiğini oturup düşünmek ve yaşanan olaylardan gerekli dersler çıkarmaktır.

Kürtlerin yüzü doğuya değil, batıya dönük olmalıdır. Yeniden üçüncü dünyanın karanlıklarına gömülmek gerekiyor. Bütün bu olup bitenlerden sonra işe yine aynı noktadan başlanırsa, asıl o zaman kaybetmiş oluruz.

Sevgili Hocam, zaman hızla geçiyor ve eskisi kadar hoşgörülü değil. En küçük bir yanlışlığın bedeli çok pahalı ödeniyor. Birbirimize güvenmek ve hep bir ağızdan bize yapılan zülmü haykırmak gerekiyor.

Ben üstüme düşeni yapmaya hazırım. Tek bir koşulum var: Kürtlerin kendi aralarındaki düşmanlığına "paydos" demek.

Saygılarımla...

Ahmet Zeki Okçuoğlu

Pautus

Ahmet Altan

İnsanlardan cesur olmalarını bekleme hakkına sahip değiliz elbet; ölüm kapıyı çaldığında herkes o kapıdan kendince, bir boşluğa yürümenin iç ürpertisiyle geçecektir. Bütün bir ömür dehşetiyle titrediğimiz o an geldiğinde korkmak her kesin hakkıdır.

Ama, daha önce o kapıdan geçmeleri için başka insanlara emir verenlerin o kapıdan başkalarından farklı geçmeleri beklenir.

İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlar'la işbirliği yapan Fransız politikacısı Laval, ölüme mahkum olduğunda idam mangasının karşısına bir Fransız bayrağına sarınarak çıkmış, tüfekler patlamadan önce "vive la France" diye bağırarak ve bir hain olarak damgalandığı hayattan cesur bir adam olarak ayrılmayı başarmıştı.

Bir darbeyle devrildikten sonra Yassıada'da ölüme mahkum edilen Fatin Rüştü Zorlu, mahkeme salonundan ayrılmadan önce sanık kalabalığının oturduğu sıraların arka tarafına doğru yürümüş ve beraat etmiş iki milletvekilini ellerini sıkarak kutlamıştı.

Aynı mahkemede, seksen yaşındaki Celal Bayar, "idam" kararını duyduğunda kulağındaki kulaklığı çıkarıp kenara bırakmakla yetinmişti.

Deniz Gezmiş, hiç kimseyi öldürmediği, kimseye ölüm emri vermediği halde, genç yaşında darağacına bir efsane gibi yürümüştü.

Yakalandıktan sonra bir dağ köyündeki boş ilkokulda tek kurşunla vurularak öldürülen Che Guevara'nın yalvaran bir sözünü duymamıştı hiç kimse.

İrlanda Kurtuluş Ordusu'nun üyelerinden

Boby Sands'le arkadaşları, kendilerine dayatılan hapis kurallarına karşı çıkarak, açlık grevinde, tükenişlerini an be an acıyla hissederek ölmüşlerdi.

Fransız İhtilali'nin liderlerinden Danton, başını giyotin bıçağına uzatmadan önce celladına "Bu kafayı halka göster, bunu hak ediyor" demişti.

Kapısında sorgusuz sualsiz adam asılan İstiklal mahkemelerinin payeleriyle böbürlenen hakimlerine, Hüseyin Cahit "Bu mahkemede sizin gibi yargıç olmaksızın benim gibi sanık olmayı tercih ederim" diye meydan okumuştur.

İttihatçıların en kıyıcı silahşörlerinden Yakup Cemil, Enver Paşa'yla görüş ayrılığına düştükten sonra kurşuna dizilmeye mahkum olduğunda, kendisini öldürmeye götüren askerlere yolda bir karpuzcunun arabasını durdurup karpuz ikram etmişti.

Şili'nin Marksist Cumhurbaşkanı Allende, faşist cuntacılar başkanlık sarayını bombalarken teslim olmayı reddedip elinde silahla ölmüştü.

Milyonlarca insanın ölümünün sorumluluğunu taşıyan Hitler bile, kendi ölümünü başkalarına bırakmamış, yakalanacağını anlayınca kafasına bir kurşun sıkıyordu.

Tarih boyunca, her görüşten, her ırktan, her

milletten bir çok lider öldürüldü.

Bir çoğu kendi emirleriyle ölmüş insanlara ve onların yakınlarına son borçlarını ödeyerek, onlara hiç olmasa övünebilecekleri bir anı bıraktı.

Kendileri yüzünden ölen taraftarlarını da düşmanlarını da utandırmadılar.

Dostları onlar için üzüldü, düşmanları açıkça söyleme- se de saygı duydu.

Bir Yunan kralı, bir sohbetle danışmanları, “akıl mı önemlidir, yiğitlik mi” diye sorduklarında “Her kes akıllı olsaydı yiğitliğe ne gerek kalırdı” demişti.

Her kes akıllı değil, o yüzden tarih yiğitliklerle doludur.

Bütün savaşların, kıyımların, ölümlerin, idamların birilerinin akılsızlığından kaynaklandığına inananlardanım; bu akılsızlığı paylaşmamaya, alkışlamamaya, bir parçası olmamaya uğraşırım ama hepimiz kaçınılmaz olarak bu akılsızlığın parçası haline geliriz, bu akılsızlıklar bizim de hayatımızı, tarihimizi, geleceğimizi biz istemesek de etkiler.

İnsanoğlunun akli bulma yolundaki uzun macerasında akılsızlıklar her yerde kan izleri bırakırken elbette bizim de üzerimize bulaşır; böyle zamanlarda adaletle intikam duygusu birbirine karışır, adalet adına işlendiği söylenen bir çok cinayetin altından intikam isteği çıkar; yiğitliğe karşı akli, intikama karşı adaleti destekleyenlerin sesleri tarihin dalgalarının kabardığı sıralarda duyulmaz olur.

Akli yiğitliğe yeğ tutsak, cesarete ihtiyaç duyulmayan bir dünya özlese de ortak bir akılsızlığın parçası hatta önderi olmuş insanlardan “işin gereğini” yapmalarını, öldürdükleri ve ölüme gönderdikleri insanları utandırmamak, onca ölümü hiç olmasa anlamsız kılmamak için cesaret göstermelerini bekleriz.

Hayatı bir yiğitlik imtihanına çevirenler, başkalarından yiğitlik isteyenler, başkalarına kapılarını ölüme açmaları için emir verenler, ölüm bir gün kendi kapılarını çaldığında en azından kendileri yüzünden ölenler kadar cesur durmak zorundadırlar.

Ne yazık ki, hala, kalemin hayattan çok ölüme dokunmak zorunda kaldığı bir çağda ve ölümün yüceltiği bir diyarda yaşayıp yazı yazıyoruz; hayatımıza ölümü sokan, ölümü kutsayan, ölüm emri veren herkesten, kaybolan hayatlarımız ve gölgelerini ömür boyu taşıyacağımız ölümler adına bir yiğitlik, vakur bir duruş beklemek hakkına sahibiz.

Bunca genç insan öldü.

Ölüm emri verenlerin aksine, onların hiçbirini değerin-

Akli yiğitliğe yeğ tutsak, cesarete ihtiyaç duyulmayan bir dünya özlese de ortak bir akılsızlığın parçası hatta önderi olmuş insanlardan “işin gereğini” yapmalarını, öldürdükleri ve ölüme gönderdikleri insanları utandırmamak, onca ölümü hiç olmasa anlamsız kılmamak için cesaret göstermelerini bekleriz. Hayatı bir yiğitlik imtihanına çevirenler, başkalarından yiğitlik isteyenler, başkalarına kapılarını ölüme açmaları için emir verenler, ölüm bir gün kendi kapılarını çaldığında en azından kendileri yüzünden ölenler kadar cesur durmak zorundadırlar.

den ayırmam, onları bu ülkenin yaşlılarının akılsızlıkları öldürdü.

Onlara hayatı değil de ölümü sunanlar, babaları ya- şındaki insanlardı.

O çocukları yaşatama- manın ortak utancını hepimiz taşıyoruz.

Bu utanca, korkaklığın zavallılığıyla intikamcılığın in- safsızlığını görmenin utancı da ekleniyor.

Bizim akılsızlığımız çocuklarımızı cesur olmak zorunda bıraktı.

Korkumuz kendilerine yiğit olmaktan başka çare bırakmadığımız o binlerce çocuğun ölümünü anlamsızlaş- tırıyor.

Pautus’un hikayesini bir kere daha hatırlamak zorun- da kalıyoruz.

Roma’lı bir komutanı Pautus, bir ayaklanma düzen- ledi.

Yakalandı.

İdama mahkum oldu.

Soylu olduğu için Roma geleneklerine göre kendi hayatını kendi elleriyle alma hakkı tanındı; bir odaya sokup yanına bir hançer bıraktılar.

Annesi, babası, karısı, yakınları, dostları kapıda yere yıkılan vücudun düşüşünü duymak için kederle bekliyor ama kendini bıçaklayan Pautus’un düşen vücudunun sesi yerine bir türlü kendini öldüremeyen adamın ayak seslerini duyuyorlardı.

Sessiz bir utanç hepsini sarmıştı.

Sonunda bu utanca dayanamayan karısı hiç kimseye bir şey söylemeden kapıyı açıp içeri girdi, masanın üstün- de duran hançeri alıp kendi karnına sapladı, sonra çıkar- dı. hançeri kocasına uzattı.

- Pautus bak acımıyor.

Pautus’lara bir kadın gerekiyor, cesur bir kadın, on- ların dokunmaya korktuğu hançeri alıp karnına sap- layacak bir kadın.

“Bak acımıyor” diyecek bir kadın.

(Aktüel dergisi : Sayı: 411, 3- 9 Haziran 1999.)

KDP Bayrağı Savundu: Neden Size 'Helal' da, Bize 'Haram'?

Erbil, Kürdistan - Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Irak Kürdistan'ında göndere çekilen Kürt bayrağıyla ilgili gösterilen tepkilere karşılık verdi.

KDP'nin haftalık yayın organı Xebat dergisi son sayısında, Güney Kürdistan'daki Kürt bayrağının durumu değerlendirerek bu konudaki tepkilere cevap verdi. Bundan bir süre önce, Türk parlamentosundan yer alan İslamcı Fazilet Partisi'ne mensup bir milletvekili, Kürdistan'da kullanılmaya başlanan Kürt bayrağına ilişkin, Türk hükümetinin Kürt partilerinden bir açıklama yapmalarının istenmesi yönünde bir talepte bulunmuştu.

Xebat soruyor: Neden size 'Helal' da, bize 'Haram'

"Her toprağın ve her hükümetin bir bayrağı vardır" açıklamasını yapan Xebat, Irak'ın toprak bütünlüğü içinde federal bir yapılanma için çalışan Kürt parlamentosunun, yasal bir düzenlemeyle Kürt bayrağını da kullanma kararı aldığını ve bunun da Kürtlerin hakkı olduğunu belirtti. Devamla Xebat'ta şu görüşlere yer verildi: "Dünyadaki diğer tüm federal yapılanmalarda olduğu gibi, federal bir yapılanma için çalışan Kürt Parlemtosunun kararıyla, Irak bayrağının yanında Kürt bayrağının da göndere çekilmesi ulusumuzun en doğal hakkıdır. Hükümetimiz aldığı bir kararla, ilk kez Mahabat Kürt Cumhuriyeti tarafından göndere çekilen, Mustafa Barzani'nin uğrunda çarpıştığı ve Mesud Barzani'nin 1946'da gölgesinde dünyaya geldiği bayrağı tercih etmiştir." (Kurdish Media-27Agustos 1999)

10 Haziran 1999 tarihinde KDP Londra bürosu, Erbil'de olağan toplantısını yapan Kürdistan Bölge Hükümeti Bakanlar Kurulu, Güney Kürdistan'daki kamu kurum ve kuruluşlarında Irak bayrağının yanı sıra Kürt bayrağının da çekilmesiyle ilgili bir kanun tasarısı hakkında tartıştıklarını açıklamıştı. Yatay şerit halindeki kırmızı, yeşil ve beyaz renklerin ortasında sarı güneşten oluşan bayrakla ilgili kanun tasarısının daha sonra da onaylanmak üzere Kürdistan Bölge Parlemtosu'na sunulacağı bildirilmişti. Aynı toplantıda Güney Kürdistan'daki Halepçe, Soran, Ranya, ve Akre kentlerinin de vilayet statüsüne alınmasının kararlaştırılması konusundaki tartışmaların daha sonra yapılması kararlaştırıldığı kaydedilmişti.

KDP'den PKK'nin Ateşkes Kararına Cevap

"Bazı Haber ajansları PKK'nin KDP'ye yönelik bir ateşkes kararı aldığını bildiriyorlar. Bunun üzerine KDP politbüro su aşağıdaki açıklamayı yapma ihtiyacını duymuştur : Biz bütün Kürt halkı ile birlikte PKK 'ye sormak istiyoruz: KDP ve Güney Kürdistan halkına yönelik süren savaş nerede, hangi topraklarda devam ediyor?. PKK'nin saldırıları hangi bölgelerde yoğunlaşmıştır? Bizim bölgemizde, bizim köylerimizde ve bizim evimizde silahlı saldırıları ile çatışmalara sebebiyet veren PKK'dir. PKK'nin bu saldırılarının sonucu, Güney Kürdistan'ın Türkiye sınırında bulunan 400 köyün halkı köylerini terk etmek zorunda kaldı. Bu köylülerin kendi köylerini, kendi evlerini ve dolayısıyla yaşamlarını yeniden inşa etmelerine PKK engel oldu. PKK Güney Kürdistan'da sürekli istikrarsızlık yaratmaya çalışan bir

güçtür.

PKK iç işlerimizden elini çekmelidir ve de aynı zamanda tarihte ilk defa kendi ülkelerini yeniden inşa etme fırsatı yakalamış insanlarımıza problem çıkarmaktan vazgeçmelidir. Hangi parti ya da Grup olursa olsun ve hangi araçlarla olursa olsun Güney - Kürdistan halkımızın çıkarlarına aykırı hareket eden ve onların özgürlük, demokrasi ve ülkelerini tekrar inşa etme istemlerine engel olan, ulusal hain olarak değerlendirilecektir. Biz Kürt halkı ve onun temsilcilerine sesleniyoruz : PKK üzerine baskı kurun ki , Güney-Kürdistan'nın içişlerine karışmasın ve saldırılarına son versin."

Kürdistan Demokrat Partisi - Politbüro

Kerkük'te Yapılan İmha ve Etnik Temizlik Hareketi Kosova'yı Geçti

Fehmi Huweydi*

Kosova'da Arnavutlara yapılanların aynısı Irak'ta ve Türkiye'de Kürtlere karşı uzun yıllardan beri yapılmaktadır. Kosova'da yaşananlar, İslam aleminin vicdanını rahtsız etti, İslam ülkelerinin Sırp-lara ve yandaşlarına karşı kin duymalarına neden oldu.

Ancak Kürtlere karşı sürekli işlenen suçlar karşısında İslam ülkelerinin bugüne kadar her hangi bir tepki gösterdiklerine şahit olmadık. Sırp-lar Hıristiyan ve Ortodoks oldukları için yaptıkları kirli savaşa tepki gösteren İslam ülkelerinin Irak ve Türkiye'nin Kürtlere yaptıkları karşısında sessiz kalmamalarının nedeninin, bunların İslam devletleri olmaları olsa gerek. İslam olmayan Sırp-lar'ın müslümanlara baskı yapmasına karşı çıkmak; Müslümanın yaptığına ise sessiz kalmak. Kuran ayetinde denmiyor mu ki; " inananlara karşı boynumuz bükük gavurlara karşı ise başımız diktir" !

Yukarıdaki sözlerin benzerlerini, Müslümanlıkla ilişkisi kalmayan, okullara ve resmi dairelerde türbanla girilmesini dahi yasaklayan kimi Türkler'den duydum. Ne zaman Kürtler'le ilgili bir konu gündeme gelse, onlar hemen İslami hatırlatmakta, İslam birliğinden ve kardeşliğinden söz etmeye başlamaktadırlar; ayrılığın İslam'a zarar verdiğini, o nedenle bu tür çelişkilerin şeriat tarafından da yasaklandığına işaret etmektedirler.

Her ne kadar esas konumuz bunları tartışmak değil ise de, Kuran'ın ayetlerinde yapılan bu tahrifatlara karşı öfkemi saklayamıyorum. Müslüman'ın Müslüman'a karşı boyun eğme-sindeki amaç, herhangi bir dayatma olmaksızın kişinin kendi nefesine hakim olması ve aynı zamanda kendi haysiyetini kurumasıdır. Oysa

Kürtlere vurulan boyunduruk, zulümdür ve suç-tur. Eğer semavi kitap ve risalelerin temel konu-su adalet ise, Kürtlere yapılan bu uygulama zu-lümdür de adaleti yok eden bir tutumdur.

Petrol Keşfinin Cinayeti

Daha önceki yazılarımda Sırp-ların Kosova'da yaptıkları ile İsraililerin Filistin'de yaptıkları üzerinde durmuştum. Ancak geçenlerde çok önemli bir belge elime geçti. Bu belgede Irak yönetiminin Kürt yerleşim yeri Kerkük'te Kürtlerin başına getirdikleri kaydediliyor. Irak'ın şu anda Kürt yerleşim yeri Kerkük'te Kürtlere uyguladığı vahşet ile Sırp-ların Kosova'da yaptıkları arasındaki benzerlikler dikkat çekicidir.

Sözkonusu belge ; "Kerkük Bölgesi ve Ulusal Gerçekliğini Bozmaya Yönelik Eylemler" adlı 124 sahifeden oluşan küçük bir kitap. Kitabın yazarı da o bölgeden biri, daha önce Bağdat Üniversitesi'nde Hukuk hocası ve şimdi de Britanya'da Kürt İnsan Hakları Derneği Başkanı Dr. Nuri Talebani'dir. Kitabın ikinci baskısı birkaç hafta önce çıktı. Kitapta, Kerkük'te yerleşik halkın başına gelenlere geniş yer veriliyor; 1927 Kraliyet döneminden 1968' deki Baas askeri darbesine kadar süren ve hala devam eden Irak'ın etnik temizlik siyasetini gözler önüne seriyor.

Dr. Talebani, kitabın başında Kürdistan'ın

* Al-Majalla dergisi yazarı

Irak kraliyet sistemi yıkılarak yerine cumhuriyet kurulurken, Irak'ın tümünde olduğu gibi Kerkük de askeri darbenin zulumünden payını yeterince aldı. Bu yeni durum, beraberinde çeşitli çatışmaları da getirdi: Irak Komünist Partisi ile Kürdistan Demokrat Partisi birbiriyle çatıştı; Türkmenler ile Kürtler birbirine girdi. Irak güvenlik güçleri Kürtlere karşı bir kısım Türkmenleri de kendi tarafına çekmişti.

stratejik konumu nedeniyle asırlarca Sefavi ve Osmanlı arasında sürüp giden savaşlara sahne olduğuna dikkat çekerken, bölgenin zaman zaman bir imparatorluğun denetiminden diğerinin denetimine geçtiğini ve her iki tarafın da, Esta'dan Anadolu'ya uzanan ticaret yolu üzerinde kurulan ve İran ile Irak'ın ticaret yolunu birbirine bağlayan kentlerde ve özellikle Kerkük'te sürekli kendi askerini ve halkını yerleştirmek istediklerini hatırlatıyor. Kerkük'ün Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanmasından sonra Kerkük'e Türkmenler yerleştirildi. Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen Mütereke yıllarında Kürtlerin 'özerk yönetim' taleplerini gözönünde bulundurmayan batılı devletler -ki Sevr antlaşmasında bir ara bu talepleri kabul edildiği halde- bölgeyi işgal eden Britanya'nın isteğine uygun olarak, Kerkük'ün de bir parçası olduğu Osmanlı'nın Musul vilayetini, Basra ve Bağdat eyaletlerinden meydana gelen yeni Irak Kraliyetine bağladı. Irak ve Kürdistan'a hakim olan Britanya yönetimi, 1921'de Kral Faysal'ın Irak kralı olması için bir referandum yaptı. Ancak Kerkük bölgesi doğrudan-doğruya Britanya subayları tarafından yönetiliyordu ve referanduma katılmadı. Ayrıca bir çok Kürt bölgesi, özellikle Süleymaniye vilayeti referanduma katılmamıştı. Daha sonra, 1924'te Milletler Cemiyeti'nin aldığı bir kararla Kerkük'ün Irak Kraliyetine bağlı olduğu kabul edildi.

Kerkük bölgesinde büyük miktarda petrol bulunması, Kerkük ve Osmanlı vilayeti olan Musul'un da yeni Irak devletine bağlanmasına neden oldu. Petrol, aynı zamanda Irak yönetiminin de Arapları bölgeye çekmesine ve bölge üzerinde hakimiyetini güçlendirmesine neden oldu. 1927'de ilk kez petrol o bölgenin kuyularından çıkarılmaya başlandı. Petrol ihracatı, Irak petrol şirketlerinin aracılığıyla 1934'ün sonlarında başladı. Petrol sanayiinin gelişmesi, Kerkük'te ve Irak'ta büyük sosyal değişimlere yol açtı.

Çok sayıda işçi çalıştıran petrol şirketleri, işçilerinin çoğunu bölgenin dışından sağlıyorlardı. Bunun sonucunda kısa bir sürede kentin eski mahallelerinin yanında yarı bağımsız yeni mahalleler oluştu. Özellikle Asuri ve Ermeniler açısından kentin demografik yapısında meydana gelen değişiklikler açık bir şekilde kendini gösteriyordu. Petrol şirketleri Arfa bölgesinde ya da yeni Kerkük'te çalışanlarına yüzlerce konut yaptı. çalışanların çoğunluğu ne Kürt'tü ne de Kerkük'lüydü. Bu da yerleşik halkın rahatsız olmasına neden oldu.

Asimilasyon ve Arapçılık Politikası

Irak hükümeti 30'lu yıllarda daha ileri bir adım ata-

arak, Kerkük'ün güney batısına düşen El-huwece ovasına bir takım Arap aşiretlerini yerleştirdi. Bu aşiretler için evler yapıldı ,onlar için su götürüldü ve tapulu arazi dağıtıldı. Böylece Kerkük'ü araplaştırmanın ilk adımı

atıldı.

Bölgedeki demografik değişimin daha iyi görülmesi için, Al-Abid adlı Arap aşiretinin nüfusunun hızla artması açık bir örnektir. El-huweyce'ye yerleştirilen aşiretlerden Al-Abid aşiretinin nüfusu 1957 sayımına göre 11 bine ulaşırken, El-Ceber aşiretinin de nüfusu 12, 595'e ulaştı. 1957 nüfus sayımına göre El-huweyce'ye yerleşen Arap aşiretlerinin toplam nüfusu 27. 705 olarak gösterilmektedir.

Adı geçen kitabın yazarı, Irak ordusunun daha sonra bu aşiretlerden bazılarını silahlandırarak 1963'te Kerkük'te Kürtler karşı sürdürülen imha herektinde kullandığını yazıyor ve bu konudaki üzüntülerini ifade ediyor.

14 Temmuz 1958 darbesinden sonra, Irak kraliyet sistemi yıkılarak yerine cumhuriyet kurulurken, Irak'ın tümünde olduğu gibi Kerkük de askeri darbenin zulumünden payını yeterince aldı. Bu yeni durum, beraberinde çeşitli çatışmaları da getirdi: Irak Komünist Partisi ile Kürdistan Demokrat Partisi birbiriyle çatıştı; Türkmenler ile Kürtler birbirine girdi. Irak güvenlik güçleri Kürtlere karşı bir kısım Türkmenleri de kendi tarafına çekmişti. Tüm bunların sonucunda, Irak'ın yeni yönetimiyle Kürtler arasında savaş şiddetlendi ve Kürt yoksullarının yaşadığı Kerkük'ün Komari -El-Cumhuriye mahallesi tamamen imha edildi.

1963 darbesinden sonra durum daha da kötüleşti. İktidar darbecilerin eline geçmez Kürtler karşı yeni bir takım eylem planlarını geliştirdiler. Bu da Kerkük'ün Kosova'nın durumuna düşmesinin bir başlangıcı oldu. Kürtlere karşı yapılan hareketlerin önemli bir kaçı şöyle sıralanabilir:

•Kerkük kentine yakın, özellikle petrol kuyularına yakın 13 tane Kürt köyü yıkıldı.

•Dibiz (şu anda vilayet) bölgesindeki yaklaşık 35 köyden Kürtler sürüldü. Daha sonra Arap ve Bedevi aşiretleri bu köylere yerleştirildi

•Petrol şantiyelerinde çalışan çok sayıda Kürt işçi işten atıldı veya bölge dışına gönderildi. Ayrıca Kürt memurların bu bölgede sayıları azaltıldı, Kürt öğretmenler Kerkük'ten başka bölgelere özellikle Irak'ın güneyine atandılar.

•Hükümet, bölgenin güvenliğini sağlamak için Arapları görevlendirdi ve Petrol şirketlerinde de Arap çocuklarını çalıştırdı.

Kerkük'te yapılanların bir aynısı bugün Sırlar tarafından Kosova'da yapılmaktadır. Irak rejiminin Kürtlere karşı uyguladığı imha metotları Halepçe'de kullandığı zehirli gazlarla üst boyutlara vardı. Ne yazık ki, Kerkük'te olanlar Türkiye Kürdistan'ında her zaman olmaktadır. Bu gerçeği teyit eden, köylerin yıkılması, insanların yerinden yurdundan zorla göç ettirilmesi ve Kürt kültürünün yok edilmesi yönünde Kürt aydınları tarafından bir çok araştırma yapılmıştır.

•Petrol kuyularına yakın yerler yasak bölge ilan edildi stratejik noktalar da onlarca karakol yapıldı ve karakolların etrafı mayınlarla döşendi.

•Kürt köylerine yerleştirilen Arap aşiretleri silahlandırılarak Cumhuriyet Muhafızları'nın yanında Kürtlere saldırtıldı.

•Kerkük'te tüm okul, ve caddelerin isimleri değiştirildi. Tüm dükkan ve mağaza sahiplerine iş yerlerinin Arapça olarak adlandırılması emredildi.

•Şehir merkezine bağlı köylere yönelik geniş çaplı operasyonlar düzenlemek suretiyle bu köylerde yaşayan Kürtler göç ettirildi, onların yerine Araplar yerleştirildi.

Gidenlerin Bir Daha Dönmesine İzin Verilmiyor

Temmuz 1968 darbesiyle tekrar iktidara gelen Baas Partisi, eski siyasetine devam etti. Bu siyasetindeki esas amaç Kürtleri ezmek ve Kürt nüfusunu tamamıyla Kerkük'ten temizlemektir. Baas iktidarının Kürtlere karşı uygulamalarından önemli bir kaçı şunlardır:

•Kürt memurların Kerkük'ün dışına tayin edilmesi, yerlerine Arap memurların yerleştirilmesi. Kerkük'ten çıkan bir Kürdün bir daha geri dönmesine izin verilmemesi. (İsrail devleti Kudüs'te Yahudileştirme politikasında aynı şeyi Araplara karşı uyguladı.)

•Kerkük kentindeki tüm sokak, cadde, mahalle ve iş yerlerinin Kürtçe olan isimlerinin değiştirilerek yerine Arapça isim konması.

•Kürt mahallelerinde 60 metre genişliğinde geniş caddeleler açılarak istimlak edilen evlerin sahiplerine istimlak parası ödenmemesi ve bu kişilerin Kerkük'ün başka bir yerinde arsa satın alınmalarına da izin verilmemesi.

•Kürtlerin, bina yapmaları, arsa, ev satın almaları ve binalarını tamir etmelerinin yasaklanması. (İsrail bu politikanın aynısını Araplar için uygulamaktadır.)

•Kerkük'ün batısında Huveyce -Tikrit yolu üzerinde, fabrikaların yanı sıra , Arap asıllı işçiler için binlerce konut inşa edilmesi.

Dönemin hükümeti bir taraftan dışardan Arap işçileri getirirken, diğer taraftan Kürtlerin Kerkük'ü terk edip otonom bölgesine yerleşmeleri halinde onlara sınırlı bir mik-

tar parasal yardım yapılacağı yönünde çağrılar yapıyordu.

Kerkük'ün demografik yapısını değiştirmeye yönelik sürekli uygulanan politikalar yirmi yıl içerisinde yol açtığı değişikliklerden şöyle bir

sonuç ortaya çıkarılabilir:

•1957 nüfus sayımında %48,3 olarak gösterilen Kürt nüfusu 1977 sayımına göre %37'ye düştü. 1957 nüfus sayımında %28,2 olarak gösterilen Arap nüfus oranı, 1977 nüfus sayımında %44,41'e yükselmisti. Türkmenlerin de nüfusu gerilemişti: 1957 nüfus sayımında %21,4 nüfus oranına sahip olan Türkmenlerin 1977 nüfus sayımında %16,31 olarak gösterilmektedir.

•Kerkük'e bağlı olan 7 ilçe Kerkük'ten ayrılarak komşu illere bağlandı. Bununla da Kerkük'te Kürt nüfusun azaltılması amaçlanıyordu.

•Sadece 1987 ile 1988 yılları arasında Irak rejimi tarafından Kerkük'e bağlı 775 köy yıkıldı. Bu yıkım 37,726 çiftçi olan Kürt ailenin göç etmesine neden oldu. Her bir aile ortalama olarak 4-5 kişiye tekabül etmektedir. (Araştırmacının tespitlerine göre 1989 yılına kadar Irak Kürdistan'ında yıkılan köylerin sayısı 3,839'a ulaşmış. Bu köylerin arasında 1,757 okul, 2,457 cami, 271 sağlık ocağı vardı. Kent ve köylerden göç ettirilen ailelerin toplam sayısı ise 219,828'dir. Bu ailelerin büyük çoğunluğu, Kerkük yakınlarında bulunan köylerde çiftçilikle uğraşan ve Irak Kürdistan'ında yıkılan tüm köylerin dörtte birini oluşturan köylerden göç ettirildiler.)

Kerkük'te yapılanların bir aynısı bugün Sırlar tarafından Kosova'da yapılmaktadır. Irak rejiminin Kürtlere karşı uyguladığı imha metotları Halepçe'de kullandığı zehirli gazlarla üst boyutlara vardı.

Ne yazık ki, Kerkük'te olanlar Türkiye Kürdistan'ında her zaman olmaktadır. Bu gerçeği teyit eden, köylerin yıkılması, insanların yerinden yurdundan zorla göç ettirilmesi ve Kürt kültürünün yok edilmesi yönünde Kürt aydınları tarafından bir çok araştırma yapılmıştır.

Zalimler ve ceberutlar, kesinlikle aynı ulusa mensup-turlar !.. ▲

Çeviren: Mehmet Efe

(AL-MAJALLA. Sayı: 1005, Tarih:16-22 Mayıs 1999)

Mesud Barzani Anlatıyor:

Kürt Hareketinin Arap Dünyasıyla İlişkileri

■ AL-Majalla: Kürt ulusal hareketiyle ilk kez ilişki kapısını açan Arap lider kimdir?

Mesud Barzani: Bildiğim kadarıyla Kürt ulusal hareketiyle ilk ilişki kuran Başkan Cemal Abdul Nasır'dır. Babam, Mele Mustafa Barzani 1958'de Moskova'dan Irak'a dönüşünü Kahire üzerinden yaptı; bu sıra yine Başkan Cemal Abdul-Nasır'la görüştü , dolayısıyla ilişkiler daha da güçlendi ve bu ilişkiler 1970'e kadar, yani Başkan Nasır'ın vefatına kadar devam etti.

■ Bu ilişkilerin mahiyeti neydi?

Manevi yardımlardı. Abdul-Nasır tüm konuşmalarında Kürtlerin haklarını savunuyordu. Ayrıca Mohamed Huseyn Heykel, her ne kadar sınırlı da olsa El-Ehram gazetesinde çıkan yazılarında Kürtlerin ulusal haklarını savunuyordu. 1963'te Kürt halkına karşı yapılan büyük saldırıda, ne yazık ki tüm komşu ülkeler Irak, İran, Türkiye ve Suriye Kürtler'e karşı güç birliği yaptı. Ancak Cemal Abdul-Nasır açık bir şekilde bu devletlere karşı tavır aldı ve defalarca Irak hükümetinin Kürt hareketiyle ittifak yapması için tavsiyelerde bulundu. Ayrıca Cemal Abdul-Nasır hiçbir zaman Kürt halkına karşı yürütülen savaşları desteklemedi ve Kürtlerin ulusal haklarını inkar etmedi. Bu tür çabalar her ne kadar sınırlı da olsa o dönem için önemliydi.

■ Söz ettiğiniz, Mele Mustafa ile Cemal Abdul-Nasır arasında 1958'de yapılan görüşmenin dışında ikisinin arasında her hangi bir görüşme oldu mu? Ya da heyetler aracılığıyla ilişkilerini sürdürüyorlar mıydı?

Mele Mustafa ile Cemal Abdul-Nasır ara-

sında ikinci bir görüşme olmadı. Ancak heyetler aracılığıyla görüşmeler devam ediyordu. Örneğin, Sayın Celal Talabani, o dönem Kürt hareketinin Kahire temsilcisiydi ve 1963'te Fuat Arif ve Şewket Aqravi ile birlikte Kahire'de Cemal Abdul-Nasır'la bir görüşme yaptılar.

■ Abdul-Nasır döneminde Mısır, Kürtler'e herhangi bir askeri veya maddi bir yardımda bulundu mu?

Mısır Kürt hareketine hiçbir askeri ve maddi yardım yapmamıştır. Ancak ilk başlarda, 1960'lı yıllarda Kahire'deki büromuzun masraflarını karşılamak üzere bazı yardımlar yapıyordu.

■ Basın-yayın alanında Mısır o dönem size yardımcı olmadı mı?

Evet.. Tabi, radyonun Kürtçe yayın yapması 1957'de Kahire'de başladı.

■ Yani söylemek istediğiniz Kürtçe yayını Mısır radyosunun içinde bir programdı?

Evet, Kürt halkına yönelik Mısır radyosunun içinde bir programdı.

■ Cemal Abdul-Nasır'ın bu tutumunun, İran Şahını ve Irak kraliyet hükümetini kızdırmaya yönelik olduğuna inanmıyorsunuz?

Onları kızdırmaya yönelik olduğuna inanıyorum. Ancak Cemal Abdul-Nasır, Kürtlerin dostuydu ve aynı zamanda Irak, İran, Türkiye ve Suriye'deki eski sistemlere de karşıydı.

■ Cemal Abdul-Nasır tarafından Irak Kürdistan'ına kim geldi?

O dönemim Mısır'ın Bağdat elçisi Emin Huweydi'nin Kürt hareketiyle ilişkileri vardı. Ayrıca Hesen Sabri El-Xwoli'nin de adı, Mısır basınında çıkan haberlerde Kürdistan'a mektup getirenlerin arasında geçiyordu.

■ **Arap Birliği kurulduktan sonra, -ki Suriye de bu birliğin bir parçasıydı- Cemal Abdul-Nasır'ın Şam'da kaldığı sırada onunla görüşmeleri olmadı mı?**

Yukarıda söz ettiğim Cemal Abdul-Nasır ile Mele Mustafa Barzani arasında yapılan görüşme Arap Birliğinden sonraydı Şam'da değil Kahire'de yapılmıştı.

■ **Siz, kendiniz hiç Cemal Abdul-Nasır'la görüştünüz mü?**

Ne yazık ki hayır, hiç görüşmedim.

■ **Sedat Mısır'a başkan olduktan sonra da ilişkileriniz devam etti mi?**

Evet, Melle Mustafa Barzani ile Sedat'ın arasında mektuplaşmalar devam etti. Sami Abdurrahman'ında içinde bulunduğu bir heyet Kahire'de Sedat'la görüştiler. Görüşmeler sırasında Melle Mustafa Barzani'nin bir mektubu Sedat'a ve Mısır yetkililerine verildi.

■ **Başkan Hüsnü Mübarek'in döneminde de bu ilişkiler sürdü mü?**

Bizzat ben kendim Başkan Hüsnü Mübarek'e birkaç kez mektup gönderdim. Başkan Hüsnü Mübarek'le ilişkilerimiz yeniden canlandı. Şuna dikkat çekmek istiyorum; 1975'te sonra Mısır'la ilişkilerimizde bir kopukluk meydana geldi. Mısırlı dostlarımız Kürt hareketinden herhangi bir kimseyi karşılamaya hazır değildiler. Bu durum ikinci Körfez Savaşı'na kadar devam etti.

Hafız Esat'la İlişkiler

■ **Hafız Esat için ne söyleyeceksiniz?**

Gerçekten bu konuda çok insafli konuşmam gerekiyor. İran ile Irak arasında Cezayir'de 1975'te yapılan antlaşmadan sonra, Başkan Hafız Esat Suriye'nin kapılarını bize açtı. Ben 1976'da Şam'ı ziyaret ettim ve o dönem, 1975 yılında Kürt hareketine karşı tezgahlanan büyük komplonun meydana getirdiği kanama hala devam ediyordu. Tarih için söylüyorum; Hafız Esat elinden geldiği kadar bizimle sıcak ilişkiler kurdu, kardeşçe davrandı, saygı gösterdi ve hala bu ilişkilerimiz devam ediyor.

■ **Hafız Esat'la ilişkileriniz hala devam ediyor mu?**

1976'dan bu yana altı kez Hafız Esat'la görüştüm. Her Şam'a gittiğimde onunla görüşüyorum.

■ **Hafız Esat'tan önceki Suriye'nin yetkilileriyle ilişkileriniz iyi miydi?**

Hayır, bildiğiniz gibi, Suriyeli bir takım güçler Fehd-Al-Şair öncülüğünde Irak ordusunun yanında 1983'te Kürt hareketine karşı savaşa katıldılar.

■ **Suriye eski başkanı Nurettin Al-Etasi'nin döneminde,**

Muhabarat Şefi Abdulkerim Al-Cundi kanalıyla sizin Suriye'den yardım aldığınız iddia ediyor, doğru mu?

Hayır doğru değil, belki zaman zaman kimi mektuplar almış olabiliriz. Ancak o dönem hiçbir yardım almamışız.

Kral Hüseyin'le İlişkiler

■ **Kral Hüseyin'le görüşmeleriniz oldu mu; ne zaman?**

Mele Mustafa benim bilebildiğim kadarıyla en az iki kez Kral Hüseyin'le görüştü. Ayrıca merhum kardeşim İdris Barzani üç-dört defa Kral Hüseyin'le görüştü.

■ **Bu görüşmeler nerede oldu?**

Amman, Tahran ve Avrupa başkentlerinde oldu. İdris bir kez Tahran'da görüştü, diğer bir kez Londra'da görüştü üçüncü bir kez sanırım İsviçre'de görüştü, diğer görüşmeleri tam hatırlayamıyorum.

■ **Mele Mustafa Barzani'nin Kral Hüseyin'le görüşmeleri nerede oldu?**

Mele Mustafa Kral Hüseyin'le iki kez görüştü. Bu ilişkiler 60'lı yılların başında başladı. Gerçekten Kral Hüseyin Kürt sorununa büyük bir ilgi gösteriyordu. Çok zor bir dönemde maddi yardımda bulundu. Bu yardım her ne kadar sembolikte olsa anlamı çok büyüktü. Kral Hüseyin'le sıcak ilişkilerimiz merhumun vefatına kadar devam etti. İyi hatırlıyorum 70'li yılların başında Kraliyet divanından bir temsilci, Meyod Eltel Kürdistan'da bizi ziyaret etti.

■ **Sizle Kral Hüseyin'in arasında en son görüşme ne zaman oldu.**

En son 1996 yılında benimle bir telefon görüşmesi yaptım. Bu görüşme yaklaşık bir saat devam etti.

■ **Telefonda hangi konu üzerinde konuştunuz?**

Irak ve Irak'taki sürece ilişkin konuştuk. Bilindiği gibi o dönem Kral Hüseyin, Irak'ta federatif bir durum üzerinde duruyordu ve bu konudaki görüşlerimi öğrenmek istedi.

■ **Sünni-Şii ve Kürtlerden oluşan bir federasyondan mı söz ediyordu?**

Evet görüşmemiz bunun üzerineydi.

■ **Bu konudaki tavrınız neydi?**

Ona, onun görüşlerine yüksek bir değer biçtiğimizi, Kürt halkının onun yaptığı iyilikleri unutmayacağını ve babamla kurduğu iyi ilişkileri de asla unutmayacağımızı söyledim. Ayrıca dedim ki Ürdün'ün Irak'ın yeni süreci üzerinde büyük bir rolü vardır ve bu görüşlerinizin detaylı bir şekilde konuşulup tartışılmasında büyük bir fayda var.

■ **Bu konuyu Kral Hüseyin'le tartışmak üzere niçin Amman'a gitmediniz? Kral Hüseyin sizi Amman'a davet etmedi mi?**

Allah rahmet eylesin, çok kibar bir insandı. Beni Am-

man'a davet etti. Ancak bizim iç problemlerimizden dolayı, yani meydana çıkan iç çatışmalar nedeniyle bölgeyi terk edemedim.

■ Kral II. Abdullah'la bu ilişkileriniz devam ediyor mu?

Evet, hem başsağlığı dilemek için hem de Kürt ulusal hareketi ile Ürdün arasındaki tarihi ilişkileri tazelemek amacıyla, Kral Hüseyin'in vefatından sonra Ürdün'e bir heyet gönderdik. Kral Abdullah da buna çok sevindi ve babasının benim için yaptığı daveti tekrarladı. Doğrusu bu davete en yakın bir zamanda icabet etmek istiyorum.

Suudi Arabistan'la İlişkiler

■ Suudi Arabistan'la ilişkileriniz nasıl? Hiç Kral Fahd'la görüşmeleriniz oldu mu?

Irak Ulusal Kongre heyetinin içindeydim, 1993'te heyet olarak Kral Fahd'le Cidde'de görüştük. Irak'ın bütünlüğü ve yeni sürece ilişkin çok hassastı. Irak halkının üzerindeki çilenin kalkması için Suudi Arabistan'ın her zaman hazır olduğunu söyledi. İlk defaydı ben Fahd'la görüşüyordum. Doğrusu Irak gerçeğine ve Irak halkına karşı duyarlı yaklaşımı beni olumlu yönde etkiledi.

■ Suudi'lerle ilişkileriniz sürüyor mu?

Evet, muhakkak. Suudi Arabistan bölgede çok önemli bir devlet ve bölgenin üzerindeki rolü büyüktür. İlişkilerimizin devam etmesinden yanayız. Gerek Irak'taki yeni sürece ilişkin, gerekse de Kürt sorununun çözümü konusundaki gelişmeler hakkında sürekli görüş alışverişinde bulunmak istiyoruz.

■ Suudi'lerle ilişkileriniz ne zaman başladı?

Daha önce, rahmetli Kral Faysal'la ilişkilerimiz çok iyiydi. Kral Faysal bize büyük insani yardımlarda bulundu. Onun o yardımlarını unutmamız mümkün değildir.

■ Mele Mustafa Barzani ile Kral Faysal arasında ilişkiler var mıydı?

Evet çok sıcak ve daimi ilişkiler vardı.

Fas'la İlişkiler

■ Fas için, Kral II. Hüseyin'le hiç ilişkileriniz var mıydı?

Bildiğim kadarıyla, ne yazık ki Fas'la hiç ilişkilerimiz olmamış.

■ İlişki sağlamak için hiçbir çaba sarf etmediniz mi?

Doğrusu bu konuda hiçbir çabamız olmadı.

■ Fas'ın gerek Araplar arası ilişkilerde ve gerekse uluslararası ilişkilerde rol sahibi olduğunu bilmiyor musunuz?

Fas'ın rolünü biliyoruz ve onunla ilişki kurmak da istiyoruz. Ancak henüz gereken ilişki kanalını yakalamış değiliz.

Cezayir'le İlişkiler

■ Cezayir Başkanı Huari Bumedyen'le ilişkileriniz var

mıydı?

Allah rahmet eylesin. O ve ekibi Kürt halkına çok acı hatıralar bıraktılar.

■ Neden acı?

Çünkü Huari Bumedyen, İran Şahı ile Irak arasında 1975'te Cezayir'de yapılan ve dönemin ABD Dış İşleri Bakanı Henry Kissinger'in aracılık yaptığı antlaşmanın kefilisi oldu. Bu antlaşma Kürt halkı için büyük bir felaketti ve Huari Bumedyen bu antlaşmanın yapılması için büyük bir rol oynadı. Bu antlaşma Cezayir topraklarında yapılmamalıydı!

■ Daha sonra Cezayir'le ilişki sağlamak için çabalarınız oldu mu?

Abartmasız söylüyorum; bütün Kürt hareketleri, farklı görüşlere sahip olmalarına rağmen, Cezayir'e ve Bumedyen'e büyük bir öfke duyuyorlardı.

■ Bu Bin Bella için de geçerli miydi?

Kesinlikle hayır! Daha önce, Bin Bella'yla Avrupa'nın bir başkentinde görüşecektim. Ancak hava alanında beklenmedik bir olay oldu. Bu da görüşmemizi engelledi.

■ Yeni bir sayfa açmak için, son seçimleri kazanan Abdulaziz Butefliq'e bir kutlama mesajını göndermediniz mi?

Doğrusu böyle bir mesajı göndermek için cesaret etmedim. Çünkü Abdulaziz Butefliq, 1975 antlaşmasının hem mimarı hem de o dönemin Cezayir Dış İşleri Bakanıydı. Bu nedenle ona bir kutlama mesajı göndermek, Kürt halkının kabul edebileceği bir şey değildi. Kürt halkı tepkisiz kalamazdı.

■ Tunus'la İlişkiler

Tunus eski devlet başkanı Habib Burgiba'yla ilişkileriniz var mıydı?

Evet, Habib Burgiba'yla görüşmelerimiz oldu. Bizim Kahire eski temsilcimiz Şewket Aqrawi Tunus eski başkanı Burgiba'yla görüştü. Burgiba bu görüşmeden sonra Mele Mustafa'ya bir mektup da gönderdi. Bu görüşme, sanırım 1965'te ya da 1966'da oldu.

■ Bu ilişkiler devam etti mi?

Hayır, devam etmedi.

Filistin Kurtuluş Hareketi

■ Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat'la ilişkileriniz ne zaman başladı?

Yaser Arafat'la ilişkilerimiz çok eskiye dayanır, bu ilişkilerimize hiç toz konulmadı ve devam ediyor, umarım sonuna kadar da devam edecektir. Yaser Arafat en zorlu günlerde yanımızda yer almıştır.

■ Mele Mustafa ile Yaser Arafat arasındaki görüşme ne zaman oldu?

Ne yazık ki böyle bir görüşme olmadı. Çünkü Bağdat'taki kardeşlerimiz böyle bir görüşmeye karşıydılar.

■ Siz kendiniz Yasar Arafat'la görüştünüz mü?

Evet, ilk kez onunla Bağdat'ta görüştüm. Daha sonra mektup ve telefon aracılığıyla ilişkilerimiz devam etti. Bilgi vermek amacıyla söylüyorum; 1979'da Viyana'da olduğum bir sırada bana karşı bir suikast girişimi oldu. O sıra Yaser Arafat yardımcılarından birisini yanıma gönderdi ve bana bir pasaportla güvenilir, kalabileceğim bir yer de temin etti. Bu önemli yardımlar olmasaydı üstesinden gelemeceğim zorluklarla karşı karşıya kalırdım.

■ Siyasi açıdan Filistinlilerin size karşı tutumu nasıldı?

Filistinlilerin tutumu, eskiden de şimdi de Kürt halkının haklarından yanadır.

Yemen'le İlişkiler

■ Yemen'le ilişkileriniz var mıydı?

Güney Yemen'le ilişkilerimiz vardı. Bu ilişkiler, Abdulfattah İsmail döneminde başladı. Daha sonra Salım Rabii Ali döneminde de sürdü ve Ali Nasır Mohamed'le devam etti. Şahsen benim ilişkilerim Ali Nasır Mohamed'le bu güne kadar da devam ediyor.

Saddam Hüseyin ile İlişkiler

■ Irak'ın tüm devlet başkanlarıyla ilişkileriniz oldu: Abdulkerim Kasım, Abdulselam Arıf, Abdurrahman Arıf ve Ahmet Hasan El Bekr ve daha sonra Saddam Hüseyin. Size göre bunlardan hangisi kendi döneminde daha çok Kürt sorununun çözümüne katkıdı?

Abdul Kerim Kasım'ın diğerlerinin tümünden çok

farklı ve önemli bir özelliği vardı. Bu da Kürt halkına ve Irak'a verdiği hizmetti.

■ Saddam Hüseyin hakkında ne diyebilirsiniz; özellikle sizin onunla özel ilişkileriniz var mı?

Gerçek ne ise öyle anılmalıdır. Baas Partisi 1968'de yeniden iktidara geldikten sonra, Bağdat rejimi Kürt ulusal direnişini bastırmak için tüm araçlarını kullandı. Öyle zan ediyorum ki, Ahmet Hasan El Bekr, Salih Mehdi Ammaş Herdan Tikriti gibi askerler bu konuda daha çok sertlik yanlıydılar. O dönem Baas Partisinin içinde sivil kanat daha tam olarak iktidarı ele geçirememişti. Bize karşı yapılan askeri saldırılar başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra, kara mekanizması sivil kanadın eline geçti. 11 Mart 1970 antlaşmasının sağlanması için Saddam Hüseyin büyük bir rol oynadı. Antlaşmaya ilişkin yapılan müzakerelerde Saddam Hüseyin yaptığı önerlerinde ve tutumunda cesurca hareket ediyordu. Doğrusu Saddam Hüseyin'in cesareti olmasaydı, mümkün değil diğerleri bu antlaşmayı kabul etmezlerdi. Bu gerçeği olduğu gibi kaydetmek lazım. Ancak daha sonra meydana çıkan hadiseler ayrı.

■ Kraliyet döneminde onların sizinle ilişkileri nasıldı?

Kraliyet döneminde İngilizler büyük bir problemdi. Irak iktidar devraldıktan sonra Kürtler Kral I. Faysal'a büyük bir ilgi gösterdiler. O dönem sorunumuz İngilizlerle, veliaht Abdullilah ve Başbakan Nuri Said'leydi

Kaynak:

Al-Majalla (15-21 Ağustos) Sayı 1018

Arapça'dan çeviren Mehmet EFE

KDP 12. Kongresini Yaptı

Kürdistan'da 4-6 Ekim günleri arasında 1,500 delegenin katılımıyla 12. Kongresi'ni yapan Kürdistan Demokrat Partisi'ne Mesud Barzani yeniden Genel Başkan seçildi.

ABD Başkanı Bill Clinton'un Sözcüsü Al Gore'den Filistin Lideri Arafat'a kadar dünyada bir çok politikacı ve devlet adamı, KDP Kongresi'ne kutlama mesajlarını gönderdi.

KDP Kongresi'ne Mısır'dan, Ürdün'den, Filistin ve bölgenin diğer ülkelerinden bir çok gözlemci katıldı.

ABD Başkan Sözcüsü Al Gore ve Filistin Lideri Yasser Arafat yanı sıra Avusturya, Fransa, İsveç, Al-

manya, Britanya gibi ülkelerden, İspanya Bask bölgesinden ve Kosovalı Arnavutlulara kadar bir çok devlet adamı ve politikacı KDP'nin 12. Kongresi'ne başarı dileklerini ve kutlama mesajlarını gönderirken, Türkiye sessizce izledi ve her hangi bir resmi açıklamada bulunmadı. Kongre'ye Kapatılan Demokratik Kitle Partisi'nin Başkanı Şeraffetin Elçi ve Fazilet Partisi'nden Haşim Haşimi de bir kutlama mesajı gönderdiler. YNK, Feridun Abdullah Başkanlığında bir heyeti, KDP Kongresine gönderdi.

Turkish Daily News'e bir açıklamada bulunan KDP'li bir yetkili, "KDP kendi içinde yeni bir yapılanma oluşturdu ve çeşitli politik sorunları görüşmek üzere 11 ayrı komite kuruldu." dedi. ▲

Gösterilerden Sonra Kürtler ve Hatemi

Kurdish Media
(Araştırma
Birimi)

Kürt Medyası, 12 Temmuz 1999 tarihinde (49. Sayısında), İran'da cereyan eden olaylar üzerine yaptığı analizde, Hatemi'nin eninde sonunda öğrencileri hayal kırıklığına uğratacağı öngörüsünde bulunmuştu. "Öğrenciler, çok yakın bir gelecekte, aralarındaki bazı farklılıklara rağmen her iki kesimin de [muhafazakarlar ve reformcular] İslami devrimin korunmasında ve bu devrime kaynaklık etmiş olan güçlerin en yüksek dereceye çıkarılması hususunda görüş birliği içinde olduğunu görecektir."

Acaba, İran'da şu anda ve gelecekte nasıl bir güçler dengesi söz konusu olacaktır?

Öğrenciler Birer Kurban

Hatemi ve onun sol kanat din adamı taraftarları için bir piyon vazifesi gören öğrenciler şimdi Hatemi tarafından kendilerine ihanet edildiğini düşünüyorlar. Düş kırıklığına uğramış öğrencilerden biri Agence France Presse'e, "her şeyin bittiğine inanmıyorum" derken, bir başka öğrenci, "Hatemi'nin de tüm diğerleri gibi bir molla olduğunu artık görebiliyoruz" diyerek, reformcu bir günlük gazetenin kapatılması üzerine geçen hafta patlak veren ve polis tarafından kanla bastırılan protesto gösterilerinin yarattığı öfkeyi yansıtıyordu.

İran'daki öğrenci hareketinin başına gelen şey, günler önce, 23 Şubat 1999 tarihinde İran'ın Kürdistan vilayetlerinde yaşananların aynısıydı. Kürdistan'ın farklı şehirlerindeki Kürt göstericiler İran istihbarat ajanları tarafından katledilip tutuklanmış ve bu operasyonun sona ermesinden hemen sonra, Hatemi'nin yakın müttefiklerinden biri olan Kürdistan'ın Kürt valisi bu baskı ve katliamları desteklemişti. İşte Hatemi o zaman Kürtler nezdindeki güvenilirliğini yitirdi ki, Kürdistan'daki gençlerin geçtiğimiz haftalarda ülkeyi sarsan gösteri dalgasına katılmamalarının başlıca nedeni budur.

Kürdistan'daki gösteriler ve göstericilerin katledilmesi Tahran'daki şiddet gösterilerinin katalizörü olarak görülebilir ve Kürtler tarafından Şubat gösterileriyle yaratılan istikrarsızlık, Kürt olmayanlar açısından gösterilere katılma anlamına gelen bir ders olmak yerine, Tahran'daki öğrencileri motive edip cesaretlendirdi. Bu tepkiler zinciri İran'daki sistemi kritik bir noktaya daha da yaklaştırdı ve Tahran'daki yoğun güvenlik önlemleri ve gergin durum bu istikrarsızlığın göstergesidir.

Öğrenci kaynakları geçen hafta yaptıkları bir açıklamada, polis şefinin görevden alınması ve güvenlik güçlerinin ülkenin başta gelen lideri Ayetullah Ali Hamaney'in direkt denetiminden çıkarılması yönündeki taleplerini haykırmak üzere Cumartesi günü (bugün) yeniden sokağa çıkabileceklerini belirtiyorlardı, ancak Hatemi'nin İçişleri bakanı Cuma günü devlet televizyonunda yaptığı bir açıklamada, İran yetkililerinin önümüzdeki günlerde herhangi bir gösteriye izin vermeyeceklerini belirtiyordu.

Hatemi ve onun, artan huzursuzluğu, yazılı protestolar ve barışçıl diyaloglar biçiminde ele alma hususunda bir baskı unsuru olarak oynadığı rol, onun tüm çabalarını boşa çıkartan fiziki bir protestoya ve şiddetli gösterilere dönüştü. Hatemi'nin halk nezdindeki imajını zedeleyen şey bizzat onun sergilediği tavrıydı. Hatemi'nin bundan sonra halkın güvenini yeniden kazanması ve halka hakim olan huzursuzluğu şiddet

Kamuoyu ve askeri bakımdan Hamaney, Basij ve Ansar Hizbullah çetelerinin ve devrimci muhafızların tam desteğine sahip. Halk ve öğrencilerin çoğunluğu tarafından kendisine verilen desteği kendi eliyle adım adım tahrip eden Hatemi kendi kuyusunu kazmaktadır; ve son olarak Rafsanjani, ordunun büyük kesiminin kendi karizması altında olduğunu ummaktadır.

içermeyen bir tarzda dile getirmeye devam edip etmeyeceği belli değil; özellikle de Foruhar çiftinin katledilmesi olayının üzerine gidilmesinde gösterdiği zayıflık dikkate alındığında.

Dr Kasımlı'nın 10 yıl önce Viyana'da katledilmesi ile Foruhar çiftinin geçen yıl Tahran'da katledilmesini kıyasladığımızda, benzer bir seyri, İran istihbarat ajanlarının şiddet ve terör yöntemleriyle muhalefeti bastırma senaryosunu rahatlıkla görebiliriz. Bu her iki katliamın ve son 10 yılda gerçekleştirilen tüm diğer katliamların başlıca mimarının -Rafsanjani yönetiminde Enformasyon bakanlığı yapan Falahiyan'ın istihbarat ve güvenlikten sorumlu vekili olan- ve artık gözden düşen İmami (İslami) olması hiç de şaşırtıcı değil.

Rafsanjani: Başka Bir Oyuncu

Rafsanjani gösteriler esnasında halkın önüne çıkmamasına rağmen ve öğrencileri destekleyen veya kınayan herhangi bir demec vermemesine rağmen, gösteriler bastırıldıktan sonra sahneye çıkıp, devrime yönelik tehditler karşısında Hamaney ve Hatemi kamplarıyla birleşik bir cephe oluşturdu. Rafsanjani, bir sonraki İran parlamento seçimlerinin iki rakip gurubu olan Hamaney'in muhafazakar din adamları ile Hatemi'nin reformcu sol kanat din adamları arasında bir arabulucu olarak hareket etti. Rafsanjani'nin Şubat'taki parlamento seçimlerinde aday olmaya karar vermesiyle birlikte, İran politikasına biçim veren güçler dengesinde daha güçlü bir birleşmeye tanık olacağız.

Rafsanjani Parlamento'ya yeniden dönmekle, Parlamento başkanı olan muhafazakar Nateg Nuri'yi görevden alacaktır. Nateg, Rafsanjani'nin üçüncü kez devlet başkanını seçilmesini sağlayacak olan kararnamenin parlamentodan geçmesini engellemiştir. İran anayasasına göre, bir kişi ancak iki kez devlet başkanı seçilebilir. Ancak Rafsanjani'nin bu intikamından en kazançlı çıkacak olan kişi Hatemi olacaktır çünkü, böylelikle muhafazakarlar parlamento üzerindeki ağırlıklarını yitirecekler ve Hatemi'nin reformlarına karşı Hamaney tarafından güçlendirilen yürütme konseyi (şurai-taskise-maslehat) başkanı olan Hamaney'in Hatemi üzerindeki gölgesi azalacaktır.

Bu gelişme, öğrenci gösterileri karşısında sergilediği üdönüşü politikasından dolayı, muhafazakar cephe tarafından Hatemi'ye sunulan bir fırsat olarak da değerlendirilebilir. Umulmadık bir şey olmadığı taktirde, önümüzdeki Mart ayında Rafsanjani (yasama gücünün zirvesine oturarak) parlamento'yu yönetecek, Hatemi idari güce hakim olacak ve Hamaney Adli güç, TV ve siyasal satranç tahta-

sının en önemli taşı olan İran devrim muhafızlarının ve Basij'in denetimini ele geçirecek Hatemi'yi gölgede bırakacaktır. Öte yandan, öğrenciler tarafından fotoğrafı yırtılan ve aşağılanan Hamaney de bu bozgunun payını

alacaktır.

İran'daki iktidar mücadelesinin yarattığı kaotik sistemi tahlil edebilmek için, üç önemli şahsiyete ve aile bağları ile danışmanları da dahil olmak üzere, onların siyasi arenadaki uzantılarına yakından bakmak gerekiyor. Kendine güvenen bir Azeri kişiliğine sahip olan Hamaney, (biri TV sorumlusu olan diğeri ise İran'daki İnternet ağını denetimi altında tutan) Larijani kardeşler (Ali ve Muhammed Cevad) tarafından desteklenmektedir ve İran'daki ileri teknolojiye dayalı iki medya aygıtını kontrol etmektedir; Öngörülmesi bir Yezdi'li ve pasifist bir karaktere sahip olan Hatemi, -Muhammed Cevad Larijani'nin düşmanı olan- Dr Mohajerani'yi kendisine stretejist olarak seçip yazılı medya üzerinde denetim kurmuştur. Son olarak, kurnaz bir kişiliğe sahip olan ve -hem parlamentodaki dış işleri komitesinde hem de Milli Güvenlik Konseyi'nde M.C. Larijani'nin bir başka düşmanı olan- Dr Hasan Ruhani'yi kendisine yakın bir müttefik olarak seçen Rafsanjani ortada durmakta ve Hamaney'in halefi olmayı planlamaktadır.

Kamuoyu ve askeri bakımdan Hamaney, Basij ve Ansar Hizbullah çetelerinin ve devrimci muhafızların tam desteğine sahip. Halk ve öğrencilerin çoğunluğu tarafından kendisine verilen desteği kendi eliyle adım adım tahrip eden Hatemi kendi kuyusunu kazmaktadır; ve son olarak Rafsanjani, ordunun büyük kesiminin kendi karizması altında olduğunu ummaktadır.

Muhalefet ve Kürtler

Muhalefet cephesine geçtiğimizde ise, karşımıza ilk olarak Kürdistan'da etkin bir peşmerge gücüne sahip olan Kürtler çıkmaktadır. Diğer bölgelerdeki Kürt soydaşları gibi, İran Kürdistanı'ndaki Kürtler de, yayılmacı bir politika izleyip başkenti hedeflemek yerine, gerilla taktikleri kullanarak Kürt bölgelerinde yoğunlaşmakta ve İran ordusu içinde pek çok Kürt bulunmasına rağmen, peşmerge tank ve modern ağır top kullanma deneyimine sahip olmamışlardır. İran Kürtleri, Dr Kasımlı'nın katledilmesiyle ve İran istihbaratının 10 yıllık terör dalgaları nedeniyle uğradıkları kayıpları zar zor giderebilmişlerdir.

Bir diğer muhalefet odağı ise, oldukça iyi örgütlenen, Irak'la güçlü ilişkileri ve bu ülkede üsleri olan, ancak, İran-Irak savaşında Irak'ı destekleyerek İran'a ihanet etmekle suçlandığı için İran'da kötü bir imaja sahip olan Marksist-

Kürtler gerek İran'da gerekse de İran dışında, en büyük güce sahip olan iki askeri muhalif güçten biridir. İran'daki mevcut istikrarsız durum dikkate alındığında, Dr Kasımlı'nun katledilmesinin üzerinden geçen 10 yıldan sonra, Sovyetler Birliği'nin ve Komünizmin yıkılmasından ve Türkiye'deki Kürt milliyetçiliğinin yeniden canlanmasından sonra, Kürtlerin stratejilerini yeniden değerlendirmeleri ve İran'da daha aktif bir rol oynamaları gerekmektedir.

İslamcı grup Halkın Mücahitleri Örgütü'dür (HMÖ). Halkın Mücahitleri ABD gibi ülkelerin terörist örgütler listesinde olmasına rağmen, ABD, İngiltere ve Avrupa'da çeşitli büroları mevcuttur. Örneğin İran'daki şiddet gösterilerinden sonra, HMÖ'nün resmi temsilcisi, BBC'deki canlı bir programa katılarak yorum yapmıştı. HMÖ'nün İngiltere'deki bu popüleritesi, bir ara BBC'nin röportaj yapmadığı PKK'ye yönelik İngiliz tavrı ile kıyaslanabilir; hatta PKK ile yapılan benzer bir röportaj İngiltere'deki Kürt kanalı Med-TV'nin kapatılmasına neden olmuştu.

Muhalefetin geri kalan kısmı ise bazı özel şahsiyetlerdir; şu anda Paris'te yaşayan eski devlet başkanı Benisadr, İran liderinin eski haleflerinden (vali-fagih) biri olan ve şu anda İran'da ev hapsinde yaşayan Ayetullah Montazari ve kendisinden çok daha fazla tanınan annesiyle birlikte Berlin'de yaşayan ve cumhuriyet-monarşi türünden bir rejim hayali kuran eski Şah'ın oğlu; bunlara, ciddi bir örgütlenmesi ve ilişki çevresi olmayan başka bir kaç kişi daha eklenebilir. Öğrenciler tarafından oluşturulan güce gelince, patlayıcı bir güç olan öğrencilerin belli başlı liderlerinin önemli bir kısmı tutuklanmıştır ve ayrıca öğrencilerin arasına önemli oranda rejim taraftarları sızmıştır. Ayrıca, rejim, muhtemel bir öğrenci lideri olarak ortaya çıkıp, İran özgürlük hareketinin popüleritesini yükseltmeye teşebbüs eden her türlü karizmatik lideri derhal tutuklamaktadır.

Kürtler gerek İran'da gerekse de İran dışında, en büyük güce sahip olan iki askeri muhalif güçten biridir. İran'daki mevcut istikrarsız durum dikkate alındığında, Dr Kasımlı'nun katledilmesinin üzerinden geçen 10 yıldan sonra, Sovyetler Birliği'nin ve Komünizmin yıkılmasından ve Türkiye'deki Kürt milliyetçiliğinin yeniden canlanmasından sonra, Kürtlerin stratejilerini yeniden değerlendirmeleri ve İran'da daha aktif bir rol oynamaları gerekmektedir. İran Kürdistanı'ndaki partiler, örneğin İran Kürdistanı Demokrat Partisi (İKDP) iki seçenikle karşı karşıyadır; ya, "İran'a demokrasi, Kürdistan'a özerklik" biçimindeki birleştirici politikalarını sürdüreceklerdir ya da daha bağımsızlıkçı bir politikaya geçerek, asıl vurguyu Kürdistan'a yapma, kendi çıkarlarını söyleminin ve pratiğinin odak noktasına koyarken, İran'ın çıkarlarını söylemi dışında bırakma veya kendi çıkarlarından sonra ele alma durumunda kalacaklardır.

Kürt mücadelesinin bağımsızlıkçı boyutunu göz ardı etme biçimindeki Kasımlı politikasının, yeni bir yüzyıla geçmek üzere olduğumuz mevcut koşullar altında ve partinin gelecek yüzyıldaki ilk kongresinde yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. "Kürdistan'a özerklik" şiarını benimseyen kimi çevreler, bu hedefin parti politikalarının köşe taşı haline getirilmesini ve "İran'a demokrasi" şiarından

daha öncelikli olarak ele alınmasını savunmuşlardır; zira, yüzyıllardan beridir zalimler tarafından yönetilmiş olan bir bölge ve ülkede demokrasi şiarı bir rüyadan ibaret olabilir. (İKDP'nin son dönem yaklaşımları için,

parti lideri Hasanzade'nin Haziran 1999 tarihinde Amerikanın Sesi Radyosu ile yaptığı söyleşiye bakınız).

Eğer Kürtler birleşik bir İran'a inanıyorlarsa, o zaman, İran muhalefetinin belli başlı unsurları hatta tüm muhalif kesimlerle (Benisadr, HMÖ, Şah'ın oğlu gibi) aralarındaki mevcut işbirliğini daha da güçlendirmelidirler. Yok eğer bağımsızlığa inanıyorlarsa, o zaman da, diğer Kürtlerle birlikte verdikleri mücadeleyi daha da güçlendirmeli ve bu bağımsızlık planlarını hayata geçirebilmek için Azerbeycan türünden bölgesel müttefikler bulmalı, hatta gerekirse yurt dışında çeşitli oluşumlar ve kurumlar yaratmalıdırlar. Bu her iki politika da çok daha yoğun bir siyasal süreç gerektirmektedir ve her iki politika paralel bir şekilde izlenebilir. Öte yandan İran'daki Kürtlerin liderleri şu soruya cevap vermek zorundadırlar; Kürt bölgelerinde bir örgüt ve cumhuriyet kuran ilk parti olmalarına rağmen, neden hala, neredeyse 20 yıldır İran hükümetinden talep ettikleri ama kendilerinin yurt dışında kurabilecekleri basit bir sürgün parlamentosundan bile yoksunlar? İran Kürtleri böyle bir kurumu etkisiz ve yalnızca kamuoyu imajı oluşturan bir kurum olarak mı değerlendirmektedir? Peki kamuoyu nezdinde daha fazla tanınmaya ihtiyaçları yok mudur? İktidardaki güç odakları ister İslamcı reformcular (Hatemi) olsun, ister katı İslamcılar (Humeyni) olsun, ister liberal (Bazergan) olsun, ister monarşist olsun, İran rejimi kendi doğasını geçmişte açık bir şekilde ortaya koymuştur; Kürtler pasif bir konumda kaldıkları sürece, hiçbir şey değişmemektedir. Ancak İran Kürtleri tarafından veya diğer bölge ülkeleri tarafından İran'a yapılan baskılar arttığında, İran Kürtlere daha fazla hak tanımaktadır. Davalarını diğer bölgesel güç mücadeleleri ve diğer bölgesel sorunlarla birleştirme pahasına olsa bile Kürtler sürekli olarak İran'daki rejimi baskı altında tutmak durumundadır.

Son gösterilerden ve yakın gelecekteki parlamento seçimlerinden sonra Hatemi'nin reformları pekala da bir hayale dönüşebilir. Siyasal kariyeri boyunca daha önce baskılardan dolayı bir kez görevinden istifa etmiş olan Hatemi, aynı şeyi yeniden yaparak, devlet başkanlığından istifa edebilir. İran'da demokratik bir yönetimin iş başına gelmesi ve Kürtlere haklarının tanınması hiç de fena olmaz; ancak bu daha ziyade bir yanılgı, adeta bir mucize olarak görünmektedir. ▲ 17 Temmuz 1999

İngilizceden Çeviren: Cemal Atilla

Bir Toplantının Düşündürdükleri ya da Dünyanın Bütün Light Kürtleri; Kürtleşin!

Z. Abidin
Kızılyaprak*

'Kürtmen'[Kürde benzeyen] ve 'light Kürt': İlki gaflarıyla ünlü Tansu Çiller'e ait; başbakanken Güney'deki gelişmelerle ilgili bir demecinde yanlışlıkla 'Türkmen' yerine kullanmıştı. Sonra, eşinin gaflarını soran bir gazeteciye Özer Uçuran Çiller, "...fakat bazı dil sürçmeleri ilginç anlamlar taşıyor. Mesela ateşkes yerine 'savaşkes' demesi... 'Kürtmen' de aynı şekilde sevimli geldi bana..." demişti.

O günden bu yana 'Kürtmen' lafı, 'Türkkürdü' gibi, 'Türkmen'liğe çok yaklaşmış bir duruşu hatırlatıyor bana. Tıpkı 'light Kürt' gibi...

'Light Kürt' ne mi? O benim uydurduğum bir şey...

Çoğunlukla kendime yakıştırdım bunları. Çünkü Kürt olmama rağmen doğru dürüst Kürtçe bilmem. Tek kelime Kürtçe yazamam. Böyle olunca, aklımdan sık sık 'light Kürt' olduğum geçerdi; ya da Özer Uçuran Çiller'in imayüklü kabulüyle, 'Kürtmen'...

Utancımдан kimselerle tartışamadığım bu adlandırma problemimin yersiz olduğuna inanıyorum artık. Boşu boşuna, başkalarına ait olması gereken sıfatları kendim için kullanmışım. Meğerse benim şahsi 'etno-power'ım için kullandığım bu terimler bir 'duruş'un adlarıymış. Kendimden çok onlara haksızlık etmişim meğer, haklarını/adlarını teslim etmemekle ya da çalmakla...

Sözünü ettiğim 'duruş'un yontulmamış biçimi bir zamanlar pek revaçtaydı; yeniden hatırladım. Hani Kürt coğrafyasının kimi illerinden çıkarlardı daha çok ve kendilerini Kürt olarak ad-

landırmazlardı. Besbelli ki Kürdü insan dışında doğanın başka başka mahluklar kümesine uygun bulduklarından, "Kürt falan olmak mühim değil; mühim olan insan olmak" derlerdi. "Dünya vatandaşı" ve hatta "enternasyonalist" etiketleri de bu mealin kaba bir cila çekilmiş ifade tarzı olurdu.

Yeniden hortlamış meğer. Adı, "özgür yurttaş" olmuş. Soyadı "anayasal vatandaşlık". Bunlara salt formülasyon olarak bir diyeceğim yok; konunun uzmanlarınca tartışılır, hatta bir ilerleme sayılır, falan. Fakat bir sabah uyandığında bunları keşfeden kimi Kürtlerin, Kürt aydınlarının, bunları savunurken büründükleri ya da bürünmeye çalıştıkları ruh hali, 'light Kürtlük' ile 'Kürtmenlik' kavramlarının bu ruh halinin bire bir karşılığı olduğunu düşündürttü bana.

* * *

Aslında bir toplantıyı anlatacaktım. Ancak anlatacağım toplantıda kimi Kürt aydınlarının 'duruş'u ister istemez yukarıdaki bahsi çağrıştırdı ve oradan girdim konuya.

ÖDP'nin Düzenlediği Toplantıya Katılanlar: Adaler Ağaoğlu, Bakır Çağlar, Can Dündar, Ercan Karakaş, Aydın Engin, Abdümelik Fırat, Ahmet Türk, Avni Özgürel, Ufuk Uras, Kenan Sönmez, Ümit Fırat, Tarık Ziya Ekinci, Turgut Tarhanlı, Kemal Kirişçi, Kemal Parlak, Mehmet Ali Eren, Nadire Mater, Doğan Halis, Mehmet Altan, Feridun Yazar, Enver Sezgin, Gençay Gürsoy, Faik Bulut, Hrant Dink, Hüsnü Okçuoğlu, Gülay Göktürk, Hüsnü Öndül, İsmail Gölbaş, Altan Tan, Maruf Ataoğlu, Abidin Kızılyaprak, Mehmet Metiner, Mahmut Özgür, Murat Bozrak, Musa Güneş, Mustafa Özer, Bayram Bozyel, Cemal Taş, Naci Kutlay, Osman Özçelik, Mevlüt İlgin, Ömer Ağın, Recep Doğaner, Saruhan Oluç, Selman Yeşilgöz, Sezgin Tanrıkulu, Sırrı Sakık, Şemsettin Polat, Yılmaz Çamlıbel.

*Gazeteci

Aydın, bu bizim ölçekte de olsa, bir sabah uyandığında herhangi bir po-

litik iradenin ortaya attığı doğrultuyu kendi doğrusu yapivermesini anla-

yamıyorum; içime sindiremiyorum. Bizim ölçekte bile -en kaba tarifiyle-

kavgayı aklıyla yürüten kişi sayılması gereken aydının, aklını politik oto-

ritelere amade hale getirmesi, çitanın düşüklüğünü de değil; artık ve ne

yazık ki çitanın yerlerde sürünmesini hatırlatıyor...

çekliğinin imbiklenmesi ol-
duğunu düşünüyorum. Bir
başka deyişle, evrensel
normlar diye bir şey varsa-
yıldığında çoğunlukla iyi bi-
rer okur-yazar ya da politi-
kacı sayılması gerekenlerin
bizde aydın katına -bu katın

Toplantı yerine toplantı-
lar demek daha uygun. Çün-
kü iki toplantı söz konusu.
İlki 3 Temmuz'da yapıldı,
ikincisi 18 Eylül'de. ÖDP
Genel Başkanı Ufuk Uras'ın
davetiyle düzenlendi her iki
toplantı. Amaç Türk ve Kürt
aydınlarını bir araya getirmek ve 'Kürt sorunundaki muh-
temel gelişmeler ile çıkış yolları'nı konuşmaktı. Önce her
iki toplantının genel havasını vermeye çalışayım.

İlk toplantı daha çok PKK lideri Abdullah Öcalan hak-
kında -toplantıdan birkaç gün önce- verilmiş olan idam
kararının uygulanması halinde doğacak kaosa işaret eden
bir tondaydı ve bunun mutlaka engellenmesi yolundaki
konuşmalar ağır basıyordu. İkinci toplantıda ise Öcalan'ın
2 Ağustos tarihli çağrısının etkisi görülüyordu: "Barış ve
demokratikleşme için uygun ortam bulunduğu" değerlen-
dirilmesi yaygındı. İkincisi gibi birincisi de istenilen bileşimi
yakalayamamıştı. Çağrılıların neredeyse yarısı yoktu; bu,
ikinci buluşmada da aşağı yukarı böyle olacaktı. Her iki
toplantıya Kürt aydınlarının daha çok rağbet ettiklerini
söylemek abartı olmaz. Ancak Kürtlerin baş başa toplantı-
ları biçiminde de değildi, Türk aydınlarının hatırı sayılır
bir kesimi de hazurun listesindeydi ve genel olarak olumlu
bir hava hakimdi.

Bileşimin, 18 Eylül sonrasında basına ilk kez yapılan
açıklamada da vurgulanan çok genel bir hat -idam cezala-
rının kaldırılması, genel af ve 'anayasal vatandaşlık' çerçe-
vesinde kimliklerin özgürleşmesi- üzerinden genişlemesi iste-
ği ortak bir kabul gördü ve bir tür ön toplantı olan 3
Temmuz'da kararlaştırılması gerekip de ertelenen fikir 18
Eylül'de karar altına alındı: Bir 'temas grubu' oluşturuldu,
bileşimin genişletilmesi çalışmalarını yürütmek üzere...
Gerçi ikinci toplantı bir yandan da kimi proje çalışmalarını
yürütülmesi ve AGİT zirvesi vb. nedenlerle yoğunlaşa-
cak gündeme genişleme faaliyeti paralelinde yanıt olunma-
ya çalışılması kararını da aldı. Fakat, görülen o ki, bir par-
ça 'genişleme' somutluğuna erişilecek 'görmekli' bir yeni
toplantı daha yapılmadan, başka tür çalışmalar pek yürü-
tülemeyecek.

'Serbestî'ye yazdığım bir yazıda daha çok Kürt aydınla-
rının tutumunu değerlendirmemin ve bunu serbestçe yap-
mamın anlaşılabilir olduğundan eminim... Bu girişgâhtan
sonra notlar halinde, sübjektif olduğu şüphe götürmeyen
ve fakat objektif verilerden yola çıkan gözlemlerime gele-
bilirim.

Yazı boyunca "Kürt aydınları" ibaresini tırnak içine al-
madım, almayacağım da. Çünkü, gerçekte tırnak içinde ol-
ması gereken bu varlığın, diğer yandan da toplumun ger-

alt mı yoksa üst kat mı olduğunu tartışmıyorum- varmış
olanların bir "mevki işgali" içinde olduklarını söyleyemi-
yorum: Bunu söyletecek 'başka tür' görünmüyor ortalıkta
çünkü... Yine bir başka söyleyişle, bizim gerçekliğimizde
çita oldukça düşüktür: Kitap mı yazdın, aydınsın; muhalif
politika arenasında bir kadro musun, aydınsın; bir parça
belagatli nutuk atma yeteneğin mi var, aydınsın...Gelişkin
her yurttaşın sahip olmasının hedeflendiği "aydınlık fikre
sahip olmaklık", bizde, entelektüelin muadili aydın kavra-
mıyla çabucak örtüşebiliyor. Ne yapalım; toprağımız böy-
le...

Toprağımız böyle olmasına böyle de; kimi şeyleri yine
de anlayamıyor, kabullenemiyorum. Örneğin aydının, bu
bizim ölçekte de olsa, bir sabah uyandığında herhangi bir
politik iradenin ortaya attığı doğrultuyu kendi doğrusu ya-
pıvermesini anlayamıyorum; içime sindiremiyorum. Bizim
ölçekte bile -en kaba tarifiyle- kavgayı aklıyla yürüten kişi
sayılması gereken aydının, aklını politik otoritelere (bunun
muhalif olması yalnızca praksi etkileyebilir; aydını aydın
yapan tarifi değil) amade hale getirmesi, çitanın düşüklü-
ğünü de değil; artık ve ne yazık ki çitanın yerlerde sürün-
mesini hatırlatıyor...

Alın şu 'Demokratik Cumhuriyet' (DC) tezini... Doğru-
luğunu-yanlışlığını hiç tartışmıyorum; burada yapmak is-
tediğim bu değil.

Bir politik hareketin bir görüş geliştirmesi ve bunu 'et-
raf'ına kabullendirme çabası yürütmesi elbette doğaldır.
Hele bu Ortadoğu gibi hem otoriteryan zeminin güçlü,
hem de politik manevranın baş döndürücü olduğu bir can-
gılda oluyorsa, bir liderin bir 'yeni' -yenilik derecesini de
tartışmıyorum- görüşünün taraftarlarınca süratle hazmı,
içerilmesi, savunulması, işten bile değildir.

"DC'ci olunacak, ol!" komutuna taraftar kütlesi uyum
sağlayabilir; diyeceğim yok... Ancak, bizim çitanın irtifa
dolaylarında bile, aydının olmazsa olmazı, akşam başka fi-
kirlerle yatıp sabah "ol!" denilenle kalkmamak değil mi-
dir?..

(Bir minik parantez: Bu aydınlarımız bu görüşe hizmet
mi etmiş oluyorlar? Aydın aklından feragatle sunulan bir
hizmet?.. Bu feragat, bu bedel, tartışmaya değmez mi?..)

Bir aydın kendi akıl tezgâhının kuralları sonunda her-
hangi bir politik otoritenin görüşüyle yan yana düşemez,
hatta onu savunamaz falan demek istemediğimin anlaşılı-

Kürt nüfus üzerinde etkili bir yasal partinin genel başkanlığını da yapmış olan bir başka aydınımız ise, DDKO döneminin hem sanığı, hem yazarı olan bir Kürt aydınının getirdiği "Kürtlerde sivil toplum geleneği zayıf" eleştirisine, "Hiç de zayıf değil; daha geçenlerde 240 sivil bölge örgütü yan yana gelerek ortak bir deklarasyon yayınladılar" şeklinde yanıt veriyor ve 'sivil'likten ne anladığını parlak biçimde ortaya koyuyordu...

yor olması gerek. Aydın politik arenanın dışında, kendi yaptığı cam fanus içinde gibi görüyorum da değilim, çeşitli meslek ya da uğraş alanlarından ve bu arada politikadan da azade bir aydın tarifine sıcak bakıyor da değilim.

Bunlar başkadır, tartıştığımız başka; buradaki sorun, 'hür akıl' dışarda bırakılarak angaje olma sorunudur ve angajmanın aydın kavramıyla tezatlığında...

Şimdi gözlem bahsine dönebilirim.

Her iki toplantıda, kimi aydınlarımızın bir anda DC... üniter devlet... Lozan'ın hikmetleri... demokratikleşme gibi kavramları, zamanın ivmesini çıldırtacak süratte keşfetmiş olduklarını gözlemledim. Kürt ortak aklı yoğunluğunda, Kürt aydınlarının ortak sorgulama güzergâhlarında masaya yatırılmamış bu 'yeni' yaklaşımlara hızlı adaptasyon, ikinci toplantıda Kürt aydınlarının 'Kürt' lafından uzak durmaya çalışmalarına kadar vardı. Bir prof, istihzayla, "kulaklarıma inanmıyorum; ne büyük değişim..." diyordu ikinci toplantıda.

Ancak bizimkilerin istihzayı anlayacak halleri yoktu. İkinci toplantıda daha da hızlandılar. "İkide bir Kürt deyiş durmayalım" diyordu birkaç tarih araştırmasına imza atmış bir aydınımız. Buna göre, "Sorun barış sorunu da değil; demokratikleşme sorunu"ydü. Ve "vurgumuzu Kürt sorununa çözüm ibareleri yerine, eşit, özgür yurttaşlık kavramlarına kaydırmalı"ydık. Aynı aydınımız, "Kürt sorununun eski çözüm tarzlarının tümünün eskidiğini" söylüyordu, eski ve yeni çözüm tarzlarının ne olduğunu tartışmaktan bizleri mahrum ederek...

Kürt nüfus üzerinde etkili bir yasal partinin genel başkanlığını da yapmış olan bir başka aydınımız ise, DDKO döneminin hem sanığı, hem yazarı olan bir Kürt aydınının getirdiği "Kürtlerde sivil toplum geleneği zayıf" eleştirisine, "Hiç de zayıf değil; daha geçenlerde 240 sivil bölge örgütü yan yana gelerek ortak bir deklarasyon yayınladılar" şeklinde yanıt veriyor ve 'sivil'likten ne anladığını parlak biçimde ortaya koyuyordu... Aynı aydınımız, 15 yıllık savaşın iki toplum arasında yabancılaşma yarattığı tespitine de kulaklarımızın aşına olduğu bir 'bilimsel gerekçe' ile karşı çıkıyordu: "Yabancılaşma falan yok; bin yıldır beraber yaşıyoruz..."

"Kürt"ten kaçışa katılan ve 'Ortadoğu uzmanı' olarak tanınan bir başka Kürt aydını ise, toplantının adına da - "Kürt sorunundaki muhtemel gelişmeler" - inat, "Kürt meselesine endekslı bir çalışma doğru olmaz" diyor ve kulaklarda meltem esintisi uyandıran önerisini ortaya atıyordu: "Çabalarımızın esası ve adı, Türkiyelileşme olmalı..."

Kürt İslamcılarımız niye geri kalsınlardı ki; onlardan da birileri Kürt aydınlarının geliştirdiği "Kürdün iticiliği" belirlemesine katkı sunuyordu. 80 öncesi Akıncılar Derneği'nin "Bölücülere ölüm!" nümayişlerinden Kürtçülüğe,

oradan da liberalizme avdet etmiş olan bu aydınımız, "Kürt sorununa endekslı bir siyaset, çözümsüzlüktür" şeklindeki cümlesinin devamında devletin fobilerinin dikkate alınmasını; Türkçü dalganın kızdırılmaması gerektiğini belirtiyor ve mutlu konsensüs formülüyle konuşmasının finalini yapıyordu: "Kimliğe değil, demokrasiye vurgu yapmalıyız."

Kürt olmanın ve bu olma sorununun niye bu kadar bin dereden bin hassasiyet gerektirdiğini anlamamış olmanın şaşkınlığıyla izlediğim bu 'derin' belirlemelerin iki toplantı arasındaki seyrini, genç ve yetenekli bir Türk gazeteci katılımı, konuşmasında, pek güzel özetledi: "İlk toplantıda en çok 'Kürt' kelimesi geçti; bugün ise en çok kullanılan kelime 'demokrasi' oldu." Bu satırları okuyan okurlar nezdinde yemin ederim ki, ikinci kelimenin birincisinin aleyhine galibiyeti Kürt aydınları sayesinde gerçekleşti. Kürt aydınlarının çoğu "Kürt sorunu yok; demokratikleşme sorunu var" mealinde öylesine sık vurgular yaptı ki, bir katılımcı Türk aydını dayanamadı ve toplantının adını hatırlattı...

Toplantıda elbette politika feleğinin çemberinden geçmiş ve geçmeye devam eden kimi Türk ve Kürt aydınlarının 'umur görmüş', 'dengeleri gözetin' manalı bakışları eşliğinde sarf ettikleri -bir labirentin ortasında yol almaya çalışıyormuşçasına sıkıntılı- ve benim gibi 'düz insan' (hani örgütlerin 'düz üye'si olur ya; onun gibi) için sade suya tirit anlamına gelen konuşmalar da eksik değildi.

'Taze çağ' mealinde bir isme sahip gazetede köşe yazıları yazan ve toplantının çağrıcısı ÖDP'nin eski bir yayın organında kendisiyle ilgili olarak "Ben'ü okuyorum, çünkü bir eşeğim" başlıklı bir yazı yayımlanmış olan bir kadın Türk aydınının derdi ise Kürtlere müttefik aramaktı. Bu hanım kızıma göre Kürtler artık demokrat olmuşlardı; aferin'ini verdi. Ve efendime söyleyeyim, şimdi bu Kürtlere artık bir demokrasi müttefiği lazımdı. Kendisinin işi mi vardı ne; pek anlamadım ama, kendisi gibilerini hariç tutan bir formülü şak diye buldu: Kürtlere en iyi müttefik İslamcılar olabilirdi. Çünkü, Cumhuriyet tarihi boyunca bu iki güç -Kürtlerle dinciler- mağdur edilmişlerdi. İki mağdur bir olunca, samanlık demokrasi olur misali bir şeyler söyledi... Pek tabii ki, 'iş'i, "etkili odakları etkilemekle halletme" aşamasındaki Kürtlerden rağbet görmedi bu öneri. Zaten çoğu Kürt aydınlarına göre öyle "Kürt, Kürt deyip durma" devri de geçmişti; devir kimlik devri

değildi, kavga devri hiç değildi...

Derdim dile getirilen görüşlerle mi?.. Elbette hayır! Eğer yeterince anlaşılmadıysam, tekraren: Bizim irtifa gerçekliğimizde bile, aydın, fotokopi makinesi değildir; olamamalıdır...

Başta dönüyorum: 'Light Kürt' ve 'Kürtmen' kavramlarının sahiplerini bulduğunu düşünüyorum...

'Son süreç', Kürt toplumu açısından da karar alma, kavrama ve algılama mekanizmalarının artan hızla merkezleştirildiğini düşündürüyor. Artık gözlerimiz karar odaklarında: Etkili Kürt hareketinin lideri ne diyor, genelkurmay ne düşünüyor, Washington'un planı ne?.. Bu, diğer boyutları bir yana, düşünce hayatında da 'yerelliğin ölümü' anlamına geliyor. 'Süreç'in içinden sokağın, hakiki hayatın çekilip alınması ve önemsizleştirilmesi, Filistin örneğinde görülebileceği gibi, düşünsel donanımların donuklaşmasını, etkili odakların jargonlarını tekrardan ve tekraren üretmekten ibaret bir düşünce(sizlik) ortamının gelişmesini beraberinde getiriyor. İstikamet okları çok kalın trafik levhalarına bakarak bekleyiş: Böylesi ortamlarda nükseden düşünce hayatının kısırlığı en çok bunu hatırlatıyor.

Yerelin, hakiki hayatın, böyle bir ölümle yüz yüze bırakılması, yine Filistin örneğinde görüldüğü gibi, sıkı sıkıya angaje olunmuş istikamet oklarının hiçbirine uymayan ve bu kez yereli, hayatı, kendi potansiyel darlığının en ücra köşelerine hapseden tepkilere yol açabiliyor; örneğin, başlangıçta başka dengelerin yarattığı HAMAS'ın hızlı güç-

'Son süreç', Kürt toplumu açısından da karar alma, kavrama ve algılama mekanizmalarının artan hızla merkezleştirildiğini düşündürüyor. Artık gözlerimiz karar odaklarında: Etkili Kürt hareketinin lideri ne diyor, genelkurmay ne düşünüyor, Washington'un planı ne?.. Bu,

diğer boyutları bir yana, düşünce hayatında da 'yerelliğin ölümü' anlamına geliyor.

lenmesini burada aramak gerekiyor.

Hayatla aynı anlamda kullandığım yerelin ölümü üzerine çokca tartışmak ihtiyacı duyuyorum. Burada değinmeye çalıştığım o değil.

Fakat kabaca bu şekilde çerçevelendirilebilecek bu trendde aydınların tutumu çok önemli; burada asıl değinmeye çalıştığım konu, bu boyut.

Çok önemli, çünkü toplum hayatına dair hayati yönelimlerin geliştiği/geliştirildiği böylesi dönemlerde körün fiili tarifi gibi 'sorun'un hep bir boyutu öne çıkar. Ve eğer ihmal edilen boyutlar üzerinden bir aydın sorgulaması yürütülmez, merkezlerin dile getirdiklerinin ötesine vurgular ve açılımlar geliştirilmezse, canlı hayatın, yani yerelin ölümü, aydının ölümü de olur: Çünkü aydına ve aklına ihtiyaç kalmaz; yalnızca kalın istikamet oklarına vakfedilmiş akıl, artık bir aydın akli olmayacaktır; karar alma merkezlerinin önceliklerini yukardan yerele doğru hâkim kıldırarak bir maniveldir artık o.

Yerel susunca düşünce de havası alınmış bir kese kağıdı gibi buruşur. Bu, dünya düşünce tarihinin kısa bir özeti gibidir. Aydın aklının en görkemli dönemi, alt üst oluşların yaşandığı, yerelin, canlı hayatın kıpır kıpır olduğu dönemlerdir. ("Batı'da roman niye öldü?"ü Batı'da yerelin ölümünü düşünmeden düşünenlerin kulakları çınlasın...) Ve şimdi, biz de, yerelin yerine merkezlerin belirleyiciliğine sürüklendiğimizde, toplam hayat bir bir bekleyişler senfonisinden ibaret kalıp durağanlaştığında, (ve buna karşı iradi bir çabayla aydın aklında ısrar etmediğimizde), bir süre sonra aydın aklının cenazesinin ardından gözyaşları döküleceğiz. 'Light Kürt'dü, 'Kürtmen'di, 'fotokopi olmamak'dı falan; bunlarla anlatmak istediğimiz asıl dert, işte buydu... ▲

Özgürlük ve Dayanışma Partisi Yetkililerine

Partiniz tarafından "Kürt aydınları" ile birlikte Kürt meselesini tartışmak adı altında tertiplenen iki toplantıda çağrılılar arasında benim adıma da yer verilmiş olduğunu basından öğrendim. Ayrıca önümüzdeki günlerde tertiplenecek olan yeni toplantıda da çağrılı kişiler arasında adımın yer aldığını öğrenmiş bulunmaktayım.

Bugüne kadar ne şifahi olarak, ne de yazılı olarak çağrılmadığım halde her üç toplantıda da çağrılılar arasında adımın yer almasının nedenini bir türlü anlamış değilim. Bir insanın adını çağrılı olarak da olsa böylesi bir etkinlikte zikretmeden önce o kişinin bilgisine başvurmak ahlaki bir sorumluluktur. Bu yapılmadığı halde adımın basına verilen çağrılılar listesinde yer almasını kişilik hakkıma yönelik bir saldırı olarak kabul ediyorum. Bu nedenle; adımın bir sonraki çağrılılar listesinden çıkarılmasını ve çağrılmadığım halde daha önceki toplantıların çağrılılar listesinde adıma yer verildiği için, bilgimin dışında bu listelerde adımın yer aldığı hususunun basın yolu ile ilan edilmesini, rica ediyorum, saygılarımla. 1.10.1999

Ahmet Zeki OKÇUOĞLU

Hümanizm ve Çifte Standart

Michelle A.
Ciarrocca*

ABD ve onun NATO müttefikleri, Slobodan Miloseviç ve onun Kosova'da sürdürdüğü etnik temizlik kampanyası karşısında kazandıkları "zafer"den ötürü birbirlerinin sırtlarını sıvazlamakla meşgulken, eş zamanlı olarak, Kongre üyeleri, kendi Kürt nüfusuna karşı kendi tarzında bir etnik temizlik kampanyası sürdüren Türkiye'ye yapılacak silah satışlarının arttırılması için başkan Clinton'ı sıkıştırıyorlar.

Türkiye'nin güneydoğusunda yaşayan Kürtlerin içinde buldukları durum Kosova'daki Arnavut kökenlilerin durumu kadar kötü olmasa bile, Türk hükümeti ve askeri güçleri tarafından Kürtlere dayatılan sistematik zorunlu göçler, ölümler ve çeşitli baskılardan oluşan uzun bir tarih dilimi söz konusudur. On beş yıldan beridir süren çatışmalar (çoğu sivil olan) 30.000'i aşkın insanın ölümüne, yaklaşık olarak 3000 Kürt köyünün yakılarak boşaltılmasına ve iki milyona yakın Kürtün yaşadıkları bölgelerden zorla sürülmesine yol açtı. ABD'nin Kosova'da uğruna savaştığını iddia ettiği o aynı temel insani haklar Türkiye'de sürekli olarak (üstelik de ABD tarafından sağlanan silahlarla) ihlal edilmektedir. ABD Dış İşleri Bakanlığı, insan hakları ihlallerini konu alan 1999 yılı İlkeler Raporu'nda, yargısız infazların, aşırı şiddet kullanımının, faili meçhul cinayetlerin, gözaltında kayıpların, ve işkencenin yaygın olarak devam ettiği belirtilerek şöyle denilmektedir; "...hükümet yetkilileri, kamuya açık toplantılarda düşüncelerini ifade eden insan hakları savunucularını, gazetecileri ve avukatları, rahatsız etmeye, korkutmaya, suçlamaya ve hapsedmeye devam etmişlerdir." Türkiye'de gerçek anlamda demokratik ve istikrarlı bir hükümet hala da ortaya çıkmış değil. Son dört yıl içinde Türk halkı beş hükümetin çöküşüne, son otuz yıl boyunca her on yılda bir askeri darbeye tanık olmuştur ve ordu seçimle iş başına gelen devlet yetkilileri

üzerinde muazzam bir baskı ve güç odağı olmaya devam etmektedir. Tüm bunlar yetmiyormuş gibi, Associated Press tarafından kısa süre önce geçilen bir habere göre, Türk parlamentosu, "Kürt gerillaları ortadan kaldıracağına söz veren" yeni bir hükümeti "ezici bir çoğunlukla" onaylamıştır.

Ancak ABD Kongresi'nin Türkiye'nin bu kabahatlerini görmezden gelme arzusunda olduğu anlaşılıyor. Nisan 1999 tarihinde Başkan Clinton'a gönderilen bir mektupta 37 senatör, Türkiye ile stratejik ortaklıktan dem vurmakta ve Türkiye'nin, "dünyanın en karışık bölgelerinden birinde bir istikrar abidesi olarak" nasıl hizmet ettiğine dikkat çekmektedir. Aynı senatörler, ABD'nin Türkiye ile hem ekonomik hem de politik bağları güçlendirmesi gerektiğini hatırlattıktan sonra, "savunma ve güvenlik alanında kan kaybeden ilişkiler yeniden güçlendirilmeli" ve "modern askeri teçhizat Türkiye'nin kullanımına sunulmalıdır" diyerek sözlerini tamamlamaktadır.

İyi ama, modern askeri teçhizat ne zamandan beri Türkiye'nin kullanımına SUNULMU-YOR? Türkiye'nin silah ithalatının neredeyse %80'ini karşılayan ABD uzunca zamandan beridir Türkiye'ye silah satışı yapan ülkelerin başında gelmektedir. Kürdistan İşçi Partisi'ne (PKK) karşı 1984'te başlatılan savaştan bu ya-

* New York'taki New School'da bulunan Dünya Politika Enstitüsü'nde Araştırma Görevlisidir.

ABD savunma sektöründeki firmalar Türkiye'nin silah pazarından küçük bir pay koparmak için birbirleriyle ölesiye rekabet ederken, ABD

na, ABD Türkiye'ye yaklaşık olarak 9 milyar dolarlık silah satışı yaptı ve yine doğrudan veya dolaylı olarak 6 milyar dolarlık askeri yardımda bulundu. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin elinde halen 240 adet Lockheed Martin

F-16 savaş uçağı, 50 adet Fairchild A-10 Warthog helikopteri, 50 adet Textron/Bell AH-1P/S/W Süper Kobra saldırı helikopteri, Raytheon Sidewinder havadan-havaya füzelerinden, Boeing Harpoon denizden-denize füzelerinden ve Lockheed ATACMS karadan-karaya füzelerinden oluşan muazzam bir füze donanımı ve bunlara ek olarak, yine ABD tarafından sağlanan yaklaşık olarak 5000 ana savaş tankı, zırhlı personel taşıyıcı ve çarpışma aracı bulunmaktadır. Bu arada Türkiye, askeri güçlerinin önümüzdeki 25-30 yıl içinde gerçekleşecek modernizasyonu için 150 milyar doları aşkın bir yatırıma girmiştir. Türkiye'nin bu hırslı hedefleri 145 adet saldırı helikopteri, 90 adet çok amaçlı ve ağır araç taşıyıcı helikopteri, dört denizaltı, dört adet erken uyarı uçağı ve 1000 adet ana savaş tankını da içermektedir.

ABD savunma sektöründeki firmalar Türkiye'nin silah pazarından küçük bir pay koparmak için birbirleriyle ölesiye rekabet ederken, ABD askeri teçhizatının satışından önce, insan hakları alanındaki sicilini düzeltmesi ve Kürt sorununu çözmesi konusunda Türkiye'ye yapılan baskı son derece yetersiz olmuştur. Çok kısa bir süre önce, ABD Dış İşleri Bakanlığı, 3.5 milyar dolarlık saldırı helikopteri ihalesinde Boeing ve Bell Textron'a satış lisansı vermiş ancak, nihayi ihracat lisansının, insan hakları alanındaki "çarpıcı ilerlemelere" ve ABD'nin bu teçhizatın kullanım amacını gözlemesi hakkına sahip olmasına bağlı olarak ve-

askeri teçhizatının satışından önce, insan hakları alanındaki sicilini düzeltmesi ve Kürt sorununu çözmesi konusunda Türkiye'ye yapılan baskı son derece yetersiz olmuştur. Eğer ABD, dünya çapında hümaniter bir misyon üstlenme konusunda ciddi ise, anti-demokratik olarak gördüğü ülkelere yapılan silah satışlarını durdurarak işe başlamalıdır.

rileceğini belirtmiştir. Oysa şu ana kadar, insan hakları alanında, bazı önemsiz düzeltmeler dışında herhangi bir ilerleme kaydedilmediği gibi, son zamanlarda, PKK lideri Abdullah Öcalan'a verilen ölüm cezasından dolayı tansiyonlar yükselmiş, buna ek olarak da, ABD tarafından satılan silahların kullanım alanlarının gözlenmesinde başarılı olunamamıştır; bunun nedeni, Türk yetkililerin, söz konusu bölgelerde inceleme yapılması için ABD ile işbirliğine yanaşmamış olmasıdır.

Eğer ABD, dünya çapında hümaniter bir misyon üstlenme konusunda ciddi ise, bizzat kendi Dış İşleri Bakanlığı'mızın anti-demokratik olarak gördüğü ülkelere yapılan silah satışlarını DURDURARAK işe başlamalıdır. Bu doğrultuda atılacak ilk adım, silah ihracatına daha etkin kısıtlamaların getirilmesi ve Cumhuriyetçi Cynthia McKinney (D-Ga) tarafından hazırlanan ve kısa süre önce Temsilciler Meclisi'ne sunulan Silah Transferleri Yönetmeliği Yasası'nın (H.R. 2269) onaylanmasıdır. Bu yasa tasarısının onaylanması, ABD silahlarının yalnızca, demokratik bir hükümete sahip olan, temel insani haklara saygı gösteren, diğer ülkelere karşı saldırgan bir politika izlemeyen ve B.M. Konvansiyonel Silah Protokolü'ne tamamen uyan ülkelere gitmesini güvenceye alacaktır. ABD'nin silah satışından elde edeceği kısa vadeli ekonomik ve stratejik çıkarları bir yana bırakıp, uzun vadeli barış ve istikrar hedefleri üzerinde yoğunlaşmasının zamanı çoktan gelmiştir.

Kaynak: Dünya Politika Enstitüsü, Haziran 1999
İngilizce'den Çeviren: Cemal Atıla

DOZ YAYINLARI

Reş û Spî (Kürtçe roman)

(228 sayfa, İbrahim Seydo Aydoğan, Doz yayınları, 1999, İstanbul)

Aydoğan, romanında, ülkesini terketmek zorunda kalanların psikolojisini, bir Kürt ailenin yaşadıklarından yola çıkarak ülke aşkı, arkadaşlık, dostluk ve yarım kalmış aşklar gibi unsurlara da yer vererek işlemiş. Romanda yer yer Kürt söylencelerinden ve efsanelerinden de yararlanılmış.

Kosova Barış Anlaşması

Noam Chomsky*

ABD liderliğindeki NATO hava kuvvetleri 24 Mart'ta, NATO'nun Sırbistan'ın vilayeti olarak kabul ettiği Kosova da dahil olmak üzere, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ne (YFC, Sırbistan ve Karadağ) saldırmaya başladı. Ve 3 Haziran'da NATO ve Sırbistan barış anlaşması imzaladı. Blaine Harden'in New York Times'ta yazdığı habere göre, "Miloseviç'i amca dedirtmek zorunda bırakarak 10 haftalık savaşı" başarıyla tamamlayan ABD zaferini ilan etmişti.

Blaine Harden'in New York Times'ta yazdığı habere göre, "Miloseviç'i amca dedirtmek zorunda bırakarak 10 haftalık savaşı" başarıyla tamamlayan ABD zaferini ilan etmişti. "Sırbistan nasıl temizlenir" başlıklı makalesinde Harden'in de tavsiye ettiği gibi, "Sırbistan'ı temizlemek için" kara birliklerinin kullanılmasına artık gerek kalmayacaktı. Amerika'nın kuruluşundan günümüze kadar etnik temizlik temasıyla dolu olan, saldırı helikopterlerine ve diğer imha silahlarına bu görkemli başarıların isimlerinin verildiği Amerikan tarihi dikkate alındığında, Harden'in tavsiyesi doğal görünüyor. Bu nitelendirme yerindedir, ancak; "etnik temizlik" kavramı duruma pek de denk düşmemektedir: Zira ABD'nin temizlik operasyonları evrensel bir boyut kazanmıştır; bunun son iki örneği, Çin Hındi ve Orta Amerika'dır.

Washington zaferini ilan ederken, henüz barıştan söz etmemiştir: Galipler, Kosova Anlaşması'nın, onların öngördüğü biçimde hayata geçirildiğine ikna olana kadar bombardımanı sürdürecektir. Bombardıman başlangıcından itibaren, evrensel bir önem taşıyor ve "kalkınmış devletlerin" (Foreign Affairs), "her türlü etnik guruba yönelik acımasız baskıyı artık hiçbir şekilde hoşgörmeyecek olan yeni enternasyonalizmin" klavuzluğunda" (Tony Blair) yeni bir çağ başlatacakları Yeni Hümanizm için bir sınav anlamına geliyordu. Söz konusu kalkınmış devlet-

ler, Amerika Birleşik Devletleri, onun ortağı olan Britanya ve muhtemelen, adalet adına başlattıkları Haçlı Seferleri'yle bu listeye dahil olan diğer devletlerdir.

Açıkçası, "kalkınmış devletler" tabiri üzerinde uzlaşılan bir tanımdır. Bu tanımın kanıtlarını ve argümanlarını ortaya çıkarma doğrultusunda hiçbir çaba sarfedilmediği gibi, böyle bir sonucu onların tarihlerinden çıkarmak asla mümkün değildir. Bu devletlerin tarihi, geçmişi hafızanın en uzak köşelerine saklayarak ideolojik yapıları düzenli bir şekilde himaye etmek üzere dile getirilen o bildik "değişim yönü" doktrini sayesinde tartışma dışında tutulmakta ve böylece, en çarpıcı soruların sorulmaması tehlikesini doğurmaktadır; kurumsal yapıların ve güç dağılımının hiçbir şekilde değişmediği bu koşullarda, politikada radikal bir değişiklik -veya, taktik düzenlemeler dışında herhangi bir değişim neden beklenir ki?

Ancak bu tür sorular gündem dışıdır. Global analist Thomas Friedman, anlaşmanın açıklanmasından sonra, New York Times'ta, "Kosova sorunu başından itibaren, önemsiz yerlerde kötü şeyler olduğunda, ne tür bir tepki göstermemiz gerektiği soruyordu" açıklamasında bulunuyordu. Kendi kişisel ahlaki ilkesini uyguladıkları için kalkınmış devletleri överek sözlerine devam eden Friedman, "mülteci akını bir kez baş-

*Dil Bilimci ve medya Uzmanı

Bu noktada, 1990'lı yılların ortalarında gerçekleşen bazı en korkunç etnik temizlik operasyonlarının adalete nasıl sığıldığı merak edilebilir; öldürülen on binlerce kişi, yakılıp yıkılan 3500 köy, 2.5 ile 3 milyon arası mülteci, seçilmiş düşmanlar tarafından yapılan ve günlük basının ön sayfalarına çıkarılan katliamların tıpatıp aynısı olan, başlıca insan hakları örgütleri tarafından ayrıntılı bir şekilde rapor edilen ama dikkate alınmayan iğrenç kıyımlar.

ladıkdan sonra, Kosova'yı gözardı etmek yanlış olurdu... bu yüzden, sınırlı bir amaca ulaşmak üzere büyük bir hava savaşının başlatılması tek anlamlı şeydi" diyordu.

Ancak burada küçük bir aksilik bulunmaktadır; zira, "mülteci akınlarından" duyulan kaygı, "büyük bir hava savaşının" nedeni olamazdı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Komisyonu (BMMK), 27 Mart'ta, yani bombardımanın başlamasından üç gün sonra düzenlediği ilk raporda, Kosova dışındaki kayıtlı mülteci sayısını 4000 olarak açıklamıştır. 4 Haziran tarihine kadar artmaya devam eden bu rakam, komşu ülkelerde (Arnavutluk, Makedonya) toplam 670 000'e, (YFC içindeki) Karadağ'da yaklaşık 70 000'e çıkmış ve buna ek olarak 75000 mülteci de diğer ülkelere gitmişti. Maalesef artık iyice alıştığımız tüm bu rakamlara, bombardımandan bir önceki yıl Kosova'da yerlerinden yurtlarından edilmiş sayısız kişi, -NATO'ya göre 200 ile 300 bin kişi arasında- ve yine bombardımandan sonra bölgeden ayrılan çok daha fazla sayıdaki kişi dahil değildir.

"Büyük hava savaşının" etnik temizliği ve diğer zorbalıkları daha da arttırdığına şüphe yoktur. Bölgede bulunan muhabirlerin haberlerinde ve basında yapılan geçmişe ilişkin değerlendirmelerde, bu etnik temizlik ve zorbalıktan sürekli olarak bahsedilmiştir. Bombardımanı, Kosova'daki insanlık dramına gösterilen bir tepki olarak göstermeye çalışan iki önemli belgede de yine aynı tablo ortaya çıkmaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Mayıs ayında açıklanan bu belgelerin en kapsamlı olanı, oldukça yerinde bir isimlendirmeye "Tarihi Silmek: Kosova'da Etnik Temizlik" başlığını taşımaktadır; ikinci belge ise, New York Times gazetesinin bölgeye ayırdığı iki tam sayfada da belirtildiği gibi, ABD ve Britanya'nın, "Savcı Louise Arbour'un , daha önce Batılı hükümetler tarafından engellenen istihbarat ve bilgiye ulaşması için yolu açarak, oldukça hızlı bir şekilde bir iddianamenin düzenlenmesini sağlamalarından sonra" Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi tarafından, Yugoslavya'da işledikleri Savaş Suçları'na istinaden Miloseviç ve ortakları için hazırlanan İddianame'dir. Her iki belgede de, kıyımın "1 Ocak günü veya buna yakın bir tarihte" başladığı belirtilmektedir; ancak yine her iki belgede verilen kronoloji, bombardımanın doruk noktasına ulaştığı günlerde, kıyımın aynen eskisi gibi devam ettiğini göstermektedir. Şüphesiz bunda şaşılacak bir şey yok. Başkomutan General Wesley Clark bir keresinde, bu sonuçların "tümüyle öngörüldüğünü" belirtmişti -şüphesiz bu bir abartmadır; zira, artık açık seçik bir şekilde ortaya çıkan pek çok kanıt bu sonuçların, gizli servislerin bilgile-

rine gereksinim duyulmadan kolayca anlaşılabilir nedenlerden ötürü, önceden beklendiğini gözler önüne sermiş olmasına rağmen, insan ile ilgili hiçbir olay önceden fazlaca öngörülemez.

"Büyük hava savaşının" etkilerinin küçük bir bölümü, Pittsburgh Üniversitesi Rusya ve Doğu Avrupa Çalışmaları Merkezi Başkanı Robert Hayden tarafından dile getirilmiştir: "Savaşın ilk üç haftasında Sırp sivillerinin uğradığı kayıplar, bu savaşa yol açan üç aylık dönemde her iki tarafın Kosova'daki kayıplarından daha fazladır, yine de bu üç aylık dönem büyük bir insani felaket olarak kabul edilmişti." Doğrudur, bombardımanın sivil halkı açıkça hedeflemesi ve böylece daha güçlü gerekçeler gerektirmesiyle birlikte, Sırpıları çıldırtmak üzere girilen ve insanı hayrete düşüren boyutlara erişen milliyetçi histeri dikkate alındığında, bu özgün sonuçların sözü bile edilmez. Tamamen bir rastlantı sonucu, Ankara'da bulunan Stephen Kinzer tarafından aynı gün Times'ta geçilen bir haber, Friedman'ın boşboğaz sorusuna en azından daha güvenilir bir cevap veriyordu. Kinzer haberinde, "Türkiye'nin en çok tanınan insan hakları savunucusunun, devlete, Kürt isyancılarla barışçıl bir çözüme ulaşma çağrısında bulunduğu için" kendisine verilen cezayı çekmek üzere "cezaevine girdiğini" yazmaktadır. Kinzer bu haberinden birkaç gün önce, sorunun daha da kapsamlı olduğunu dolaylı olarak belirtmişti: "Bazıları [Kürtler] Türkiye yönetiminin kendilerine baskı yaptığını söylüyorlar, ancak hükümet, diğer vatandaşlara tanınan hakların aynısının onlara da tanındığı noktasında ısrar etmektedir." Bu noktada, 1990'lı yılların ortalarında gerçekleşen bazı en korkunç etnik temizlik operasyonlarının adalete nasıl sığıldığı merak edilebilir; öldürülen on binlerce kişi, yakılıp yıkılan 3500 köy, 2.5 ile 3 milyon arası mülteci, seçilmiş düşmanlar tarafından yapılan ve günlük basının ön sayfalarına çıkarılan katliamların tıpatıp aynısı olan, başlıca insan hakları örgütleri tarafından ayrıntılı bir şekilde rapor edilen ama dikkate alınmayan iğrenç kıyımlar. Tüm bu başarılar, Amerika Birleşik Devletleri tarafından sağlanan kapsamlı askeri destek sayesinde sağlanmıştır; kıyımların zirveye ulaşmasıyla birlikte Clinton döneminde daha da artan bu askeri desteğe, jet uçakları, saldırı helikopterleri, kontr-gerilla teşhizatı, diğer terör ve imha araçları ve en eli kanlı katillere verilen eğitim ve istihbarat da dahildir.

Tüm bu suçların, 1990'lı yıllar boyunca, ABD destekli kıyımlarından ötürü Türkiye'ye yapılan suçlamaları gözardı etmeye devam eden Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin onayıyla bizzat NATO tarafından teşvik edildiğini unutmamak gerekiyor. Geçtiğimiz Nisan

Washington'dan verilen emirler aslında alışılmış emirlerdir: Bugün resmi düşmanın suçları üzerinde lazer ışını gibi yoğunlaş, ancak bunlara denk düşen ya da daha kötü olan suçları himaye eden veya iktidar çıkarları gerektirdiğinde daha da körükleyen kalkınmış devletlerin belirleyici rolleri sayesinde rahatlıkla kontrol altına alınabilecek ya da tamamen ortadan kaldırılacak suçlar seni meşgul etmesin. Öyleyse emirlere itaat edelim ve Kosova'nın yolunu tatalım.

ayında yapılan NATO'nun 50. Kuruluş yılı kutlamaları esnasında, katılımcıların ve yorumcuların bu suçların hiçbirine "değınmemeyi" başarması büyük bir disiplin örneği oldu. Kutlamaların etnik temizlik kaygılarıyla gölgelenmiş olması olgusu, bu disiplini daha da etkili kılıyordu; yine de bu kara bulutların kaynağı, kalkınmış devletlerin, dünyanın baskı altındaki halklarına adalet ve özgürlük getirme ve insan haklarını savunmak için gerektiğinde Yeni Hümanizmin ilkeleri doğrultusunda zora başvurma biçimindeki geleneksel misyonlarına yeniden sarılmaları değil, resmi olarak tanımlanan düşmanlardı.

Şüphesiz ki bu suçlar, "önemsiz yerlerde kötü şeyler olduğunda, ne tür bir tepki göstermemiz gerektiği" biçimindeki çarpıcı soruya kalkınmış devletler tarafından verilen cevabın yalnızca bir boyutunu temsil etmektedir. Bu mantığa göre, bu tür marjinalliklerin çirkin bir şekilde gerçekleştirildiği durumların genel kaçamağı olan bir "çifte standart" uygulayarak "uzaktan seyretmek" yerine, kıyımları daha da arttıracak şekilde müdahale etmeliyiz. Olayların akışıyla birlikte açıkça ortaya çıktığı gibi, Kosova'da üstlenilen misyon da buydu; ancak bu, ideolojinin ve doktrinin prizmasında kırılan türden bir misyon olmamasına rağmen, bombardımanın devam etmesi durumunda, "büyük hava savaşının" sonuçlarından biri de, 1990'lı yıllar boyunca her yıl yapılan (ve ABD tarafından desteklenen) Kolombiya'daki geniş ölçekli kıyımların bizzat NATO ve Avrupa'da da aynı boyuta ulaşmasına yol açabilecek bir değişim yılı olacaktı.

Washington'dan verilen emirler aslında alışılmış emirlerdir: Bugün resmi düşmanın suçları üzerinde lazer ışını gibi yoğunlaş, ancak bunlara denk düşen ya da daha kötü olan suçları himaye eden veya iktidar çıkarları gerektirdiğinde daha da körükleyen kalkınmış devletlerin belirleyici rolleri sayesinde rahatlıkla kontrol altına alınabilecek ya da tamamen ortadan kaldırılacak suçlar seni meşgul etmesin. Öyleyse emirlere itaat edelim ve Kosova'nın yolunu tatalım.

Kosova Anlaşması üzerinde araştırma yapacak en ciddiyeşiz araştırmacı bile, "büyük hava savaşının" başladığı günün bir önceki günü olan 23 Mart'ta oluşan diplomatik seçenekleri görmekten ve bu seçenekleri, NATO ile Sırbistan arasında 3 Haziran'da varılan anlaşma ile karşılaştırmaktan kaçınamaz. Ancak burada iki olguyu birbirinden ayırmamız gerekiyor: (1) Gerçekler ve (2) olay döngüsü; yani, ABD ve NATO'nun kalkınmış devletlerdeki haberler ve yorumlar için oluşturduğu çerçeve. En gelişiğüz

açıdan yaklaşıldığında bile, gerçekler ile olay döngüsü arasında keskin bir ayırım bulunduğu görülecektir. Bu yüzden, New York Times Anlaşma metinlerini sunarken şu başlıkla araya girmişti; "İki Barış Planı: Araların-

da Ne Tür Farklılıklar Var." Söz konusu iki barış planı, Sırbistan'a, planı kabul etmediği taktirde bombalanacağı ulti-matomunu veren 23 Mart tarihli (geçici) Rambouillet Anlaşması ile 3 Haziran tarihli Kosova Barış Anlaşması'dır. Ancak gerçekte üç "barış planı" bulunmaktadır ve bu planlardan ikisi 23 Mart tarihinde masaya yatırılmıştır: biri Rambouillet Anlaşması, diğeri ise, Sırbistan Ulusal Meclisi'nin Rambouillet Anlaşması'na cevap veren karardır. Önce 23 Mart tarihindeki iki barış planıyla işe koyulalım ve bu planlar ile 3 Haziran tarihli Kosova Barış Anlaşması arasında ne gibi bir ayırım ve benzerlik olduğunu gördükten sonra, kuralların dışına çıkıp (yeterince bol olan) eski örnekleri dikkate aldığımızda, makul bir yaklaşımla ne gibi bir sonuç elde edebileceğimize bakalım.

Rambouillet Anlaşması'na göre, Kosova NATO askerleri tarafından tamamen işgal edilecek, Kosova'nın siyasi denetimi NATO'ya geçecek ve NATO gerekli görürse NATO askerleri Yugoslavya'nın geri kalan kısımlarını da işgal edeceklerdir. NATO "askeri bir güç oluşturup bu gücü yönetecek" (KFOR), Kosova'nın içinde ve etrafında konuşlandırılacak bu güç, "NATO'nun komuta zinciri çerçevesinde Kuzey Atlantik Konseyi'nin (KAK) otoritesine, idaresine ve siyasi kontrolüne tabi olacaktır"; "bu bölümün yorumlanması konusunda [yani askeri Anlaşma'nın hayata geçirilmesi konusunda] en üst otorite KFOR komutanıdır ve bu komutanın yorumları tüm Taraflar ve kişiler için bağlayıcıdır (ilgisiz bir nitelendirme)." Tüm Yugoslav ordu güçleri ve İşşleri Bakanlığı'na bağlı polisler kısa bir zaman dilimi içinde, "onaylanmış karargah bölgelerinde" yeniden konuşlandırılacaklar, bunun ardından ise, (ayrıntılı olarak belirtilmiş olan) sınırlı silahlarla sınır güvenliği görevini ifa eden güçler dışındaki tüm Sırp güçleri Sırbistan'a geri çekileceklerdir. Sınır güvenliğini sağlamakla yükümlü olan bu birimlerin görevi, saldırılara karşı sınırları savunmakla ve "kanunsuz sınır geçişlerini denetim altına almak"la sınırlı olacak ve bunlar dışındaki nedenlerle Kosova'da bulunmalarına izin verilmeyecektir.

"Bu Anlaşma'nın hayata geçirilmesini takip eden üç yıl içinde, Kosova'daki nihai çözüm mekanizmasını belirlemek üzere, uluslararası bir toplantı düzenlenecektir." Bu paragraf sık sık, açıkça belirtilmeden, bağımsızlık için yapılacak referandum çağrısı olarak yorumlanmıştır.

Sırbistan Ulusal Meclis Kararları'nın ne ifade ettiğine gelince, bunun cevabı fanatikler tarafından eksiksiz bir şekilde bilinmektedir; fanatiklerin hangi tarafa mensup olduklarına bağlı olarak, sadece cevaplar farklıdır. Diğer kesimlere gelince, onlar cevapların neler olduğunu öğrenmenin bir yolunu bulabilirlerdi; bu yol, olasılıklar üzerine düşünmeleriydi. Ancak kalkınmış devletler bu seçeneği hayata geçirmeyi tercih etmedi.

Yugoslavya'nın geri kalan kısımlarına gelince, işgal ile ilgili koşullar EK B'de sıralanmıştır: çok Uluslu Askeri Yürütme Gücünün Statüsü. Bu bölümdeki can alıcı paragraf şudur: 8. NATO personeli, araçları, gemileri, uçakları ve tüm diğer teçhizatıyla birlikte, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nde, ilgili hava sahaları ve kara suları da dahil olmak üzere, hiçbir şekilde sınırlanmamış serbest geçiş ve ulaşım hakkına sahip olacaktır. Bu geçiş ve ulaşım hakkına, geçici karargah kurma, manevra yapma, kışla kurma ve ikmal, eğitim ve operasyonlar için gerekli olan her türlü bölgeyi kullanma hakkı da dahil olacak, ama bunlarla sınırlı olmayacaktır. Paragrafın geri kalan bölümlerinde, NATO güçlerinin ve bu güçlerin istihdam ettiği diğer güçlerin, ülkenin kanunları karşısında hiçbir yükümlülükleri olmadan veya ülke yöneticilerinin yetkilerine tabi olmaksızın YFC topraklarında diledikleri gibi hareket etmelerinin koşulları sıralanmaktadır; üstelik ülke yetkililerinin, NATO tarafından verilen emirleri "öncelikli ve en uygun şekilde" yerine getirmeleri istenmektedir. Anlaşma maddelerinden birinde, "tüm NATO personeli, YFC içinde yürürlükte olan kanunlara riayet edecektir..." deniliyor, ancak, başka bir tanımlama bu maddeyi geçersiz kılmaktadır: "Bu EK içinde tanımlanan imtiyazlarına ve dokunulmazlıklarına zarar vermeden, tüm NATO personeli..."

Anlaşmanın üslubunun, reddedilmesini garantileyecek şekilde düzenlendiği spekülasyonları yapıldı. Muhtemelen de öyledir. Zira, koşulsuz bir şekilde teslim olanlar dışında, herhangi bir ülkenin böyle bir anlaşmayı dikkate almasını ummak oldukça zordur.

Savaşın basına aktarılan yoğun yansımaları içinde, Antlaşmaya ilişkin olarak gerçeğe hiç olmazsa bir parça yaklaşan bir değinme bulmak hemen hemen imkansızdır, EK B'nin can alıcı maddesinden sadece alıntı yapılmıştır. Ancak söz konusu maddenin, demokratik seçenikle herhangi bir ilgisi kalmadığında hemen bu maddeden söz edilmeye başlandı. 3 Haziran'da yapılan barış anlaşmasından sonra, 5 Haziran günü New York Times gazetesi, Rambouillet Anlaşması'na yapılan ek çerçevesinde "tamamen NATO birliklerinden oluşan bir güce, her türlü hukuki süreçten muaf olacak şekilde, Yugoslavya'da istediği yere gitme izni verileceğini" yazmış ve aynı zamanda üsluba da değinmişti. Açıkça görüldüğü gibi, -resmi "barış süreci" olan- Rambouillet Antlaşması'daki maddelerin anlaşılır bir halde ve yeterince açıklanmamasından ötürü, kamu oyunun, neler olup bittiği konusunda ciddi bir bilgi edinmesi veya Kosova Anlaşması'nın tercih edilen versiyonu üzerine gerçek bir değerlendirmede bulunması mümkün

olmamıştır.

İkinci barış planı, Sırbistan Ulusal Meclisi'nin 23 Mart tarihli kararlarında sunulmuştu. Meclis, NATO'nun askeri işgal talebini reddetmiş ve barışçıl diplo-

matik bir uzlaşmaya yardım etmesi için Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konseyi (AGİK) ile BM'ye çağrıda bulunmuştu. Sırbistan Ulusal Meclisi ayrıca, AGİK Kosova Çözüm Kurulu'nun, 24 Mart'taki bombardıman için hazırlık yapmakta olan ABD'nin emriyle geri çekilmesini de kınamıştır. Meclis kararlarında, "tüm yurttaşların ve etnik toplulukların mutlak eşitliğinin güvence altına alınması ve Sırbistan Cumhuriyeti ile Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin hükümlerine ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi koşuluyla, Kosova ve Metohija'ya [vilayetin resmi adı] geniş kapsamlı bir özerklik tanınması konusunda siyasi bir uzlaşmaya varmak üzere" görüşmelere devam edilmesi çağrısında bulunulmuştur. Bunun da ötesinde, "Sırbistan Parlamentosu Kosova ve Metohija'da yabancı askeri birliklerin bulunmasını reddetmesine" rağmen, Parlamento, Kosova ve Metohija'da yaşayan tüm etnik toplulukların temsilcileri tarafından kabul edilen öz-yönetim anlaşmasının imzalanmasından hemen sonra, varılan anlaşmanın hayata geçirilmesi için, Kosmet'e (Kosova/Metohija) gelecek uluslararası birliklerin miktarını ve niteliğini değerlendirmeye hazır olduğunu ifade etmiştir.

Bu kararların ana hatları önemli haber ajansları tarafından geçilmişti ve bu yüzden her haber merkezinde biliniyordu. çeşitli kaynaklar tarafından yapılan araştırmalardan seyrek de olsa söz edildi, ancak ulusal basında ve önemli dergilerde hiçbir şey çıkmadı.

Böylece 23 Mart tarihindeki iki barış planı, hatta bir değil, iki barış planı olduğu olgusu genel kamuoyu tarafından hala da bilinmemektedir. Standart çizgi şudur; "24 Mart'ta başlayan NATO bombardımanının nedeni, Milošević'in uluslararası barış planını [yani Rambouillet Anlaşması'nı] kabul etmemesi... hatta plan üzerinde görüşmeyi bile reddetmesidir" (Craig Whitney, New York Times). Bu makale, Sırp propagandasına teessüf eden pek çok makaleden yalnızca bir tanesidir; söylenen sözlerin doğruluğundan şüphe etmemeliyiz, ancak bazı noktalar gözden kaçabilmiştir.

Sırbistan Ulusal Meclis Kararları'nın ne ifade ettiğine gelince, bunun cevabı fanatikler tarafından eksiksiz bir şekilde bilinmektedir; fanatiklerin hangi tarafa mensup olduklarına bağlı olarak, sadece cevaplar farklıdır. Diğer kesimlere gelince, onlar cevapların neler olduğunu öğrenmenin bir yolunu bulabilirlerdi; bu yol, olasılıklar üzerine dü-

şünmeleri idi. Ancak kalkınmış devletler bu seçeneği hayata geçirmeyi tercih etmedi; bunu yapmaktansa, ortaya çıkacağı önceden belli olan sonuçlara rağmen, bombardımanı tercih ettiler.

Diplomatik süreçte kat edilen mesafe ve bunun doktrinsel kurumlar üzerindeki yansımaları da incelenmeye değerdir, ancak burada bunları bir kenara bırakarak 3 Haziran'da imzalanan Kosova Anlaşması'na dönmek istiyorum. Beklenebileceği gibi 3 Haziran Anlaşması, 23 Mart tarihindeki iki barış planı arasında varılan bir uzlaşmadır. ABD ve NATO, yukarıda belirtilen ve Sırbistan'ın ultimatomu reddetmesine yol açan başlıca taleplerden en azından kağıt üzerinde vazgeçmiştir. Buna karşılık Sırbistan, "BM gözetiminde, birleşik bir komuta ve kontrol altında konuşlandırılacak ve NATO'nun yoğun katılımıyla oluşturulacak uluslararası güvenlik güçlerinin bölgedeki varlığını" kabul etmiştir. Rusya'nın konumu ile ilgili olarak Anlaşma metnine yapılan bir ekte, "Rus birliklerinin NATO komutası altında olmayacağı, Rus birlikleri ile diğer uluslararası birlikler arasındaki ilişkinin, diğer ek düzenlemelerle belirleneceği" belirtilmektedir. Anlaşma'da, NATO'nun veya genel olarak "uluslararası güvenlik güçlerinin", Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin geri kalan bölgelerine geçişlerine izin veren herhangi bir madde bulunmamaktadır. Kosova'nın siyasi kontrolü NATO'da değil, "geçici bir Kosova yönetimi" oluşturacak olan BM Güvenlik Konseyi'nde olacaktır. Yugoslav güçlerinin geri çekilişi, Rambouillet Anlaşması'ndaki kadar ayrıntılı bir şekilde belirlenmemiştir; geri çekiliş biraz daha hızlandırılmasına rağmen, genel olarak Rambouillet Anlaşması'ndaki gibidir. Antlaşma'nın geri kalan bölümleri, 23 Mart'taki iki barış planında çizilen çerçeveye içindedir.

Ortaya çıkan sonuçlar bize, 23 Mart'ta diplomatik inisiyatiflerin sürdürülebileceğini, böylece korkunç bir insanlık trajedisinin önüne geçebileceğini ve neresinden bakarsak bakalım oldukça uğursuz olan sonuçların gelecekte gerek Yugoslavya'da gerekse başka yerlerde yankılanmasının engellenebileceğini göstermektedir.

Mevcut durumun 23 Mart'taki gibi olmadığına şüphe yok. Kosova Anlaşması'nın yapıldığı gün Times tarafından atılan manşet, bu gerçeği tamı tamına yansıtmaktadır: "Kosova'da Sorunlar Asıl Şimdi Başlıyor." Serge Schmemann, Kosova'yı bekleyen "içinden çıkılmaz sorunlar" arasında, mültecilerin "yıkıntılara ve mezarlıklara dönüşen evlerine" geri götürülmeleri ve "Kosova'nın, Sırbistan'ın geri kalan bölgelerinin ve komşu ülkelerin tamamen harap olan ekonomilerinin yeniden canlandırılması gibi

Şubat 1998 yılında silahlı saldırılar gerçekleşmeye başladığında, ABD, UÇK'yı "tartışmasız bir şekilde terörist bir gurup olduğu" gerekçesiyle şiddetle kınamıştı; Washington bu eylemleri, "terör eylemleri" olarak "şiddetle" kınarken, bombardımanın durumu daha da kötüleştirdiği dönemden önce uygulamaya konulan ve Kolombiya-türü şiddet eylemlerine yol açan yoğun baskılar için muhtemelen Miloseviç'e "yeşil ışık" yakmıştır.

zor ve pahalı bir görev" bulunduğunu gözlemlemiştir. Schmemann, Brookings Vakfı'nda Balkan tarihi üzerine çalışan Susan Woodward'dan şu alıntıyı yapıyor: "Kosova'da istikrar sağlamamıza yardımcı olmalarını

istediğimiz tüm insanlar, bombardıman sonucu yok oldu ve böylece bölgenin denetimi Kosova Kurtuluş Ordusu'na (UÇK) bırakıldı." UÇK Şubat 1998 yılında silahlı saldırılar gerçekleşmeye başladığında, ABD, UÇK'yı "tartışmasız bir şekilde terörist bir gurup olduğu" gerekçesiyle şiddetle kınamıştı; Washington bu eylemleri, "terör eylemleri" olarak "şiddetle" kınarken, bombardımanın durumu daha da kötüleştirdiği dönemden önce uygulamaya konulan ve Kolombiya-türü şiddet eylemlerine yol açan yoğun baskılar için muhtemelen Miloseviç'e "yeşil ışık" yakmıştır.

Bu "içinden çıkılmaz sorunlar" yenidir. Kalkınmış devletlerin şiddete başvurmamasından önce var olan sorunlar yeterince dehşet verici olmakla birlikte, bu yeni sorunlar "bombardımanın sonuçları" ve Sırpların bu sonuçlara verdikleri karşılıktır.

Gerçeklerden olayların döngüsüne dönecek olursak, gazete manşetleri, Miloseviç'i, "amca" demek, "NATO liderliğindeki bir gücü" kabul etmek, "hiç kimsenin tahmin edemeyeceği ölçüde neredeyse koşulsuz bir şekilde" teslim olmak ve "reddettiği Rambouillet planından çok daha ağır şartlara boyun eğmek" zorunda bırakan kalkınmış devletler ile onların liderlerinin bu büyük zaferine övgüler diziyordu. Hikaye tam olarak böyle olmasa da, gerçeklerden çok daha yararlı bilgiler içermektedir. Eleştirilenlerin karşılıklı iddialarına sahne olmasına izin verilen en ciddi tartışma konusu ise, hava savaşının tek başına ahlaki amaçlara ulaşılmasını sağlayıp sağlayamadığıdır. Daha geniş bir açıdan bakarsak, askeri uzman Fred Kaplan'ın haberine göre, Britanya'nın "ünlü askeri tarihçisi" John Keegan, "savaşı, sadece hava savaşı anlamında bir zafer olarak görmeye kalmayıp, aynı zamanda, Körfez Savaşı'ndan sonra Başkan Bush tarafından ilan edilen 'Yeni Dünya Düzeni'nin zaferi olarak görmektedir." Keegan şöyle yazmıştı; "Eğer Miloseviç gerçekten yenilmişse, dünya çapındaki tüm diğer müstakbel Miloseviçler planlarını yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaklardır."

Keegan'ın aklından geçtiği biçimde olmasa bile, bu değerlendirme gerçekçidir; bu değerlendirme Keegan'ın niyetinin aksine, 1990'lı yılların karanlıkta kalan önemli belgesel kayıtları ve "dünya çapındaki Miloseviçler" deyiminin gerçek anlamını kavramamıza yardımcı olan ve

Yeni Dünya Düzeni'nin gerçek amaçlarını ve anlamını göstermektedir. Şiddetli kınamalar, ne Balkanlar'daki büyük etnik temizlik operasyonlarına ve bizzat NATO içinde, Avrupa'nın gözetimi ve ABD'nin tam ve kesin desteği ile cereyan eden korkunç zulme ket vurabilmiş ne de dünyanın en korkunç askeri gücünün saldırılarına ve yaklaşmakta olan işgal tehdidine karşı koyabilmiştir.

sayısız olguya dayanan kanıtlar tarafından da ortaya konulduğu gibi, Yeni Dünya Düzeni'nin gerçek amaçlarını ve anlamını göstermektedir. Şiddetli kınamalar, ne Balkanlar'daki büyük etnik temizlik operasyonlarına ve bizzat NATO içinde, Avrupa'nın gözetimi ve ABD'nin tam ve kesin desteği ile cereyan eden korkunç zulme ket vurabilmiş ne de dünyanın en korkunç askeri gücünün saldırılarına ve yaklaşmakta olan işgal tehdidine karşı koyabilmiştir. İşlenen bu suçlar Yeni Dünya Düzeni adı altında meşrulaştırılmış, hatta, kalkınmış devletlerin liderlerinin çıkarlarına uyan ve gerektiğinde onlar tarafından gerçekleştirilen başka yerlerdeki zulümler gibi yüceltilmiştir. Hiçbir şekilde gizlenemeyecek gerçekler, "yeni enternasyonalizmin... her türlü etnik guruba uygulanan acımasız baskının" sadece "hoşgörülmele" kalmayıp aynı zamanda etkin bir şekilde hızlandırılacağını göstermektedir; aynen Avrupa Birliği'nin, ABD'nin ve diğer seçkin seleflerin "eski enternasyonalizmde" olduğu gibi.

Gerçekler ile olayların döngüsü arasında keskin bir ayırım bulunmasına rağmen, medya ve yorumcuların, ABD ve NATO çizgisini gerçek durum gibi sunarken gerçekçi davrandıklarını düşünebiliriz. Gerçekler, güç dağılımının ve bunun ihtiyaçlarına hizmet eden açık seçik düşünsel eğilimlerin basit bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu artık sıradan bir olgudur. Bu olgunun son örnekleri, Ocak 1973'teki Paris Barış Anlaşması ile Ağustos 1987'deki Esquipulos Anlaşması'dır. Birinci örnekte, Hanoi'yi, bir önceki Ekim ayında ABD ile Vietnam arasında imzalanan anlaşmadan vazgeçirmek için girişilen Noel bombardımanları başarısızlığa uğradığında, ABD anlaşmayı imzalamak zorunda bırakılmıştı. Kissinger ve Beyaz

Saray, haberciler ve yorumcular tarafından benimsenen farklı bir anlaşma metnini sunarak, imzalamakta oldukları Anlaşma'nın tüm önemli maddelerini ihlal edeceklerini açıkça belirtmişlerdi; böylece Kuzey Vietnam, anlaşmanın ABD tarafından ciddi bir şekilde ihlal edilmesine nihayet karşılık verdiğinde, yeniden cezalandırılması gereken iflah olmaz bir saldırgan olacaktı. Orta Amerikalı devlet Başkanları, ABD'nin güçlü muhalefetine rağmen, (sık sık "Aries Planı" olarak anılan) Esquipulos Anlaşması'nı imzaladıklarında, aynı trajedi ve komedi bir kez daha gerçekleşmişti. Washington, önce Anlaşma'nın "kaçınılmaz maddelerinden" birini ihlal etmek üzere kısa süre içinde savaşı tırmandırdı, ardından anlaşmanın geçici maddelerini zor yoluyla geçersiz kılarak saldırılarını sürdürdü ve her türlü yeni diplomatik girişimleri baltalamaya devam ederek bir kaç ay içinde nihai zaferini ilan etmeyi başardı. Washington'un, en önemli hususlardan saptırarak benimsediği metin, kabul edilen Anlaşma metni oldu. Doğrusu böyle bir sonuç artık manşetlere çıkarılabildi; "ABD Tarafsızlığının Zaferi", kan gölü ve harabeler üzerinde "Coşkuyla Kenetlenen" Amerikalılar ve "romantik bir çağda" üstesinden gelinemeyen sevinç gösterileri (Anthony Lewis, yerine getirilen bir görev sonucunda ortaya çıkan genel coşkuyu yansıtan New York Times manşetleri).

Bu ve pek çok benzer durumun sonrasını değerlendirmek gereksizdir. Mevcut durumun içinden farklı bir hikayenin çıkmasını beklemek için çok az neden var -ama sıradan ve can alıcı bir şartla: Biz izin verirsek.

Kaynak: (Z Magazin, Temmuz '99)

Çeviren: Nuray Mestci

Kürtler ve Adalet

Christopher
De Bellaigue*

1.

Yabancı bir heyetin, oradaki mutsuz Kürtler adına devlet yetkililerini protesto etmek üzere Türkiye'ye doğru yol almakta olduğunu düşünün. Eğer yeterince önemliyseniz, Türkiye parlamentosunun cana yakın sözcüsü Hikmet Çetin tarafından Ankara havaalanında karşılanabilirsiniz. Ancak kendisi de Kürt olan ve Kürtçe'nin en yaygın şekilde konuşulan Kurmanci lehçesine iyi derecede hakim olan Bay Çetin rejimin Kürtlere yönelik politikalarını savunacaktır.

Yaklaşık olarak yüzde 25'i Kürt kökenli olan Türk parlamentosunun yeni seçilmiş olan bazı üyeleri tarafından karşılanırsanız belki daha şanslı olabilirsiniz. Ancak onların çoğu da zengin toprak ağalarıdır ve hükümet ile çok iyi ilişkileri vardır. Türkiye'nin kapitalist patronlarından biri olan (ki sahibi olduğu Toprakbank'a 1.7 milyar dolar değer biçilmişti) Halis Toprak'a duyduğunuz sempatiyi gizlemeyebilirsiniz. Ancak Halis Toprak, Kürtlere yönelik tavırları protesto etmeyen bir Kürttür. İstanbul, 1980'li yıllarda, şehrin göçmen Kürt nüfusunun önemli kısmı tarafından desteklenen ancak daha sonra yolsuzluk iddiaları nedeniyle zor durumda kalan Kürt kökenli bir belediye başkanına sahipti.

Gönlünüz el veriyorsa, Slobodan Miloseviç'in Arnavut kanı taşımakla övündüğünü düşünün. 1980'li Yıllar boyunca Türkiye'nin reformcu başbakanı olan Turgut Özal, atalarında kısmen Kürt kanı olduğunu kamu oyuna açıklamış, Kürt dilinin konuşulmasını yasaklayan kanunların bir kısmını değiştirmeyi başarmış ancak Kürtçenin okullarda öğretilmesi üzerindeki kısıtlamaları kaldırmamıştı; siyasi konuşmalarda Kürtçe konuşmak illegal olmaya devam ediyor. Yönetime her zaman bağlı kalmış olan Türk toplumunun her kademesinde Kürtleri bulabilirsiniz, ne var ki onların çoğu, Türk devletine yönelik herhangi bir muhalefet sinyali vermemektedir. Asimile edilmiş Kürtlerin Türkiye'nin odak noktalarındaki varlığı, Kürt milliyetçilerine ve onların müttefiklerine alışık olan yabancılar için oldukça şaşırtıcıdır. Bu hesaba göre Kürtler, Orta Asyalı Türkler'in dünyanın bu bölgesine gelmelerinden en az iki bin yıl önce Doğu Anadolu'ya yerleşen Hint-Avrupalılar'dır;

ve Kürtlerin talihsiz ataları, yetmiş altı yıl önce Kemal Atatürk tarafından kurulan tamamen tek kültürlü Türkiye Cumhuriyeti içinde, kendi kimliklerini terketmek zorunda kalmışlardır. Yine bu milliyetçi mantığa göre, Kürtler son yıllarda, dört ay önce Kenya'da yakalanıp, idam cezası ile sonuçlanması beklenen vatana ihanet suçlamasıyla yargılanmak üzere Türkiye'ye götürülen kaçak Kürt lider Abdullah Öcalan tarafından temsil edilmişlerdir. Tüm bunları unutmamak koşuluyla, Türkiye'yi ziyaret eden yabancılar, bir Türk ile bir Kürt arasında, Yahudi'yi Arap'tan, Sırp'ı Arnavut'tan ayıracak kadar açık ve kesin olan bir bölünmeyi görebilirler. Bundan daha da önemlisi, söz konusu yabancı ziyaretçiler, Türkiye'de yaşayan 12 milyonu aşkın Kürdün (tarihçi David McDowall'a göre toplam ülke nüfusunun yaklaşık olarak yüzde 19'u)(1), Bay Öcalan'ın liderliğindeki Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK), Kürt azınlığın yaşadığı güneydoğuda sürdürdüğü on beş yıllık ayaklanmayı kararlı bir şekilde desteklediğine de tanık olabilirler. Ancak savaş bölgesinin dışında yapılan bu tahminler ancak gerçeğin küçük bir dilimini temsil edebilir; Kürtlerin çoğu, bay Öcalan liderliğindeki ayaklanmaya önemsiz bir duygusal bağlılık göstermektedirler ve onun otoriter sosyalist ideolojisine fazlaca ilgi göstermemektedirler. Seçim dönemlerinde, PKK ile ilişkisi olan siyasal partilere oy veren Kürtlerin sayısı oldukça sınırlıdır. Bu partilerin sonuncusu olan Halkın Demokrasi Partisi'nin (HADEP) geçtiğimiz nisan ayında yapılan genel seçimlerde toplam oyların yalnızca yüzde 4.25'ini almış olması bir istisna teşkil etmemektedir. Daha da önemlisi, Kürtlerin siyasi istemleri üzerine yapı-

* Gazeteci, Hindistan'da 'India Today', Türkiye'de 'The Economist' dergisi için çalıştı.

Yönetime her zaman bağlı kalmış olan Türk toplumunun her kade-

mesinde Kürtleri bulabilirsiniz, ne var ki onların çoğu, Türk devle-

tine yönelik herhangi bir muhalefet sinyali vermemektedir. Asimi-

le edilmiş Kürtlerin Türkiye'nin odak noktalarındaki varlığı, Kürt

milliyetçilerine ve onların müttefiklerine alışık olan yabancılar için

oldukça şaşırtıcıdır.

150.000'i, Öcalan tarafın-
dan 1984'te başlatılan ayak-
lanmadan önce batıya göç
etmişti. Bölgeye daha önce
göç etmiş olan bu Kürtler ya
devlet tarafından zorla bura-
ya yerleştirilmişler ya da gü-
neydoğudaki kötü ekonomik

lander bir araştırma sonu-
cunda elde edilen bulgulara
göre, savaş bölgesinde yaşa-
yıp da sorulara cevap veren
kişilerin yalnızca yüzde 13'ü,
yakın zamana kadar
PKK'nin ilan edilmiş nihai
hedefi olan bağımsız bir

Kürdistan devletinin kuruluşundan yana olduğunu söyle-
miştir.(2) Açık söylemek gerekirse, devlet tarafından inkar
edilen, bazı bağımsızlık savunucuları tarafından ise saptı-
rılan Kürt realitesi, görüldüğünden çok daha karmaşık bir
olgudur. Pek çok kişinin, bu realitenin evrimini gözlemle-
mek üzere seçtiği yer, doğal olarak, ayaklanma ateşini ya-
kan ve ayaklanmanın getirdiği baskıyı yaşayan Türki-
ye'nin güneydoğusundaki huzursuz illerdir. Henri J. Bar-
key ve Graham Fuller, yaptıkları bir çalışmada, "PKK bu-
gün, güneydoğudaki Kürtlerin yaşamındaki tek önemli si-
yasal olgudur" demektedirler. Yeterince doğru bir belirle-
medir bu. Peki, söz konusu bölgenin dışında yaşayan ve
günlük yaşamları, savaştan çok normal Türk yaşamına gö-
re koşullanmış olan milyonlarca Kürt için de aynı şey söy-
lenebilir mi? En azından güneydoğu kadar, Türkiye'nin
batı şehirleri de, Türkiye Kürtleri'nin önümüzdeki yüzyıl-
daki geleceklerini belirleyecek olan olgudur. Bu yüzden,
Kürtlerin (İranlı kuzenleriyle birlikte) ilkbaharda kutladık-
ları yeni yıl bayramı olan Newroz vesilesiyle, bu ilkbahar-
da, ayaklanmadan doğrudan etkilenen en yakın bölgenin
150 mil batısında ve Kürtlerin nüfusun çoğunluğunu oluş-
turduğu bölgenin yaklaşık olarak 200 mil batısında olan
Adana'yı ziyaret ettim.

Savaş nedeniyle harabeye dönen Diyarbakır ve Batman
gibi şehirler ile Adana arasındaki farklılık bundan daha
çarpıcı olamazdı. Güneydoğunun durgun ekonomisi ile kı-
yaslandığında, hızlı bir şekilde büyüyen tarım ve ticaret
merkezi Adana oldukça zengin ve güvenlidir. Bölgenin
başkenti olan ve yine Adana adını taşıyan kentin merkezi-
ne dikilen görkemli camiye yaptıran kişi, Sakıp Sabancı,
Ankara'daki askeri ve sivil yönetimle mükemmel ilişkileri
olan Adanalı büyük bir iş adamıdır. Adana'nın sakinleri-
nin çoğu, Kürt milliyetçiliğinden nefret eden Türk sağcıları-
dır. Bu sağcı kesim, eskiden beri Türkiye'nin ünlü neo-fa-
şistlerinden biri ve uzun bir parlamento kariyerine sahip
olan Alparslan Türkeş'in tekrar hareketin başına dönmesi-
ne yardım etmişti. Türkeş tarafından kurulan Milliyetçi
Hareket Partisi (MHP), geçtiğimiz ay yapılan genel seçim-
lerde, Adana'da neredeyse oyların çeyreğini topladı. Bazı
tahminlere göre il nüfusunun üçte birine tekabül eden ve
Arap kökenli olan çoğu Adana sakini, Kürt milliyetçiliğine
hiçbir şekilde ilgi duymamaktadır. Ancak daha batıdaki
pek çok şehrin ortak özelliği olduğu üzere, Adana'nın za-
ten hassas olan etnik yapısı, geniş bir Kürt diasporasının
ortaya çıkmasıyla birlikte daha da karmaşık hale gelmiştir.

Adana'da yaşayan 300.000'i aşkın Kürdün en az

koşullar ve başka yerlerde bulacaklarını umdukları refah
beklentilerinden ötürü buraya gelmişlerdi. Adana'daki ço-
ğu göçmen Kürdün şu anda güvenli bir işi vardır. Kürtlere
siyasal ve kültürel otonomi verilmesi fikrine şiddetle karşı
çıkan merkez kanattaki Türk siyasal partileri geçtiğimiz
ay, genel seçimlerle aynı günde, yani 18 Nisan'da yapılan
yerel seçimlerde, Kürt kökenli aday gösterdiler. İşçi semt-
lerinden birindeki bir kahvehanede sohbet ettiğim Kürtler,
yerel toplumun bir parçası olarak kabul edildiklerini söy-
lerken, onların Türk ve Arap arkadaşları, bunların "temiz
Kürtler" olduklarını söyleyerek şakalaşıyorlardı. Evet Kur-
manci konuşuyorlardı, daha seyrek öğüde ise, örneğin eş-
leriyle, Kürtçe'nin bir başka lehçesi olan Zazaca'yı konu-
şuyorlardı, ancak evdeki çocukları kendilerini genellikle
Türk olarak hissediyorlardı. Sohbet ettiğim Kürtler, ço-
cuklarının Türkler ile evlenmelerine karşı çıkamayacakla-
rını söylüyorlar. Hatta kendilerinin pek çoğu bile Türkler
ile evlenmiş. Kürtlerin, Türkiye'nin batı şehirlerindeki bu
varlığı, Türkiye'nin kaçınılmaz olarak iki ulustan oluştu-
ğunu söyleyen kişilerin iddialarını şüpheye düşürmektedir.

Ancak böylesi Kürtler, Adana'daki Kürt diasporasını
tam olarak temsil etmemektedir. Pek çok açıdan birinci
gruptan farklı olan ikinci bir gurup, daha katı koşullar al-
tında güneydoğudan göç etmek zorunda bırakılmıştır.
Türk güvenlik güçleri, 1987 ile 1996 yılları arasında,
PKK'ye lojistik destek vermekle suçladıkları veya sırf, hü-
kümet tarafından finanse edilen devlet yanlısı milislere ka-
tılmayı reddettikleri için, 2500 Kürt köyünü tamamen bo-
şalttı. Türk ordusu, büyük sıkıntılar yaratan bu süreç bo-
yunca, yaklaşık olarak 2 milyon insanı yerinden yurdu-
ndan etti; tüm bu olup bitenler televizyonlarda açıkça görül-
dü ve çok az uluslararası ilgi gördü. Bu mültecilerin çoğu
Türkler tarafından Diyarbakır'da ve güneydoğudaki diğer
şehirlerde yeniden iskana tabi tutuldu. Mültecilerin yakla-
şık olarak 150.000'i de Adana'ya geldi. Adana'da ayakka-
bı boyacılığı yapan bir çocukla karşılaşırsanız, konuşacağı
Türkçe muhtemelen Kürtçe aksanlı olacaktır; babası,
umulmadık şekilde bir iş bulabilmişse, muhtemelen, pa-
muk-toplayıcılığı türünden, son derece düşük ücretli bir iş-
te çalışıyor olacaktır. Yerlerinden yurtlarından edilen ve
kent yaşamına güçlkle uyum sağlayan böylesi Kürtler,
Türk devletinden nefret etmektedirler. Son seçimlerde bu
Kürtlerin 46000'i HADEP'e oy verdi. Newroz bayramının
kutlandığı 21 Mart günü, Kürt bir şöförle, Adana'nın, ço-
ğunlukla yoksul Kürtlerin yaşadığı dış mahallelerinde bir
gezinti yaptım. Yoksul Kürtler için Newroz, baharın geli-

Türkiye'nin mevcut Kürt sorununun kökenleri, PKK'nin ortaya çıkmasından ziyade, Ortadoğu tarihinin derinliklerine dayanmaktadır.

şinden çok daha fazla şey ifade etmektedir ve gerçek Newroz kutlamaları, Kürtlerin ve Türklerin aynı kültürel mirası paylaştıklarını öne süren resmi ideolojiye meydan okumaktadır. Bir Kürt gencinin, Türkiye'nin "Kuzey Kürdistan'ı işgal edişini" protesto etmek üzere kendisini kurban ettiği 1982 yılından beri, Kürtlerin bu yeni yılı, oldukça tartışmalı bir politik çarpıcılık kazanmıştır. Newroz kutlamaları şimdilerde, cephe hattından uzak olan Adana gibi yerlere giderek daha fazla kaymaktadır. Nitekim, ben ve rehberim, çoğunlukla Kürtlerin yaşadığı Adana Mahallesi'ne ulaştığımızda durum iyice belirginleşti; mahalle çevik kuvvet polisi ve panzerler tarafından kuşatılmıştı. Polis helikopterleri tepemizde uçuyordu. Tam önümüzde, bayram halaylarını çoktan bitirmiş olan ve genç Kürtlerden oluşan büyük bir kalabalık PKK yanlısı sloganlar atıyordu. Başka bir Kürt mahallesi olan Yeni Bey'e ulaştığımızda, sokaklardaki insanlar, göz yaşartıcı bomba kullanan polis tarafından dağıtılmıştı; yanmış lastik parçalarıyla dolu olan bu sokaklarda, birkaç dakika önce yüzlerce gösterici polisle çatışmıştı. Adana Emniyet Müdürü'ne göre, bu ve diğer çatışmalarda sekiz polis yaralanmış ve yalnızca 17 kişi gözaltına alınmıştı. Ancak, işkence kurbanlarını tedavi eden ve PKK yanlısı bir kurum olan İnsan Hakları Vakfı (İHV) Adana şubesi başkanı olan Mustafa Cinkılıç, PKK propagandası yapmakla suçlanan 9 Alman gazeteci de dahil olmak üzere, neredeyse yüz kişinin gözaltına alındığını söylüyor. O gün orada gördüklerim dikkate alındığında, İHV'nin tahmini daha inandırıcıdır.

Ayaklanmanın, coğrafik odak bölgesi dışındaki yerler üzerindeki etkisinin hissedildiği tek yer Adana değil. Newroz bayramını, İzmir, İstanbul veya Mersin gibi şehirlerin Kürt mahallelerinde izlemeyi seçseydim de yine aynı manzaraları görecektim. Bir başka Kürt yanlısı kurum olan ve Türkiye'nin şu anki kötü insan hakları sicili hakkında yararlı bilgiler sağlayan İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul şubesine göre, İstanbul polisi, kentte yaşayan 1.5 milyon Kürdün katıldığı Newroz kutlamalarında 1700 kişiyi gözaltına almıştı. Yaklaşık olarak iki yüz kişi çeşitli şekillerde yaralanırken, 11 kişi polis tarafından açılan ateşe hedef olmuştu. İHD tarafından hazırlanan bir raporda, ülke çapındaki Newroz kutlamalarında yaklaşık olarak sekiz bin kişinin gözaltına alındığı ve bunların yalnızca birkaç düzinesinin sonradan serbest bırakıldığı iddia edilmektedir. Ayaklanmanın sembolik odak bölgesi olan ve Kürdistan'ın başkenti olarak kabul edilen Diyarbakır'da üç bin kişinin gözaltına alındığı söyleniyor. Ancak savaş bölgesi içinde olduğu kadar bu bölge dışında da pek çok kişi gözaltına alınmıştı.

Türkler ile Kürtler arasındaki kardeşliği vurgulayarak kendi uluslaşma projesi için kolları sıvayan Atatürk, yeni devletin tüm Müslüman yurttaşlarının ortak Türk atalardan geldiğini kanıtlamak için, sonradan tarih kitaplarını yeniden yazdı; oysa Kürtlerin böylesi ortak atalardan gelmedikleri apaçık ortadaydı.

2.

Türkiye'nin mevcut Kürt sorununun kökenleri, PKK'nin ortaya çıkmasından ziyade, Ortadoğu tarihinin derinliklerine dayanmaktadır. Türkiye Kürtlerinin, İran, Irak ve Suriye'nin çeşitli

bölgelerindeki on iki milyonu aşkın kuzenleri ile paylaştıkları ortak geçmiş, Jonathan Randal'ın, son zamanlarda yaptığı duygusal çalışmada, "kendi saflarındaki köklü ihanet geleneğine" dayandırdığı bir yabancı hakimiyeti tarihiyle biçimlenmiştir. (3) Kürdistan, İstanbul merkezli Osmanlılar ile Fars Safavileri arasında 1639'da biçimsel olarak paylaşılmasına rağmen, hakim güçlerle iş birliği yapmış olan Kürt aşiret liderleri çok önceden kendi kendilerini alçalttıkları bir reel politikayı benimsemişlerdi. Birinci Dünya Savaşı ile güçten düşüp yıkılmadan önce Levant, Mağrip ve Balkanlara hükmeden Osmanlı İmparatorluğu'nun kulları olan Kürt emirleri, Osmanlılar'a vergi verip savaş seferlerine asker sağladıkları sürece, kayda değer bir özerklik düzeyine sahip olmuşlardı. Ne var ki Kürtler, kavgacı kullardı. Kürt hükümdarlar tarafından on dokuzuncu yüzyılda girilen ayaklanmaların sayısı elliden aşağı değildi.

Osmanlı İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmasına ek olarak, Birinci Dünya Savaşı, Kürdistan topraklarının, İran, birer yeni devlet olan Türkiye ile Irak ve Fransız mandası altında olan Suriye arasında bölünmesiyle sonuçlandı. Osmanlı topraklarının yeniden paylaşıldığı 1922-1923'teki Lozan Konferansı'nda, tanınmak için çaba gösteren Kürtlerin bu talebi, İngilizler ve onların müttefikleri tarafından gözardı edildi. (1920 yılında yapılan Sevr Antlaşması, bağımsız bir Kürdistanı öngörüyordu, ancak bu anlaşma daha sonra yürürlükten kaldırıldı.) Türkiye'de ise, en başarılı bağımsız figür olarak öne çıkan Kemal Atatürk, hayali bir tarih-coğrafya nosyonunu kullanarak, ülkesindeki farklı etnik kesimleri birleştirmeyi başardı. Türkler ile Kürtler arasındaki kardeşliği vurgulayarak kendi uluslaşma projesi için kolları sıvayan Atatürk, yeni devletin tüm Müslüman yurttaşlarının ortak Türk atalardan geldiğini kanıtlamak için, sonradan tarih kitaplarını yeniden yazdı; oysa Kürtlerin böylesi ortak atalardan gelmedikleri apaçık ortadaydı. Laik bir reformcu olan Atatürk, milyonlarca kişinin bağlı bulunduğu bir kurum olan İslami halifelik ortadan kaldırdığı gibi, kırk yedi arkadaşı ile birlikte idam edilen Şeyh Said adlı bir din adamının liderliğinde 1925 yılında başlayan Kürt ayaklanmasını da kararlı bir şekilde bastırmıştı. Yeni cumhuriyetin ulusal hedefi, Atatürk'ün başbakanı olan İsmet İnönü tarafından ifade edilmişti: "Topraklarımız üzerinde yaşayan insanları ne pahasına olursa olsun türkleştirmeliyiz ve Türklere veya 'türkizme' karşı çıkanları yok edeceğiz." Türkiye'nin Kürt Sorunu ad-

Türkiye'deki günlük Cumhuriyet gazetesinin etkili başyazarlarından olan Yunus Nadi 1930'lu yıllarda, Şeyh Said ayaklanması da dahil olmak üzere, iki büyük-ölçekli Kürt ayaklanmasını "haydutların" işi olarak tanımlamıştır. Bundan otuz yıl sonra, binlerce Kürt köyüne yeni Türkçe isimlerin verildiği bir dönemde, Kürtlerin "geri kalmışlığı" pek çok resmi konuşmanın konusu oluyordu. Demirel, geçtiğimiz Şubat ayında, Türkiye'de bir "Kürt sorunu" olduğunu inkar ediyordu.

lı kitapta, Henri J. Barkey ve Graham Fuller, bu ideolojinin amacını fazlasıyla aştığını ileri sürmektedirler: "Devlet", diyor Barkey ve Fuller, "sadece Türkler'den oluşan bir ulus-devlet kurmak üzere, 1920'lerde verdiği hayati karardan dolayı, Kürt sorununun ortaya çıkmasından birinci dereceden sorumludur." Atatürk'ün 1938 yılında ölmesinden bu yana, onun otoriter ideolojisinin pek çok boyutu revizyona uğradı ve dinin kamusal yaşamdan uzaklaştırılması doğrultusunda devlet tarafından son zamanlarda gösterilen çabalara rağmen, Atatürk'ün laiklik konusundaki ısrarı, ülkenin yönetimini ve bürokrasisini etkileyen İslamcılar tarafından dumura uğratıldı. Ancak iki savaş arasındaki dönemde merkezi ve otoriter Avrupa ulus-devletlerinin hayranlık duyduğu bir kavram olan Atatürk'ün üniter ulus-devlet kavramı adeta kemikleşti. Mesut Yeğen adlı bir Türk sosyologun son zamanlarda yaptığı yararlı bir çalışmada yazdığı gibi, bu kemikleşme, günümüze etnik bir çatışma olarak aktarılan olgu için güçlü bir zemin hazırlamış ve pek çok yanlış sınıflandırmaya yol açmıştır.(4) Türkiye'deki günlük Cumhuriyet gazetesinin etkili başyazarlarından olan Yunus Nadi 1930'lu yıllarda, Şeyh Said ayaklanması da dahil olmak üzere, iki büyük-ölçekli Kürt ayaklanmasını "haydutların" işi olarak tanımlamıştır. Bundan otuz yıl sonra, binlerce Kürt köyüne yeni Türkçe isimlerin verildiği bir dönemde, Kürtlerin "geri kalmışlığı" pek çok resmi konuşmanın konusu oluyordu. Süleyman Demirel hükümeti 1969 yılında, "geri kalmışlıktan özellikle etkilenen bölgeler için özel önlemler" alacağı vaadinde bulunuyordu; bu ifade ile, son on yıl içinde güneydoğu için planlanan ve büyük ölçüde sonuçsuz kalan dokuz önemli proje kastediliyordu. Şu anda cumhurbaşkanı olan Demirel'in konu hakkında söyleyebileceği yeni bir şey yoktu. Demirel, geçtiğimiz Şubat ayında, Türkiye'de bir "Kürt sorunu" olduğunu inkar ediyordu. 1993 gibi yakın bir tarihte "Dünya'da Kürt adında yabancı bir ırkın bulunmadığı" söyleniyordu. Bundan bir yıl sonra, bir parlamento komisyonu tarafından güneydoğu üzerine hazırlanan bir raporda, bölgede yaşayan çoğu insanın kökenini belirtmeye gerek bile duyulmamıştı.

Cumhurbaşkanlarının, savcılarının ve en önemlisi de Türkiye'nin etkili generallerinin açıklamalarında karşılaşılan bu yekpare söylemin gerisinde, Kürt milliyetçileri sistematik bir şekilde toplumdaki dışlayan Türk hukuk sistemi yatmaktadır. Hal böyle olunca, savcılarının, zamanlarının ve enerjilerinin çoğunu, Kürtleri temsil ettikleri iddia edilen ve PKK'nin Kürt bölgelerinde etkin bir şekilde seçime katılmasını sağlayan siyasi partileri koğuşturmalara tabi tutmakla geçirmeleri hiç de şaşırtıcı değil; zira Kürtler adına sadece konuşmak bile suç sayılmaktadır. Anayasa Mahkemesi 1991 yılından bugüne dek, PKK ile ilişkileri olduğu

ve devleti tehlikeye atan etkinliklerde buldukları gerekçesiyle bu türden iki partiyi kapattı. Bu partilerin birkaç üyesi tutuklandı; diğerleri ise Batı Avrupa'ya kaçarak orada Sürgünde Kürt Parlamentosu'nu kurdular. (Do-

laylı bir PKK cephesi olan bu parlamento, soruna ilgi gösteren Avrupalı politikacılarla kurduğu önemli ilişkiler aracılığıyla, Türklere, Ankara'daki parlamentoda bulunan üyelerin verdiği kadar çok daha büyük bir zarar vermektedir). Başsavcı, geçtiğimiz Şubat ayında, Kürt yanlısı partilerin sonuncusu olan HADEP'i kapatmak üzere dava açtı. Aynı savcı, HADEP'in PKK'nin yan kuruluşu olduğunu kanıtlanma çabası içindedir. Aynı zamanda parti sözcülüğünü de yapan HADEP liderlerinden Osman Özçelik, PKK ile aralarında "organik bağ" bulunduğu iddiasını reddetmekte, ancak, HADEP'in, savaşta öldürülen PKK üyelerinin ailelerinin doğal temsilcisi olduğunu söylemektedir. (Savaşta yaralı olarak ele geçen PKK üyelerinin hayatta kalması, oldukça ender rastlanılan bir durumdur.) Yetkililere hakim olan ve neredeyse birer refleksi dönüşen anti-Kürt duygular hukuk sistemini, PKK ile özdeşleştirilmesi mümkün olmayan ılımlı Kürt milliyetçiliğinin karşısına da çıkarmıştır. Birkaç anayasal düzenleme ve kanun, savcılara, Kürt kimliğinin en yumuşak ifadesini bile yargılama hakkı tanımıştır. "Ayrılıkçı propaganda yapmak", "dinsel veya etnik düşmanlık yaratmak" ve "ülkenin bölünmez bütünlüğüne zarar vermek" türünden suçlarla ilgili davalar bile, bizzat silahlı ayaklanmayı yargılayan ve hukuka aykırı olan özel Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görülmektedir. Biri askeri olan üç yargıçtan oluşan bu mahkemeler, Kürtlerin haklarını ve kimliklerini savunmaya çalışan insan hakları savunucularına, avukatlara ve gazetecilere ceza yağdırmaktadır. Cezaevlerinde bulunun 10 000'i aşkın tutuklunun bir kısmı da, terörizme yardım ve yataklık da dahil olmak üzere, PKK ile ilgili etkinliklerde buldukları iddia edilen böylesi kişilerden oluşmaktadır. Gerillalar ise nadiren sağ yakalanmaktadır. Çoğu zaman tutukluların suçları, Türkiye'deki Kürt sorununu açıkça dile getirmekten ibarettir.

Örneğin, İHD'nin Kürt olmayan Genel Başkanı Akın Birdal, daha önce yaptığı konuşmalarda "Kürt kimliğinden" ve "Kürt sorununun çözümünden" söz ettiği için kendisine verilen on aylık cezayı yatmak üzere bu yaz cezaevine girecek. Aynı şekilde bu yılın başlarında, Kürt yanlısı pasifist bir parti olan Demokratik Kitle Partisi (DKP), parti programında "Kürt sorununun" çözümüne imalı bir önem vererek devletin "bölünmez bütünlüğü" için tehlikeli olan etkinliklerde bulunduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. Devletin başsavcısı, çeşitli illerde düzenlenen Kürtlerle ilgili en ılımlı etkinlikler karşısında bile daha yumuşak değildir; geçtiğimiz Kasım ayın-

Tanrısal sosyalizmi, Kürt toplumunun belirgin özellikleri olan dindarlığa ve sadakat bağlarına ters düşen despotik bir liderin, güneydoğuda ve başka yerlerde yaşayan Kürtlerden aldığı yoğun duygusal desteği başka türlü açıklamak mümkün değildir. Milliyetçiliği dini özelemlerle harmanlamış olan Şeyh Said, bu anlamda Türkiye Kürtlerini, 1978 yılında PKK'yi devrimci bir hareket olarak örgütleyip 1984 yılında gerilla savaşını başlatan Öcalan'dan çok daha iyi temsil etmiştir.

da, yedi kişinin katıldığı bir parti toplantısında Kürtçe şarkılar söylendiği için, başsavcı, küçük bir parti olan Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin Elazığ il yönetimindeki tüm kişilerin görevden alınmalarını emretti. Bu bile

Türk kanunlarının ihlali olarak değerlendirilmektedir. İHD bültenleri ve Amerika Dışişleri Bakanlığı tarafından her yıl Türkiye için hazırlanan insan hakları raporu, Türkiye halkının hukuk tarafından hangi boyutlarda susturulduğunu açık seçik bir şekilde ortaya koymaktadır. Suçlular ister "kin ve düşmanlık yaratan" gazeteciler olsunlar ister "orduya hakaret eden" oyun yazarları olsunlar, Türk savcılarının hedefi aynıdır; Kürtlerle ilgili herhangi bir talebi dile getiren ifade hakkının kullanımı. Hukuki mekanizmanın, önemli ölçüde milliyetçi ve muhafazakar çevrelerden devşirilen polis içinde, işgüzar ve genellikle acımasız bir müttefiği bulunmaktadır. Öcalan'ı temsil eden avukatların, Öcalan yakalanmadan önce kendisi hakkında açılmış olan başka bir davaya katılmak üzere geçtiğimiz Nisan ayında mahkemeye gittiklerinde polis tarafından dövüldükleri iddia ediliyor. ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan 1998 insan hakları raporuna göre, terörle mücadele şubesine bağlı sivil giyimli polisler "gözaltı ve sorgu sırasında genellikle sanıklara kötü davranmakta ve işkence yapmaktadırlar." Geçtiğimiz yıl yapılan ve beklenmedik şekilde gerçekçi olan hukuki bir araştırmada, bu sivil polislerin, devlet güvenlik kuvvetleri içinde bir "infaz timi" oluşturdukları saptanmıştı; Türkiye'deki pek çok çevre, 1990 ile 1996 yılları arasında meydana gelen ve çoğu güneydoğulu Kürt olan 2500 ile 5000 arasındaki "kayıp"tan bu infaz timinin sorumlu olduğundan şüphelenmektedir.

Kürtlerin olduğu her yerde, kalabalık sayıda sivil polis bulunmaktadır. Adana'da bulunduğum üç gün boyunca bu polisler tarafından adım adım izlendim, ancak bu polislerden en çok korkulan ve nefret edilen yer yine güneydoğudur. Bir Türk gazeteci, savaş bölgesindeki Kürt avukat arkadaşlarıyla ilişkisini kesmesinin nedenlerini bana şöyle açıkladı: "Onları son kez görmeye gittiğimde", diyordu bu gazeteci, "polis tarafından alınıp dövüldüler. Hiç görüşmememiz onlar için daha iyi." Bu resmi uzlaşmazlık ve gayri resmi terör koşulları dikkate alındığında, Türk hükümetinin bir Kürt ile bir gerilla arasında ayırım yapmayı reddettiği açık seçik ortadadır. Yanlışta yapılan bu ısrardan elbette bir tek taraf karlı çıkmaktadır: PKK.

Tanrısal sosyalizmi, Kürt toplumunun belirgin özellikleri olan dindarlığa ve sadakat bağlarına ters düşen despotik bir liderin, güneydoğuda ve başka yerlerde yaşayan Kürtlerden aldığı yoğun duygusal desteği başka türlü açıklamak mümkün değildir. Milliyetçiliği dini özelemlerle harmanlamış olan Şeyh Said, bu anlamda Türkiye Kürtlerini, 1978 yılında PKK'yi devrimci bir hareket olarak örgütleyip

1984 yılında gerilla savaşını başlatan Öcalan'dan çok daha iyi temsil etmiştir. 1948 yılında doğan Öcalan, güneydoğuda, Suriye sınırı yakınlarındaki pamuk-zengini bölge olan Gaziantep ilindedir. Ankara'da üniversite

öğrenimi gördüğü yıllarda, Marksizmin milliyetçi yaklaşımlarından etkilenmeye başladı; Öcalan tarafından kurulan PKK, 1970'li yıllarda sağcı guruplarla sürdürdükleri iç savaş nedeniyle Türkiye'nin üç "düzeltilici" askeri darbesinden sonuncusunun 1980'de sivil hükümete karşı yapılmasına yol açan solcu bir ideolog grubunun içinden çıktı. Öcalan'ın Suriye ve Lübnan'da üslenerek silahlı mücadeleye başladığı tarihin üzerinden on beş yılın geçtiği şu günlerde, Öcalan'ın örgütünün amaçlarını benimseyen Kürtlerin sayısı oldukça sınırlıdır. Orak ve çekiç PKK bayrağından çıkarıldı, ancak, Öcalan'ın takipçileri tarafından sıkça dile getirilen "demokratik" sosyalizm pek de inandırıcı görünmemektedir. Rejimle işbirliği yapan veya daha ılımlı çözümler isteyip yalnızca Kürtlerin kültürel ve insani haklarının tanınması çağrısında bulunan Kürtlerin PKK tarafından öldürülüp sindirilmeleri bunun göstergesidir. PKK'nin başlangıçtaki bağımsız Kürdistan hedefi şimdilerde, mevcut sınırlar içinde siyasi çözüm önerisiyle yer değiştirmiş görünüyor. Ancak hiç kimse, Cumhurbaşkanı Demirel'e göre şu ana kadar ölen 20 000'i aşkın PKK militanının, yerel vergi tahsilatının Kürtlere geçmesi veya Türk üniversitelerinde Kürt edebiyatı kürsüleri açılması için yaşamlarını feda ettiğini düşünmüyor. (Savaşın başlangıcından bugüne dek, her iki taraftan ve sivil halktan ölenlerin sayısının 30 000'i aştığı tahmin edilmektedir.) PKK ise, örgütün siyasal imajını iyileştirmesini isteyen Avrupa'daki siyasi yöneticiler ile, askeri çatışmanın daha da yoğunlaştırılmasından yana olan bölge komutanları arasında keskin bir şekilde bölünmüştür. İster güneydoğuda ister başka bir yerde yaşıyor olsunlar, Kürtlerle daha fazla konuşulduca, onların PKK'nin hedeflerinden ve yöntemlerinden emin olmadıkları daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Devletin ılımlı Kürtleri dikkate almaya bir türlü yanaşmaması, yaradılış itibarıyla ılımlı olan pek çok kişiyi, en sert sese, Öcalan'ın sesine kulak vermek zorunda bırakmıştır. Şiddeti reddeden DKP'nin kapatılması, Türklerin kendi kendilerini yanılarak PKK'nin alternatiflerinin ortaya çıkmasına engel olmasının en son göstergelerinden biridir. Böyle bir tutum kaçınılmaz olarak azınlık hakları savunucuları ile gerillaları aynı çizgiye zorlamaktadır; Türk hükümeti böylelikle, Kürtler adına konuşan herhangi birinin taleplerini karşılamaktan kendi politikaları ve retorisi tarafından alıkonulmaktadır. Kürtçe'nin okullarda kullanılması, (resmi veya özel) Kürtçe kursların açılması ve Kürtçe dilinde yayın yapılması üzerindeki yasağın sorumlusu da yine bu tutumdur. Kürtlerin yeni sözcülerinin or-

1970'li yılların ortalarında binlerce Türkiye Kürdü, Iraklı Kürtler tarafından Bağdat'a karşı girişilen silahlı ayaklanmaya katılmak için can atıyordu; ancak bu ayaklanma, İran ve ABD'nin beklenmedik bir şekilde desteklerini çekmelerinden sonra, Kürtlerin, Saddam Hüseyin'in ordusu tarafından sert bir şekilde cezalandırılmalarıyla birlikte feci bir akıbete uğradı.

taya çıkması pek de işine gelmeyen Öcalan, yakalanmadan önce, devlet destekli bu karşıtlığın heyecanlı bir suç ortağıydı. Öcalan düşmanlarını devletin işbirlikçileri olmakla suçlamış ve DKP örneğinde, basiretsiz taraftarlarını bu partinin üyelerine saldırtmıştı. Türk olmayı reddeden bir Kürt olarak, Öcalan'a alternatif olabilecek başka kimse yoktu.

Tüm bu anlattıklarımız, PKK lideri Kenya'da yakalanıp, Mayıs ayının sonundan önce başlayacak olan bir mahkemede vatana ihanet suçuyla yargılanmak üzere Türkiye'ye getirildiğinde çoğu Kürdün neden şoka uğradığını gayet iyi açıklamaktadır. PKK liderini Türk bayrağının önünde gözleri sıkı bir şekilde bağlanmış olarak gösteren video görüntüleri televizyonlarda tekrar tekrar gösterildiğinde üzüntü öfkeye dönüştü; Türk gazetecileri yakalanan bu düşmanlarından "bebek katili" olarak söz ederken, milliyetçi Türkler genel olarak zafer sarhoşluğu içine girmişti. Genç Kürt milliyetçileri ise öfkelerini, çoğu savaş bölgesinin dışında olan şiddet gösterileriyle ifade etti. Kamu oyununda en çok ses getiren eylemler, Almanya'da ve Kürt diasporasının bulunduğu diğer Avrupa ülkelerinde gerçekleşti; ancak İHD'ye göre, 16 Şubat ile 1 Mart tarihleri arasında, Türkiye içinde, 137 araç, özel işyeri ve devlet kurumu Kürt kundakçıların saldırılarına uğramıştı. Kürt milliyetçilerin Mart ayının ortasında İstanbul'da ateşe verdikleri kalabalık bir alışveriş merkezinde on üç kişi öldü. Hükümet bu saldırılara, genel olarak şüpheli Kürtlere özel olarak da HADEP'e karşı bir saldırı kampanyası düzenleyerek cevap verdi; HADEP'e yönelik saldırılarla, partinin etkin bir seçim kampanyası yapmasına engel olunmak istendiği apaçık ortadaydı.

16 Şubat ile 1 Mart tarihleri arasında, (daha önce tutuklanmamış parti liderleri de dahil olmak üzere) 650 HADEP yönetici gözaltına alındı ve bu gözaltı furyası, seçim günü olan 18 Nisan'a kadar devam etti. HADEP'in İstanbul Belediye başkan adayı olan Veli Haydar Güleç tarafından verilen örnek bu anlamda bir istisna değildir. Güleç, Öcalan'ın yakalandığı tarih ile seçim günü arasındaki iki aylık dönemde tam altı kez gözaltına alındığını söylüyor. Her defasında birkaç gün gözaltında tutulmuş ve ardından herhangi bir şeyle suçlanmadan serbest bırakılarak, kendi deyimiyle, bir ayı aşkın bir seçim kampanyasından mahrum bırakılmıştı. Güneydoğudaki HADEP adayları ise, adaylıktan çekilmelerini talep eden polis tarafından kendilerine gözdağı verildiğini ve bazen de işkence edildiğini iddia ediyorlardı; bir keresinde, bir HADEP belediye başkan adayının, adaylığını koyduğu güneydoğudaki ilçeye gitmesi polis tarafından engellenmişti. Güneydoğuyu ziyaret eden Batılı bir diplomat, bir HADEP bürosuna girdiğinde beklenmedik bir şekilde alkışlandığını anımsıyordu: "On-

lara, niçin beni alkışladıklarınızı sorduğumda bana, o sabah parti binasına girmelerine vesile olduğumu söylediler. Polisin haftalardır içeriye girmelerine izin vermediği açıkça belli oluyordu."

3.

Kürtlerin ulus olma iddiaları neye dayanmaktadır? Bir Kürt Atatürk'ünün, halkından işlevsel bir birlik yaratma çabalarının yarım kalabileceği doğrudur. Hiç de şaşırtıcı olmayacak şekilde, en büyük sorun, çoğu Kürdün şu anda yaşadığı dört devlet sınırı tarafından yaratılan bölünmüşlüktür. 1970'li yılların ortalarında binlerce Türkiye Kürdü, Iraklı Kürtler tarafından Bağdat'a karşı girişilen silahlı ayaklanmaya katılmak için can atıyordu; ancak bu ayaklanma, İran ve ABD'nin beklenmedik bir şekilde desteklerini çekmelerinden sonra, Kürtlerin, Saddam Hüseyin'in ordusu tarafından sert bir şekilde cezalandırılmalarıyla birlikte feci bir akıbete uğradı. 1988 yılında, Türkiye Kürtleri, ikinci isyanın da Saddam tarafından acımasız bir şekilde bastırılmasından sonra, sınır-ötesindeki kuzenlerine maddi ve manevi destek sundu. 1991 yılındaki Körfez Savaşı'ndan sonra, Irak kuvvetleri, Washington destekli bir ayaklanmayı yine sert bir şekilde bastırıp bir milyonu aşkın Iraklı Kürt mülteciyi Türkiye'ye sürdüğünde, Türkiye Kürtleri tekrar aynı şeyi yaptı. Ancak sınırın iki yanındaki Kürt milliyetçiler arasındaki ilişkiler, büyük ölçüde bu ayaklanmanın beklenmedik bölücü sonuçlarından ötürü, o tarihten itibaren soğumaya başladı: bu beklenmedik bölücü sonuç kuzey Irak'taki Kürt yönetimi idi. ABD, İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle Kuzey Irak 1991 yılında fiilen ülkenin geri kalan kısımlarından ayrıldı. Kuzey Irak şu anda birbirleri ile çekişme halinde olan iki Kürt lider tarafından yönetilmektedir: Bunlardan biri, bölgenin ünlü aşiret reislerinden biri olan Mesud Barzani, diğeri ise, Barzani'nin, İran ile ilişkileri olan eski müttfeği Celal Talabani'dir. (Barzani ile Saddam Hüseyin arasında şu anda ne tür bir ilişki olduğu açık değildir, ancak artık aralarında açık bir anlaşma bulunmamaktadır.) Bu iki liderin idari yeteneksizlikleri, askeri hassasiyetleri ve aralarında zaman zaman patlak veren iç çatışmalar, bölgede PKK'ye önemli olanaklar sunmuştur. Öcalan'ın militanları 1991 yılından beri, kuzey Irak'taki kamplarından Türkiye'ye sızarak çeşitli saldırılar düzenlemekte ve aynı zamanda Iraklı Kürtler arasında da taraftar toplamaktadır. ABD tarafından geçtiğimiz yıl Washington'da bir barış anlaşması imzalamaya ikna edilen Barzani ve Talabani, şu anki iktidarlarının geleceğinin sadece ABD'nin sponsorluğuna değil, aynı zamanda, Kürtlere kuzey Irak'ta tanınacak özerkliğin kendi ülkelerine de bulaşmasından korkan Türk yetkililerinin iyi niyetine bağlı olduğunu gayet iyi bilmektedirler. İşte bu nedenden ötürü, Kürt liderler imzaladıkları barış anlaşmasını-

Türk hükümetleri, Kürtler arasındaki bu ayrımlardan yararlanmak için ellerinden geleni yapmıştır. Örneğin 1990'lı yılların ortalarında, Türk güvenlik güçlerinin, PKK militanlarını ve sempatanlarını öldürmesi için, şiddet kullanan Hizbullah adlı İslamcı bir Kürt örgütünü destekledikleri tüm kanıtlarıyla ortaya çıktı. Mevcut feodal düzeni kendi amaçları doğrultusunda kullanabildiği için, hükümetin güneydoğuda toprak reformu yapmaktan kaçındığı sık sık söylenmektedir.

da elbirliğiyle "Irak Kürdistanı'nın hiçbir bölgesinde PKK'yi himaye etmeyecekleri" konusunda güvence verdiler. Daha da ötesi, Barzani'nin adamları, silah ve bazı diğer imtiyazlar karşılığında, Kuzey Irak'taki PKK depolarına ve kamplarına sürekli ve illegal bir şekilde baskınlar yapan Türk kuvvetleriyle işbirliği yapmaktadırlar. (Son olarak, geçtiğimiz Mayıs ayı ortası gibi yakın bir tarihte, Irak, 15 000 Türk askerinin katıldığı söylenen bu operasyonların sonuncusunu protesto etti.)

Tüm bunlar bir pan-Kürt birliği hakkında yeterince fikir vermektedir. Beklenmedik bir bölgesel alt üst oluş Kürdü Kürt'ten ayıran sınırları ortadan kaldırırsa bile, daha büyük bir Kürdistan'ın kurulmasını engelleyecek başka faktörler var olmaya devam edecektir. Bu faktörlerin ilki dindir. Kürtlerin çoğunluğu Sunni Müslüman olmasına rağmen, İran Kürtlerinin bir kısmı Şii'dir ve Türkiye Kürtlerinin yüzde 30 gibi bir kesimi de, Şiiliğin ılımlı versiyonu olan Aleviliğe mensuptur. İkinci bir sorun ise dil ile ilgilidir. Kürtler, bir kısmı karşılıklı olarak anlaşılmayan çeşitli dillerde birbirleriyle iletişim kurar; ancak çoğu Kürt, yaşadığı ülkenin dili olan Türkçe, Arapça veya Farsça konuşmayı tercih eder.

Türk milliyetçileri sık sık, Öcalan'ın, evinde, anadili olan Kurmanci'den çok Türkçe konuştuğuna dikkat çekerek, Kürtler üzerine yazdığı dört kitap, Barkey ve Fuller tarafından yapılan çalışmadaki önemli bilgilerden yoksun olan Michael M. Gunter, Talabani'nin Arapça'yı, İran sınırı boylarındaki ve İran içindeki çoğu Kürt tarafından konuşulan Kürtçe lehçe Sorani'den daha iyi konuştuğunu söylemektedir.(5) Farklı Kürt gurupları arasındaki linguistik uyumsuzluk karşılıklı şüpheler doğurmaktadır: "Yabancıardan bize gelecek yararlar için bir araya gelebiliriz" diyordu bir Kürt akademisyen, "ancak kendi başımıza bırakıldığımızda, derhal Kurmanclar, Zazalar ve Soranlar arasında ayırım yapmaya başlarız."

Türkiye Kürtleri bile dinsel açıdan birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Pek çok dindar Sunni Kürt için, pan-İslamcılık ulus kavramından önce gelmektedir ve bu olgu onları, PKK'den ziyade, Kürt olmayan din kardeşlerine yaklaştırmaktadır. Bu türden İslamcı Kürtler, PKK'nin son zamanlardaki şüpheli açıklamalarından fazlaca etkilenmemekte ve HADEP türünden partilerden ziyade, Refah Partisi gibi kitlesel İslamcı partilere oy verme eğilimindedirler. Diyarbakır'daki bir İslamcı geçtiğimiz yıl bana, "PKK dine hoşgörü ile yaklaştığını iddia ediyor" demişti, "ancak, pek çok Kürt, Öcalan'ın, Atatürk'ün yaptığı şeyi yapmasından korkuyor; önce yeni ulusu yaratmak üzere dindar unsurların desteğini kazanmak, iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra ise, bu dindar unsurları bastırmak." Sunni ve Alevi

Kürtler arasındaki geleneksel düşmanlıklar, ulusal bir Kürt kimliğinin oluşmasının önündeki bir başka engeldir. Kürt milliyetçileri, Türk devletine karşı giriştikleri ayaklanmaların uzun ve etkileyici listesinden övgüyle bahse-

derken, Alevi ve Sunni Kürtlerin, en önemli iki ayaklanma olan 1925 ve 1937-1938 ayaklanmalarında birbirlerine karşı çıktıklarına hemen hemen hiç değinmezler.

Daha da önemlisi, Türk hükümetleri, Kürtler arasında bu ayrımlardan yararlanmak için ellerinden geleni yapmıştır. Örneğin 1990'lı yılların ortalarında, Türk güvenlik güçlerinin, PKK militanlarını ve sempatanlarını öldürmesi için, şiddet kullanan Hizbullah adlı İslamcı bir Kürt örgütünü destekledikleri tüm kanıtlarıyla ortaya çıktı. Mevcut feodal düzeni kendi amaçları doğrultusunda kullanabildiği için, hükümetin güneydoğuda toprak reformu yapmaktan kaçındığı sık sık söylenmektedir. Ankara tarafından dikkatli ve sürekli bir şekilde el altında tutulmaya çalışılan ve daha ziyade savaş bölgesindeki yoksul kent nüfusundan destek alan sosyalist PKK'ye ideolojik olarak mesafeli olan Kürt toprak ağaları Ankara'ya yanaşma eğilimindedir. Elbette bu bağlılık karşılıksız bırakılmamaktadır. Kürtleri Türk devletine bağlı hale getirmek üzere yapılan yatırımlar arasında, köy koruculuğu sisteminin sinsiliğini içine sindiremeyen Kürt toprak ağalarının sayısı oldukça sınırlıdır. Özal tarafından yaklaşık olarak on yıl önce başlatılan bu sistem, köylerini PKK'ye karşı savunmaya hazır olan Kürtlere bir Kalaşnikof ve ayda yaklaşık olarak 100 dolar sunmaktadır. Bu para genellikle korucuların kendisinde kalmayıp, doğrudan kendi aşiret reislerinin ceplerine girmektedir. Kalaşnikoflar ise genellikle kan davaları ve toprak anlaşmazlıkları nedeniyle çıkan kavgalarda veya eşkiyalıkta kullanılmaktadır. 60 000'i aşkın Kürdü silahlandıran köy koruculuğu sisteminin lağvedilmesi ileride son derece güç olacaktır. Daha da ötesi, bu sistem, Kürt toplumu içindeki milliyetçilerle devlet yanlıları arasındaki düşmanlığı körüklemekten başka bir işe yaramayacaktır. Barkey ve Fuller tarafından da belirtildiği gibi; "Kürtler arasındaki kardeş kavgasının tohumları serpilmiş olabilir."

4.

ABD'nin eski Türkiye büyükelçisi tarafından yazılan önsöz esere yarı-resmi bir karakter kazandırmış olmasına rağmen, Barkey ve Fuller tarafından yapılan çalışma, Türkiye'nin Kürt sorunu üzerine bugüne kadar yapılan en ciddi ve inandırıcı çalışmadır. Yazarlar Türkiye'nin Batı kesimlerindeki Kürtler üzerinde yeterince durmamakla birlikte, adil olmak için yoğun çaba sarfetmişler ve konu üzerindeki diğer kitapları süsleyen sansasyonculuğa ve duygu-

Kürt savaşı, Türkiye'nin kamu harcamalarının yüzde 10'dan fazlasına tekabül etmekte ve ülkenin büyük bir kesimini yoksulluk içinde tutmaktadır. Yine aynı savaş, Türkiye'nin komşusu İran ile arasındaki ilişkileri baltalamakta ve Türklerin, Öcalan'ı ülkesinden çıkarmak zorunda bıraktığı bir diğer komşu olan Suriye ile geçtiğimiz kış savaşın eşliğinden dönüldü. En iç karartıcı boyutu ise Türkiye'nin insan hakları sicili.

sal tarafgirliğe tenezzül etmemişler. Türkiye tarafından yapılan baskılar ve Türkiye'nin dar görüşlülüğü ile ilgili eleştirilerini titiz bir şekilde belgeledikleri gibi, özellikle kendisini desteklemeyen Kürtlere yönelik saldırıları anlamında, PKK'nin caniliğini ve çirkinliğini de ayrıntılı olarak ortaya koymuşlardır. Barkey ve Fuller, Kürt sorununun yeni bir Kürt devletiyle değil, Türkiye'nin mevcut sınırları içinde çözülmesine inanmaktadır. Ancak düş kırıklığına uğramaları muhtemeldir. Türk kamu oyunu etkilemek için yoğun çaba sarfeden ve Kürtlerin ılımlı taleplerinin karşılanması için, barış çağrısında bulunarak devlete baskı yapmaları gereken orta-sınıf Türkler, şaşırtıcı bir şekilde sessiz kalmaya devam etmektedirler.

Bir yabancıdan penceresinden bakıldığında, bu oldukça tuhaf bir durumdur. Kürt savaşı, Türkiye'nin kamu harcamalarının yüzde 10'dan fazlasına tekabül etmekte ve ülkenin büyük bir kesimini yoksulluk içinde tutmaktadır. Yine aynı savaş, Türkiye'nin, PKK militanlarını himaye etmekle suçlanan komşusu İran ile arasındaki ilişkileri baltalamakta ve Türklerin, Öcalan'ı ülkesinden çıkarmak zorunda bıraktığı bir diğer komşu olan Suriye ile geçtiğimiz kış savaşın eşliğinden dönüldü. En iç karartıcı boyutu güneydoğuda ortaya çıkan Türkiye'nin insan hakları sicili, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılmasını sağlayabilecek en küçük şansların bile ortadan kalkmasına yol açmıştır. Ortasınıf tüm bunlara rağmen hala başını önüne eğmektedir. Neden? Birincisi, savaş, artık dört yıl önceki gibi ulusal bir travma değildir. Savaş bölgesine büyük bir askeri yığınağın yapılması, PKK'nin etkinliğini azaltmıştır ve savaştaki Türk kayıpları küçülmüştür. Hükümet artık daha az köy yakmaktadır ve faili meçhul cinayetler azalmaktadır. Öte yandan PKK de, köy korucularını, sivil memurları ve diğer "işbirlikçileri" katletmekten büyük ölçüde vazgeçmiştir. Bir Türk generalinin 1997 yılında bana söylediklerine göre, Türkler ile PKK arasındaki çatışmalar, "kabul edilebilir bir düzeye" gelmiştir. Hakeza, kentlerde yaşayan Türkler de, Öcalan'ın asılması durumunda, Kürtlerin gerçekleştirecekleri umulan bombalı saldırı tehditlerinden eskisi kadar etkilenmemektedir. Bunun kısmi bir nedeni de, halkla ilişkiler konusunda kat ettiği mesafeden dolayı PKK'nin, sık sık savaşı Türkiye'nin batısına yayma doğrultusunda yaptığı tehditleri hiçbir zaman gerçekleştirmemiş olmasıdır. Öcalan'ın yargılanması ve infaz edilmesi, PKK'nin Türkiye'de üslenmiş olan militanları ile Avrupa'da üslenmiş olan daha ihtiyatlı politikacıları arasındaki uçurumu daha da genişleteceği gibi, Türkiye'deki sivillere yönelik iç-renc saldırıların artmasına da yol açabilir. Ne var ki, Türkiye'nin güvenlik güçleri, böyle bir ayaklanmaya izin vermeyecek kadar sayıca kalabalık, profesyonel ve acımasızdır. Ve yukarıda da görüldüğü gibi, İstanbul, İzmir ve Ada-

na'da yaşayan Kürtler, böyle bir ayaklanmaya girişemeyecek kadar asimile olmuş, korkmuş veya bölünmüşlerdir. Pek çok Türk'ün bu aleni duyarsızlığının bir diğer nedeni de, Türkiye'nin resmi ideolojisinin, Kürt

sorununun kamuoyunda tartışılmasına getirdiği kısıtlamalardır. Türkler okulda milliyetçi bir dogmanın gölgesinde büyürler; yetişkin olduktan sonra ise, yaşamlarını, gerçek ifade özgürlüğünün olmadığı koşullarda geçirirler. Birkaç tane onurlu istisna dışında, savaş televizyonlara ve belli başlı gazetelere neredeyse hiç yansımamakta ve tanınmış gazeteciler bile, bağımsızlıklarını çirkin bir şekilde politikacıların ve sabit fikirli generallerin müdahalelerine kurban etmektedirler. İşte bu yüzden, Türkiye'nin batı şehirlerinden birinde konforlu bir yaşam sürdüren bir Türk annesinin, savaşın kazanılmasını ve PKK'nin bitişini sevinçle karşılaması hiç de şaşırtıcı değil. Zira bu anne, çocukluğundan beri taşıdığı ön yargıları sorgulayacak durumda değildir. Elbette güçlü tarafı tutacak ve dikkatle seçilmiş bir kulağa fısıldanacak bir kaç söz, bu annenin oğlunu, savaş bölgesinde askerlik yapmaktan kurtaracaktır. Oğlu da savaş bölgesinde askerlik yapmadığında, kenar mahallelerde kendi gettolarında yaşayan Kürtlerle hiçbir şekilde karşılaşmayacak ve apartmanında çalıştıracığı kapıcının Kürt olmamasını tercih edecektir. Bu Türk annenin hiçbir zaman görmediği ve görmek için en ufak bir istek duymadığı güneydoğu ise "Bambaşka bir dünya"dır.

Bazı PKK taraftarlarına göre, Türkiye kamu oyu, Kürt taleplerine karşılık vermesi için devlet üzerinde baskı kuracak bir durumda değildir, bu yüzden dış güçlerin, özellikle de ABD'nin teşvikleri daha yeğdir. Doğrudur, Türkiye'nin şu sıralar sözlerini ciddiye aldığı tek Batılı dostu Washington'dur. Ne yazık ki, Washington Kürt milliyetçileri için bugüne kadar Türkiye üzerinde çok az diplomatik baskıda bulunmuştur. Tam tersine, 1990'lı yılların başında Kürtlerin köylerinden çıkarıldıkları o en kötü dönemlerde, Washington Türkiye'ye silah sevkiyatında bulunmaya devam etmiştir. ABD, Türkiye ile arasındaki stratejik ittifakı tehlikeye atmak yerine, PKK'yi terörist örgütler listesinde tutmakta ve Öcalan'ı Türkiye'nin avuçlarına teslim etmesine de yardımcı olan itibarlı bir politika uygulamaktadır. Zaman zaman askeri teçhizatın satışını engellemeye çalışan birkaç kongre üyesini bir tarafa bırakırsak, Türkler, tüm tavsiye ve önerilere kulak tıkayıp Öcalan'ı idam etseler bile, onların Amerikalı dostları Türkiye'nin bu baskısı karşısında fazlaca bir patırtı çıkaramayacaklardır.

Öte yandan, geçen ay yapılan genel seçimler, milliyetçi ve muhafazakar üstünlüğü, Kürtlere yönelik esneklik ihtimalini iyice ortadan kaldıran bir parlamentonun ortaya çıkmasına yol açtı. Bu yazıyı yazdığım esnada henüz bir

Türkiye'deki Kürt sorununun çözümü için en çok dile getirilen özerklik, kültürel haklar ve "diyalog" gibi çözümler kendi başlarına makul görünebilirler, ne var ki bu çözümleri savunanlar, Kürt sorununu, Türkiye'deki diğer çarpıklıklardan ayırma yanlısı içindedirler. Barkey ve Fuller, eserlerinin bir yerinde "yurttaşları tarafından algılanan Türk devleti konseptinin yeniden formüle edilmesi gerekliliği"ne değinmektedirler.

hükümet formülü ortaya çıkmamış olmasına rağmen, yeni parlamentonun, Öcalan'ın alması beklenen ölüm cezasını onaylamaktan çekinmesi pek de olası değildir. Daha da önemlisi, seçimin iki galibi olan Bülent Ecevit liderliğindeki Demokratik Sol Parti (yüzde 22 oranında oy almıştı) ile Devlet Bahçeli liderliğindeki Milliyetçi Hareket Partisi (yüzde 18 oranında oy almıştı) bu başarılarını doğrudan Kürt savaşına borçludurlar. Ecevit'in desteğinin artmasının nedeni, Öcalan yakalandığı esnada o başbakan olmasıydı. MHP'ye gelince, bu partinin üyeleri, PKK tarafından öldürülen askerlerin cenaze törenlerine katılmaları sayesinde kayda değer bir popülerite kazandılar. Gerçekten de, MHP'nin dramatik bir seçim kazandığı bölgelerin çoğu, savaşa en çok genç insanı kurban veren bölgelerdi.

Öte yandan, güneydoğu'daki Kürt milliyetçileri de kendi ölümlerinin anısına oy verdiler. Parlamentoda temsil edilebilmesi için aşması gereken yüzde 10'luk ülke barajından bir hayli uzak kalmasına rağmen, yerel seçimlerde oy kullanan seçmenler, Diyarbakır da dahil olmak üzere güneydoğudaki yedi il merkezinde HADEP'i büyük bir farkla iktidara taşıdılar. Şu anda güneydoğudaki birkaç büyük şehrin yönetimi, PKK'ye sempati duyan Kürt milliyetçiklerinin elindedir. MHP'nin diğer bölgelerdeki başarılarını ve Türkiye'nin biricik sosyal-demokrat partisinin içine düştüğü feci durumu dikkate aldığımızda, Türkiye'deki bu karşıt akımlar arasındaki zıtlaşmanın giderek arttığını açık seçik bir şekilde görürüz.

Bernard Lewis, 1961 yılında *Modern Türkiye'nin Ortaya Çıkışı* adlı eserini yazdığına, yozlaşmış bir imparatorluğun dinamik bir ulus-devlete dönüşmesi üzerine yaptığı o benzersiz değerlendirmede, Kürt sorununa hemen hiç değinmemişti. Ancak, çeşitli müdahalelerle geçen son 38 yılın konu edildiği yeni bir değerlendirme, Kürt sorununun ortaya çıkışını, Atatürk tarafından kurulan devletin hem kurumlarını hem de kendisine klavuzluk eden ideolojiyi modernleştirmekteki başarısızlığına dayandırabilir. Türkiye'deki Kürt sorununun çözümü için en çok dile getirilen özerklik, kültürel haklar ve "diyalog" gibi çözümler kendi başlarına makul görünebilirler, ne var ki bu çözümleri savunanlar, Kürt sorununu, Türkiye'deki diğer çarpıklıklardan ayırma yanlısı içindedirler. Barkey ve Fuller, eserlerinin bir yerinde "yurttaşları tarafından algılanan Türk devleti konseptinin yeniden formüle edilmesi gerekliliği"ne değinmektedirler. Ne yazık ki Barkey ve Fuller bu konuyu çözümsüz bırakmışlardır; ancak bu konu Kürt sorunu açısından kilit bir öneme sahiptir. Öte yandan, rejimin kendisine düşman olarak gördüğü kesimlerin sadece Kürt milliyetçilerinden ibaret olmadığını bilmekte

fayda var. İslamcılar (ki onlara yapılan acımasız bas-kılar, Kürtlere yapılan bas-kıları anımsatmaktadır), solcular, türban takan dindar kadınlar, insan hakları savunucuları ve diğer bazı kesimler de çağdışı kanun-

ların gazabına uğramaktan kurtulmamaktadırlar; bu kanunlar, oldukça katı olan yargıçlar tarafından uygulandığında, hala da Müslüman alemi içindeki en demokratik ülkelerden biri olan bu ülkedeki sivil yaşama büyük zararlar vermektedirler. Yurttaşlarının, konuşmak, yazmak ve giymek istediklerini her defasında "ulusal çıkarlar" gereği engelleyen yasaların ve anayasal düzenlemelerin ortadan kaldırılması, sadece Kürtler için değil, Türkiye'nin tüm yurttaşları için oldukça yararlı olacaktır.

Türkiye'deki demokrasinin geliştirilmesi ve ifade özgürlüğündeki çoğulculuğun teşvik edilmesi, pek çok Türkün korktuğu gibi, Atatürkçü ideolojinin üniter ilkesinin tehlikeye atılması anlamına gelmeyecek, aksine bu ideolojinin modernleştirilmesi anlamına gelecektir. Üstelik böyle bir yaklaşım, Öcalan'ı Kürtlerin sözcüsü olarak kabul etmeyi de gerektirmez, zira Öcalan Türkiye Kürtlerini Türk devletinden daha iyi bir şekilde temsil etmemektedir. Öte yandan, gönüllü demokratikleşmenin bir diğer avantajı da, hiçbir arabulucu gerektirmiyor olmasıdır. Atatürk'ün 1920'li ve 1930'lu yıllarda, ülke yurttaşlarının heteredoks yapısını tanımayı ve yerli yerine oturtmayı reddetmesi, Türkiye'nin modern bir devlet haline getirilmesi için değerli bir zaman sağlamış olabilir, ancak bu durum ülke vatandaşlarını sadece geçici olarak homojenleştirmiştir. Türkiye'nin bugün böyle bir yaklaşımda hala ısrar etmesi kendi mezarını kendisinin kazmasından başka bir anlama gelmeyecektir. ▲

DİPNOTLAR

- 1) David McDowall, *Kürtlerin Modern Tarihi* (Londra: I.B. Tauris, 1996)
- 2) Türkiye Odalar Birliği, *Doğu Sorunu: Teşhisler ve Tespitler* (Ankara: TOBB, 1995).
- 3) Jonathan C. Randal, *Tüm Bunları Bildikten Sonra Ne Affı: Kürdistan'da Karşılaştıklarım*, (Westview, 1998), syf. 12.
- 4) Mesut Yeğen, *Devlet Söyleminde Kürt Sorunu*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1999)
- 5) Türkiye Kürtleri (Westview, 1990), *Irak Kürtleri* (St. Martin's, 1992), *Kürtler ve Türkiye'nin Geleceği* (St. Martin's, 1997), *Irak'taki Kürt Çıkmazı* (St. Martin's, 1999)

Kaynak: New York Review of Books, 24 Haziran 1999

İngilizceden Çeviren: Cemal Atilla

KONU : 1. Yasaya aykırı olarak iki gün süre ile gözaltına alınarak mağdur edilmem ve bu süre içerisinde yasalarla yasaklanan kötü muamele yapılması hakkındadır.

AÇIKLAMA : 1. 22.9.1999 tarihinde İstanbul Beyoğlu semtinde eşim ve bir arkadaşımın birlikte bir lokantada yemek yediğimiz sırada yaklaşık gece saat 10.00 da polis olduğunu söyleyen bir kişi masamıza gelerek kimlik kontrolü yaptı ve tüm lokantada oturanların kimliklerini topladıktan sonra yanı başımızdaki lokanta telefonundan bir amirini arayarak sadece ben ve eşimin kimlik bilgilerini okuduktan sonra yanımıza gelerek kendileri ile birlikte emniyete gitmemiz gerektiğini söyledi. Gereğini sorduğumuzda ise, "hakkında tutuklama kararı var" cevabını vermesi üzerine, mecburen yemekten kalkarak eşimle birlikte polis aracına bindik. Yolda on aylık bir cezamin olduğu gerekçesi ile alındığım söylendi. Kendilerine bu cezamı iki yıl önce yatarak çıktığımı, daha sonra aleyhimde bu süreye tekabül eden bir davanın açılmadığını ve yayınevi sahibi olarak aleyhimde açılan muhtelif davaların ise bir süre önce yürürlüğe giren 4454 sayılı yasa ile ertelendiğini söyledim.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü İnfaz Şubesi'ne götürüldükten sonra bilgisayar kaydında, İstanbul (1) DGM'de görülen 1999/85 esas sayılı dava nedeniyle aleyhimde bir giyabi tutuklama kararı bulunduğu ifade edildi.

İnfaz Bürosu yetkililerine, söz konusu dava ile ilgili duruşmaya gitmediğim gerekçesiyle verilen tutuklama kararının iki gün sonra giderek ifadem vermeme üzerine kaldırıldığını ve duruşma zabtının da mevcut olduğunu isterlerse getirip ibraz edebileceğimizi, ayrıca söz konusu davanın bir süre önce yürürlüğe giren 4454 sayılı yasa ile ertelendiğini bildirdik. "Duruşma zabtını getirin şaliverelim" denmesi üzerine, İstanbul DGM duruşma zabtı (Ek:1) avukat eşim tarafından hemen getirilerek ibraz edilince bu dafa da "zabıtta imza ve mühür yok" gerekçesi red edildi.

Ertesi gün durumu telefonla sorarak hakkımdaki gözaltı işleminin mesai başlar başlamaz sona erdirilmesi pekala mümkün olduğu halde gereği olmadığı halde mevcutlu olarak DGM'ye götürüldüm ve götürülür götürülmez hakkımda hiçbir işlem yapılmadan İst. DGM C. Savcısı Suudi Güner imzasıyla Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'ne hitaben yazılan ve kendilerine faks edilen yazıya (Ek:2) istinaden serbest bırakıldım.

Ekteki duruşma zaptından da anlaşılacağı gibi dava iddianamesi tebliğ edilmediği için ilk duruşmasına gitmediğim gerekçesi ile 6.7.1999'da aleyhimde verilen giyabi tutuklama kararı, karardan haberdar olmam üzerine avukatımla birlikte gittiğim DGM tarafından yapılan duruşması sonucunda, 9.7. 1999 tarihinde kaldırılmıştır.

Tutuklama ve gözaltına alma işlemi gibi tahliye ve salıverilme işlemlerinin de ressen yapılması, yine herhangi bir başvuruya gerek kalmadan ilgili yerlere ressen bildirilmesi yasal zorunluluk olduğu halde, hakkımdaki giyabi tutuklama kararı emniyet kayıtlarından silinmeyerek mağduriyetime neden olmuştur.

Sayın İçişleri Bakanı,

Artık var olmayan bir tutuklama kararına istinaden hakkımdaki gözaltına alınma işlemi süresi içinde tabii tutulduğum muamele nedeni ile de mağduriyetime neden olmuştur, şöyle ki; Gözaltı süresince boş bir odada tutuldum. Tutulduğum odada ne oturacak bir sandalye, ne de yatacak bir yatak vardı. Saatlerce oda içinde dolaşıktan sonra yorulduğum için soğuk zemine oturmak ve daha sonra da uyumak zorunda olduğum için elli yaşımı aşkın bir kişi olarak ayakta durmamı başımın altına koyarak sert ve soğuk zemin üzerinde uyumak zorunda bırakıldım. Diğer odalarda gözaltında tutulan bazı kişilere battaniye verilmişti. Ben de talep ettiğimde görevli bana tek kelime ile "maalesef" diye cevap verdi. Anlamı "sen onlardan farklısın, onlara veririz ama sana hayır". Kaldığım odada tuvalet olmadığı için saatlerce acılar içinde kıvrandıktan sonra tuvalete götürüldüm ve orada kaldığım süre içinde bu acıları üç defa yaşamak zorunda bırakıldım.

Hakkımda var olmayan ve var olmadığı bilgi dahilinde olan, en azından bilgi dahilinde olması gereken bir giyabi tutuklama kararına dayanarak gözaltına alınmam ve gözaltı süresi içinde insani olmayan bir muameleye tabii tutulmam iç hukuka ve TC devletin altında imzası olan ve bu nedenle bağlayıcı olan uluslar arası sözleşmelere öngörülen aykırı bir uygulamadır.

Keyfi olarak göz altına alınmam ve gözaltı süresince insanlık dışı muamele ile karşı karşıya bırakılmam ve hiçbir yasal gerekçe bulunmadan seyahat ve ticari özgürlüğümü engelleyen pasaport vermeme uygulamasının, insan hakları, demokrasi ve hukuk kuralları ile başta Misakı Milli, Lozan Barış Antlaşması'na ve Türkiye'nin uymakla yükümlü olduğu uluslar arası sözleşmelere dayanarak etnik kimliğimi vurgulama ve bu farklı kimliğin icap ettirdiği bireysel ve toplumsal hakları talep etme hususundaki ısrarlı mücadelemden kaynaklandığı fikri ön plana çıkmaktadır.

Yirmi birinci yüzyıla girmekte olduğumuz şu günlerde insanların etnik kimliklerinden dolayı dışlanarak vatandaşlık haklarından yoksun bırakılmaları, bu kimliğini vurguladıkları için haksız muamele görmeleri bir insanlık ayıbıdır ve aynı zamanda suçtur. İnsanlık dışı bazı zihniyetlerin temsilcilerinin bu millete bu ayıbı reva görmesi kabul edilemez. Ayrıca vatandaşlık haklarıma vaki tecavüze ile işlenen suçun ve faillerinin takipçisi olacağım.

Bu amaçla da öncelikle makamınız nezdinde başvuruda bulunuyorum ve Yukarıda sözünü ettiğim gibi gerek yasalara aykırı olarak göz altına alınmam, gerek göz altında tutulduğum süre içerisinde insanlığa aykırı muameleye tabii tutulmama sebebiyet veren devlet görevlileri aleyhinde idari ve adli soruşturma açılarak, cezalandırılmaları cihetine gidilmesini;

Saygılarımla arz ve talep ederim.

A D R E S

Divanyolu Cad. Erçevik İşhanı
Kat:2, no:211 Sultanahmet/ İstanbul
Tlf: (0212) 512 67 54

Av. Ahmet Zeki OKÇUOĞLU

'99 Haziran

- 1- PKK lideri Abdullah Öcalan'ın mahkemesi dün İmralı'da başladı. Abdullah Öcalan'ın davasına bakan Ankara 2 No'lu DGM heyetine Mehmet Turgut Okyay başkanlık etti. Abdullh Öcalan duruşmanın başında söz alarak şunları söyledi: "Yakalandığım günden ve barış için yaşayacağım sözünü verdiğim günden bu yana kaba bir baskı, söz düzeyinde hakaret ve işkence görmediğimi belirtmek istiyorum. Bu temelde demokratik cumhuriyet ekseninde barış ve kardeşlik için devletin hizmetinde çalışma isteğimi, kararlılığımı, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu konuda gösterdiği saygın yaklaşımın bir gereği olarak ben de bu düzeydeki kararlılığımı saygı ile ifade etmek istiyorum. Ayrıca yakalandığımda uluslararası devletlerden başta Yunanistan olmak üzere Rusya, kısmen İtalya ve Kenya'da dahil bunlar ulusal ve uluslararası hukuk kurallarının gereğini yerine getirmemişlerdir. Tamamen korsanvari yöntemlerle yakalanmamdaki rolleri önemlidir. Hem protesto ediyorum hem de bu nedenle yargılanmamın ve dolayısıyla savunmamın fazla bir hukuki gereği olmayacağını belirtmek istiyorum. Ayrıca barış ve kardeşlik için yaşamam gerektiğini söyledim. Bu temelde savunmamı mahkemenizde dile getirmeyi tarihi bir görev biliyorum." Öcalan asker ailelerine hitaben yaptığı kısa konuşmada ise "Kendilerinin hissettiği üzüntü ve acıyı derinden paylaşıyorum. Yine bunda sorumluluk payımdan dolayı özür diliyorum kendilerinden."

● Yabancı Basın: "Asi Kürt vatana ihaneten yargılandığı mahkemeden canının bağışlanması için yalvardı." Daren Butler (*Reuters*, 31 Mayıs 1999), "Öcalan, Türklerin bir kırıbaçıyla, canının bağışlanması için mahkemeye yalvardı." Justin Huggler (*Independent*, 31 Mayıs 1999), "Asi Kürt özür diledi, yaşamı için yalvardı" (*Reuters* 31 Mayıs 1999), "Öcalan yalvardı." (*UPI* 31 Mayıs 1999), "Öcalan vatana ihanetten yargılandığı mahkemede işbirliği için söz verdi" (*AFP* 31 Mayıs 1999), "Öcalan PKK'nin gizli ilişkilerini açıkladı" (*UPI* 1 Haziran 1999), "Asi Kürt mahkemeden canının bağışlanmasını istedi" Amberin Zaman (*Washington Post-Özel haber*, 1 Haziran 1999), "Öcalan canının bağışlanması için yalvardı." Andrew Finkel (*The Times*, 1 Haziran 1999), "Yaşamı için yalvaran asi Kürt savaşı durdurma çabasında" (*The New York Times* 1 Haziran 1999), "Baş Asi ilk mahkemede bağışlanmak için yalvardı" (*The Los Angeles Times* 1 Haziran 1999), "Öcalan merhamet diledi." (*BBC* 4 Haziran 1999)

● Öcalan davası çerçevesinde ceza hukuku uygulamalarıyla Kürt sorununda ilerleme sağlanmasının imkansız olduğunu belirten ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras, Kürt sorununun çözümü için de bir öneri paketi sundu. Uras'ın, Türk devletine ve PKK'ye yönelik olarak sunduğu önerileri kısaca şunlar: 1. İlk adım olarak bölgedeki tüm özel hareket güçleri geri çekilmeli, koruculuk lağvedilmeli, PKK silah bırakmalı ve süreç OHAL'in kaldırılması ve savaş hukuku ihlalleri suçu dışında genel af ilanı ile tamamlanmalıdır. 2. Siyasi ve kültürel haklar toplumun tümü için eksiksiz ve eşit kabul edilmeli. 3. Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu ve diğer yasalardaki düşüncüyü ifade ve örgütlenmeyi engelleyen tüm hükümler değiştirilmeli. 4. Yerel yönetimler merkezi yönetimin vesayetinden kurtarılmalı. Bu çerçevede HADEP'li belediyelere karşı önyargısız ve eşit davranılmalı. 5. Göç ettirilenlerin geri dönmeleri sağlanmalı ve zararları devletçe tanzim edilmeli.

- 2 Mezopotamya Kültür Merkezi (MKM) İzmir Şubesi'nde çocuklara Kürtçe dil dersi eğitimi verildiği için, çalışanlar hakkında, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, "Kanun ve nizamlara aykırı olarak mektep ve dersane açmak" iddiasıyla dava açıldı.

- 3 Abdullah Öcalan'ın savunmasına ilişkin bir açıklama yapan PKK Başkanlık Konseyi, Öcalan'ı destekliyoruz dedi. Açıklamada: "Koşulların bu denli ağır ve olumsuz olmasına rağmen, Başkan Abdullah Öcalan yoldaş tarihi ve halkımızın kurtuluş davası karşısında taşıdığı yüksek sorumluluk gereği olarak, Kürt sorununun demokratik çözümü, barış ve kardeşlik üzerine kapsamlı açıklamalar

yapmıştır. Türk ve Kürt halkları arasında akıtılan kanın durdurulmasını istemiş, 1993'den beri ilan ettiği ateşkeslerle kendisinin bunun için çalıştığını belirtmiş ve bundan sonra da barış ve kardeşlik için yaşayacağını ilan etmiştir. Siyasi güçsüzlüğü nedeniyle Kürt politikasında küçük bir adım bile atamayan ve kendilerine verilen büyük imkanları kullanamayan kimi çevrelerin eleştirilerine rağmen, Genel Başkanımızın açıklamaları oldukça seviyeli, kapsamlı ve çözümleyicidir. Yaklaşımları son derece olgun, saygılı ve sorumludur. Büyük savaşanlar, büyük barış yapmasını da bilirler gerçeğine sıkı sıkıya bağlıdır. Genel Başkanımızın büyük bir özveriyi yaşayarak Türkiye Cumhuriyeti devletine sunduğu bu çözüm imkanı Türk ve Kürt halkları arasındaki barış ve kardeşliğin tek doğru yoludur ve tüm dünya halklarının çıkarına olan da budur. Tüm Parti Örgütümüz yüksek bir birlik ve örgütlülük içinde Genel Başkanımızın yürüttüğü bu tarihsel çabalara bağlıdır ve bütün gücüyle desteklemektedir.”

4 Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Platformu (PADEK), Abdullah Öcalan'ı sert bir şekilde eleştirdi. PADEK'in kamuoyuna yaptığı açıklamada şu görüşlere yer verildi: “PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın 31 Mayıs 1999 günü İmralı'da başlayan duruşması, sadece Kürt ve Kürdistan sorunu açısından değil, aynı zamanda Türkiye ve dünya kamuoyu açısından da ibret ve hayretle izlenen gelişmelere sahne oluyor. (...) Öcalan'ın bizzat kendisinin İmralı'ya çağırdığı savcılara verdiği 'ek ifade', mahkemeye sunduğu 'savunma' ve duruşma sürecinde sorulan sorulara verdiği cevaplar ve yaptığı diğer açıklamalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Öcalan'ın Kürt ve Kürdistan sorunun adil ve demokratik çözümünden uzaklaştığı görülmektedir. PKK yönetimi ve diğer bazı çevreler tarafından yapılan zoraki yorumlar da inandırıcılıktan uzaktır. Türkiye'ye getirilirken 'bayrak öpme' ile başlayan, 'demokratik cumhuriyet ekseninde barış ve kardeşlik için devletin hizmetinde çalışma isteği', 'ortak vatan ve devlet' ile 'Atatürk Milliyetçiliği' savunuculuğuyla süren yaklaşım zeminine oturtulan bir 'barış ve kardeşliğin' ne menem bir şey olduğu, tarih bilinci olan her Kürt yurtseveri açısından bir sır olmasa gerekir. Ayrıca 'ırkçı olmayan Atatürk milliyetçiliği' sözüyle başlayan ve Türk ulusçuluğu temelini oturtulan bir 'kültür milliyetçiliği'nin de Kürt ve Kürdistan tarihinde defalarca yaşanan bir trajediyi tekrarlamaktan başka bir şey olmadığı açıktır.(...)”

5 Güney Kürdistanlı entellektüeller tarafından oluşturulan Kürdistan Muhafızları adlı hareket, Papa'ya bir mektup gönderdi. Kürdistan Muhafızları gönderdikleri mektupta Papa'dan, programladığı Irak'ın güneyine yapacağı açıklanan gezinin Irak diktatörü Saddam Hüseyin'in iş başında olduğu sürece ertelenmesini istediler. Papa'ya hitaben yazılan mektupta Saddam Hüseyin'in Hiroşima ve Ashwitz türünde bir insanlık suçunu Kürt kenti Halepçe'de işlediğini vurguladılar.

9 Avrupa Konseyi Delegeler Komitesi, aldığı bir kararla, Türkiye'nin Kürdistan'da uyguladığı baskı, işkence, yakma ve göç ettirme gibi insan hakları ihlallerine yeniden dikkat çekerek Türkiye'yi uyardı. Delegeler Komitesi, Kürdistan'da süren insan hakları ihlallerinin önüne geçilmesi için gerekli reformların yapılmasını istedi, ihlallerden ötürü Kürdistanlılara tanınan maddi tazminatın da ödenmesini tavsiye etti. Türk askeri güçlerinin Kürdistan'da “sürekli ve ağır insan hakları ihlallerinde bulunduğu” belirtilen kararda, son iki yılı aşkın bir sürede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'yi, ordusunun işlediği insan hakları ihlallerinden ötürü 10 kadar davadan mahkum ettiği ifade edildi. Türkiye'de “son iki yılda hiçbir önemli iyileştirmenin olmadığı”na da vurgu yapan Delegeler Komitesi, bu ihlallerin önüne geçilmesini istedi.

● İtalya koalisyon hükümetinin ortağı ve en büyük partisi Sol Demokratlar Lideri Walter Veltroni, Abdullah Öcalan'ın idamla yargılanması konusunda Türkiye'yi uyardı. Veltroni, Öcalan'ın Kürt Bayrağı Kürdistan'da dalgalanacak dedi !

10 PDK Londra bürosu, Erbil'de olağan toplantısını yapan Kürdistan Bölge Hükümeti Bakanlar Kurulu, Güney Kürdistan'daki kamu kurum ve kuruluşlarında Irak bayrağının yanısıra Kürt bayrağının da asılmasıyla ilgili bir kanun tasarısı hakkında tartıştıklarını açıkladı. Yatay şerit halindeki kırmızı, yeşil ve beyaz renklerinin ortasında sarı güneşten oluşan bayrakla ilgili kanun tasarısının daha sonra da onaylanmak üzere Kürdistan Bölge Parlamentosu'na sunulacağı bildirildi. Aynı toplantıda Güney Kürdistan'daki Halepçe, Soran, Ranya, ve Akre kentlerinin de eyalet statüsüne alınmasının kararlaştırılması konusundaki tartışmaların daha sonra yapılması kararlaştırıldı.

13 Kürt-Kav (Kürt Kültür Araştırma Vakfı) olağan üstü Genel Kurul toplantısını yaptı. Genel Kurul toplantısında Vakfın Başkanlığına M. Celal Baykara seçilirken yönetim kuruluna da Şu isimler seçildi. Faruk Parlak (Başkan Yard.), Abdullah İşçi (Muhasip), Kamber Soypak (Sekreter), Yaşar Kilerci, Sırrı Feroğlu, Mehmet Parlak, Bayram Karaca, Mazhara Kara, Reşit Deli, Ömer Faruk Kurhan.

RP milletvekili Haşim Haşimi başkanlığında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 20. döneminde kurulan “TBMM Göç

14 Araştırma Komisyonu'nunca OHAL'in verilerine dayanılarak hazırlanan rapor, Türk devletinin Kürdistan'daki korkunç uygulamalarını gözler önüne seriyor. Araştırma Komisyonu'nun raporuna göre boşaltılan 3428 köy ve mezranın illere göre dağılımı şöyle: Diyarbakır: 315, Hakkari: 187, Siirt: 190, Şırnak: 330, Dersim: 1006, Van: 106, Batman: 142, Bingöl: 329, Bitlis: 213, Mardin: 263, Muş: 13, Ağrı: 53, Kars: 20, Erzurum: 15, Erzincan: 87, Sivas: 1, Urfa: 24, Adıyaman: 22, Iğdır: 13, Elazığ: 28 AİHM'de 358 dava var. Köy boşaltmalar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da yakından izleniyor. 31 Ekim 1998 itibarıyla Türkiye aleyhine açılmış 2 bin 453 davanın 358'ini köy yakma, boşaltma ve bu sırada işlenen cinayetleri oluşturuyor. Başvuruların büyük bölümü karar aşamasında bulunurken, Türkiye köy yakmaktan dolayı ilk kez 15 Eylül 1996 tarihinde mahkûm oldu. Diyarbakır'ın Kelekçi (Kelko) Köyünün Ocak 1993'te yakılması üzerine AİHM'e başvuran 7 köylü Türkiye'den tazminat kazandı.

● Abdullah Öcalan, avukatları aracılığıyla yaptığı bir değerlendirmede şunlar savundu: "Çözüm demokratik cumhuriyet ve demokratik birliktedir. Kürtler için asolan özgürlüktür. Bireysel hakları, insani hakları olan, dili, kültürü özgür olan, özgür Kürt bireyi, özgür Kürt Toplumunu temel ihtiyaçtır. Çözüm demokratik cumhuriyet ve demokratik birlik kavramlarında yatıyor. Demokratik birlik halklar birliğidir, özgür birliktir."

15 Avrupa Birliği'ne üye 15 ülkede yapılan Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde, Almanya'da Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) listesinden Kürt asıllı Feleknas Uca da seçildi.

16 Türk Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Türk-Amerikan Dernekleri heyetiyle yaptığı görüşmede, Yunanistan ve Ermenistan'dan yakınırken, Osmanlı'dan sonra bir Kürt devletinin kurulmadığına da dikkat çekti. Demirel şunları söyledi: "Osmanlı bir dünya devletiydi, dağıldığı zaman sırtına bazı yükler bindirildi. Bu yükler sonradan cumhuriyete intikal etti. Biz buna 'tarih ve coğrafya eteğimizden çekiyor' deriz. Osmanlı'nın dağılmasından sonra 35 devlet çıktı, 2'si çıkamadı: Biri Kürt, biri de Ermeni devleti... Bu yangın sönmüş değil."

17 PDK ile YNK heyeti Washington antlaşmasının yükümlülüklerini yerine getirmek üzere, Washington'da barış görüşmelerine başladılar. Güney Kürdistan'daki PDK bölge hükümetinin Avrupa temsilciliğinden yapılan açıklamaya göre, görüşmelerin ana temaları şöyle: a) PDK ve YNK'nin kendi medyalarında karşılıklı saldırılara son vermesi; b) PKK'nin Güney Kürdistan'daki varlığına son verilmesi; c) Karşılıklı olarak parti temsilcilerinin atanması; d) Yerlerinden edilen insanların geri dönüşünün sağlanması; e) Gelirlerin dağılımı; f) Parlatmentonun aktif hale getirilmesi ve ortak hükümetin ilan edilmesi; g) Güney Kürdistan'daki durumun normalleştirilmesi ve seçmen kütüklerini belirlemek üzere ortak bir komisyonun kurulması.

● İsviçre'nin Zürih kentinde üç gündür devam eden Dünya Gazeteler Birliği Kongresi sonuçlandı. Kongre'de yaptığı konuşmayla dikkatleri üzerine çeken rejisör-gazeteci John Pilger, batı basınının tekelleşmesi nedeniyle olaylara Batı çıkarları gereği yaklaşıldığını belirterek, şunları söyledi: "Bu basın için önemli ve önemsiz konular vardır. Balkanlarda Kosovalılar değerli, Sırlar değersizdir. Irak'ta herkes değersizdir. Türkiye'de Kürtler değersiz. İsrail'liler değil, onlar değerlidirler. Ve basın objektiflik adına bu oyunu oynuyor..."

18- ABD eski başkanlarından Jimmy Carter'in güvenlik danışmanlığını da yapmış, Sratejik ve Uluslararası Etütler Merkezi'nde çalışan ABD'li stratejist Zbignev Brzezinski, Kürt sorununun çözümü için, anayasal bir formülün bulunması gerektiğini söyledi. Brzezinski, İstanbul Üniversitesi yayını "Foreign Policy"nin editörü Soli Özel'e, Avrupa-Türkiye ilişkileri ve Kürt sorununa ilişkin önemli açıklamalarda bulundu. Avrupa'nın Türkiyesiz ayakta kalabileceğini, ancak Türkiye'nin Avrupasız başarılı ve modern bir toplum olmakta güçlük çekeceğini belirten Brzezinski, "Avrupa'nın Türkiye'ye, Türkiye'nin Avrupa'ya duyduğundan daha çok ihtiyaç duyduğu" şeklindeki düşünceleri, "kitlesele bir kendini kandırma vakası" olarak nitelendirdi. Kürt sorununa dikkat çeken Brzezinski, "Kürt meselesi oldukça hassas bir mesele. Kan içeriyor, etnik kimlik içeriyor, ulusal ve bölgesel bütünlüğe dair temel kavramları içeriyor ve bu meselenin ele alınış tarzı bir ülkenin demokratik, yasal, anayasal niteliği açısından çok daha tahripkar olabilecek güçleri harekete geçirebilir" dedi.

Irak'ta Saddam sonrası Kürtler için siyasi bir bölge yaratılmasının Amerika'nın ve Türkiye'nin nasıl davranacağına ve Türkiye'nin Kürt sorununu nasıl ele alacağına bağlı olduğunu da öne süren Brzezinski, şunları söyledi: "Siyasi açıdan kendilerini bir halk olarak tanımlayan insanlar için uzun vadede bir çeşit anayasal formülün bulunması gerektiğini düşünüyorum. Bu Irak için de geçerli, Kürtlerin yaşadığı öteki bölgeler için de."

● Abdullah Öcalan 'vatana ihanet' suçlamasıyla Ankara 2 Nolu DGM tarafından İmralı'da yargılanırken, askeri hakimnin mahkeme heyetinde bulunmasının AİHM'de yaratacağı sorunları önlemek amacıyla, Türk parlamentosu, 42 ret 431 kabul

oyuyla askeri hakimın tüm DGM'lerden çekilmesi yönünde bir yasal düzenleme yaptı.

23 Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Genel Kurulu, Kürt sorununu ve Abdullah Öcalan'ı tartıştı. AK'ın Yıllık Rapor'unda Öcalan davasını yerinde izleyen

Türkiye- AK ilişkileri Raportörü Barsony'nin mahkeme ile ilgili olumlu izlenimlerine yer verirken, Barsony Kurul'da yaptığı konuşmasında da "Öcalan, eylemlerini destekleyen ülke ve şahsiyetlerin isimlerini şahsen verdi. AK bunda dikkatli davranmalı" dedi. Rusya Federasyonu Milletvekili Vladimir Jirinovski ise "Öcalan ülkemizin davetlisiydi. Ama Primakov hükümetinin yetmezliğinden dolayı kalamadı. Sayın Öcalan terörist değildir. Türkiye'nin baskısı altında olan 40 milyonluk Kürt halkının temsilcisidir. Bunu Türkiye yargılayamaz. Hem baskı uygula, hem de Musolini yasalarına göre yargıla. Bu kabul edilemez ve Kürtlerin de özgür bir ülke kurma hakları vardır" dedi. İsviçreli Parlamenter Ruth-Gaby Vermont-Mangold da konuşmasında Kürt sorununun çözümü, adil ve kalıcı barış için AK nezdinde girişimlerde bulunacağını ve Uluslararası bir konferans için çabaladığını söyledi.

● Abdullah Öcalan , esas hakkındaki mütalaya ilişkin savunmasını şu başlıklar altında verdi: a)Cumhuriyete karşıtlık değil, demokratik birlik anlayışı hakimdir. b) Vatani parçalama veya küçültme değil, özgür vatanda birlik içinde yaşama esastır. c) Her isyanda yaşanan acımasızlığa karşı, en iyi tedbir en erken uzlaşmadır. Özgür barış ve kardeşliktir d) Acı tablodan askeri süreci uzatan taraf daha çok sorumludur. Savunmanın temelinde PKK ile çıkmazı derinleştirerek değil, çözüme yatırarak çıkış en doğrusudur. 1)PKK'nin gerçek iç ve dış mevzilenmesi doğru hesaplanmalı.2)PKK'ye dayalı dış hesaplar çok iyi bilinmeli 3)PKK'ye içte dayalı rant ve şoven politika tehlikesi 4)PKK' de ki birlik durumu ve bunun sorunun aşılmasındaki önemi .5)1990'lı yıllarda ki iç mücadeleyi doğru anlamalıyız .6)Günümüz PKK' sinin doğru ele alınmaması, en büyük oyuna düşmenin içinden çıkılmaz sürecine yol açacaktır. 7)Duygusal ortam aşılp, makul olan esas alınırsa Türkiye tüm temel sorunlarda sağlam başlangıç kadar, yeni güç mevzilenmelerini yakalayabilecektir.

Amerika'da Kürt Akademi Merkezi Kuruldu.

24 Washington'daki Amerika Üniversitesi'nde Kürtlerle ilgili global bir çalışmayı hedefleyen Mele Mustafa Barzani Kürsüsü kuruldu. Kürsünün çalışma programının kapsamı, Kürtlerin tarihi, kültürü, politik ve toplumsal yaşamı konusunda araştırmalar yapmak ve gerek uluslararası ilişkiler alanında olsun gerekse de Kürt toplumunun kendi arasında yaşadığı çelişkileri olsun, tüm sorunların barışçıl bir yöntemle uzlaşma sağlayarak çözümlenmesine katkıda bulunmaktır. Kürsüde her sömestrde ünlü bir profesör Kürtlerle ilgili ders verecek. Ayrıca, yıllık akademik çalışma programları da olacak. Amerika Üniversitesi başkanı Benjamin Ladner, Kürsünün kuruluş gününde bir resepsiyon verdi. Resepsiyona çok sayıda mümtaz şahsiyet katıldı: Uluslararası İlişkiler Komitesi Başkanı Senatör Benjamin Gilam ve eşi, Dış ilişkiler eski Bakan Yardımcısı Robert Pelletreau, Dışilişkiler Bakan Yardımcı Asistanı Elizabeth Jones, Amerikan'ın Sesi Kürtçe yayın servisinin Direktörü, emekli Albay Richard Naab, Amerika Üniversitesi ve Georgia Üniversitesi'den kimi akademisyenlerin yanısıra çeşitli sivil toplum örgüt temsilcileri resepsiyona katıldı.

25 Abdullah Öcalan, avukatları aracılığıyla yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Ben PKK Genel Başkanı'yım, iyi biliyor, iyi tanıyorum. Bildiğim kadarıyla en son 10 bini aşkın gerilla gücü var. 5 bin fedai var. Tehdit olsun diye söyleyemiyorum. Avrupa'nın tümüne yakın ülkelerde ve Kürtlerin olduğu her ülkede önemli halk ilişkileri var. Ayrıca teknik donanımı var. Bütün parçalarda önemli bir gücü var. Bu gücü küçümsemeyin. Bu güç çok önemli bir güçtür. Böyle bir gücü Türkiye'nin bundan sonraki demokratikleşme sorununda değerlendiremezseniz tehlike oluşturur. Ama bu gücü ben dönüştürebilirim. Buna gücüm var. Birikimim var. PKK bana uyar. Bu her zaman mümkün."

26-Washington Kürt Enstitüsü ve İngiliz genetik bilim dalı uzmanı Christine Gosden, Buenos Aires'te başlayan Sosyalist Enternasyonal toplantısına katılan politikacılara 1988'de Saddam Hüseyin rejimi tarafından kimyasal silahlarla gerçekleştirilen Halepçe katliamından kurtulan mağdurlara yardım yapmaları çağrısında bulundu.

● Norveç Helsinki Komitesi, Norveç İnsan Hakları Vakfı, Uluslararası Af Örgütü Norveç Şubesi, Norveç ve İsveç PEN Kulüpleri ile 20 sivil toplum örgütünü temsil eden Norveç Düşünce Özgürlüğü Forumu, Türk Başbakanı Bülent Ecevit'ten ülkesinin altına imza attığı uluslararası anlaşmalara uyması çağrısında bulundu.

29 Abdullah Öcalan İmrâlı adasında'vatana ihanet' suçundan yargılandığı Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin son duruşmasında TCK'nın 125. maddesi uyarınca idam cezasına mahkum edildi. Kararı Mahkeme Başkanı Turgut Okyay okudu. Abdullah Öcalan duruşmanın başında şunları söyledi: "Vatana ihanet suçlamasını kabul etmiyorum. Vatan'ın bir-

liğiyle, özgür yaşam için mücadele verdiğimi kabul ediyorum. Cumhuriyete karşı değil demokratik cumhuriyet için mücadele ettiğime inanıyorum. Tarihi yanlışlıklarla örülmüş bir sorunun çözüm yoluna girdiğini umut ediyorum. Bu davanın çözüm yolunda bir katkı sunacağına inanıyorum. Bu temelde bundan sonra demokratik cumhuriyet ekseninde adil ve onurlu bir barış için başlangıçta verdiğim sözü karalılıkla tekrarlıyorum. İnsanları, devlet kurumlarını ve tüm toplum güçlerini üzerine düşeni yapmaya onun için mücadele vermeye çağırıyorum. Ülkenin geleceğinin yolunun savaştan değil barıştan geçtiğine inanıyorum ve herkesi selamlıyorum” . PKK Başkanlık Konseyi'nin ise karara tepkisi şöyle oldu: “Ulusumuzun önderi, insanlık ve barış davasının savunucusu Genel Başkanımız Abdullah Öcalan yoldaşın 15 Şubat 1999 tarihinde uluslararası bir korsanlık eylemi ve TC'ye teslim edilişi ile başlatılan komplo süreci, 29 Haziran 1999 günü İmralı mahkemesinin verdiği idam kararı ile ilk aşamasını tamamlanmıştır. 29 Haziran tarihi bilinçli olarak seçilmiştir. Ancak bu kararı verenler ve bu tarihi seçenler Kürdistan'ın 1925'lerin Kürdistan'ı ve Kürt halkının 1925'lerdeki öncüsüz, örgütsüz ve ordusuz halkı olmadığını akıllarından çıkarmamalıdır.”

'99 Temmuz

- 1 Avrupa ülkelerinin tümü Abdullah Öcalan'a verilen idam cezasına karşı olduklarını belirttiler. Avrupa Konseyi (AK) Genel Sekreteri Walter Schwimmer Öcalan'ın, adil bir dava süreciyle yargıldığını iddia etti. AK üyeleri tarafından geçen hafta Genel Sekreterliğe seçilen muhafazakar Avusturya Halk Partisi (ÖVP) üyesi Schwimmer, kendisi de bizzat izlediği davanın “doğru ve adil” geçtiğini öne sürmekle birlikte, verilen cezanın uygulanmamasını istedi. İtalya Başbakanı Massimo D'Alema ve Dışişleri Bakanı Lamberto Dini, “Türkiye durdurulmalı ve idam cezası uygulanmamalı” dediler. İsviçre Başbakanı Ruth Dreifuss ise şu açıklamayı yaptı: “Bizim İsviçre olarak tek başımıza Türkiye'ye baskı yapmamızdan sonuç alınmaz. Diğer Avrupa ülkeleriyle birlikte hareket etmemiz ve ortak karar almamız durumunda, Türkiye üzerindeki baskılardan sonuç alabiliriz.” Bu arada Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, “Fransa olarak, idam cezasının başka bir cezaya çevrilmesinden yanayız, bunun tayini de elbet adalete düşer” dedi. Danimarka Dışişleri Bakanı Nils Helveg Petersen de yaptığı açıklamada, şunları dile getirdi: “Biz Türkiye'nin Öcalan'a verdiği idam cezasını yerine getirmemesini umut ediyoruz. Türkiye'nin insan haklarına saygılı olmasını, Kürt sorununu barışçı ve demokratik yöntemlerle çözmesini diliyoruz.” Avrupa Birliği dönem başkanlığını Almanya'dan devralan Finlandiya da Avrupa Birliği'nin (AB), Öcalan'a verilen idam cezası kararına toplu olarak karşı çıkacağını bildirdi. Dışişleri Bakanlığı'nın Avrupa dairesinden sorumlu Anneli Puura-Markala, yaptığı açıklamada, AB'nin 15 üyesinin, ölüm cezası kararına ortak yanıt hazırladıklarını söyledi. Bu arada Rusya Dışişleri Bakanı İgor İvanov da Türkiye'nin 1984 yılından beri idam cezalarını infaz etmemesini, Öcalan olayında da uygulayacağı umudunda olduğunu söyledi. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü James Rubin'in görüşü ise şu şekilde oldu: “Bu Türk adalet sistemi, parlamentosu ve cumhurbaşkanını ilgilendiren bir meseledir”

● Avrupa'nın tümünde Kürtler Abdullah Öcalan'ın idam kararını protesto ederken, Almanya'nın 9 kent ve kasabasında Türklere ait çeşitli işyerleri molotof-kokteyle yangın bombası saldırılarına uğradı. Can kaybının olmadığı ancak yüz binlerce mark maddi hasarın verildiği bu saldırılara ilişkin, Alman polisi, saldırıların Abdullah Öcalan'a verilen idam kararına karşı bir tepki olarak PKK yandaşları tarafından gerçekleştirildiği tahmininde bulundu. Saldırıların sırasında şüpheli dört Kürt gözaltına alındı.

- 2 BM'nin idamlar konusundaki özel müfettişi Esmâ Cihangir, Türk Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e bir mektup yazarak, yargılamada “kurallara aykırılık” olduğu savıyla idam cezasının uygulanmamasını talep etti.

● Elazığ şehir merkezinde PKK'liler tarafından bir kahvehane otomatik silahlarla tarandı dört kişi öldü

- 3 Pakistan'da yüzlerce Kürt Abdullah Öcalan'a verilen idam kararını protesto etti. Almanya'nın Münih, Stuttgart ve Hamburg kentlerinde de 5,000'e yakın Kürt, Türk mahkemesinin Abdullah Öcalan'a verdiği idam kararını protesto etti. İsviçre'nin Bern kenti ve Avusturya'nın başkenti Viyana da aynı amaçlı protestolara sahne oldu.

- 4 Abdullah Öcalan kendi avukatları aracılığıyla PKK'den Türk devletine karşı saldırılarının durdurulmasını istedi. Öcalan'a verilen idam karından sonra PKK savaşçıları ise silahlı eylemlerine hız verdi.

- 5 Kürdistan Bölge Hükümeti İçişleri Bakanı, yaptığı basın açıklamasında, PKK'nin Güney Kürdistan'da masun si-

villere yönelik terörist eylemlerde bulunduğunu söyledi. Açıklamada, 3 Temmuz 1999 tarihinde Erbil'in doğusunda bulunan KDP ve YNK'nin ateşkes hattındaki Gırda Sor köyünde yakalanan üç PKK militanının üzerinde 10 kilogram patlayıcı madde TNT ile 8 adet el bombası bulundu. Yapılan açıklamada, yakalanan PKK militanlarının, Bölge Hükümetine ait büroları ve kitlenin yoğun yaşadığı yerleri bombalamak üzere Ferhat kod adlı Osman Öcalan tarafından görevlendirdikleri itirafında buldukları açıklandı.

● Adana'da PKK yandaşı bir bayan tarafından gerçekleştirilen intihar saldırısında üçü sivil 14 kişi yaralandı. İstanbul'da ise bir piknik parkında bir bombanın patlaması sonucu bir kişi ölümlen 20'den fazla kişi de yaralandı.

6 İran Özgürlük Hareketi, Abdullah Öcalan'a verilen idam kararını protesto eden bir mektubu Türk Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e gönderdi.

7 İmralı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Abdullah Öcalan Türk devlet yetkililerine bir mektup gönderdi. Mektubunda, Türkiye'ye asıl darbenin 'Kuzey Irak'tan geleceğini vurgulayan Öcalan, "Güneydoğu ABD, İngiltere, Rusya, İsrail, İran'ın oyunuyla Kosova haline gelebilir" dedi. Öcalan, devletin emrinde bir hizmet eri olarak çalışmaya hazır olduğunu belirtirken, "Devletle barış benim için bir fırsattır. Türkiye tıpkı Alparslan, Yavuz Selim ve Atatürk gibi bir büyük politikaya karar vermelidir." dedi.

● Başbakan Masimmo D'Alema'ya güven oyu tazelemesi amacıyla toplanan İtalyan parlamentosu, Kürt sorununun çözümüne ilişkin de gündemine şu konuları aldı: "1) Öcalan'ın idamının engellenmesi yolunda her türlü girişimde bulunulması. 2) Kürt sorununun barışçı yollardan siyasi çözüme ulaşması ve Türkiye'nin toprak bütünlüğü içinde Kürt halkının özerklik talepleri ve müzakere arayışlarına Ankara'nın sırt çevirmemesi. 3) Buna karşın Türkiye'nin AB üyeliğinin hızlandırılması amacıyla D'Alema hükümetinin bir an önce Ankara'ya bir AB heyeti gönderilmesinde aracılık yapması. 4) Türkiye'ye silah ve askeri teknoloji satışlarının sınırlandırılması. 5) BM güvenlik Konseyi nezdinde uluslar arası Kürt konferansı toplamak amacıyla girişimde bulunulması

● Ankara Diplomatik Kulüp'ün verdiği bir resepsiyona katılan YNK Ankara Temsilcisi Shazad Saib, Güney Kürdistan'ın iki temel partisi arasındaki anlaşmazlıkların önemli oranda giderildiğini ancak bir yönetim birliğinin sağlanması ve seçimlerin yapılması hususunda henüz bir mutabakata varamadıklarını belirtti.

● Ajans Farans-Presse'in haberine göre Beyrut'ta 2,000 Kürt, Türk mahkemesinin Öcalan'a verdiği idam kararını protesto etti.

8 İran'da sol eğilimli Selam adlı gazetesinin Adalet Bakanı tarafından kapatılması, öğrenci gösterilerine yol açtı. Gazetesinin kapatılmasını protesto eden binlerce öğrenciye polis müdahale etti. Polisin müdahalesi sonucu 4 öğrenci öldürüldü, 200 kişi yaralandı, 500 öğrenci de gözaltına alındı.

9 İKDP Genel Sekreteri Abdurrahman Kasımlı'nın 13 Temmuz 1988 yılında Avusturya'nın başkenti Viyana'da İran ajanları tarafından katledilişinin 10. yılında, İran Kürdistan Demokratik Partisi tarafından Viyana'da düzenlenen bir törenle anıldı. Törene bir çok Kürt politikacısı ve Kürt örgüt temsilcilerinin yanı sıra, Avusturya Parlamento Başkanı Dr. Heniz Fischer de katıldı.

10 KDP Washington Temsilcisi Ferhat Barzani, KDP güçlerinin Türk ordusuyla birlikte PKK'ye karşı Türkiye sınırları içerisinde operasyona katıldığı yönündeki haberleri yalanladı. Ferhat Barzani, yaptığı açıklamada Reuters haber ajansının Anadolu ajansına dayanarak, KDP'nin 1000 kişilik bir silahlı gücünün Türk ordu birlikleriyle birlikte Türkiye'nin sınırları içerisinde operasyona katıldığı şeklinde verdiği haber tamamıyla fabrikasyondur dedi.

12 Van'da bir pastahanede patlayan bomba sonucu 16 kişi yaralandı. Öte yandan PKK'nin silahlı militanları tarafından Sivas'ta bir yol yapım şirketine karşı silahlı saldırı düzenlendi. Saldırıda 2 işçi öldürüldü

13 Washington Kürt Enstitüsü de, Abdurrahman Kasımlı ve arkadaşlarının katledilişinin 10. yıl dönümünde bir anma toplantısı yaptı. Dr. Abdurrahman Kasımlı 1930'da dünyaya geldi; 1945'te İran Kürdistan Demokratik Partisi'ne katıldı; 1973'te parti Genel Sekreteri oldu. 1988'in sonunda İran rejimi Kürt sorununun barışçıl çözümü

için İran-KDP' ile diyalog kurmaya başladı. 13 Temmuz 1989 yılında Avusturya'nın başkenti Viyana'da Kasımlo ve arkadaşları İran yetkilileriyle yaptıkları bir müzakere sırasında, İran ajanlarının silahlı saldırısına uğradı. Saldırı sonucu Dr. Abdurrahman Kasımlo ve yardımcıları Abdullah Ghaderi-Azar ile Fadıl Resul öldürüldü. Saldırı sırasında yakalanan katiller İran ile Avusturya arasında yapılan çeşitli pazarlıklar sonucu daha sonra serbest bırakıldılar.

● **PKK'nin Yeni Hedefi Irak Kürdistan'ı**

Al-Hayat gazetesinde İsmail Zayir imzasıyla yayınlanan makalede, Abdullah Öcalan'ın Türkiye'de yargılandığı bir sırada yandaşlarının, PKK liderliğinde bir değişiklik yaparak yeni bir eylem aşamasına girdiğini belirtti. Zayir: "Bu yeni aşama, Güney Kürdistan sahasında eylemlerine hız vermek amacıyla PKK- Güney adında yeni bir organizasyonun kurulmasıyla ifade edilebilir. Bu yeni organizasyonun amacı Irak Kürdistanı'nda Kürdistan Demokrat Partisi'ne (KDP) karşı savaştır. PKK'nin Irak Kürdistanı sekiyonunun (PKK-Güney) başında PKK Merkez Komite üyesi Halil Ataç diğer bir adıyla Ebubekir bulunmaktadır. PKK Güney'in Güneydeki operasyonlarının sponsorluğu Saddam Hüseyin tarafından yapılmaktadır. (bakınız RFE/RL Iraq Report 2 Temmuz 1999)"

14 PDK'nin Washington kaynaklarından alınan bilgilere göre PKK'nin silahlı güçleri, PDK'nin kontrolünde bulunan Hacı Umran kasabasının İran-İrak sınırının yakınlarındaki bir yörede sivil halka saldırı. PKK'nin bu saldırısı sonucu sivil halktan 5 kişi öldürüldü 29 kişi de yaralandı.

15 **Tüm İhtilaflara Rağmen Kürtler, Köylerini Yeniden İnşa Ediyor.**

Kurdish Media-15 Temmuz 1999 London (KM)- Al-Hayat gazetesi (15 Temmuz 1999) Güney Kürdistan'ın genç Kürt teknokratları tarafından yeniden inşa çabalarını övdü. Al-Hayat, "Kürdistan Demokrat Partisi (PDK) ile Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK)'nin arasındaki politik ve askeri ihtilaflar, ekonomik kalkınmadan sorumlu yüksek koordinasyon komitesinin başarılı çalışmalarını engelleyemiyor." dedi. Gazete şunları ekledi: " Bu komite branşına giren tüm günlük ekonomik işlerden geleceğe yönelik bir çok plan ve projeye kadar, bölgenin ekonomik kalkınmasına öncülük etmektedir. Bu amaçla, BM 968 sayılı kararının petrol karşılığında gıda yardımı programının, PKD ve YNK yönetimindeki her iki bölgede de maksimum düzeyinde kullanıldığını belirtmek abartılı değildir." Genç Kürt teknokratlarının başarısını öven Al-Hayat, "Onlar yıkılan 4500 köyün %80'ini yeniden inşa etmeyi başardılar." dedi.

● Avusturya Tehdit Altındaki Halklar Örgütü, "Kürtlerin geleceği kendi ellerimizde" sloganı ile bir kampanya başlattı. Örgüt, kampanya dahilinde posta kutularına bıraktığı mektupta, Kürtlerle ilgili güncel ve tarihi konulara dikkat çekerek, "Öcalan'ın yüzde yüz suçsuz olduğunu iddia etmiyoruz, ama Türk devletinin, askeri ve adil olmayan göstermelik bir mahkemede öne sürdüğü şekilde tek suçlu da değil. Çünkü Kürt bölgelerindeki durumdan Türk devletinin askeri yetkilileri, gizli servisi, politikası ve hukuku sorumludur. Bununla birlikte Türkiye'ye silah hediye eden bazı NATO ülkeleri de suçludur." açıklamasında bulundu.

20 İran'da Kürt dergisi tehdit altında. İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Muhamed Hatemi'nin yaptığı kısmi reformlardan yararlanarak Kürdistan bölgesinin Senendej Eyaletinde yayına başlayan Sirwan adlı haftalık Kürtçe dergi, İran'ın dini lideri Ayatullah Hameni yanlısı Ensari Hizbullah örgütünün silahlı çeteleri tarafından tehdit edildi. Senendej'de yayınlanan Sirwan dergisi editörü Kürdistan Valisi Dr. Ramazanzade'ye bir mektup gönderdi. Mektupta, yasal yerel güvenlik güçlerinin Ensari Hizbullah'ın yasadışı şiddet eylemlerinin bastırılması çağrısında bulundu. Ensari Hizbullah İran'da Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi karşıtı muhafazakar kanadın sokaktaki vurucu gücü olarak biliniyor.

● İran resmi ajansı İRNA, Türk savaş uçaklarının önceki gün Güney Kürdistan sınırındaki Doğu Kürdistan'ın Piranşehir bölgesinde bulunan askeri karargaha ve yakınındaki aşiret çadırlarına roket attığını duyurdu. Saldırı sonucu 1'i subay 5 kişinin öldüğü, 3'ü asker 10 kişinin de yaralandığı bildirildi.

● Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 3'üncü maddesi gereği PKK lideri Abdullah Öcalan'a verilen idam cezasını durdurabileceği belirtildi

21 Türk savaş uçaklarının pazar günü saldırısı ile ilgili İran resmi haber ajansı İRNA ve devlet televizyonuna açıklama yapan İran Meclis Başkanı Ali Ekber Natık Nuri, İran'ın misilleme hakkını saklı tuttuğunu belirtirken "bu ke-

sinlikle cevapsız kalmayacaktır” dedi.

- 22 PKK lideri Abdullah Öcalan’ın Kenya’da yakalanarak Türkiye’ye getirilmesinden beş ay sonra, PKK-ERNK Avrupa Örgütü yöneticilerinden Cevat Soysal Moldova’da yakalanarak Türk resmi görevlilerine teslim edilmek suretiyle Türkiye’ye getirildiği açıklandı.
- 23 Türkiye’ye gelen Alman Dışişleri Bakanı Joschka Fischer, temaslarına İHD Genel Başkanı Hüsni Öndül ile yaptığı görüşmeyle başladı. Daha sonra resmi temaslarına devam eden Fischer, Çankaya Köşkü’ndeki görüşmede, insan hakları, Kürt sorunu ve Abdullah Öcalan’a verilen idam cezası üzerinde durdu. Türk Cumhurbaşkanı Demirel ise, “Kürt sorunu yok. Terör sorunu var” karşılığını verdi. Fischer, Abdullah Öcalan’ın idam edilmemesinin daha iyi olacağını söyledi.
- YNK, PKK’nin YNK’nin kontrolündeki bölgeden KDP’ye saldırdığı yönündeki haberleri yalanladı. YNK’nin resmi yayın organı olan Kürdistanî Nwe gazetesinde yayınlanan haberde, YNK’nin kontrolündeki bölgede PKK ye ait herhangi bir karargah veya kampın bulunmadığı belirtilirken, KDP’nin bu yöndeki açıklamalarının Türk hükümetiyle YNK arasında Ankara’da başlayan görüşmeleri bozmak amacı taşıdığını ileri sürdü.
- 24 İki Türk askeri İran güvenlik güçleri tarafından İran- Türkiye sınırında yakalandı. İran yetkilileri, Türk askerlerinin bir sızma hareketinde yakalandığını bildirirken, Hürriyet gazetesi ise haberi, Türk askerlerinin sınırda kayıp olduğu ve İranlılar tarafından bulunduğunu genel kurmay kaynaklarına dayanarak aktardı.
- 25 Son 7 sene içinde Türkiye’de 25 gazetecinin öldürüldüğü ve 55’in üzerinde gazetecinin de çeşitli cezalara çarptırıldığını belirten Amerika’nın Sesi, Türkiye’yi gazeteciler için dünyanın en tehlikeli ülkesi olara nitelendirdi.
- Türk Başbakanı Bülent Ecevit, İran’ın PKK’yi desteklemek konusunda Suriye”nin yerine geçtiğini söyledi.İran’ı PKK’ye destek sunmakla suçlayan Ecevit, İran’ın bu desteğini bir an önce kesmesini arzuladıklarını belirtti.
- 27 Türk Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İlhan Kılıç, İran subaylarının PKK militanlarını eğittiğini söyledi. Orgeneral Kılıç, “Uçaklarımız Türk-İran-İrak üçgeninde, Kuzey Irak toprağının 1.5 kilometre içinde PKK kampını vurdu. Kampta İranlı subaylar da varmış. Biz ne yapabiliriz ki? Zaten İranlı subayların PKK’ya eğitim verdiği yönünde istihbaratlar alıyorduk.” şeklinde konuştu.
- 28 PKK-ERNK Avrupa örgütü yöneticilerinden Cevat Soysal’ın Moldova’da yakalanarak Türkiye’ye getirilmesinin ardından emniyet güçleri HADEP’e yönelik operasyonlara başladı, yüzlerce HADEP’li gözaltına alındı. Bunun üzerine Uluslararası Af Örgütü, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Batman’da gözaltına alınan HADEP üyeleri için acil eylem kampanyası başlattı. HADEP üyelerinin işkence ile karşı karşıya bulunduğunu belirten Uluslararası Af Örgütü, kampanyasında Türk devletinin parti üzerindeki baskıcı politikalarına dikkat çekti. İnsan Hakları Örgütü, dünya kamuoyunu HADEP’e yönelik baskılar karşısında suskun kalmamaya çağırırken, üyelerinden de Türk devlet yetkililerine protesto mektupları göndermelerini istedi.
- 30 İran ile Türkiye arasında asker ve sivillerden oluşturulan teknik heyet, Doğu ve Güney Kürdistan sınırında Türk ordusunun yaptığı bombalamanın yerini inceledikten sonra Türkiye’nin mağdurlara tazminat ödeyeceğini açıkladı.

'99 Ağustos

- 1 PKK lideri Abdullah Öcalan tutuklu bulunduğu İmralı cezaevinden PKK Başkanlık Konseyi’ne bir mektup gönderdi. Öcalan mektubunda devletin kendisiyle resmi açık bir diyalog içinde bulunduğunu iddia etmenin gerçekçi olmadığını belirtirken, “Devletin-ordunun hükümlerlik gereği sınırlardaki varlığının meşruiyeti kadar, karşısında bir silahlı gücü ya imha edeceği ya da sınırlarının dışına atacağı da açıktır.” dedi. PKK’ye yeni bir istikamet olarak Güney Kürdistan’ı gösteren Abdullah Öcalan, “Sonuçta Türkiye [Güney Kürdistan] oradaki varlığınızı ken-

disi için tehlike değil, bir güvence olarak görmelidir.” dedi

- 2 İnsan hakları konusunda gözlem yapmak amacıyla dört kişilik bir heyetle Kürdistan’da bulunan ABD Dış İşleri Bakan Yardımcısı Harold Koh, köylülerin terk ettikleri köylerine dönmelerinin yollarını aradıklarını ve bunun hangi ülkelerin yardımıyla olabileceğini araştırdıklarını belirtti. Koh, “köylerini terk edenler sorununu uluslararası alana taşıyacağız.” dedi.

● PKK lideri Abdullah Öcalan, PKK Başkanlık Konseyi’ne gönderdiği mektubun ardında, PKK’ye Türkiye’yi terk etme çağrısında bulundu. Kenya’dan Türkiye’ye getirildikten sonra yargılandığı Ankara 2’Nolu DGM tarafından ‘vatana ihanet’ suçundan idama cezasına çarptırılan ve hala İmralı cezaevinde tutuklu bulunan PKK lideri Abdullah Öcalan, avukatları aracılığıyla, yaptığı yazılı bir açıklamada, PKK gerillalarına 1 Eylül’den itibaren silahlı mücadeleye son verilerek Türkiye sınırlarının dışına çekilmesi çağrısında bulundu.

● Bingöl’ün Genç ilçesi Yayla bucağı ve bağlı 5 köyde alımına izin verilen gıda miktarı, fazla olduğu gerekçesi ile azaltıldı. Kişi başına 15 gün için, sadece 6 kilogram un, 250 gram yağ ve yarım kilogram şeker alınmasına izin verilen askerler, meyve sebze alımına da sınırlama getirdi.

● Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yayınladığı raporda Türkiye’de işkencenin sistemli bir şekilde devam ettiğini belirtti. İşkenceden kaynaklanan rahatsızlıkların tedavisi için TİHV’e 1998 yılında 706 kişinin başvurduğu belirtilen raporda, vakfın kurulduğu 1990 yılından 1998’e kadar başvuruların sayısının da 4 bin 10’a ulaştığı kaydedildi. 706 kişiden 673’ünün verdiği bilgilere dayanılarak hazırlanan rapora göre, vakfa 1998 yılında 196 kadın, 477 erkek başvurdu. 673 kişiden 63’ünün 0-18 yaş grubunda olduğu ifade edilen raporda, 108 kişinin “Olağanüstü Hal Bölgesi sınırları içinde işkence gördüğü” bildirildi.

- 4 ABD Dış İşleri Bakan Yardımcısı Harold Koh, Urfa, Mardin ve Kızıltepe’den sonra Diyarbakır’a gitti. Koh, HA-DEP’li yöneticilerle birlikte Diyarbakır’da gecekonduları ara sokakları gezdi, esnafın şikayetlerini dinledi. Diyarbakır’da dolaşan Koh, kadınların sorunlarını da dinledi. ABD Dış İşleri Bakan Yardımcısı Kürdistan’da çok sıcak karşılandı, gittiği her yerde zılgıt ve alkışlarla karşılandı, yüzlerce Kürt zafer işareti yaparak Koh’u kucakladı. Koh, bölgeyi dolaştıktan sonra, “Güneydoğu mutlaka Türkiye’den ayrılarak özel muameleye tabi tutulmalı” dedi. Koh’un gezisi Ankara ile ABD arasında diplomatik gerginliğe neden oldu.

● Norveç sivil toplum örgütleri Türkiye’ye silah satılmasına karşı çıktılar. Helsinki İzleme Komitesi Genel Sekreteri Gunnar Martin Karlsen ve Düşünce Özgürlüğü Platformu’ndan Carl Morten Iversen imzasını taşıyan ortak açıklamada, “İnsan Hakları Gözlem Grubu ve diğer birçok uluslararası insan hakları örgütünün, Kürdistan’daki kirli savaşın ABD ve NATO ülkelerinin Türk devletine sattığı silahlarla yürütüldüğünü defalarca ispatladığı” kaydedilirken, “Kürt halkına karşı oldukça katı ve barbar bir ezme politikası uygulayan ve PKK lideri Abdullah Öcalan’ı kısa süre önce idam cezasına çarptıran Türk devletine, bu hassas süreçte silah satılmasının hatalı bir sinyal olacağına” dikkat çekildi.

- 5 PKK Başkanlık Konseyi, Abdullah Öcalan’ın “1 Eylül’den itibaren silahlı mücadeleye son verin ve Türkiye’den çekilin” yönündeki çağrısını desteklediğini açıkladı. PKK Başkanlık Konseyi, yaptığı yazılı açıklamada “Partimiz daha önceki birçok açıklamasında belirttiği gibi Genel Başkan Abdullah Öcalan yoldaşın 2 Ağustos tarihli açıklamasına da bütünüyle katılmakta ve her türlü çalışmasını bu temelde yürüteceğini açıkça ilan etmektedir” denildi.

- 6 Türk Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, PKK’nin silahlı mücadeleye son verme yönündeki açıklamaya karşı bir soru üzerine şunları söyledi: “Gayet karmaşık bir iştir. Hiç kimse Türkiye’de kan dökülmesini, terörün devamını istemiyor. Zaten kan dökülmesi ve terörün devamı, istenecek bir şey de değildir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin terör karşısındaki tutumu bellidir. Bir büyük mücadeleyi kararlı şekilde yürütmektedir. Tabii bu mücadele yürütülürken, devletin birtakım yerlerden beklentisi olmaz. Devlet, devlettir. Bu mücadeleyi bitirmek için devletin hiçbir şey ihtiyacı yoktur.

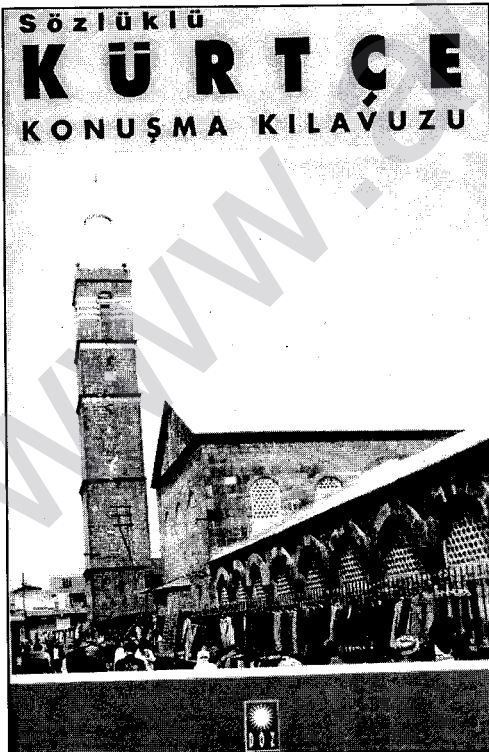
- 7 İHD İstanbul Şubesi’nin 6 aylık işkence raporu: Toplam başvuru sayısı : 236; Kadın 30; Erkek 206; Çocuk 20; Adli 79; Siyasi 157; Adli tabibe çıkanlar 75; Suç duyurusunda bulunanlar 23; Gözaltı süresi aşılın vakıalar 18

- 8 Birleşmiş Milletler tarafından organize edilen İsviçre'nin Cenevre kenti yakınlarındaki Cartingy kasabasında, düzenlenen uluslararası bir konferans ve seminerde, Güney Kürdistan'ın Halepçe kentinde Irak rejimi tarafından gerçekleştirilen kimyasal vahşetin sonuçları gözden geçirildi. Ancak 5 bin sivil insanın katledildiği Halepçe'deki halkın katliamdan 11 yıl sonra da halen kendi başına terk edildiği, ve Halepçe katliamından sonra Kürdistan'da çocuk ölümleri, kalp-damar ile göz hastalıklarının arttığı da belirtildi. Konferansa İsviçre, ABD, İsveç, Norveç, Finlandiya ile Hollanda'dan hükümet temsilcilerinin yanı sıra YNK temsilcisi ve Washington Kürt Enstitüsü Başkanı Dr. Necmettin Kerimi de hazır bulundular.
- 11 Güney Kürdistan'daki ulusal yapılaşma, FP Ankara Milletvekili Cemil Çiçek'e korku sardı. Cemil Çiçek Güney Kürdistan'ı kast ederek, Kuzey Irak'ta bağımsız bir devlet kurulması yolunda gelişmeler yaşandığını ifade etti ve TBMM'de Genel Görüşme istedi. Çiçek şunları söyledi: "Geçtiğimiz günlerde Barzani'nin yeni bir bayrak çekeceği ve milli marşını da ilan edeceği açıklanmıştır. Bir süre sonra da kendi adına para basacağı iddiaları vardır. Bütün bu gelişmelerin nereye gittiği açıktır. Ortadoğu'da başlayan barış süreci, bir süre sonra bu bölgede müstakil bir devletin kurulmasına yardımcı olabilir."
- 12- Kürdistan Demokrat Partisi Ankara Temsilcisi Safeen Dizayi, PKK'nin ateşkes kararını olumlu karşıladığını vurgularken şunları söyledi: "PKK bölgemizde bir çok insan öldürdü, bir çok köy yaktı. Umarım ateşkes kararı na sadık kalırlar. Ancak bu, kendi bölgemize yerleşip Türkiye'ye saldırmalarına izin vereceğiz anlamına gelmiyor."
- 13 ABD Kongresi'nin iki kanadı olan Senato ve Temsilciler Meclisi'nin liderleri, ABD Başkanı Bill Clinton'a bir mektup göndererek ABD yönetimini, Irak'ta Devlet Başkanı Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesine çalışan Irak muhalefetine yeterli yardımı vermemekle suçladı. Washington yönetiminden derhal Saddam'ı devirmeye yönelik adımlar atması isteyen Senato ve Temsilciler Meclisi, Clinton yönetiminin 4 maddelik bir hareket planını uygulamaya konması çağrısında bulundu. Bu maddeler şöyle sıralanıyor: 1) Zaman içinde Irak muhalefetine silah verilmesi; 2) Bu gerçekleşene kadar Irak muhalefetine siyasi yardım ve malzeme desteğinin artırılması, bu arada, Güney Kürdistan'daki partilerin ve azınlıkların, güney Irak'taki Şiiler'in Saddam rejimine karşı daha etkili şekilde korunması; 3) Irak Ulusal Kongresi'nin genel kurulunun, muhalefetin istediği yerde, Güney Kürdistan'da veya Washington'da toplanmasına destek ve koruma sağlanması; 4) Saddam'ın kitle imha silahları programlarının yeniden denetime alınmaması halinde yeni yaptırımlar getirilmesi.
- Başbakan Bülent Ecevit katıldığı bir televizyon programında Kuzey Irak diye tabir ettiği (Güney Kürdistan'da) "Bağdat'ın yönetimi altındaki bölgelerden daha çağdaş denebilecek bir devlet yapısı ortaya çıkıyor" dedi.
 - Güney Kürdistan'da Irak muhalefetine içinde yer almaları için Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ile YNK ABD'den uçuşa yasak bölgenin yanı sıra karaya da giriş yasağının getirilmesini istediler.
- 14 Üç gün önce Ankara'da çalışmalarına başlayan İran ile Türkiye'nin Yüksek Güvenlik Komisyonu, ortak bir mutabakat metninin imzalamasıyla çalışmalarını tamamladı. Mutabakat metninde şu maddelere yer verildi: 1) Bölge komutanları arasında özel telefon ve faks hattı kurulacak; 2) Helikopterlerle karşı tarafa ani denetim yapılabilecek; 3) İsim karışıklığını önlemek için ortak bir harita saptanacak; 5) Halkın Mücahitleri, PKK, İKDP, Şahçılar gibi terörist ve ayrılıkçı guruplara karşı mücadele edilecek. Daha sonra İran heyeti İran Havayolları'nın Kürdistan adlı uçağıyla ülkesine döndü.
- 15 15 Ağustos 1984 tarihinde Erüh ve Şemdinli baskınlarıyla silahlı mücadeleye başlayan PKK'nin Başkanlık Konseyi, silahlı mücadelenin 16. yıldönümü nedeniyle bir kutlama mesajı yayınladı. 15 Ağustos gününü büyük bir atılım olarak değerlendiren PKK Başkanlık Konseyi mesajında "önderliksiz yaşamın olmayacağını" vurgulayarak şunlara yer verdi: "Bizler, halk olarak bu düzeyi yakalamamızı Ulusal Başkan Apo'ya borçluyuz. Hepimiz onunla var olduk, onunla yaşıyoruz ve yaşayacağız. O sadece bu gelişmelerin yaratıcı gücü ve öncüsü değil, aynı zamanda yürüten ve çalışanı oldu. İçine girdiğimiz bu yeni süreçte de önümüzü yine o açtı. Oldukça zorlandığımız bu yeni dönemde yürüyeceğimiz yolu yine o netleştirip aydınlattı. 15 Ağustos Atılımı'nın 16. yılını kutladığımız bugün, O'nun bu soylu emeği ve engin çabaları temelinde kazanmaya doğru yürüyoruz. Önderliğimizin savunması, bizim yeni dönem manifestomuz oluyor. Yeni programımız budur ve bu, hepimizden sorumlu yaklaşmak

kadar, yoğun bir pratik çaba bekliyor.”

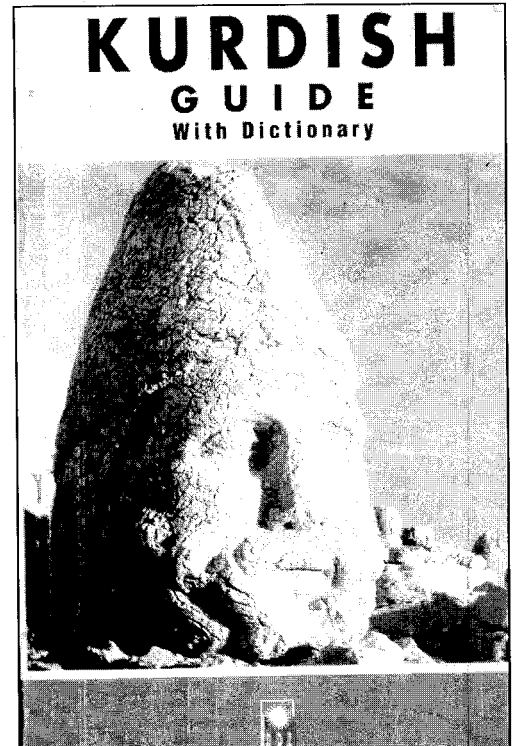
- 17 Türkiye’de Kuzey Anadolu fay hattı üzerinde merkez üssü Kocaeli olan 7.4 şiddetinde bir deprem meydana geldi. Resmi rakamlara göre depremde 17.000 kişiden fazla öldü ve 44.000 kişi de yaralandı. Oldukça geniş bir alanda meydana gelen ve 45 saniye devam eden depremde Türkiye’nin endüstri kalbi olan Kocaeli, Sakarya ve Yalova yerle bir olurken, İstanbul, Eskişehir, Bolu ve Zonguldak’ta büyük hasarlar meydana geldi, çok sayıda can kaybı oldu.
- 21 YNK Genel Sekreteri Celal Talabani, Qaraçolan’da Askeri Akademi’nin 1999 mezunu olan komutanlar için düzenlenen törende, yaptığı konuşmada, YNK ile KDP’den barış çalışmalarını hızlandırmaları çağrısında bulundu.
- 26 PKK Başkanlık Konseyi, PKK lideri Abdullah Öcalan’ın 2 Ağustos tarihinde “1 Eylül’den itibaren silahlı mücadeleye son veren ve Türkiye sınırlarının dışına çıkın” yönünde yaptığı çağrı doğrultusunda, barışın sağlanması ve deprem felaketinin yarattığı tahribatın giderilmesine destek olmak amacıyla, savaşı durdurduğunu ilan etti. Başkanlık Konseyi, savaşı durdurma kararının, Türkiye’ye yapılmış en büyük destek olduğuna dikkat çekti. Konsey açıklamasında, savaşı durdurma kararının KDP için de geçerli olduğu belirtildi.
- Depremzedelere yardım amacıyla, Kürdistan’da halk seferber olurken, devletin mülki amirleri ise yardım adı altında halktan zorla para toplamaya başladılar. Habur Gümrük Kapısı’ndan geçiş yapan nakliyecilere verilen geçiş izni için her kamyondan 44 milyon zorunlu “yardım” alınıyor. Silopi Kaymakamı Mustafa Demir de esnafları dolaşarak 100-150 milyon arası “Depremzedelere Yardım” adıyla zorla para toplamaya başladı.
- 29 Saddam baskılarına kuraklık da eklenince Arapların Irak’tan Güney Kürdistan’a yoğun bir şekilde göç etmesine neden oldu. Irak’ın buğday deposu olarak bilinen Bağdat’ın kuzeyindeki Cizre bölgesinde yaşanan kuraklık, özellikle tarım ve hayvancılık sektörünü vurdu. Bölgedeki insanlar, Kasım ayında beklenen ilk yağışlara kadar birçok hayvanın telef olacağı kaygısıyla hayvanlarını ya satıyor, ya da göç ediyor.

DOZ YAYINLARI

İSTEME ADRESİ

İstiklal Cad.
Orhan Adli
Apaydın Sok.
No:11-13/4
Beyoğlu / İST.

English Summary

After a long silence, here we are back with a new issue of Serbesti. Once again Serbesti presents a series of significant articles, some of which are likely to give rise to unprecedented discussions among the Kurds as well as their rivals. Martin van Bruinessen, Christopher De Bellaigue, Noam Chomsky and Mechelle Ciamocca are among the authors whose articles, which directly or indirectly relate with Kurdish cause, have been translated. So let's just have a quick look through the theme of current issue.

The manifesto of Öcalan

That the Kurds are harsh versions of the citizens of whichever country they live, that can not be treated as a nation and thus do not deserve to handle their own affairs is a very familiar argument raised against the Kurds over the years by various forces, who undoubtedly profit from the continuation of the current status quo. The regional states have never ceased to adopt any policy, no matter how cruel or immoral, to stamp out the might of the Kurds and thus to level anything that relates to Kurds. The process started in Imraly headquarters, is therefore, nothing other than effectively putting into practice of these familiar anti-Kurd theses (or rather superstitions).

Most obvious and fundamental document of this process is the additional testimony, which was delivered to prosecutors, Cevdet Volkan and Talat Şalk, by Abdullah Öcalan, on April 3 1999. In the course of the time Öcalan has well demonstrated how strongly he actually adhered this document, not only by his behavior in the court but also, by unquestionably bowing before the Turkish General Staff and thus inclining his organization towards this end. If Abdullah Öcalan is required to be a philosopher with lengthy discourses, one more striking than another, no better material can be found other than this six pages of additional testimony, which in fact is full of anti-Kurd theses.

Counting it as an important document, we had already published full text of the petition delivered to court in Rome by Öcalan, earlier in 2nd issue of Serbesti.

While Öcalan was in Rome, he had neither taken an appropriate stand nor adopted a suitable policy based on the contents of this petition which emphasizes justness of Kurdish cause but nevertheless is far from his usual terminology; instead, he has chosen to use a terminology that leaves no stone unturned. It was as if that petition text had accidentally been written, and delivered to court, by somebody else. So that was the behavior he then exhibited. But when one happens to turn to his additional testimony which revives the anti-Kurd theses of Kemalism, one clearly and dreadfully sees that Öcalan not only states that the Kurdish struggle is "baseless" and "unnecessary" but he also assures the state that he is ready to serve in many fields; in quite a wide range which includes putting his organization to the service of the state as well as eliminating South Kurdistan (northern Iraq). Moreover, during the aftermath of his testimony, he has been trying hard to demonstrate how sincere he actually is. However, partly due to the statements continuously made by Öcalan and partly due to confusing atmosphere created by the attempts aimed at the justification of the process, his additional testimony had disappeared from the sight. We therefore felt the necessity to publish the full text of mentioned additional testimony. It might be this document which Öcalan wanted to add to the pages of the history. Who knows!

On the other hand, one of Öcalan's former lawyers and Serbesti's chief Editor, Ahmet Zeki Okçuoglu considers Öcalan's behavior in Imraly and compares it with his earlier statements. Okçuoglu gathers his observations and his interviews with Öcalan in an article entitled "Pişmanlık Yasası mı Anti Terör Yasası mı" (Penitence or Anti-Terror Law?) whereas in another article entitled "Öcalan Davasında Savunma-Görüşmeler ve Gelişmeler" (Defence-Talks and Developments in Öcalan Trial) he answers various claims and uncovers the process, part of which he personally witnessed. Offering Dimitroff's historical anti-fascist defence to Nazis as a pattern, Okçuoglu reminds us that in the consequence of Dimitroff's decisive stand the Nazis were forced to withdraw and he adds that if Abdullah Öcalan had also taken a defence stand based on the just cause of Kurdish people, the Kemalists would never be able to resist as much as the Nazis. In his article entitled "Demokratik Cumhuriyet Kürt Halkının Taleplerine Cevap Verir mi?" (Does Democratic Republic Satisfy The Demands of Kurdish People?) Mahmut Kılınc, examines Öcalan's democratic republic project with a critical approach.

Stating that the Turkish General Staff planned, with its 28 February resolutions, to bring about the collapsing of Kurdish movement on political, ideological and organizational levels, Cemil Gündoğdu lies down that this process will include two

principal steps; one is the anti-Kurd Kemalist theses in Öcalan's defence, in which he denies the ideological basis of Kurdish cause; and the other being, PKK Chairmanship Council's willingness to harmonize itself with Ymralı process, to mention that it can cease from being a political force against Turkey, the first symptom of which is the dismantling of Kurdish Parliament in Exile. Gündoğan points out that, on the organizational level the state has scored a certain achievement and PKK did not only go beyond the borders of Turkey, it has also decided to pull into Turkish prisons, its remaining militants on the mountains. It is our firm belief that Gündoğan's article "Neler Oluyor" (What is Going On?) will be read with utmost care.

In his article entitled "Türk Meselesinde Kemalist 'Çözüm' Tutar mı" (Can Kemalist "Solution" Be a Choice For Kurdish Cause) Ö. Azad Özmen states that, long before the capture of Öcalan, the National Security Council circles had, within the context of 28 February resolutions, asked the chairman of TOSAV, Professor Doğu Ergil to initiate a project which will make it possible to implant Kurdish identity within Atatürk Nationalism. While analyzing Öcalan's trial in his article entitled "Türk-Kürt Çatışmasında Barışçı Siyasal Çözüm ve Zorlukları" (Peaceful Political Solution of Turkish-Kurdish Conflict and various Difficulties) German jurist Andreas Buro tries to find an answer for a question he himself rises; "Will Ankara, in a triumphant way, continue to say that there nothing exists as Kurdish question?" Considering a few options, Buro points out to the possibility that Ankara may choose to create a fratricide among the Kurds and therefore, he adds, "A political solidarity among the Kurds is very much needed, which should not only cover different Kurdish currents, but should also include democratic circles of Turkish society." In his article entitled "Dünyanın Bütün Light Kürtleri; Kürtleşin!" (All the Light Kurds of the World; Kurdify!), Z. Abidin Kızılyaprak, offers, with an ironic touch, an account of a "Turkish-Kurd" who he had observed in meeting and goes on by pointing out to the fact that on this geography, even the democrats are initiated by the "orders." Referring to the fact that the opponent mind and power have also been centralized, Kızılyaprak stresses the possible dangers of such a tradition.

South Kurdistan (northern Iraq)

First an idiom: "Any flag that has been put up to a flagpole will never come down again!" The South Kurdistan Parliament had, after taking a historical decision in past June, put the Kurdish flag on the flagpole. The KDP has, in its weekly periodical Xebat, answered those who were unhappy of the incident with a very clear tone; "Every land, every nation has a flag... why is it only permissible for you and not for us?" However, there are further improvements than that one in South Kurdistan. For instance, of the 4500 destroyed villages, 80% has been reconstructed. (Al-Hayat, 15th July 1999). On the other hand, when answered a question about South Kurdistan in a TV program, Turkish Prime Minister and one of Saddam Hussein's most "eternal" friends, Bülent Ecevit, has, stated that "A far more contemporary state structure is emerging, than the one in the regions under Baghdad regime." Despite the continuous and insidious plans of Iraqi state to keep the area backwards, despite more than half a century of war state and national massacres and finally, as if these are not bad enough, despite the "fratricide", South Kurdistan has managed to become a far better place than central parts of Iraq, a reality that even Turkish Prime Minister Bülent Ecevit, who is known to have passed his whole life as an anti-Kurd, could not deny. So aren't these contemporary developments in South Kurdistan completely annulling the theses of Ecevit-type Kurdish opponents? Aren't these positive developments a suitable measure for rest of the Kurds? If a people, when left free, can score a more contemporary and more advanced level of life, then for whose benefit is it still kept under the yoke of others?

On the other hand, the city of Kirkuk, which was named as the hearth of Kurdish national movement by legendary Kurdish leader Molla Mustafa Barzani, continues to suffer. Since 1930s, the Kurds of Kirkuk have always faced ethnic cleansing imposed on them by every successor Iraqi government and thus even today, when all the world watches with utmost care the situation of the Kosovars, Saddam successfully continues to strike much worse blows to Kirkuk Kurds. So in his article entitled "Saddam'ın Kerkük'te Yaptığı Etnik Temizlik Hareketi Kosova'yı Geçti" (The Ethnic Cleansing Imposed on Kirkuk by Saddam Has Outdone Kosovo), the author of Arabic Al-Majalla magazine Fehmi Huweydi unmasks the cruel deeds of Iraqi administration in Kurdish city of Kirkuk. In current issue, you can also find an interview made with the President of Kurdish Democratic Party, Mesoud Barzani about the relationship between South Kurdistan struggle and various Arabic states.

Lastly, Istanbul State Security Court has brought two cases aimed at the banning of Serbesti, but the sentencing has been postponed. On the other hand, our Editor Ahmet Zeki Okçuoğlu has unjustly been arrested on 22nd September 1999 by Istanbul police and was set free the following day after been taken to the court. He has been trying hard to get his passport, in last four months, with no results at all; one his earlier cases, the punishment of which he already has served, is put forward each time. On the other hand, as you may know, Okçuoğlu had remained in the prison for more than 1 and half year, for which he applied to European Human Rights Court for the compensation. The trial has recently ended in favor of Okçuoğlu and thus Turkey was punished to pay a compensation. We are happy to announce that the forthcoming issue of Serbesti will come out with the compensation that Okçuoğlu has received. Well, that is all for the current issue, we hope to come up with brand-new topics in forthcoming issue of Serbesti.

DOZ

Kürt Kültür Dünyası

1990'lı yıllarda yayın faaliyetine başlayan Doz Yayınları, kurulduğu günden bu yana Kürt dili, kültürü, siyaseti, tarihi ve Kürt entellektüel dünyasına pek çok eser kazandırdı.

İ L K L E R

Türkiye'de ilk Kürtçe Gazete Rojname 1992.
Türkiye'de ilk Kürtçe Saatli Takvim 1996-'97-'98.
Türkiye'de ilk Kürtçe Cep Sözlüğü 1998.

Genel olarak Kürt kültür hayatının üstündeki ipoteklerden dolayı birçok ilke imza atmamakla beraber bunların bir kısmını sürdürmesinde hem maddi ve hem de manevi bir çok engelle karşılaşan Doz, bu dezavantajlı şartları yüzünden programına aldığı birçok projeyi de durdurmak zorunda kalmıştır. Elinizdeki Serbestî dergisiyle Kürt Kültür Dünyası'na bir de fikri anlamda yeni bir katkıda bulunmaya çalışan yayınevimiz, 2000'li yılların Kürt Kültür Yüzyılı bölümüne değerli hizmetler yapmaya adaydır.

DÜNDEN BUGÜNE DOZ

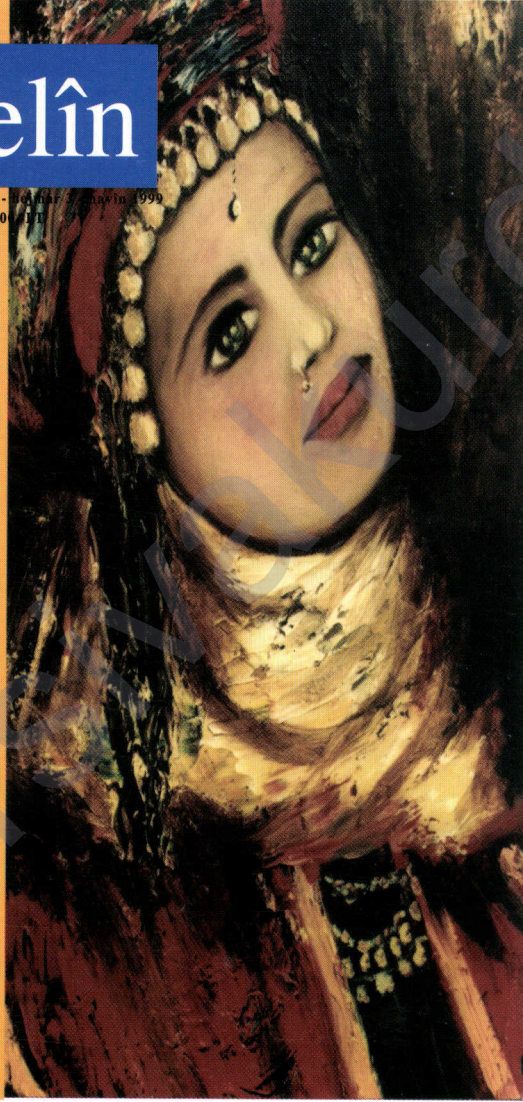
- Hatıralarım / Musa ANTER
- Bir Kürt Aydınından İsmet İnönü'ye Mektup / Mustafa Remzi BUCAK
- Bir Kürt Aydınından Mustafa Kemal'e Mektup / Celadet BEDİR XAN
- Bekle Diyarbakır / Mehdi ZANA
- Mustafa Kemal ve Kürtler / Abdurrahman ARSLAN
- Kürtlerin Kökeni / İhsan Nuri PAŞA
- Danezana Gerdûniya Mafên Mirovan
- Zimanê Çiya / Harold PINTER
- Bi Kurdî Navên Mirovan (Kürtçe İsimler) / Yusuf KAYNAK
- Kürdistan Teâlî Cemiyeti / İsmail GÖLDAŞ
- Said-i Nursi ve Kürt Sorunu / MALMÎSANIJ
- Kürdistan'da Türk Endüstrisi / Ömer TUKU
- Cer Hard Cor Asmen / Kemal ASTARE
- Paris Kürt Konferansından Notlar
- Stockholm Kürt Konferansından Notlar
- Li Kurdistanê û Lî Rohhilata Navîn Çekên Kîmyayî, Bîyolojîkî û Atomî / Dr. Celadet ÇELİKER
- Siya Evînê / Mehmed UZUN
- Rojek ji Rojên Evdalê Zeynikê / Mehmed UZUN
- İngiliz Belgelerinde Kürdistan / A. MESUT
- Gülüşün Özgürlüğüdür / Hafız AKDEMİR
- İncila Lûqa
- Kürdistan Tarihinde DÊRSİM / Dersimli NURİ
- Hatıratım / Dersimli NURİ
- Kürdistan Tarihi I. Cilt / Ethem XEMGİN
- Kürdistan Tarihi II. Cilt / Ethem XEMGİN
- Kürdistan Tarihi III. Cilt / Ethem XEMGİN
- Xaltîka Zeyno / Medenî FERHO
- Ahmedê Xanî / Mûrad CIWAN
- Uygarlığın Paradoksları / Hüsnü AKSOY
- Kürtçe Dilbilgisi / Celadet BEDİR XAN, Roger LESCOT
- Kolay Kürtçe / Kamuran BEDİR XAN
- Kürtler ve Kürdistan / Th. BOIS, D.N. MACKENZIE, V. MİNORSKY
- Ferheng, Zazaki-Tırki, Türki-Zazaki / Turan ERDEM
- I. Dünya Savaşında Kürdistan / Kemal Mazhar AHMED
- Mem û Zîn'de Kürt Milliyetçiliği / Ferhad ŞAKELÎ
- Video Gelin / Mahmut BAKSÎ
- Harabeler / VOLNEY
- Paradigmanın İflassı / Fikret BAŞKAYA
- Aryan Mitolojisi / Sıraç BİLGİN
- Gathalar / Sıraç BİLGİN

- Cinsel Şiddet - Gelecek Umudu Kalmadı / Hollanda Kadın Sığınmacılar Komisyonu
- Avrupa'daki Göçmen İşçilerin ve Çocuklarının Sorunları / Prof. Dr. Ali ARAYICI
- Kürdistan'ın Kısa Tarihi / Ekrem CEMİL PAŞA
- Konuşma Kılavuzu - İngilizce-Kürtçe / Doz Yayınları
- Konuşma Kılavuzu - Türkçe-Kürtçe / Doz Yayınları
- Cep Sözlüğü-Ferhenga Berikê - Türkçe-Kürtçe-Kurdî-Tırki / Doz Yayınları
- Kürtler Arasında Doğal Yaşam / Major Frederick MILLINGEN
- Stranên Kurdî- Kürtçe Şarkılar / Doz Yayınları
- Elfabêya Kurdî Bîngêhên Kurdmancî / Celadet Ali BEDİR XAN
- Reş û Spî / İbrahim Seydo Aydoğan
- Janya / Rênas Jiyân

Pelîn

Kovara edebî - Nisan / Çiyayin 1999
Baha: 1.500.00

İbrahim Seydo
Orhan Pamuk
Rênas Jiyan
Arjen Arî
Lev Tolstoy
Mustafa Aydogan
Edip Karahan
Mehmet Sanrı
Ehmedê Neco
Fewzî Bilge
Bişarê Segman
Azîz Nesîn
Silêman Demîr
Cemal Sureyya
Mihemed Enter
Zerdeşt Ninowa
Suud Kiliç
Emin Narozi
Reşoyê Êlêş
Mem Bawer

3. Sayı Çıktı